

GÖNÜLDEN ESİNTİLER

(6) PEYGAMBER (4)

HZ. MÛSÂ-KELÎMULLAH (A.S.)

Men câle nâle. "Yürüyen maksude erer.." Kelam-ı Kibar

NECDET ARDIÇ

İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (59)

GÖNÜLDEN ESİNTİLER:

(6) PEYGAMBER (4)

Hz. MÛSÂ-Kelîmullah (a.s.)

NECDET ARDIÇ

**İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (59)**

İÇİNDEKİLER:	Sayfa No:
İçindekiler:.....	(1)
ÖNSÖZ:.....	(4)
Altı peygamber dördüncü bölüm dördüncü kitap Hz. Mûsâ, Kelimullah, (a.s.).....	(9)
Âl-i İmrân (3/33) "Şüphe yok ki. Allah Teâlâ Âdem'i, Nûh'u, İbrâhim'in sülâlesini ve İmrân'ın hanedanını âlemler üzerine seçkin kıldı.".....	(17)
(Meryem, 19/51.) "Ve kitapta Mûsâ'yı da an. şüphe yok ki, o ihlâs ile vasıflanmış idi ve bir resûl, bir peygamber olmuş idi.....	(26)
Kelime-i Mûseviyye'nin doğuş özelliği.....	(31)
Hz. Mûsâ-Kelîmullah (a.s.).....	(41)
Mûsâ (a.s.)'ın doğumu ve Fir'âvn'un sarayına alınışı.....	(45)
Mûsânın kıptiyi öldürmesi. (Kasas-28/15-20).....	(72)
Medyene yolculuk. (Kasas-28/21-28).....	(76)
Medyenden mısıra çıkış. (Tâ-Hâ-20/9-46).....	(86)
Mısırdan çıkış başlangıcı. (Tâ-Hâ-20/47-76).....	(138)
Mısırdan çıkış kızıl denizden geçiş. (Tâ-Hâ-20/77-79).....	(156)
Aynı hadiselere benzer yönleriyle A'raf Sûresinden devam edelim. (A'raf-7/127-141).....	(158)
Fir'âvu'un boğuluşu hakkında "Yûnus Sûresinde belirtilen âyet-i Kerîme'ler. (Yûnus-10/90-92)..	(171)
(13 ve Hakikat-i İlâhiyye) kitabımızdan, ilgili iki Âyet'in, faydalı olur düşüncesiyle, sayı değerlerini verelim.....	(73)
İnternette alınan bir yazıya ilâve etmeyi uygun buldum.....	(174)

Mûsâ'nın Tur dağına gelişi. (A'raf-7/155-157)...	(175)
Mûsâ'nın Tur dağına çıkışı. (A'raf-7/142-149)...	(181)
Mûsâ'nın kavmine dönmesi. (A'raf-7/150).....	(192)
Allahu Taâlâ, Tevrat'ı Mûsâ'ya (a.s.). Dokuz Levh olarak indirdi. Ancak, onlardan Yedi tanesini tebliğ edilmesini, kalan İki tanesini de tebliğ etmemesini emretti.....	(194)
Yolumuza kaldığımız yerden devam edelim. (A'raf-7/151-154).....	(220)
Yolumuza TaHa Sûresi ile devam edelim. (Tâ-Hâ-20/80-84).....	(223)
Sâmirinin buzağı heykeli (Tâ-Hâ-20/85-97).....	(226)
Mısırdan çıkış bakara Sûresi, (Bakara Sûresi-2/47/64).....	(237)
Kayadan su çıkması. (Bakara Sûresi-2/60-64)..	(252)
Sebt-Cumartesi günü yasağı. (Bakara Sûresi-2/65/66).....	(259)
Bakara inek hikâyesi. (Bakara Sûresi-2/67/74).	(264)
NOT: Bakara Sûresi (67/74) Âyet-i Kerîmeleri içinde geçen, yukarıda özetle bilgi verilen bu hikâye hakkında daha evvelce (34) no.lu (34-Bakara inek hikâyesi) "bir hikâye bir çok yorum" isimli dosya olarak genel bir çalışma yapmıştık, ilgisi olması dolayısıyla o çalışmanın son bölümünü de buraya almayı uygun gördüm, vakit bulur tamamını da okuyabilirsiniz İnşallah her iki yönden de faydalı olur düşüncesindeyim.....	(279)
BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM:	
Bakara Sûresi: (2/67-74) Âyetleri. Meali Şerifi..	(286)
İrfan mektebi 9 uncu bölüm." Tevhid-i esmâ".	(287)
Yolumuza devam edelim.....	(292)

<u>SARI</u> rengin özellikleri.....	(302)
Biz yine yolumuza devam etmeye çalışalım.....	(307)
Mûsâ Hızır kıssası, Kehf Sûresi kitabından.....	(323)
Elmalılı Hamdi Yazır Cüz 5 sayfa 3268 Sabra dayanamadığın şeylerin tevili bunlardır diye devam ediyor. Faydalı olur düşüncesi ile ilâve etmeyi uygun buldum.....	(356)
Bunun için İmam-ı Rabbanî <i>Mektûbât'ının birinci cildinde kırk üçüncü mektupta demiştir ki.....</i>	(360)
Hz.Mûsâ a.s ve kavmi, hakkında kısa özet bilgi...	(363)

ÖNSÖZ

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM:

Sayın okuyucum, "*İRFAN MEKTEBİ*" kitabımızda özet olarak, bir Hakk yolcusunun aslına varabilmesi için, geçirebileceği bazı hususları açıklamaya gayret etmiştik. Bu mertebelerin daha iyi anlaşılabilmesi için, *Kûr'ân-ı Kerîm*'de ismi geçen bu Peygamber'lerin özetle dahi olsa kısa, kısa hayat hikâyelerinin bilinmesinin kendimizi tanıma yolunda büyük yararları olacağı açıktır.

Her bir Peygamber'in hayat hikâyesi, yaşadığı mertebenin-devrinin özelliklerini ve geçişlerini kendi hayatlarından misallerle bizlere açıklamaktadır.

Konumuza mevzu olanlar, **Âdem** (a.s.) ile birlikte (Ulül azm) "**azamet sahibi**" altı Peygamber ki; bunlar, **Nûh** (a.s.) **İbrâhim** (a.s.) **Mûsa** (a.s.) **İsâ** (a.s.) **Muhammed** (s.a.v.) dir. Bu altı Peygamber'in hayat hikâyelerinin az da olsa bilinmesinden çok büyük yararlar sağlanacağı açıktır.

Bu Peygamber'lerin her biri insânlık tarihinde kendi düzeyleri itibariyle çığırar açıp, tefekkür ufuklarımızın genişlemesinde, şekillenmesinde ve Cenâb-ı Hakk'a giden yolculuğumuzda kilometre taşları ve dinlenip yeniden daha ileri menzillere varabilmemiz için kervansaraylar oluşturmuşlardır.

Âdemiyet= Âlemlerde başlı başına bir inkılâptır.

Böyle bir varlığın yeryüzünde yaşamaya ve hakikat-i İlâhiyye'ye ayna olmaya ve Hakk ile ünsiyyetin başlaması, zâtî tecelliye mahal ve zuhur yeri olması bakımından ne kadar mühim bir mertebe olduğu aşikârdır.

Nûhiyyet: Beşeriyyetinden kurtulmaya çalışmanın inkılâbıdır.

İbrâhîmiyyet: Tevhid-i **ef'âl** inkılâbıdır.

Mûseviyyet: Tevhid-i **esmâ** inkılâbıdır.

İseviyyet: Tevhid-i **sıfat** inkılâbıdır.

Muhammediyyet: Tevhid-i **zat** inkılâbıdır.

Dünya tefekkür tarihinde kişiler, bu zuhurların getirdiği İlâhi bilgilerle yükselişlerini sürdürmüşlerdir; ancak kendi devrelerinde ve daha sonraki devrelerde bu bilgiler **İseviyyet** devresi itibariyle bazı beşeri anlayışlarla asıllarından oldukça uzaklaştırılarak özelliklerini kaybetmişlerdir.

İşte Cenâb-ı Hakk habibini, bütün bu bozulan fikir yapılarını tekrar ele alıp yeniden yapılandırarak **Kûr'ân** ve **Hadîs** ismi altında insânlığın faydasına sunulmak üzere göndermiştir.

Bahsedilen her bir Peygamber sadece kendine ait mertebesini zuhura getirirken Hz. Muhammed (s.a.v.) ise insânlık âlemine üç yeni mertebe daha getirmiştir.

Bunlar:

1.Tevhid-i zat: Hazret-i Muhammed

2.İnsân-ı kâmil: Hakikat-i Muhammediyye

3.Hakikat-i Âhadiyyetül Ahmediyye: Hakikat-i Ahmediyye'dir. Ayrıca Nûr'u Muhammediyye'dir.

Böylece insânlık âlemine bu İlâhi bilgiler Cenâb-ı Hakk tarafından bildirilmiş ve insânlığa ihsân edilmiştir. Tatbik edenler bu İlâhi yoldan Rabb'larına ulaşma imkânı bulmuş, inkâr edenler ise ebedi hüsranda kalmış olurlar.

Gayemiz peygamberler tarihi yazmak değil, onların geçirmiş oldukları hayat tecrübelerinden yararlanarak yolumuzu kısaltmak ve bizlere birer numune olan bu zevatın yaşantılarından örnekler ve ilhamlar alarak faydalanma yoluna gitmektir. Cenâb-ı Hakk cümlemizi bu yollardan faydalandırsın.

Siyasî ve zâhirî görüşleri ağır basan bazı kimseler, *Mûseviyyet* ve *İseviyyet* mertebelerinden bahsedilirken bunları bu günkü Yahûdîlik ve *Hristiyanlık* zannederek, bunların methiyeleri yapıldığı zannıyla kendilerinde az da olsa şüphe uyandığını ifade etmektedirler. Halbuki bahsedilen hususlar ırkçılık ve milliyetçilik anlayışıyla oluşan bir bakış değil, mertebeleri itibariyle hakikatlerine bakıştır.

Kûr'ân-ı Kerîm'de ki bu mertebeler övülmekte ve bizlere böylece bildirilmektedir. Bizlerin de kavminin ve milletinin ne yaptıklarını değil, Peygamber'lerinin ne yaptıklarını ve nasıl yaşadıklarını araştırarak o mertebenin gereği olarak, anlayarak yaşamamız icab etmektedir ki; gerçek yol da budur.

Bugünkü **Benî İsrâil'e** bakarak, **(isr)** in "*mânâ âlemindeki yürüyüş*"ün, hakikatini, yine bugünkü Hristiyanlık âlemine bakarak, "*İsâ fenâ fillâh-Rûhullah*" hakikatini onlara aittir diye terk etmek herhalde akıllıca bir iş olmasa gerektir.

Bütün bu mertebeler İslâm'ın içinde mevcut olup onun varlığı ile vardır.

Kûr'ân-ı Kerîm; Âl-i İmrân Sûresi (3/19) Âyetinde bu husus belirtilmiştir.

﴿١٩﴾ اِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ

“ İnneddine indellahil islâm”

19. Şüphe yok ki: Allah katında din, İslâm'dan ibârettir.

Bu mertebeler hangi isim ile zuhur etmiş olursa olsun İslâm'ın bir mertebesidir, bu mertebeler hakikatleri itibariyle yaşanamazsa gerçek mi'râc hakikati de ortaya çıkmış olamayacaktır.

Şunu çok iyi anlamamız gerekmektedir ki; yeryüzünde **(semâvi dinler)** diye çoğul olarak bir şey yoktur;

çünkü din tektir o da baştan itibaren İslâm'dır.

Ancak; **(semâvi kitaplar)** vardır. Bu kitaplar da İslâm'ın o günlerde bildirdiği bilgilerdir. Bu bilgiler de *Kûr'ân- ı Kerîm* ile tamama erdirilmiş ve diğer kitaplarda tahrif edilmiş bilgiler de asılları itibariyle yenilenmiştir.

Böylece daha evvel gelen bilgiler-**kitaplar** (nesih) edilmiş "kaldırılmış" sadece hepsini bünyesinde toplayan, zât-î zuhur hakikatlerini bildiren **Kûr'ân-ı Azîmüşşan** ve O'nu getiren Hz.Muhammed (s.a.v.) in **(Hadîs)** sözleri bâkî kalıp faaliyet sahasına açılmıştır.

Bu hâli dileyen kabul, dileyen reddeder; dileyen tatbik ve takip eder, dileyen de tatbik etmeyip inkâr eder. Kim ne yaparsa neticesi de kendisinde fiiline göre zuhur eder.

İnsânlık tefekkürü ve yaşantısı yeryüzünde Cenâb-ı Hakk'ın Kûr'ân-ı Kerîm'inde bildirmesiyle **(Halife-Âdem)** isminde bir varlığın oluşumuyla başlamaktadır.

Demek ki; bizim de yeryüzü (*arzımız*) olan bu vücûd iklimimizin de iyice anlaşılabilmesi ve kendimizi daha iyi anlayabilmemiz için Âdemiyyet mertebesi ilminden başlayarak diğer mertebelerin de ilimlerini öğrenmeye çalışarak Tevhid hakikatlerine doğru yola çıkmamız gerekecektir ki; Kûr'ân-ı Âzîmüşşan'da belirtilen seyr'e uygun bir seyr yapma yolumuz açılmış olsun.

İşte sevgili kardeşim, bu hakikatin, yani (gerçek bir seyr)in bilinmesi ve yaşanması için, Âdemiyyet mertebesinde başlanması zorunluluğu olmaktadır ki; seyr'e ilk baştan başlayıp ileriye doğru yolumuz açılmaya başlamış olsun.

Şimdi hep birlikte, evvelâ *Âdemiyyet* hakikatlerini değişik mertebelerden inceleyerek yolculuk hazırlıklarımızı yapmaya başlayalım. Daha sonra da "*Mûseviyyet*" hakikatleri ile kendimizi tanımaya çalışalım. Cenâb-ı Hakk'ın izni ile bu altı Peygamber seyrimizi de sürdürmeye devam edelim. Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tandır.

Sevgili okuyucum, bu kitabın yazılışında, düzenlenişinde, basılışında, bastırılışında, tüm oluşumunda emeği ve hizmeti geçenleri saygı ile yad et, geçmişlerine de hayır dua et, ALLAH (c.c.) gönlünde feyz kapıları açsın.

Yarabbi; bu kitaptan meydana gelecek manevi hasılayı, evvelâ acizane, efendimiz Muhammed Mustafa, (s.a.v.) in ve Ehl-i Beyt Hazaratı'nın rûhlarına, altı Peygamber Hazaratı'nın ruhlarına, ve onların varislerinin de rûhlarına, kendi anne ve babamın da, eşimin de anne babasının, büyük anne ve büyük babasının da rûhlarına hediye eyledim kabul eyle, haberdar eyle, ya Rabbi.

Muhterem okuyucularım; yine bu kitabı da okumaya başlarken, nefs'in hevasından, zan ve hayelden, gafletten soyunmaya çalışarak, saf bir gönül ve Bismele ile okumaya başlamanızı tavsiye edeceğim; çünkü kafamız ve gönlümüz, vehim ve hayalin tesiri altında iken gerçek mânâ da bu ve benzeri kitaplardan yararlanmamız mümkün olamayacaktır.

Gayret bizden muvaffakiyet Hakk'tandır.

NOT= *Bu bölüm evvelki kitaptan ilgisi dolayısıyla kısmen nakledilmiştir.*

22/03/2013)

Necdet Ardıç

Terzi Baba Tekirdağ

ALTI PEYGAMBER

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DÖRDÜNCÜ KİTAP

Hz. MÛSÂ, kelimullah, (a.s.)

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRÂHÎM:

(22/03/2013)

Muhterem okuyucularım ve Hakk taliplisi kardeşlerim, şimdi hep birlikte ufkumuzu geniş tutarak yeni bir tefekkür yolculuğunda seyre çıkmaya gayret edelim. Bu yolculuğumuzun iskelesi *Mûseviyyet*,) vasıtası, "Levhalar ve çiviler" ile yapılmış, *beden gemimiz*, kaptanı da Hakikat-i Muhammediyye'ye uyum sağlamaya çalışan "*aklımız*"dır. Oradan aldığımız yol haritası ile inşallah diğer (mertebe) limanlara da uğrayarak emniyetli bir yolculuk ile hedefimize ulaşmaya çalışacağız.

Bu oluşum yeni bir bilinçlenme ve şuurlanma'dır. Bu (*Mûseviyyet*) "Tenzîh" bilinç ve şuuru ile hayata ve kendimize şartlanılmış, dar kalıplar içerisinde bakmaktan kurtulup çok geniş bir sahada meselelere eğilerek o yönde yaşamaya gayret etmemiz olacaktır.

Cenâb-ı Hakk gerçekten çok ihtiyacımız olan, gerçek gayreti, ufuk genişliğini, gönül muhabbetini, akıl kabiliyetlerini her birerlerimize vermiş olsun.

Âlemde (meratib-i İlâhi) "İlâhi mertebeler" vardır. Her mevzu, her mertebede değişik özellikler ifade etmektedirler. Hâl böyle olunca (*Mûseviyyet*) mertebesinin dahi "şariat, tarikat, hakikat ve marifet" mertebelerinden izahları

vardır ve hepsi de kendi düzeylerinde geçerlidir. Biz de yeri geldikçe bütün bu mertebelerin ışığında mevzularımızın izahlarına çalışmaya gayret edeceğiz.

Mûseviyyet mertebesi, Hazret-i Ahadiyyet'in "yeryüzü" Hazret-i Şehadet'te nokta zuhuru "Hz. Mûsâ kelimullah" ismiyle Mûseviyyet mertebesinden görünmeye başlamasıdır, diyebiliriz.

Dünya tefekkür tarihinin yapı taşlarının başında gelenlerinden biri olan Hz. **Mûsâ** (a.s.) in hayatına ve seyrine (6-Peygamber) dizisi içerisinde bakmaya başlayalım. Cenâb-ı Hakk bu yolculuğumuzda da bizlere gerekli olan anlayış ve idraklerimizi nasip etsin zira bu tür hayat hikâyeleri sadece geçmişte yaşanmış ve geçmişte kalmış, hadiseler değil, dünyaya yeni gelmiş kimselerin de kendi yaşantılarına göre kendi bünyeleri içinde eğitimini alarak yaşamaları gerekli hayat bölümleri-hikâyeleridir.

Genel olarak İnsânlık tarihinin geçirdiği hayat evrelerini bir "sâlik-yol ehli" nin de kendi bünyesinde geçirmesi gerekmektedir. (*Ne var âlemde o var Âdem de*) hükmü ile her birerlerimizde de bu **Mûseviyyet** mertebesi bünyemizde mevcuttur, ancak onu ortaya çıkarmak için bir çaba ve çalışmaya ihtiyaç vardır.

Eğer bu hayat hikâyesini geçmişte yaşayan bir kimsenin hayat hikâyesidir, diyerek tarihe havale edersek buradan bizim payımıza düşen şey sadece onun bir hatırası olmuş olur. Eğer bu hadiseyi kendi bünyemize kısmen de olsa aktarabilir isek o zaman bu hikâye bizim o devremizdeki bize ait malımız olan bir hikâye olur ve biz nakledicisi değil sahibi oluruz. Bir şeye sahip olmak başkadır emanetçilik başkadır. Cenâb-ı Hakk elimizde olan değerlerin sahipleri olmamızı nasip etsin emanetçisi değil. Biz tekrar yolumuza devam edelim.

Ebced hesabıyla "**Mûsâ**" kelimesinin sayısal değerine bir göz atalım.

“13 ve Hakikat-i İlâhiye,” kitabından ilgisi dolayısı ile küçük bir aktarım yapalım

(موسى) (Mûsâ) şekliyle sayı değerleri, (40+6+60+10= 116) tıdır. (موشى) (Mûşâ) şekliyle ise sayı değerleri, (40+6+300+10=356)tı’dır. Toplarsak (3+5+6=14)(14) (Bedr-i Münîr) “nûrlu ay” yani daha evvelce de belirtildiği gibi “dolunay” Hazret-i Muhammed (s.a.v.) min rumuzudur.

Ayrıca (116) toplarsak, (1+1+6=8) (1+4=5) ikisini de toplarsak, (8+5=13) tür ki; açık olarak mertebe-i Mû-seviyyet’te (13) e bağlıdır.

**(13 ve Hakikat-i İlâhiye) kitabımızdan,
MÛSÂ (a.s.) ve (13) ün bazı bağlantıları. Özet.**

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Daha evvelce de belirttiğimiz gibi!

Kûr’ân-ı Kerîm Âl-i İmrân sûresi (3/33) Âyetinde:

﴿٣٣﴾ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ
وَآلِ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾

(İnnellahestafa Âdeme ve Nûhan ve âle İbrâhiyme ve âli İmrân-a alel âlemiyn.)

Meal: 33. “Şüphe yok ki. Allah Teâlâ Âdem’i, Nûh’u, İbrâhiym’in sülâlesini ve Ümrân’ın hanedanını âlemler üzerine seçkin kıldı.”

Daha evvelce de ifade ettiğimiz gibi bu Âyet-i Kerîme gerçekten büyük mânâları ifade etmektedir, en mühimi ise Hakk’ ve Mi’râc yolunda ki, mertebelerin öncüleri bildirilen

kişilerdir, ancak sadece onlara has değildir, seyrü sülûk yolunda olan bir kimsenin bu mertebelerden geçmesi lâzımdır.

Kişi bu mertebelerin hangisine ulaşırsa o mertebenin mânâsını kendinde bulduğunda, o süreçte, o ismin mânâsı kapsamına girdiğinden bātında kendisi o ismi taşımış olur.

Ancak, bu mertebelerin ilk uygulayıp yaşayanları âlem şumul, diğerleri ise bireysel şumuldür, yani sadece kendilerini ilgilendirir.

Bu mertebede seçilmişlik, Âl-i İmrân yani Mûseviyyet'lik'tir. Ve seyr'ü sülûkta ki, sırası **(9)** hazarat-ı hamse-de ki, sırası **(2)** dir.

Âl-i İmrân ikidir. Birincisi, mevzuumuz olan Hz. Mûsâ ve Harunun babaları olan, **(İmrân ibni yashur)**, ikincisi de Hz. Meryemin babası olan, **(imrân ibni matan)** dir.

Yer yüzünde en şöhretli üç aile vardır, bunlar.

Âl-i İbrâhîm. Hz. İbrâhîm'in ailesi:

Âl-i İmrân. Hz. Mûsâ ve İsâ aileleri:

Âl-i Muhammed. Hz. Muhammed (s.a.v.) in aileleri'dir.

Eski Mısırlıların Kıpti lisânına göre **(mu)** "su" **(şa)** "ağaçlık bir yer" demekmiş. Mûsâ (a.s.) sandık içinde Nil kıyısına geldiğinde, o'nu bulanlar, ağaçlık ve sudan geldiğinden **(Mûşâ)** diye seslenmişler ve ismi **(Mûşâ)** olmuş, zamanla **(Mûsâ)** ya dönüşmüştür.

Yukarıda ki, Âyette görüldüğü gibi sayılar **(3+3+3= 9)** dur. Bir yönüyle **(9)** Mûseviyyet-i ifade etmektedir, diğer yönüyle ise, **(33)** bu hakikatlerin **(33)** direkli Medine mes-cid'inden **(3)** mertebeden izahının yapıldığının belirtilmesidir.

Nil nehrine bırakılarak hayatı kurtulan **(Mûsâ)**ya bir bakıma nil nehri kurtarıcı olmuştur ve (نیل) **(Nil)** in sayısal

değeri **(50+10+30=90)** dir, sıfır gidince kalan **(9)** dur ki, mertebe-i Mûseviyyet'e kucak açmıştır.

Mûsâ kelimesinde iki aslî harf, (م) **(mim)** ve (س) **(sin)** ve ya, **sin**'in yerine (ش) **(şin)** vardır. **(Mim)** Hakikat-i Muhammediyye ye bağlı olduğu **(13)** ve kaynağının ona dayandığıdır. **Sin** ise **İnsân-ı Kâmil**-i ifade ettiğinden, **(Mûsâ)** kelimesi; "ey *Hakikat-i Muhammediyye'nin Mûseviyyet mertebesi itibariyle yaşayan insân*" demek olur.

(şin) ile okuduğumuz zaman ise; "ey *Hakik-i Muhammediyye'nin Mûseviyyet mertebesi itibariyle müşahedeli yaşayan insân*" demek olur.

(موسى) **(Mûsâ)** şekliyle sayı değerleri, **(40+6+60+10= 116)** tıdır. (موسى) **(Mûşâ)** şekliyle ise sayı değerleri, **(40+6+300+10=356)**tı'dır. Toplarsak **(3+5+6=14)(14)** **(Bedr-i Münîr)** "nûrlu ay" yani daha evvelce de belirtildiği gibi "dolunay" Hazret-i Muhammed (s.a.v.) min rumuzudur.

Ayrıca **(116)** toplarsak, **(1+1+6=8)** **(1+4=5)** ikisini de toplarsak, **(8+5=13)** tür ki; açık olarak mertebe-i Mûseviyyet'e **(13)** e bağlıdır.

*****

Zât-ı mutlak kendini daha henüz her hangi bir vasfı ile vasıflandırmazdan evvel, yâni kendini bir isim ile vasıflandırmazdan evvel Ahadiyyetinde iken inniyyet-i ile, Hadîs-i Kûds-î de bildirildiği üzere,

(Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u'rafe fe halektül halke li uğrafe bihi.)

(Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi sevdim-arzu ettim ve bu halkı, onunla bilinmekliğim için halkettim.)

“**Küntü**” (**Ben idim**) ifadesiyle Zat-ı Mutlak kendine daha henüz bir isim vermezden evvel kendini isimsiz (**ben**) diye ifade ederek bildirmektedir.

“**Kenzen mahfiyyen**” (**gizli bir hazine.**) ifadesi ile, â’maiyyetin hakikatini bildirmektedir.

“**Fe ahbebtü**” (**Sevdim-arzu ettim.**) İfadesi ile, Zât-ı Mutlağın âlemde ilk olarak faaliyete geçen sıfatının(**hub**) muhabbet sıfatı olduğunu bildirmektedir.

“**En urafe**” (**ârif olmak-bilinmeklik.**) İfadesi ile bilmek ve yaşamak-irfaniyyet-i nin ne derece mühim olduğunu ve bilinçli sevginin irfaniyyet sıfatı ile güzel olduğunu bildirmektedir.

(Fe halektül halke) (Mükevvenât-halkı, halk

ettim.) İfadesiyle Ulûhiyyetinden halkıyyetine olan tenezzülünü ve halkıyyet sıfatını bildirmektedir.

(li uğrafe bihi.) (Halk ve mükevvenatımdan yola çıkarak bana arif-bilici, olmanız için. Bu halkıyyet ve tenezzülü itibariyle O nu tanımağa çalışarak gelinen yoldan tekrar geriye dönmek için.

(Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi sevdim-arzu ettim ve bu halkı, onunla bilinmekliğim için halkettim.)

İfadesinde, görüldüğü gibi (**Zât-ı Mutlak**) üç def’a Zâtından, Ahadiyyetinde olan İnniyyetinden, (**Ben**) diye bahsetmektedir. Çünkü bu mertebede daha henüz kendine bir isim ve vasıf vermemiştir. Ayrıca bu bahsedişin gizli bir bahsediş olduğunu da bildirmektedir.

Bu gizlilikten ilk ortaya çıkardığı “hûbbiyyet sevgi” sıfatıdır. Bu sıfatın gayesi, kendinin bilinmesi ve bunu sevmesidir. Eğer bir sevgi kontrolsuz olursa “Cemâl” iken “Celâl”e dönüşür, belirli bir zaman sonra o sevginin dışında kalanlara olan düşmanlığı doğurur.

“Bilinçsiz çok sevgi zıddı olanlara düşmanlığı getirir.” Denmiştir. Genelde zıt guruplarda görülen düşmanlık, kendi

gurubuna çok bağılıktan o sevgi hûbbiyyetten kaynaklanmaktadır. İşte bu duruma düşmemek için sevgi ve muhabbetin irfaniyyet'e ihtiyacı vardır.

Hadîs-i Kûdsî de; evvelâ gizlilik sonra "hûb- muhabbet" sonra Âriflik-tatbikatlı bilinç, sıralanmıştır. Daha sonra da "halkıyyet" sıfatı belirtilmiştir.

İşte bu Hadîs-i Kûds-î de belirtilen "Hûb-muhabbet" bu âlemlerin aslî kaynağı olmuş ve her zerre de halkıyyet kudreti ile faaliyete geçmiştir ve ayrıca feza dokusunun da ana kaynaklarından başlıcası olmuştur. *Hakikat-i Muhammed-î* bu hûbbiyyet kaynağı üzere programlanmıştır.

Bu âlemlerde ilk faaliyete geçen sıfat-ı İlâhiyye hûbbiyyet yâni, muhabbettir. Bu ilâhi Hûbbiyyet'in zuhur mahalli ise Hakikat-i Muhammed-î dir. İşte bu yüzden diğer bir Hadîs-i Kûds-î de bildirilen, **(Levlâke)** dir. Yâni (*Eğer sen olmasaydın,*) Bu ifadenin içinde gizli olan çok büyük bir hûbbiyyet-sevgi vardır. İkinci def'a **(levlâk)** gene "*eğer sen olmasaydın*" **(lemâ halektul eflâk)** "*bu âlemleri halketmezdim*" haberinde Cenâb-ı Hakk-Zât-ı Mutlağın, Hakikat-i Muhammediyye ye ne kadar Hûb-Muhabbet ettiği açık olarak görülmektedir.

Hakikat-i Muhammediyyenin, nokta zuhur mahalli olan Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimizin de işte bu yüzden lâkabı **(Habib)** Ullah'tır. Zât-ı Ulûhiyyet'in Hûbbiyyet deryasının ilk coştığı ve aktığı Hakikat-i Muhammed-î deryasıdır, işte oradan da bütün âlemlere zuhur yerleri itibariyle dağıtılmaktadır.

Hakikat-i Muhammed-î bütün âlemleri kaplayan muhteşem bir programdır. Ve İnsânlık bölümü dünya tarihi sahnesinde Âdem (a.s.) ile uygulanmaya başlanan bir süreçtir.

Bu uygulamada görülen bütün İlâhî toplum önderleri! Peygamberler, Hakikat-i Muhammed-î nin kendi mertebelerinden zuhurlarıdır. Yâni kendilerine ait bir varlıkları olmayıp Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimizde

kemâlini bulan (İnsân-ı Kâmil) mertebesinin diğer Peygamberler önce, kendi mertebelerinden zuhura getirişleridir. Yâni hangi Peygamber ve velî yeni olarak ne getirmişse onların hepsi Hakikat-i Muhammedî'nin zuhur mahalli Hz. Muhammed'in (s.a.v.) o isim ile o mertebeden ve o özelliği ile zuhura çıkmasından başka bir şey değildir.

Hakikat-i Muhammed-î programı içerisinde İnsânlık bilinç ve sahnesinin başlamasında ilk faaliyyet gösteren mahallin Âdem ismi ile anıldığını görüyoruz. İşte bu husus diğer bir ifade ile, Hz. Muhammed'in varlığında mevcut olan bu hakikatin Âdem ismiyle ortaya çıkmasından başka bir şey değildir.

Nûhiyyet mertebesi de, Hakikat-i Muhammed-î'ye nin o mertebede ki, necâtiyyetinden başka bir şey değildir. *İbrâhîmiyyet* mertebesi dahi Hadîs-i Kûds-î de belirtilen Hûbbiyyetin kendi zamanı için, yâni İbrâhîmiyyet zamanı için en geniş manâ da İbrâhîm ismi ile zuhura çıkmasından başka bir şey değildir. İşte bir sâlik seyr-i sülûkunda;ki, burası "Tevhid-i ef'âl" mertebesidir, buraya geldiğinde kendi bünyesinde bu halin taşıyıcısı olur. Kendisinde Allah sevgisi, irfaniyyet-i ve muhabbet-i üst derecelere, âfaki seyrine doğru yol almaya başlar.

Daha sonra "Tevhid-i esmâ" mertesinde Mûseviyyetin "İsr" hakikati yaşanmaya başlar. Bu mertebede Mûsâ (a.s.) kelimullahtır ve bu yaşantı kendisinde ilk olarak vasıtasız kitap verilmiştir doğrudan Kitabını Hakk'tan almış Hakk'tan dinlemiştir. Bu yüzden "Kelimullah"tır

Ey sâlik-i hakîki, sende bu mertebeleri kendi vücûd ikliminde, kendi ölçülerin içinde zuhura çıkarıp yaşamağa başladığında sende! Sendeki; kadarı ile olan Akl-ı Küllün itibariyle zâtının ismi olan "Allah" ismi câmi-i yönünden diğer isimlerinin ve nefsinin de (Seyyid-i-efendisi) olursun.

Bazı zuhur mertebelerinin izahlarından sonra, şimdi yavaş, yavaş bu mertebenin seçilmişliği ile yolumuza devam etmeye çalışalım, Cenâb-ı Hakk irfaniyyet ve Hûbbiyyetimizi genişletsin, İnşallah.

Kûr'ân-ı Kerîm; Âl-i İmrân Sûresi;(3/33) Ayeti'nde belirtildiği üzere:

﴿٣٣﴾ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾

(İnnellahestafa Âdeme ve Nûhan ve âle İbrâhîme ve âle İmrâne ael âlemiyn.)

Meâlen: "33. Şüphe yok ki. Allah Teâlâ Âdem'i, Nûh'u, İbrâhim'in sülâlesini ve İmrân'ın hanedanını âlemler üzerine seçkin kıldı."

Yukarıda belirtilen isimlerle ifade edilen zuhurların sırayla seçilmişliği bildirilmektedir ki; bunların her biri bir mertebenin öncüleri ve icad edicileridir. Yeri geldikçe izahlarına çalışacağız. Bu bölümde konumuz (Mûsâ Kelimullah) olduğundan sadece bu mertebeyi kitabımız da İnşeaallah bildirmeye çalışacağız.

Yukarıda belirtilen isimlerle ifade edilen zuhur-ların sırayla seçilmişliği bildirilmektedir ki; bunların her biri bir mertebenin öncüleri ve icad edicileridir. Yeri geldikçe incelemeğe çalışacağız. Bu mertebe de seçilmişlik (Mûsâ kelimullah) mertebesine verilmiştir.

Bu seçilmişlik o güne kadar gelen insânlık tefekkür tarihinin büyük bir dönüşüm ve değişim hareketidir. Bu değişim daha ziyade îmân-î konularda olmuştur. Seçilmiş (Âdem) Âdemiyyet mertebesi ile yer yüzünde yaşamaya başlayan Âdem oğulları, epey bir zaman bu anlayışın devamı olan "Şit" iyyet ve "İdris" iyyet mertebeleri ile yaşıyorlarken, sonra gelen (Nûh) necâtiyyet mertebesine büyük bir (tufan) hareketle geçmişlerdir. Nûh (a.s.) mın iki hali vardır, tufan öncesi ve sonrasıdır.

Vücûd-u mutlak kendi özünde var olan hakikat-i insâniyye, mertebesi'ni hakikat-i Muhammediyye olarak,

yavaş, yavaş Âdem ismiyle, dünya sahnesi, olan âlem-i şehadet'te ortaya koymağa başladı. Nihayet dünya da necâtiyyet kurtuluşa ihtiyaç olduğu devirde necâtiyyet hakikatlerinin zuhura çıkıp faaliyyet göstermesi için, Nûh'u ve işareti olan gemisini yapıp içine girilmesini bildirdi. Girenler yollarına devam edip necâtiyyet üzere seyirlerini sürdürürken, girmeyenler ise helâkiyyet üzere gizlenerek yollarından kalmışlardır.

Bu mertebenin de diğer mertebelerde olduğu gibi, şeriat, tarikat, hakikat ve marifet mertebelerinden izahları vardır, yeri geldikçe o yönleri itibariyle de incelemeğe çalışacağız, İnşallah.

Genel olarak tefsirlerimizde görülen yorum ve izahlar, ef'âl-şeriat-yani isneyniyyet-yani ikilik anlayışı üzere olan mertebenin bilgileridir, bulunduğu tenzih mertebesinde geçerlidir. Ancak İlâhi kelâm sadece bir mertebe ile sınırlanamaz, çünkü her mertebe de başka bir izah-ı ve yaşam hakikatleri vardır. Bunları iyi anlayabilmemiz için tefekkür ufkumuzun sınırlarını mümkün olduğu kadar geniş tutup şartlanmışlık sınırlarımızın bir kısmını da, kaldırmamız gerekmektedir böylece daha berrak ve geniş bir ihata ile yolumuza devam etmek bize daha geniş irfaniyyet alanları açmış olacaktır.

Peygamberler hazarat-ı, Rasûl ve Nebîler tebliğlerini isneyniyyet yani ikilik üzerinden yaparlar. Aslında ise tebliğleri, teklik, tevhîd üzere, vahdet-e Allah-ın birliğine göredir. Hz. Âdem (a.s.) kendisine öğretilen (Esmâ) ilmini kavmine öğretmeye, aktarmaya başladı, bu aktarış, zuhurları itibariyle çoğalmaya başlayınca yavaş, yavaş kesret anlayışı ortaya çıkmaya başladı bu sebepten, (mezâhiri-zuhurda olanları) kendi varlıkları ile var olup müstakil birer varlık olduklarını zannettiler ve kendi hayallerinde ürettiklerinin gerçek İlâhlar olduklarını zannettiler ve bu yüzden putperest ve Hakk-ı örten ehli küfür oldular.

Âdem (a.s.) ile (Nûh) (a.s.) arası epey açılınca ilk fetret devresi olmuştu ve insânlar, tamamen nefs-i emmârenin hüküm altına girip Âdem (a.s.) getirdiği safiyet bozulmuştu. Böylece insanlığın tekrar itikatça yenilenmesi gerekiyordu. İşte yenilenme, (Nûh) (a.s.) "necât"ı vasıtasıyla yapıldı, bu yenilenme, Âdem (a.s.) ile yeryüzüne indirilen Hakikat-i İlâhiyye ve Hakikat-i Muhammediyye sistemidir ve işte bu hadise o günlerin yeniden Ulûhiyyetle yani (vahy) ile nefs-i emmâre'den necâtıdır diyebiliriz.

Nûhiyyet mertebesini (6 Peygamber 2) de İbrâhîmiyyet mertebesini (6 Peygamber 3) te izah etmeye çalışmıştık burada ise (6 Peygamber 4) de (Mûsâ Kelimullah) mertebesini izah etmeye çalışacağız, İnşallah.

Bu Âyet-i Kerîme de dikkat çeken bir husus ta şudur, Evvelki iki Peygamberden birey olarak bahsediliyor iken İbrâhîm (a.s.) dan "Âle İbrâhîm" (İbrâhîm ailesi) ve "Âle İmrân-Mûsâ " (İmrân-Mûsâ ailesi, diye bahsedilmektedir. Böylece mevzu daha genişlemektedir.

*****

Gayemiz, Mûsâ (a.s.) hayat hikâyesini yazmak değildir ancak bazı yönlerinin daha açık anlaşılabilmesi için internetten bir bölüm alalım.

Mûsâ (a.s.) hakkında genel bir bilgi olması bakımından internetten bu özet bilgiyi ilâve etmeyi uygun gördüm İnşallah faydalı olur.

*****

Allah Teâlâ'nın, dört büyük kitaptan biri olan Tevrat'ı verdiği ve yeryüzünde dinini tebliğ edip, hâkim kılması için gönderdiği Ulu'l-Azm* peygamberlerden biri. Hz. İbrâhîm (a.s.)'in soyundan olup, israiloğullarının akidelerini ıslah etmek ve onları Allah Teâlâ'nın dilediği nizama kavuşturmakla görevlendirilmişti. Küfürle mücadelesi Kûr'ân-ı Kerim'de uzun uzun anlatılmaktadır.

Hz. Adem (a.s.)'den, Resulullah (s.a.v.)'e kadar pek çok

peygamber gelmiştir. Bu peygamberler, gönderildikleri kavimleri, Allah Teâlâ'ya iman etmeye çağırılmışlar; bu yolda kâfirlerle savaşmışlar, yaşadıkları diyarlardan çıkarılmışlar; ezilmişler, hor görülmüşler ve hatta öldürülmüşlerdir.

Mûsa (a.s.) da, Allah Teâlâ tarafından israiloğulları'na gönderilmiş bir resul idi. O da tıpkı kendisinden önce gönderilmiş olan peygamberler gibi kavmini Allah'a iman etmeye çağırırdı. Kavmine zulmeden ve ilâhlık iddiasında bulunan Fir'âvna karşı tevhit yolunda mücadele etti. Bu uğurda, bütün peygamberlerin karşısına çıkan güçlükler, onun da karşısına çıktı. Doğup büyüdüğü diyardan çıkarıldı, kâfirler tarafından öldürülmek gayesiyle kovalandı. Allah Teâlâ Kûr'ân-ı Kerim'de bir ayette Hz. Mûsa (a.s.)'dan şöyle bahsediyor: "Kur'ân'da Mûsâ'yı da an. Çünkü o ihlâs sahibi idi ve israiloğulları'na gönderilmiş bir peygamber idi" (Meryem, 19/51).

Hız. Musa (a.s.)'nın Fir'âvn ile olan kıssası, Kurân'ın bazı sûrelerinde çeşitli üslûplarda ve teferruatlı olarak anlatılmıştır. Fir'âvn ve ordusunun Kızıldeniz'de boğulmaları olayından sonra, israiloğulları ile ilgili kıssasına da genişçe yer verilmiştir.

Mûsâ (a.s.)'nın Fir'âvn ile olan mücadelesi, bir şahsın bir kralla, bir peygamberin sadece büyük bir zorba ile olan mücadelesinden ibaret değildir. Bilâkis bu hak ile bâtil'in çatışması, Rahmân'ın ordusu ile şeytanın ordusunun kaçınılmaz savaşıdır. Aslında hak ile bâtil arasındaki bu savaş, insanoğlunun yaratılışından, insanları ıslah etmek üzere nebîler ve resullerin hayat sahnesine çıkmasından beri devam edelmektedir.

Sapıklık ve bâtil, daima iblis ve onun ordusu tarafından temsil edilmiş, imana, tevhide, peygamberliğe, kısaca Hakka sürekli meydan okumuştur. Fakat kazanan daima Hak olmuştur. Allah Teâlâ söyle buyuruyor: "Muhakkak ki Biz peygamberlerimizi ve iman edenleri hem dünya hayatında, hem de meleklerin şahid olacağı günde muzaffer kılacağız" (el-Mü'min, 40/51).

Hz. Mûsâ (a.s.)'da gönderildiği kavmi cehalet ve sapıklık içerisinde buldu. Onları Hakka davet etti, yurdundan çıkarıldı, savaştı ve sonunda Allah Teâlâ'nın izniyle kazandı.

Hz. Mûsâ (a.s.)'nın Nesebi, Doğumu ve Hayatı

Mûsâ (a.s.)'nin babası, imran'dır Onun babası Yahser, onun da babası Kahes'dir. Nesebi Yakub (a.s.)'a ulaşır; ki, onun babası Hz. İshak (a.s.), onun da babası Hz. İbrahim ((a.s.))'dır. Mûsâ (a.s.)'nin yanında gördüğümüz Hârûn ((a.s.)) onun kardeşidir. Allah Teâlâ, Mûsâ (a.s.)'yi Fir'âvna, imana davet için gönderdiğinde, Hz. Hârûn ((a.s.))'u da ona yardımcı olarak seçmiş ve görevlendirmişti. Hz. Mûsâ (a.s.) Allah Teâlâ'ya söyle dua ederek, kardeşi Harun (a.s.)'u kendisine yardımcı yapmasını istemişti: "Bir de bana ehlimden bir vezir, (yardımcı) ver. Kardeşim Hârûn'u (ver)" (Tâhâ, 20/29-30).

Hz. Mûsâ (a.s.), Mısır'ın çok zor günler yaşadığı bir dönemde doğdu. Bu sırada, ilâhlık iddialarında bulunarak haddi aşan Fir'âvn, israiloğulları halkına dayanılamayacak eziyetlerde bulunuyor, bu insanları zulümle kasıp kavuruyordu. israiloğulları, Kıpt kavminin muamelelerinden ve krallarının ağır baskılarından bıkmışlardı. Mısır'da yaşamının bir tadı kalmadığını biliyor ve dedelerinin yurdu olan Kenan illerine gitmek istiyorlardı. Ama onlardan her işinde istifade eden Fir'âvn, yakalarını bir türlü bırakmak istemiyordu. Onlara zulmün en akla gelmeyecek olanını yaptı. Nitekim Kûr'ân-ı Kerim'de; "*Biz sana Mûsâ ve Fir'âvn'un mühim haberlerinden, iman edecek bir kavim için, gerçek olarak okuyacağız. Çünkü Fir'âvn o yerde (Mısır'da) başkaldırmış ve ahalisini parçalara bölüp, kendisine bağlamıştı*" (el-Kasas, 28/3-4) buyruluyor.

Fir'âvn, saltanatı sırasında israiloğullarına çok kötü eziyetlerde bulundu; onları köle yaptı, en çirkin ve adî işlerde çalıştırdı. Allah Teâlâ, israiloğullarını bu sıkıntıdan, azgın Fir'âvnun şerrinden, zulüm ve taşkınlıklarından kurtarmak için Hz. Mûsâ (a.s.)'yi gönderdi.

Sa'lebî, Kısas-ı Enbiya'sında imam Suddî'den; Fir'âvn'un

bir rüya gördüğünü, korkup kederlendiğini naklediyor. Rüyasında Kudüs tarafından gelen bir ateş gördü. Bu ateş, Mısır'a kadar uzanıp, Fir'avnun evlerini yaktı. Fakat sadece Kıptî'lere zarar verdi, israiloğulları ise kurtuldular. Uyanınca hemen kâhin ve müneccimlerden rüyayı tabir etmelerini istedi. Onlar dediler ki; "israiloğulları içinden bir çocuk dünyaya gelecek, Mısırlıların helâkına ve senin krallığının yok olmasına sebep olacak. Doğacağı zaman da iyice yaklaştı."

Bu haber üzerine telâşlanan Fir'avn, israiloğulların'dan doğan bütün erkek çocukların öldürülmesini emretti. Kûr'ân-ı Kerim'de bu olay şöyle anlatılıyor: "Fir'avn, memleketin başına geçti ve halkı fırkalara ayırdı. içlerinden bir topluluğu güçsüz bularak onların oğullarını boğazlıyor, kadınları sağ bırakıyordu. Çünkü o bozguncunun biriydi" (el-Kasas 28/4).

israiloğulları arasında iş yapabilecek insanların azalması üzerine Kıptîlerin ileri gelenleri Fir'avn'a giderek, "Eğer böyle öldürmeye devam ederseniz, ileride bizim işlerimizi yapacak kimse bulamayacağız" dediler. Fir'avn da erkek çocukların bir sene öldürülmesini, bir sene de öldürülmemesini emretti. Erkek çocukların öldürülmediği sene Harun((a.s.) doğdu. Öldürüldükleri sene ise Mûsâ (a.s.)...

Mûsâ((a.s.) doğunca, annesi çok üzüldü. Allah Teâlâ ona korkmamasını, üzülmemesini vahyetti. Kalbine bir rahatlık verdi. Bu, Kuran'da şöyle anlatılıyor: "Musa'nın annesine: "Çocuğu emzir, başına geleceklerden korktuğun zaman onu suya (Nil'e) bırak. Korkma, üzülme. Biz şüphesiz onu sana döndüreceğiz ve peygamber yapacağız" diye bildirmiştik" (el-Kasas, 28/7).

Mûsâ (a.s.)'nın annesi de ilham edileni yaptı ve yavrusunu bir muhafaza içerisinde suya bıraktı. Ablasına da, "Onu izle" dedi. Mûsâ (a.s.)'yi taşıyan sandık, Allah'ın izniyle dalgalarla sürüklenerek, Fir'avn'un sarayına ulaştı. Yıkanmakta olan cariyeler, sandığı bulup Fir'avn'un karısına

götürdüler. Allah Teâlâ, Fir'âvn'un karısı Asiye'nin kalbine bu çocuğun sevgisini koydu. Fir'âvn çocuğu görünce öldürmek istedi. Ancak Asiye, çocuğu kendisine vermesini istedi. Çünkü hiç çocukları olmuyordu. Kûr'ân-ı Kerim, bunu söyle anlatıyor: "Fir'âvn'un karısı: Benim de senin de gözün aydın olsun! Onu öldürmeyiniz, belki bize faydalı olur, yahut onu oğul ediniriz" dedi. Aslında işin farkında değillerdi" (el-Kasas, 28/9).

Hız. Mûsâ (a.s.) acıkınca onu emzirmek icab etti. Fakat o kimseden süt emmek istemiyordu. Allah Teâlâ, bunu söyle zikrediyor: "Önceden, süt annelerinin memesini kabul etmemesini sağladık. Mûsâ'nın ablası; "size, sizin adınıza ona bakacak, iyi davranacak bir ev halkını tavsiye edeyim mi?" dedi. Böylece onu, annesinin gözü aydın olsun diye, ona geri çevirdik. Fakat çoğu bilmezler" (el-Kasas, 28/12-13).

Mûsâ (a.s.) böylece annesine dönmüş oldu. Üstelik Fir'âvnun sarayında büyüdü. Fir'âvn ailesinin sevgisini kazandı. Allah Teâlâ söyle buyuruyor: "Mûsâ erginlik çağına gelip olgunlaşınca ona hikmet ve ilim verdik. iyi davrananları böyle mükâfatlandırırız" (el-Kasas, 28/14).

Yetişip delikanlılık çağına gelen Mûsâ (a.s.) bir gün şehre indi. Öğle üzeriydi. Dükkanlar kapalıydı ve halk evlerinde istirahat ediyordu. Kûr'ân-ı Kerim'de, şehirde geçen hadise söyle anlatılıyor; "Mûsâ, halkının haberi olmadığı bir zamanda şehre indi. Biri kendi adamlarından, diğeri de düşmanı olan iki adamı dövüşür buldu. Kendi tarafından olan kimse, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Mûsâ, onun düşmanına bir yumruk vurdu, ölümüne sebep oldu. "Bu şeytanın işidir; çünkü o apaçık saptıran bir düşmandır" dedi.

Mûsâ, "Rabbim! doğrusu kendime yazık ettim, beni bağışla" dedi. Allah da onu bağışladı. O, şüphesiz bağışlayandır, merhamet edendir. Mûsâ; "Rabbim! Bana verdiğin nimete and olsun ki, suçlulara asla yardımcı olmayacağım " dedi. şehirde, korku içinde, etrafı gözeterek

sabahladı. Dün kendisinden yardım isteyen kimse, bağıarak ondan yine yardım istiyordu. Mûsâ ona: "Doğrusu sen besbelli bir azgınsın " dedi. Mûsâ, ikisinin de düşmanı olan kimseyi yakalamak isteyince: "Ey Mûsâ! Dün bir cana kıydığın gibi bana da mı kıymak istiyorsun? Sen islah edenlerden değil, ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, "dedi" (el-Kasas, 28/15-19).

İsrailinin, olayı ağzından kaçırmaması üzerine, bütün halk Mûsâ (a.s.)'nın Mısırlıyı öldürmüş olduğunu öğrendi. Daha sonra bir adam koşarak geldi ve kendisini öldüreceklerini söyledi.

"Mûsâ korku içinde çevresini gözetleyerek oradan çıktı. Rabbim! Beni zalim milletten kurtar" dedi. Medyen e doğru yöneldiğinde: "Rabbim in bana doğru yolu göstereceğini umarım ", dedi" (el-Kasas; 28/21-22).

Mûsâ (a.s.) böylece yurdundan uzaklaştı.. Yanına yiyecek hiç bir şey de almamıştı. Tam sekiz günlük yolu, ağaç yaprakları yiyerek aştı. Mısır ile Medyen arası sekiz günlük bir mesafedir. Allah Teâlâ'nın bu seçkin kulu, aç ve bitap düşmüş olarak bu uzun mesafeyi kat etti ve nihayet Medyen'e ulaştı. Kûr'ân-ı Kerîm'de kıssa şöyle devam ediyor:

"Medyen suyuna geldiğinde, davarlarını sulayan bir insan topluluğu buldu. Onlardan başka, hayvanlarını sudan alıkoyan iki kadın gördü. Onlara: "*Derdiniz nedir?*" dedi. "Çobanlar ayrılanaya kadar biz sulamayız. Babamız çok yaşlıdır (onun için bu işi biz yapıyoruz) " dediler. Mûsâ onların davarlarını suladı. Sonra gölgeye çekildi: "Rabbim! Doğrusu bana indireceğin hayra muhtacım" dedi" (el-Kasas, 28/23-24).

İbn-i Kesir, El-Bidaye ve'n-Nihaye'de bu olayı şöyle anlatıyor: "Medyen suyunda çobanlar koyunları suladıktan sonra, kuyunun ağzına büyük bir kaya koyarlardı. Bu iki kadın da artan sularla koyunlarını sulamaya çalışırlardı. Musa ((a.s.)), kayayı kuyunun ağzından tek başına kaldırdı, su çekti ve kadınların koyunlarını suladı. Sonra tekrar

kayayı yerine koydu. Bu kayayı ancak on kişi kaldıracabilirdi. Mûsâ ((a.s.)) ise, on kişinin halledebileceği bu işleri tek başına halletmişti. Kızlar babalarına gidip Hz. Mûsâ'yı ve yaptığı iyiliği anlattılar. Kûr'ân-ı Kerim'de kıssa şöyle devam ediyor:

"O sırada, kadınlardan biri utana utana yürüyüp ona geldi: "Babam sana sulama ücretini ödemek için seni çağırıyor dedi. Mûsâ ona gelince, başından geçeni anlattı. O: *"Korkma! Artık zâlim milletten kurtuldun"* dedi. İki kadından biri: "Babacığım, onu ücretli olarak tut. Ücretle tuttuklarının en iyisi bu güçlü ve güvenilir adamdır, dedi. Kadınların babası bana sekiz yıl çalışmana karşılık bu iki kızımdan birini sana nikâhlamak istiyorum. Eğer on yıla tamamlarsan, o senden bir lütuf olur. Ama sana ağırlık vermek istemem. İnşallah beni iyi kimselerden bulacaksın" dedi. Musa: *"Bu seninle benim aramdadır. Bu iki süreden hangisini doldurursam doldurayım, bir kötülüğe uğramayacağım. Söylediklerimize Allah vekildir"* dedi. (el-Kasas, 28/25-28).

Hz. Şuayb ((a.s.))'in kızıyla nikâhlandıktan sonra Mûsâ (a.s.), Medyen'de kalıp, hanımının mehri olmak üzere on yıl koyun güttü. Bir rivayete göre, Peygamberimize tam olarak ne kadar çalıştığı sorulmuş; o da on sene olduğunu buyurmuştur. Buradan anlaşıldığı üzere, tam on yıl çobanlık yapmıştır.

*****

Bu özet bilgiyi bu kadarla yeterli gördükten sonra, sıkıcı olmaması bakımından devamına Âyet-i Kerîme'lerin dilinden devam edeceğiz İnşallah.

*****

﴿٥١﴾ وَادْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا

﴿﴾ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

(Vezkür filkitabi Mûsâ innehü kâne muhlesan ve kâne Rasûlen nebiyya.)

(Meryem, 19/51.) **"Ve kitapta Mûsâ'yı da an. şüphe yok ki, o ihlâs ile vasıflanmış idi ve bir resûl, bir peygamber olmuş idi.**

*****

﴿٦٩﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ

(Vetlü aleyhim nebee İbrâhîme)

(Şuera/26/69) **"Onlara İbrâhîm'in de kıssasını oku."**

*****

Bu Âyet-i Kerîmenin benzerini Hz. Nûh bahsinde de görmüştük o bölümü de hatırlama babın da buraya alıyorum. Hem tekrar edilmiş hem de bilgimiz tazelenmiş olur.

*****

Kûr'ân-ı Kerîm (Yunus Sûresi 10/71) Âyetinde şöyle buyurulmaktadır.

﴿٧١﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ

(Vetlü aleyhim nebee Nûh)

(Yunus/10/71. **" Ve onlara Nûh'un haberini oku"**

Yeri gelmişken küçük bir şeye daha dikkat çekelim Bu Âyet-i Kerîme, görüldüğü gibi Yunus Sûresi'nin (71) ci Âyet-i dir. Ayrıca Nûh Sûresi'de (71) ci Sûre'dir, bu kitabı (Nûh) u yazmağa başladığımda ki yaşım da (71) dir. Böylece üç (71) topluluğu oluşmuştur, (71x3=213) eder ki; zâhir ve bâtın (13) e bağlıdır.

Bu Âyet-i Kerîme'nin faaliyyet sırası daha evvelce incelemeye çalıştığımız Âyet-i Kerîme'den sonra gelmektedir. (Vetlû) "oku" sözünün muhatabı ümmet-i Muhammed, yâni ümmet-i icabettir. Yâni kendine, davetine tabi olanlardır. Ümmet-i davet ise daha henüz bu ve benzeri Âyetlerin muhatabı değiller'dir.

(Aleyhim) "üzerlerine oku" denmesi, bu hakikatleri giyinsinler bütün varlıkları bu mertebe düzeyinde onların ahlâkı olsun daha sonra da diğer mertebelere uruc ederek seyrini tamamlasınlar.

Hız. Peygamber (s.a.v.) Efendimize gelen vahyi İlâhî'nin insânlara ve âlemlere aktarımı dört şekilde bildirilmiştir.

- (1) اقْرَأ ﴿١﴾ Alâk (96/1) "oku" kıraat et,
- (2) قُلْ ﴿١﴾ İhlâs (112/1) "de ki;"
- (3) وَاتْلُ ﴿٧١﴾ Yunus (10/71) "oku" tilâvet et.
- (4) وَاذْكُرْ ﴿٤١﴾ Meryem (19/41) "zikret-ha-tırla.
- (4) وَاذْكُرْ ﴿٥١﴾ Meryem (19/51) "zikret-ha-tırla

Bu ifadeler, bunlar da, ve diğer Âyetlerde de geçmekte'dir. Sırasıyla bunları lûgat manâları ile incelemeye çalışalım.

- (1) اقْرَأ ﴿١﴾ Alâk (96/1) "oku" kıraat et,

(Ikra') = Okutma-oku-emir: Okuma ve okutma emridir.

Hele bu emir, Zâtın kelâm sıfatıyla, hayat ve ilim vericisi "Rûhullah vasıtası ile verilmiş ise. Okumamak mümkün değildir. Bu emir ile başlayan okuma ve okutma (23) sene de tamamlanmıştır.

*****

"Bu hususta daha geniş bilgi (Vahy ve Cebrail isimli kitabımızda mevcut'tur, oraya da bakılabilir."

*****

(2) ﴿١﴾ قُلْ İhlâs (112/1) "de ki;"

(Kûl) = De-söyle-bildir, mealinde "emir" dir.

(Kûl) kelimesi, Kûr'ân'ın bir çok yerinde geçer (risâlet ve nübüvvetin işaretidir.)

Bu ifadede ki; emir doğrudan doğruya, aracısız olarak, "Ulûhiyyet'in Risâlet'e" olan emridir. Bu emri de söylememek mümkün değildir. Emri veren Hakk, âmir olduğuna göre, emri alan Risâlet ise memur, hükmündedir. Memur da mazurdur. O halde memur dan, yâni risâlet mertebesinden söyleyen Hakk'ın ta kendisidir.

(3) ﴿٧١﴾ وَأَتْلُ Yunus (10/71) "oku" tilâvet et.

(Vetlü)=Tilâvet-okumak-takip etmek-arkasına düşmektir.

Bu ifade de ise, okunmaya başlanmış olan şeyin izahlarının hikâye yoluyla açıklanmalarının sistemi belirtilmektedir.

(4) ﴿٤١﴾ وَأَذْكُرْ Meryem (19/41-51) "zikret-ha-tırla.

(Vezkür) = "zıkr" anma-anılma-hatırlama' dır. Bu ifade de de, daha geniş manâ da hadiselerin incelenmesi ve zâten varlığında mevcut olan hakikatlerin açığa çıkarılmasının gereği bildirilmektedir.

(Ikra') Başlangıç, Zâtın sıfat mertebesinden Risâlet mertebesine seslenişidir.

(Kûl) Zât'ın, Zât mertebesinden, Risâlet mertebesine seslenişidir.

(Vetlü) Zâtın, Risâlet mertebesine, "Esmâ" mertebesinden ümmetine dönük seyr-i sülûk yolunda sesleniş, verilen bilgilerdir.

(Vezkür) İse hangi mevzu hakkında bildirilmişse o mevzuun iyi anlaşılması ve kendi varlığında mevcut hangi mertebe ile irtibatlı ise o mertebenin zuhura çıkarılmasına yardımcı olan bilgilerdir diyebiliriz.

Yukarıda ki, kısa ifadelerden de anlaşılacağı üzere Kûr'ân-ı kerîm, bunlardan daha başka da bir çok mertebe kanalıyla bilgi vermektedir. Yeri olmadığı için oralara değinmeyeceğiz. Bahsedilen mertebelerin faaliyyet sahaları bilinmezse isabetli değerlendirmeler yapılamaz, aksi halde bütün çeviriler "ef'al" mertebesi itibariyle hikâye yollu olur ki, o da sadece zâhir-î bir anlam verilmiş özüne nûfûs edilememiş olur.

Yine yolumuza devam edelim. (Ikra') gecesi o muhteşem (Ikra') "oku" kelâm-ı İlâhisi, Zâtın kelâm sıfat-ı yönünden (Cibril-i Emîn) vasıtasıyla (Muhammed'ül Emîn) e bildirilmesiydi. O an da, Muhammed'ül Emîn'in, Hazret-i Muhammed'e yâni Risalet'e dönüşmesiydi. Bu yüzden hayatı ve anlayışı tamamen değişmiş oldu.

Böylece "Oku" kelâmı kendinden kendine bir okuyuş şuur ve kimlik kazanma ve kendi kendine içindeki hakikat oluşumlarını sesli düşünerek zuhura çıkarmaktır. Çünkü o akşam orada bunları dinleyecek (kulak) yâni "ümmet" henüz yok idi, bu okuma kendinden kendine ve kendinde olanı, (vahdet) teklik, okuması idi. Bu okumanın diğer yönü ise kendisi hakikat-i yönünden okuması ve yine kendisi, zuhuru yönünden dinlemesi idi.

Bu ve benzerî Âyet-i kerîmelerde ise ümmetinin **"aleyhim"** (üzerlerine) oku-tilâvet et, şekliyle ifade edilmekte, yâni, Hakikat-i Muhammed-î den, ümmet-i Muhammediyye ye okunup-tilâvet edilmesi istenmektedir. Yâni bu mertebe de bir gayriyyet ve o gayriyyet'in de bir kulağı vardır ve kulak yoluyla ayniyyet'e yol bulunacaktır. Ve dilin, kıraat ve tilâvet'in tek müşterisi ise kulak'tır.

Mülk Sûresinde ve diğer yerlerde de belirtildiği gibi.

﴿٢٣﴾...وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ...﴿٢٣﴾

(Veceale lekümüssem'a vel ebsâra vel ef'ideh)

(Mülk/67/23) **"ve sizin için kulak ve gözler ve gönüller var kıldı."**

Böylece vahyi İlâhının insân'ın azalarında ki seyr yolu da belirtilmiş olmaktadır. Kulağı ile vahyin hakikatlerini duyacak, sonra basar-ı ile görmeye çalışacak, daha sonra da (fuad-a gönül-e) gönderecek fuad'ta tasdik bulup, akılla hayatın gerçekleri hakkın da idrak ile mutmain olacaktır. Bundan sonra (Kûl) "de ki;" hakikatiyle dili-lisân-ı faaliyete geçecektir.

Evvelâ (Hud 48/11) de zât-î yönden, gayb haberlerini sana bildiriyoruz yâni öğretiyoruz. Bu mertebe hakkında ki, bilgileri veriyoruz. Bu eğitim yapıldıktan, yâni mertebe-i Nûhiyyet'in hakikatleri itibariyle eğitimi yapıldıktan sonra, bunların ümmetine de aktarılması gerektiğinden, vakti geldiğinde, işte bahsedilen (Yûnus 71/10) Âyetinde belirtilen hüküm ile "Nûh'un," daha sonra "İbrâhîm" in burada da "Mûsâ" nın "sana öğrettiğimiz" haberi'nin aktarımına başlanmış olmaktadır.

"Aleyhim" Onların üzerlerine oku hükmü faaliyyet-e geçtiğinden dünya mülkünde bu mertebe hakikat-i itibariyle faaliyyet'e başlamıştır. Bu yüzden eski, "Nûh-î - İbrâhîm-î- Mûsevî" bilgiler (nesih) edilmiş-kaldırılmış, Hakikat-i Muhammed-î üzere Hakk'ın zât-ı itibariyle eğittiği Hz. Muhammed ((a.s.).v.) Efendimize bildirildiği şekliyle hüküm olunmuştur.

Şimdi, bizde, aklımızın erdiği kadar, bu kıssa'yı Hakikat-i Muhammed-î kanalından, Kûr'ân kaynağından gönlümüze "nüzül" indirmeye, almaya, idrak etmeye çalışalım. Hz. Mûsâ (a.s.) muvzuuna başlamadan evvel küçük bir hatırlatma yapalım, mevzuumuzu iki yönlü (âfak-î ve enfüs-î) yâni nefsimizde ki ve dışımızda ki oluşumları itibariyle

inceleme ve izah etmeye çalışacağız. Cenâb-ı Hakk her birerlerimize anlayan bir idrak, muhabbet dolu bir gönül, gayretli ve çalışkan bir nefis, ihsân etsin.Âmîn.

Dünya insânlık hayat seyrine baktığımızda Kitabımızın da açık olarak belirttiği bibi (5) mühim kişinin dünyaya gelişleri, yâni doğuşları büyük özellikler taşımaktadırlar. Bunlar sırasıyla, Âdem (a.s.) var edilişi, İbrâhîm (a.s.) doğuşu, Musâ (a.s.) doğuşu, İsâ (a.s.) doğuşu, ve Muhammed (s.a.v.) Efendimizin doğuşlarıdır. Bunların ayrı, ayrı incelenmeleri gerekmektedir. Bizde yeri geldikçe kendi bölümlerinde özetle incelemeye çalışacağız.

Kelime-i Mûseviyye'nin doğuş özelliği:

Sa'lebî, Kısas-ı Enbiya'sında imam Suddî'den; Fir'âvn'un bir rüya gördüğünü, korkup kederlendiğini naklediyor. Rüyasında Kudüs tarafından gelen bir ateş gördü. Bu ateş, Mısır'a kadar uzanıp, Fir'âvnun evlerini yaktı. Fakat sadece Kıptî'lere zarar verdi, israiloğulları ise kurtuldular. Uyanınca hemen kâhin ve müneccimlerden rüyayı tabir etmelerini istedi. Onlar dediler ki; "israiloğulları içinden bir çocuk dünyaya gelecek, Mısırlıların helâkına ve senin krallığının yok olmasına sebep olacak. Doğacağı zaman da iyice yaklaştı."

Bu haber üzerine telâşlanan Fir'âvn, israiloğulların'dan doğan bütün erkek çocukların öldürülmesini emretti. Kûr'ân-ı Kerim'de bu olay şöyle anlatılıyor: "Fir'âvn, memleketin başına geçti ve halkı fırkalara ayırdı. içlerinden bir topluluğu güçsüz bularak onların oğullarını boğazlıyor, kadınları sağ bırakıyordu. Çünkü o bozguncunun biriydi" (el-Kasas 28/4).

israiloğulları arasında iş yapabilecek insanların azalması üzerine Kıptîlerin ileri gelenleri Fir'âvn'a giderek, "Eğer böyle öldürmeye devam ederseniz, ileride bizim işlerimizi yapacak kimse bulamayacağız" dediler. Fir'âvn da

erkek çocukların bir sene öldürülmesini, bir sene de öldürülmemesini emretti. Erkek çocukların öldürülmediği sene Harun ((a.s.)) doğdu. Öldürüldükleri sene ise Mûsâ (a.s.)...

Mûsâ (a.s.) doğunca, annesi çok üzüldü. Allah Teâlâ ona korkmamasını, üzülmemesini vahyetti. Kalbine bir rahatlık verdi. Bu, Kuran'da şöyle anlatılıyor: "Mûsâ'nın annesine: "Çocuğu emzir, başına geleceklerden korktuğın zaman onu suya (Nil'e) bırak. Korkma, üzülme. Biz şüphesiz onu sana döndüreceğiz ve peygamber yapacağız" diye bildirmiştik" (el-Kasas, 28/7).

*****

Yukarıda da, belirtildiği gibi, Daha henüz Mûsâ (a.s.) dünyaya gelmezden evvel "rû'ya" vasıtasıyla bir çocuk tarafından o günün mutlak yaşanan hayatında bazı değişiklikler olacağı, günün Fir'âvnuna gayb'dan bildirilmiş oluyordu.

Bu hususta manâ âleminde ilk oluşum, ezelde (â'yan-ı sabite) ler yazılırken zaten belirlenmişti, sıra vakti gelince, bunun zuhura çıkmasına gelmişti. O günlerde bu süre tamamlanmış bu programın ilk habercisi o (rû'ya) olmuştu, böylece hikâye yavaş, yavaş bâtından zâhire dünya sahnesinde oynanmak yaşanmak için nüzül etmeye başlıyordu.

Kelime-i, ma'nâ'yı Mûseviyyet gaybdan babası İmran vasıtasıyla annesine intikal ettirildi, annesi onun belirli süre taşıyıcısı oldu. Bu arada Fir'âvn'un gördüğü rû'ya üzerine müneccimler ve kâhinleri, yakında doğacak bir çocuk tarafından saltanatının yıkılabileceği şeklinde yorum yaptılar. Bunun üzerine, Yeni doğan ve doğacak olan erkek çocuklarının öldürülmelerine karar verildi ve hemen uygulamaya geçildi. Bu arada Mûsâ'nın annesi de Mûsâ'ya hamile idi. Manâyı Mûsâ artık yer yüzüne, gök yüzü bâtından, yeryüzü bâtınına, annesinin rahmine nüzül etmiş-inmiş idi. Vakti gelince de doğum gerçekleşti. Kelime-i Mûseviyye

artık yer yüzünde idi bundan sonraki safhaları hayatının seyr-i olacaktı.

Mertebe-i Mûseviyyet, Âdem (a.s.) dan itibaren gelen insânlık tarihinin o gün ulaştığı en geniş ufuklu anlayışıdır. Getirdiği Mertebe (Tevhîd-i Esmâ) "*İsimlerin birliği*" mertebesidir ki; yeri geldikçe İnşallah izâh idilecektir.

Şimdi her mertebede olduğu gibi bu mertebenin de enfûsî olarak bizlerde ne ifade ettiği yönüne şöyle bir soru ile bakmaya başlayalım. (*Şu an biz hayatın hangi safhası-mertebesindeyiz.*)

Eğer her hangi bir Peygamberin hayat hikâyesine sadece o kişiye aittir, ve geçmişte yaşanmış bir hadise olarak bakarsak bize çok, çok yazık olur. Çünkü her Peygamberin hayat hikâyelerinden bizlerinde hisselerimiz vardır, onlar sadece kendileri için yaşamadılar, aynı zamanda arkalarından gelenlere bir örnek ve yol gösterici olarak ta geldiler.

Efendimiz (s.a.v.) de, kemâlini bulan "**Mi'râc**" "Hakka ulaşma" hadisesinin diğer Peygamberler buldukları mertebeleri itibarîle geçişlerini yapmışlardır. Bu yüzden bizimde "**Mi'râc**" larımız gerçek bir irfaniyyetle onların geçtikleri yollardan yapılmış olabilecektir.

Kelime-i "**Mûseviyyet**" mertebesi yukarıda özetle bildirildiği gibi bir "**rû'ya**" vasıtasıyla gayb âleminde zâhir âlemine doğru yolculuğa çıkmıştır.

İşte bizimde seyr-ü sülûkumuz da "**Mûseviyyet**" mertebesine, oraya ait, ve kendine has bir Rû'ya ile geçilebilmektedir. Bunu ancak ehli bilir.

Şimdi buraya doğru seyirde olan bir sâlik'in halini incelemeye çalışalım.

Âdemiyyet mertebesinde belirtildiği gibi, ma'nâ'yı Âdemiyye yi, hayal ve vehim cennetinden beden arzına indiren sâlik, kendinin bir, birey olarak yer yüzünde hakikati ile yaşamağa dönüştüğünün farkına varmış ve bu anlayış

içerisinde hayatını sürdürmeğe başlamış idi.

Hayatını bu anlayış içerisinde sürdürmeye çalışan sâlik'in çevresinde ve kendi içinde de bulunan (Mudil) esmâsının o mertebedeki "put-benlik"leri kendisine zarar vermeğe başlamış olmaktadır.

İşte bu durumda bu mertebede. Bağlı olduğu yer kendisine Nûhiyyet mertebesinde seslenerek nefis tufanından korunması için (necat) gemisine binmesini bildirir. Aslında bu (fûlk) gemi, (Tekne-i Muhammed-î) dir. O mertebedeki ismi ise, (Nûhun gemisi) dir.

O gemiye binen sâlik bu mertebeden-geçitten de kolayca geçer. Bazı ara mertebelerden de geçtikten sonra yolu İbrâhîmiyyet mertebesine ulaşır. Oradan da "isr-yolculuk" "Museviyyet" mertebesine ulaşır. Şimdi bu mertebeyi anlamaya çalışalım.

Genel manâda, "Baba" (Akl-ı kül) "anne" ise (Nefs-i kül) dür. Manâyı Museviyye'yi, Akl-ı kül mertebesinde olan Mûsâ'nın Babası İmran, Nefs-i kül mertebesinde olan annesine nefyettikten sonra oraya emanet edilmiştir. Batnın da olgunlaştırma görevi Nefs-i kül'e yâni annesine verilmiştir. Doğumun vakti geldiğinde zâhir âlemde firavunun hükmü olan o seneki doğan çocukların öldürülme senesidir ve bu yüzden aile zor durumdadır. Yolumuza devam ederek ileride bunları göreceğiz.

Bu âlemde beş doğum mertebeleri itibarîle çok dikkat çekicidir.

Birincisi: Âdem (a.s.) ın doğuşu:

İkincisi: İbrâhim (a.s.) ın doğuşu.

Üçüncüsü: Mûsâ (a.s.) ın doğuşu.

Dördüncüsü: İsâ (a.s.) ın doğuşu.

Beşincisi ise: Muhammed (s.a.v.) ın doğuşudur. Bu doğuşların üzerinde yeri geldikçe söz edeceğiz. Ayrıca her birerlerimiz bu hususları tefekkür etmeliyiz.

Ancak Hakk'ın eğitimine bakın ki; Mûsâ'nın şahsında ma'nâ-ı "Mûseviyye"yi öldürmeye çalışan Fir'âvn onu kendi sarayında büyütecektir. Gelecek olan Âyet-i Kerîme'lerde bu hususları da göreceğiz.

Bir sâlik'in sûret yaşı bu mertebeye ulaştığında yaklaşık (30-40) lar civarında olabilir. Ancak bu mertebe tevhid mertebelerinin "**tevhid-i esmâ**" ikincisi olduğundan, hayata bakışında yenilikler oluşacaktır. İşte bu yüzden burası yeni bir doğum olduğundan yeni bir kimlik oluşacaktır. O kişinin fiziki babası bu eğitimi veremeyeceğinden bu hususta onun devre dışı kalması gerektiğinden, geri plâna alınmıştır. Onun bâtin babası o mertebenin nefih edicisi olan gerçek manâda ki, irfan ehli olan mürşididir. Putperest olan zâhir babası-velisi ise Fir'âvn kendi nefsi emmâresi'dir. Onunla birlikte (40) yaşlarına kadar ancak ondan etkilenmeden yaşamıştır.

Fir'âvn ise, (Kahhâr-Cebbar-Azîz) Esmâlarının (Celâlî) görünümüdür.

Yusuf (a.s.) in kardeşleri tarafından satılması ilk önce (Celâlî) dir daha sonra bu tecellî (Cemâlî) ye dönüşmüş kendisine rahmet olmuştur.

Burada da aynı durum vardır. (Kahhâr-Cebbar-Azîz) Esmâlarının celâlî zuhuru neticesinde Mûsâ (a.s.) in hayatında bunca değişiklikler ve seyahatler olmuştur. Eğer bulunduğu yerde Mısırdaki kalmış olsa idi belki şimdi hiç bilinmeyen bir kimse olarak tarihin derinliklerinde kalmış olacaktı.

Evet bu girişlerden sonra Mûsâ (a.s.) in hayatını Kûr'ân-î Âyet-i Kerîme'lerden takib ederek yolumuza devam edelim.

Bu hususta, seyr hakkında daha geniş genel bilgi (*irfan mektebi ve şerhi*) isimli kitabımızın tamamında, özellikle de (9) cu bölüm "**tevhîd-i Esmâ**" mertebesinde bu halin özellikleri bulunmaktadır dileyenler oraya bakabilirler.

*****

Bu kısa girişten sonra.

(13 ve Hakikat-i İlâhiye) kitabımızdan, özet.

"MÛSÂ (a.s.) ve (13) ün bazı bağlantıları" na.

Kısaca devam ederek Âyet-i Kerîme'ler'den misaller vererek yolumuza devam edelim.

Kûr'ân-ı Kerîm Kasas Sûresi (28/3) Âyetinde:

﴿٣﴾ نَتَّلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾

(Netlü aleyke min nebei Mûsâ ve Fir'âvn'e bilhakk'ı likavmin yû'minüne.)

(Kasas/28/3/) "**Sana Mûsâ ile Firavn'un kıssasından bir kısmını gerçek şekliyle okuyacağız, iman eden bir kavim için**".

*****

Bu Âyet-i kerîme'de de dikkat çeken **(aleyke) "üzerine"** kelimesidir. Bu kelime ile Hz. Muhammed (s.a.v.) efendimize, Cenâb-ı Hakk diğerlerinin de olduğu gibi mertebe-i Mûseviyyet'in de gerçek hâl ve makamını evvelâ kendisine yüklediğini, yani eski tahrif olmuş bilgilerin kaldırılıp, gerçek Mûseviyyet hakikatlerini aslı üzere yeniden bildirmesi için görev verdiğini ifade etmektedir.

Bu bilgiler Hakikat-i Mûseviyye'nin ancak, Hakikat-i Mûhammed'iyye tarafından gerçek hali ile tahsil edilebilece-

ği belirtilmiş olmaktadır.

Sûre ve Âyet numarasına bakmamız bile, bize bu hususun hakikatini hemen anlatmaktadır. **(2+8+3=13)** görülüyor ki, Meretebe-i Mûseviyyet te **(13)** e bağlıdır.

Ayrıca (عليك) **(aleyke)** nin sayı değerleri, **(70+30+10+20=130)** eder ki, tekrar bağlı olduğu yer ne kadar açıktır.

Kûr'ân-ı Kerîym Tâhâ Sûresi (20/9) Âyetinde:

﴿٩﴾ وَهَلْ آتَيْكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾

(Ve hel etake hadisü Mûsâ)

Tâha/20/9) "**Ve sana Mûsâ'nın kıssası gelmedi mi?**"

*****

Yani, Mûseviyyet mertebesinin hakikatlerini anlatmanın zamanı geldi, bunları yavaş, yavaş asılları üzere naklet denmektedir.

(Bilindiği gibi Hz.Peygamberin bir ismi de "Tâ, hâ" dır.) Ve bu mertebenin de sahibi olduğu açıktır.

Bilindiği gibi ﴿١﴾ طه ﴿١﴾ (20/1) **(Tâ, Hâ)** Sûresi

Mûsâ (a.s.) mın hayatından bir hayli bölümü, gerçekleri üzere izah etmektedir. Burada ki, gayemiz Mûsâ (a.s.) mın **(13)** ile olan bazı bağlantılarından araştırarak haber vermektir.

Bu Âyet-i kerîme'de de dikkat çeken kelime **(Mûsâ)** dır. Baştafta bu kelimeyi izaha çalışmış sayı değerlerini vermiştik.

Bilindiği ve görüldüğü gibi bu Sûrenin başında . **(Tâ, Hâ)** ismini de aldığı bir *(huruf'u mukattaa)* vardır. Sayı değerleri, **(9+5=14)** tür. Daha evvelce de belirttiğimiz gibi **(14)** dolunay, "bedri Münir" nûrlu ay'ın sayısal değeridir. Bu ise gök yüzünde Nûr'u Muhammedî'nin "simgesi, işareti,

sembolü'dür. Ay yani kamer ışığını güneşten alır ve Dünya geceye döndüğünde, yani karanlık olduğunda kamer güneşten aldığı ışığını dünya ya yansıtır ve gece karanlığında ortalık yeteri kadar aydınlanır. Bu da İlâhi hakikatlerin güneş misâli yansıtılarak bizlere yansıtılmasıdır, ve bunun en geniş hali de dolunaydır.

O gecelerde gerçekten dolunayın çıkışına yükselişine ve yüceliğine doyum olmaz. Bu **(Münir)** "nûrlandıran" Nûr'u İlâhidir. (Münir)in sayısal değeri, sıfırları çıkarırsak, **(4+5+1+2=12)** dir ki, bu da bilindiği gibi, Hakikat-i Muhammed-i dir.

Tekrar kısaca özetlersek.

(11) Hazret-i Muhammed: Mekke, Medine de yaşamıştır.

(12) Hakikat-i Muhammed-î: Bütün âlemlerin zuhur yeridir.

(13) hakikat'ü Ahadiyyet'ül Ahmediyye: Bütün âlemlerin ana kaynağı ve mutlak sahibi dir.

(14) Hakikat-i Muhammed-i dolunay, (bedri Münir)

olarak bütün âlemlerdeki zuhuru ve aydınlatmasıdır, diyebiliriz.

Her İlâhi mertebelerin bir sayı değeri-işareti vardır. Fakat Mertebe-i Muhammediyye'nin **(4)** mertebe, sayısı ve işareti vardır, ve bu mertebeler **(13)** Mertebe-i Ahadiyyet'e bağlıdır.

O nun da nokta zuhur mahalli Hazret-i Ahmed-i Muhtar, Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bütün melekler de neleri varsa buradan almışlar ve almaktadırlar.

Her iki cihanın efendisi bu mertebelerin tamamını bünyesinde toplayan, Ahmed-i Mahmud, Muhammed, Mustafa, (s.a.v.) Efendimizdir.

İnsânlık âlemi bilse de, bilmese de, kabul etse de, etmese de, böyledir.

Daha evvelce gördüğümüz gibi **(Tâ, Hâ)** da **(9)** ve **(5)** sayıları vardı, bilindiği gibi **(9)** seyr-i sülûk'ta "Mûseviyyet" mertebesini, **(5)** ise "Hazarat-ı hamse" mertebesini ifade etmektedirler.

Belki ilgisiz bulacaksınız amma belirtmekte yarar olacaktır kanısındayım.

Yuhanna İncil-i bab **(1/8)** de şöyle bir ifade geçmektedir. **(Kendisi o nûr değildi; ancak o nûr hakkında şehâdet etmeye geldi.)** Bura da sayı ve ifadeler oldukça mühimdir, tabii ki, üzerinde çok şey söylenebilir. **(1+8=9)** etmektedir ki, "Mûseviyyet" tir, bahsedilen Nûr da, **(Nûr'u)** Muhammed-î Ayın **(14)** ü "bedr'i Münîr" Nurlu Aydır. Ancak bu tabir, Yahya ve İsâ (a.s.) lar hakkında belirtilmektedir.

Ancak, İseviyyet aslı itibariyle "Rûh" ağırlıklıdır, Nûr dan bahsedilirken Nûr'u Muhammed-î denir. Yani Nûr tabiri Hz. Muhammed (s.a.v.) me aittir, o halde Yuhanna İncili'nin başında **(1/8)** de ki ifade aslî olarak, **(kendisi o nûr değil- di ancak o nûr hakkında şehâdet etmeye geldi,)** hükmüyle Rûh ağırlıklı olan **(İsâ)** (a.s.) lâmin Nûr ağırlıklı olan, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimizi haber vermeğe geldiği aşikârdır. Bilindiği gibi İslâmın ilk büyük savaşı Bedir'dir, ve orada çarpışanlar **(313)** kişidir. İşte bu savaşla arap yarımadasına ve oradan da dünya ya yayılacak olan **(Bedir)** "dolunay" **(14)** Nûr'u Muhammed-î nin tescili olmuştur ve **(13)** e bağlıdır.

"Yeri geldiğinde tekrar ele alacağız"

Biz yine yolumuza devam etmeye çalışalım.

Kûr'ân-ı Kerîm Tâ, Hâ Sûresi (20/39) Âyetinde:

وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي ﴿٣٩﴾

(Ve elkaytü aleyke mehabbeten minniyy veli túsnea alâ ayniy)

39. "Ey Mûsâ) Ve, gözümün önünde yetiştirilmen için üzerine kendimden bir muhabbet (ilka etmiş) bırakmışım."

Bu müthiş ifadelerin sadece sayı değerleri dahi ne kadar gerçek olduklarını açık olarak göstermektedir.

Âyet **(39) (3+9=12)** eder ki, bu muhabbet ilkâsı yani, bırakılması **(12)** olan Hakikat-i Muhammed-î mertebesinden ve o mertebenin muhabbat-i olup, o muhabbat evvelâ Âsiye yi ve oradan Firâvn ve çevresini sardığından, kendisi için **(40)** bin kadar çocuk öldürülen "o çocuğu" kucaklarında büyütmelerine sebep olmuştur.

Ayrıca **(20+39=59)** ki, hayrettir. **(5-9)** Tâ, Hâ ve **(5+9=14)** Nûr'u Muhammed-î dir. Bu kadar açıklık karşısında ne denilebilir ki!..

*****

Bu ön bilgileri verdikten sonra yolumuza devam ederek Mûsâ (a.s.) Çocukluğundan başlayarak Kûr'ân-ı Kerîm'de belirtilen hayat hikâyesini seyrü sülûk yollarından geçerek hep birlikte ibretler alarak takib etmeye başlayalım. Cenâb-ı Hakk bu seyrimizde de bizleri yalnız bırakmasın.

Bu arada konular hakkında daha evelce yazılan kitaplarımızda bulunan Mûsâ (a.s.) hakkındaki bilgilerden de yararlanacağız.

*****

HZ. MÛSÂ-KELÎMULLAH (A.S.)

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHİM:

Yeryüzünde aslında Mûsevîyyet ve İsevîyyet dîni diye bir şey yoktur, var olan din sadece İslâm dînidir. İsâ (a.s.) ve Mûsâ (a.s.) ve diğerleri bu İslâmî dînin belirli bölümlerini ortaya getirmişlerdir. Ne yazık ki gerek Mûsevîler ve gerekse Hıristiyanlar bunu dîni durumdan çıkararak millî bir duruma sokmuşlardır. Her iki toplulukta kendi soylarından gelen bu iki peygamberi tanıyarak dînlerine bu isimleri vermişlerdir oysa bütün peygamberler "*biz mü'minleriz*" diyerek ve "*bizim dînimiz Mûsevidir, Hıristiyanıdır*" gibi ayrı bir dîndir söyleminde bulunmayarak "*bir olan Allah'a inandık ve O'nun yolunda yürüyoruz*" demişlerdir.

İslâm dîninde Kûr'ân-ı Kerîm'in bildirdiğine göre Allah'a giden yol her bir peygamberin şahsında kademe kademedir. Âdem (a.s.) başlayan İlâhî bilgi kaynağı yani Allah ile kul arasındaki ilişki, o günün insanın kapasitesine göre olmuştur. Daha sonra insanların akıl kapasiteleri, yaşayışları geliştikçe ve ilerledikçe Cenâb-ı Hakk (c.c) o ihtiyaçlara göre yeni peygamberler göndermiştir.

Son olarak kemâle erme Efendimiz (s.a.v) zamanında ve onun vasıtasıyla olduktan sonra insanlara öğretilecek başka bir şey kalmadığı için Efendimiz (s.a.v) son peygamber olmuştur ve kıyamete kadar onun getirdiği hükümler bâkîdir. Bu nedenle Mûsevîyyet ve İsevîyyet kendilerine mahsus bir dîn olmayıp tamamıyla bizim dinimiz içinde olup onlar bizim peygamberimizdir. Kim ki Mûsâ (a.s.)'ın hükümlerini idrak etmiş ve o yaşantıda ise gerçek Mûsevî odur ki bunun anlamı Mûsâ ilmine kendi birimsel varlığında vâkîf kimse demektir.

Cenâb-ı Hakk (c.c) altı peygamberin hayat hikâyelerini Kûr'ân-ı Kerîm'de daha ayrıntılı olarak vermiştir.

Bu altı peygamberin her biri birer sıçrama noktası olup mihenklerdir. Bunlar Âdem (a.s.), Nûh (a.s.), İbrâhîm (a.s.), Mûsâ (a.s.), İsâ (a.s.) ve Muhammed (s.a.v) dir.

İşte bu belirtilen aşamalar bir insanın kemâle erişme aşamalarıdır. Bu oluşuma sırat-ı müstakîm ile başlayarak sıratullah ile devâm eden bir yaşam denilmektedir. İşte Âdem (a.s.) ile başlayarak Hz. Resûlullah (s.a.v) 'a kadar gelen bu süre aslında bir insanın ömür süresidir. Bir insan yaşadığı sürede bu oluşumları sırasıyla kendi bünyesinde yaşamalıdır ki gerçek müslüman o olmaktadır.

Her ne kadar bu peygamberler geniş zaman içerisine yayılarak yaşamış iselerse de bizler Hz. Resûlullah (s.a.v)'ın ümmeti olarak en son olarak geldiğimizden dolayı hepsini yaşamak zorundayız. Tâbî ki bu yaşam tarzı herkese göre değildir, İslâm dininin şer'î hükümlerini yani madde bedene dönük emîrlerini yerine getiren müslümandır ve bunun ismi doğru yol üzere gitmek yani sırat-ı müstakîmdir. Bu yolun ötesinde Allah'a ulaşmak isteyen kimsenin hem bu fiillerin tamamını yerine getirmesi hem de ötesine geçerek bu peygamberlerin hayatlarını araştırarak kendi bünyesinde hakikatlerini bulması sûretiyle Hz. Resûlullah (s.a.v)'a oradanda Cenâb-ı Hakk (c.c)'a ulaşması gereklidir.

Bu altı peygamberin bir insan yaşamına uyarlanması zaman dilimi olarak belirtir ise yaklaşık 24 yıl sürmektedir diyebiliriz. Bir Hakk yolcusu bu belirttiğimiz her bir peygamber için dört yıl hakikatlerini idrak etmeye çalışarak geçirirse bu süreyi kemâlli olarak değerlendirebilir ancak.

Mûsâ (a.s.) Âdem (a.s.)'dan yaklaşık 4440 sene sonra, milattan 1200 sene önce, günümüzden ise yaklaşık 3200 sene evvel gelmiştir.

Cenâb-ı Hakk (c.c) Âdem (a.s.) o günün hükümlerine göre suhuplar vermiştir daha sonra gelen peygamberlere de çeşitli suhuplar verilmiştir sonuçta Mûsâ (a.s.)'a ilk büyük kitap olan Tevrat verilmiştir. Bunun mânâsı Mûsevîyyet mertebesine gelen bir Hakk yolcusuna ilhamların daha artarak geliyor olması demektir.

Kişinin seyri sülûk yolunda Mûsevîyyet mertebesine gelince kendi bünyesinin genişliği içerisinde Mûsevî ilhamlar alması gereklidir. Bu hususta öyle bir tatminliğe erecek ki Mûsâ (a.s.)'a gelen: "**yâ mûsâ innî enallâhu rabbul âlemîn**" yâni "Ey Mûsâ! Muhakkak ki Ben, âlemlerin Rabb'i Allah'ım" (Kasas, 28/30) hitabını iç bünyesinde şeksiz ve şüphesiz olarak bulmalı ve hissederek yaşamalıdır.

Mûsâ (مُوسَى) kelimesini incelediğimizde:

(Mîm) harfi, hakîkâtî Muhammediyyenin Mûsevîyyet bölümü,

Uzatan **(Vâv)** harfi bizim dikkâtimizi çekerek, Muhammedî hakîkâtlere dikkât et! demektir.

(Sîn) harfi ise (Yâ Sîn) ifâdesinde belirtildiği şekilde "Ey insan" yine Efendimiz (s.a.v)'e işârettir.

Yâni "Ey Muhammedî hakîkâtlere anlamaya çalışan insan" mânâsı çıkmaktadır.

Mûsâ kelimesine diğer bir yönden bakarsak Kıbtelerin lisânında "Mû" su anlamında, "sâ" ağaçlık bir bölgede sudan çıkan mânâsındadır. Bizim dilimizdeki anlamı "Allah'ın verdiği sudan çıkan" ifâdesine denk gelmektedir. Bu ifâdeler bizim "Mûsâ"mızı deryâda bulacağımız anlamına gelmektedir. Yani Mûsevîyyet başlangıcı İlâhî deryâda kişinin kendisini bulmasıyla olmaktadır.

"**Mûsâ**" kelimesinden sonra Mûsâ (a.s.)'a tabî olan "*beni İsrâîl*" kelimesinin ifâdelerine bakarsak;

"**İsr**" gece yürüme mânâsındadır. Ya'kub (a.s.) gençliğinde ikiz kardeşiyle arasında çıkan kavmin başına geçme meselesi yüzünden kötü sonuçlar doğmaması için kavimden ayrılarak yakın bir kasabadaki akrabalarının yanına geceleri yürüyerek gündüzleri de hem saklanarak hem de dinlenerek hicret etmiştir. Ya'kub (a.s.) bu yürüyüşü gece yaptığı için lâkabı "**İsr**" olmuştur ve sonra gelen 12 çocuğu ile devâm eden nesline "*beni İsrâîl*" denmiştir. İbrâni lügatında Ya'kub kelimesinin karşılığı ise "saffetullah ve abduallah" demektir.

Bu ifâdelerden sonra "beni İsrâîl" kelimesinin bize hitâbı "Ey gece yürüyen yâni gece ibâdetleri yapan saf ve temiz kulumun çocukları" demektir.

Bu ifâdelerden sonra bu konuda Kûr'ân-ı Kerîm'de geçen âyeti kerîmelere bakalım:

*****

﴿٤٧﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ
عَلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ فَضَّلْتُمْ عَلَيَّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

(Yâ benî isrâîlezkurû ni'metiyelletî en'amtü aleykum ve ennî faddaltukum alel âlemîn.)

2/BAKARA-47 "Ey İsrâîloğulları! Sizin üzerinize en'am ettiğim o ni'metimi hatırlayın. Ve muhakkak ki Ben, sizi âlemlere üstün kıldım."

*****

Hak yolcusu olan kimselere bu âyeti kerîme bir îkaz ve hatırlatmadır.

"Ey Hakk yolu üzere olan kullarım dikkât edin bu hükümler sizlere gelmektedir. Ve sadece gece yürüyen kullarımın üzerine verdim bu ni'metleri. Ve dolaylı olarak değil kendi zâtımdan sizi âlemlere üstün kıldım."

İşte bu âyeti kerîme değerini bildiğimiz sürece Hakk yolcusunun nasıl bir makam sahibi olduğunu göstermektedir. Burada şunu da belirtelim bu ifâdeler Mûsevîyyet devrine göre olan âlemlerin üzerine yükseltmedir.

*****

Mûsâ (a.s.)'ın doğumu ve Fir'âvn'un sarayına alınışı:

Yukarıda da bahsedildiği gibi.

Sa'lebî, Kısas-ı Enbiya'sında imam Suddî'den; Fir'âvn'un bir rüya gördüğünü, korkup kederlendiğini naklediyor. Rüyasında Kudüs tarafından gelen bir ateş gördü. Bu ateş, Mısır'a kadar uzanıp, Fir'âvnun evlerini yaktı. Fakat sadece Kıptî'lere zarar verdi, israiloğulları ise kurtuldular. Uyanınca hemen kâhin ve müneccimlerden rüyayı tabir etmelerini istedi. Onlar dediler ki; *"israiloğulları içinden bir çocuk dünyaya gelecek, Mısırlıların helâkına ve senin krallığının yok olmasına sebep olacak. Doğacağı zaman da iyice yaklaştı."*

Bu haber üzerine telâşlanan Fir'âvn, israiloğulların'dan doğan bütün erkek çocukların öldürülmesini emretti. Kûr'ân-ı Kerîm'de bu olay şöyle anlatılıyor: *"Fir'âvn, memleketin başına geçti ve halkı fırkalara ayırdı. içlerinden bir topluluğu güçsüz bularak onların oğullarını boğazlıyor, kadınları sağ bırakıyordu. Çünkü o bozguncunun biriydi"* (el-Kasas-28/4)

isrâîloğulları arasında iş yapabilecek insanların azalması üzerine Kıptîlerin ileri gelenleri Fir'âvn'a giderek, *"Eğer böyle öldürmeye devam ederseniz, ileride bizim işlerimizi yapacak kimse bulamayacağız"* dediler. Fir'âvn da erkek çocukların bir sene öldürülmesini, bir sene de öldürülmemesini emretti. Erkek çocukların öldürülmediği sene Harun (a.s.) doğdu. Öldürüldükleri sene ise Mûsâ (a.s.)... doğdu.

Mûsâ (a.s.) doğunca, annesi çok üzüldü. Allah Teâlâ ona korkmamasını, üzülmemesini vahyetti. Kalbine bir rahatlık verdi. Bu, Kûr'ân'da şöyle anlatılıyor: Mûsâ'nın annesine: *"Çocuğu emzir, başına geleceklerden korktuğun zaman onu suya (Nil'e) bırak. Korkma, üzülme. Biz şüphesiz onu sana"*

döndüreceğiz ve peygamber yapacağız” diye bildirmiştik”
(el-Kasas/28/7).

﴿٧﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَاذًا خَفَتَ
عَلَيْهِ فَالْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي
إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

(Ve evhaynâ ilâ ummi mûsâ en erdiûhi, fe izâ hıfti
aleyhi fe elkîhi fil yemmi ve lâ tehâfi ve lâ tahzenî,
innâ râddûhu ileyki ve câilûhu minel murselîn.)

(Kasas/28/7) "**Ve Mûsâ'nın annesine şöyle vahyettik:**
"Onu emzirmesini ve onun için korktuğu zaman onu
nehre atmasını (bırakmasını). Ve sen korkma,
mahzun olma (üzülme). Muhakkak ki Biz, onu sana
döndüreceğiz. Ve onu resûllerden kılacağız."

*****

﴿٣٨﴾ إِذِ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾

(İz evhaynâ ilâ ummike mâ yûhâ.)

(Tâ-Hâ/20/38) "**Vahyedilecek şeyi annene vahyetmiştik."**

*****

Bu âyeti kerîmeye bakarak bazı kimseler Mûsâ (a.s.)'ın annesinin de peygamber olduğunu söylemişlerdir ancak genel olarak bu vahyin peygamberlik vahyi değil ilham yollu bir vahiy olduğu belirtilmiştir.

Zâhiren Mûsâ (a.s.)'ın kendi annesine vahiy olmakla berâber Hakk yolunda bizim annemiz nefsi külldür. O na da vahyedilir ancak çok dikkat edilmelidir, araya evham da girebilir.

*****

﴿٣٩﴾ أَنِ اقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَاقْذِفِيهِ فِي الْيَمِّ
فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ
وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي ﴿٣٩﴾

(Enıkzifîhi fit tâbûti fakzifîhi fil yemmi felyulkîhil
yemmu bis sâhılı ye’huzhu aduvvun lî ve aduvvun
lehu, ve elkaytu aleyke mehabbeten minnî ve li
tusnea alâ aynî.)

(Tâ-Hâ/20/39) "*Onu sandığa koymasını, sonra onu
denize (Nil Nehrine) bırakmasını (vahyetmiştik).
Böylece deniz, onu sahile atsın, Benim ve onun
düşmanı, onu alsın. Ve gözümün önünde (korumam
altında) yetiştirilmen için sana, Kendimden muhabbet
verdim.*"

*****

Bu âyeti kerîme Hakk yolcuları için çok büyük bir
müjdedir.

Hakîkâti Muhammedî yolunda ilerleyen bir kişide
zamanla oluşan veledi kalb o kişide sevgi ve aşk meydana
getirmektedir. İşte kişinin kendi varlığında belirli çalışmalar
sonucu nefsi külliden meydana gelen bu yeni doğuşa karşı
nefsi emmâre biliyor ki o yeni doğuşun rûhaniyeti kendi
saltanatını ortadan kaldıracak, bu nedenle nefsi emmâre o
anda meydana gelen bütün Rahmâni düşünceleri ortadan
kaldırmaya çalışıyor. Fakat Cenâb-ı Hakk (c.c) "*Biz korursak
koruruz*" diyor ve bu konuda Hakk'a tevekkül et diye
ilhamda bulunuyor. Ve o doğuşu sen korkmadan ortaya
bırak, onu yine nefsi emmâre alacak, ancak Cenâb-ı Hakk
(c.c) "*Ben o doğuşa isimlerim ve sıfatlarım dışında
zâtımdan öyle bir muhabbet vereceğim*" diyor.

"Gözümün önünde yetiştirilmen için" ibaresi ise öyle
müthiş bir ibaredir ki, demek ki Fir'âvn'dan dahi hareket

eden Cenâb-ı Hakk (c.c)'tır ki Fir'âvn'un gözünden baktığı için "Gözümün önünde" demektedir. Aslında buradaki ifâde hem anlaşılması çok zor hem de Hakk yolunda olanların ayaklarını kaydırabilecek bir ifâdedir çünkü fazla derinine dalındıkça kişiyi çıkmaza sokabilir ancak hakîkâti idrâk edilebilirse gerçeğin ta kendisi ortaya çıkmaktadır.

Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın verdiği bu muhabbet ile nefsi emmâre bu yeni doğuşu gözünün nûru gibi korumaya başlıyor. İşte zâhiren o yıl Mûsâ (a.s.) diye kesilen yaklaşık kırk bin çocuğa karşılık asıl kesilmesi gereken Mûsâ (a.s.) geliyor Fir'âvn'un kucağında büyüyor ki Cenâb-ı Hakk (c.c.) işlerinin ne denli şaşılacak derecede olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde bizim bireysel varlığımızda da nefsi emmâre kendi saltanatını elinden alacak korkusuyla o kadar fikir ve düşünceyi kesip yok ediyor ancak asıl yok etmesi gerekeni alıyor kendisi yetiştirmeye başlıyor.

*****

Yolumuza (55/28-3-14) Kasas Sûresi kitabımızdan bölümle ilgili aktarmayı yaparak devam edelim.

*****

﴿٣﴾ نَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾

(Netlû aleyke min nebei mûsâ ve fir'âvne bil hakkı li kavmin yu'minûn.)

(Kasas/28/3) "Mûsâ (a.s.) ve fir'âvn'un haber (ler) inden, imân eden bir kavim için Hakk ile senin üzerine okuyacağız."

*****

Bu Âyet-i Kerîme zâti Âyetlerdendir.

Bu Âyet-i Kerîme'yi bize doğrudan Hakk okuyor gibi

düşünebiliriz ve hitâp kim okursa okusun onadır. Cenâb-ı Hakk (c.c) bire bir karşısına muhatap alarak o okuyan kişiyi eğitmektedir. **“Ey Muhammed”** (s.a.v.) sadece sana okunuyor şeklinde belirtilen bir isim yoktur. İşte bütün mesele burada idrâke, anlayışa ve tevhîd hakikâtine kalmaktadır. Kişi ilâhî mânâda kendi kimliğini bulabilmiş ise kendi varlığında Cenâb-ı Hakk (c.c.) ona Ulûhiyyet varlığından vermiş olduğu **“ve nefahtü”** ye yani diğer bir ifâde ile Cenâb-ı Hakk (c.c.) kendinden kendine, Ulûhiyyetinden, abdiyyetine mertebesi itibarıyla hitâp ediyor.

Bizler kendimizi ayrı varlıklar olarak gördüğümüz zaman adeta **“eskilerin hikâyeleri”** denildiği gibi bir gözle Kûr’ân-ı Kerîm’e bakarak okuyoruz. Oysa Kûr’ân-ı Kerîm her an nâzil olmaktadır, nüzûlu bitse Kûr’ân’da biter, böyle bir şey de söz konusu değildir.

O halde bizler Hakk’ın neresinde kendimizi bulmuş isek o mertebeden bu Âyet-i Kerîme’leri alabilmekteyiz. Beşeriyet mertebesinde isek şirk bakışı ile bakmaktayız ki o takdirde tevhîd’e ulaşmamız mümkün değildir. Tevhîd anlayışı ile idrâk etmeliyiz ki Âyetin özündeki hakikâtine ulaşabilelim aksi halde hep bizim dışımızda ve bizimle ilgisi olmayan hâdiselermiş gibi bakarız ve bağrımıza basarız, başımızın üstüne koyarız, güzel kaplamalar yapar bakar dururuz.

İlâh-î deryâ akıp gitmekte bizler ise sadece bakıp gitmekteyiz, o deryânın biraz içine girmek, suyundan içmek, o deryâyı biraz kendimiz ile birleştirmemiz gerekmektedir.

“Hak ile” derken zâhiren neyin neye ihtiyacı var ise ona o verildi şeklinde bir ifâde de doğru olmakla beraber bütün âlemler **“tafsili Kûr’ân”** olarak Hakk esmâsı üzere halkedildi demektir. Önce **“Hakk”** kelimesinin söylenişinde derinlerden çıkmakta olan ses, araya giren bir Lâm harfi ve ha’nın üstüne konan bir nokta ile **“halk”** olunca daha yukarılardan yani boğazdan çıkmaya başladı. Lâm hem halk Lâm’ıdır hem de Ulûhiyyet Lâm’ıdır. Ha’nın üstündeki nokta ise, birey-varlık noktasıdır. Bu nedenle âlemlerin bâtını

Hakk zâhiri **halktır**. Mûsâ'da, Fir'âvn'da bu hakikât içindedir yani Mûsâ'nın da Fir'âvn'un da hakikâtinde bâtınen **Hakk** zâhiren **halk** vardır. Zuhurları böyle olmakla esmâ-i ilâhiyyeleri birbirine zıt olduklarından sûretteki davranışları da zıt olarak çıkmaktadır.

"Ve hel etâke hadîsu mûsâ." Yâni "Sana Mûsâ'nın (a.s.) haberi geldi mi?" (20/Tâhâ-9) denilirken esmâ mertebesinin hakikâtlerini hâlâ anlamadın mı? uyarısı var iken burada artık bunları sana anlatalım denilmektedir.

"Hakk ile senin üzerine okuyacağız." İlmî İlâhiyye de mevcut bu "*İlâh-î-Muhammed-î*" bilgileri senin halkiyyetin üzerine, bâtından zâhirine (**Hakk**) esmâsi cihetinden zuhura çıkarıp-okuyup öğreteceğiz.

Bu hakikâtlere bütün bir ümmet için değil bir kavim içindir ki onlarda bâtınen mü'min olmuş olanlardır. Buradan da yakîn'e geçerek îkân sâhibi olmak gereklidir.

Ahireti fiziki anlamda gören kimse yoktur, ancak halleri kendilerine bildirilen kimselerin sözlerine itimad ederek ve o sözleri yaşamımızda müşahede etmeye çalışarak bu yakîn'i elde etmeye çalışmalıyız.

Zâhiren bütün müslümanlara olan bu hitâplar burada da **"yu'minûn"** ifâdesiyle belirtildiği üzere bâtını olarak yani hususi olarak özde olan **"ikân-yakîn"** ehline'dir.

*****

﴿٤﴾ اِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْاَرْضِ وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيْعًا
يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُذَبِّحُ اِبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِ نِسَاءَهُمْ
اِنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِيْنَ

(İnne fir'âvne alâ fil ardı ve ceale ehlehâ şiyean yestad'ifu tâifeten minhum yuzebbihu ebnâehum ve yestahyî nisâehum, innehu kâne minel mufsidîn.)

(Kasas/28/4) **"Fir'âvn , gerçekten yeryüzünde büyüklendi ve halkını gruplara ayırdı. Onların bir kısmını güçsüz bırakıyor, onların oğullarını boğazlatıyor, kızlarını (kadınlarını) canlı bırakıyor(du). Muhakkak ki o, fesat çıkaranlardandı."**

*****

Mûseviyyet mertebesinin sahnesi açıldıktan sonra, burada artık oyuncular ortaya çıkarak fiili olarak uygulaması başlıyor.

Seyri sülûk içerisinde bu mertebeleri henüz aşmamış isek ve daha yeni yeni bu mertebelere geliyor isek burada karşımıza gelen Mûseviyyet mertebesinin karşıtları da Fir'âvn ve Hâmân olarak isimler almaktadır, çünkü her mertebenin bir karşıtı vardır ve her mertebede bunu görmekteyiz, bu eksik ve artılar olmayınca hayât olmuyor zâten, teklik oluyor ki, o teklikte Hakk'a mahsûstur denilmiştir. Efendimiz (s.a.v) 'in dahi karşısında Ebû Cehiller, Ebû Süfyanlar vardı, yani Muhammed-î mertebeye ulaşınca dahi bunlar ortadan kalktı demek değildir, bu oluşumlar ölünceye kadar devâm etmektedir.

Akıl olarak biz Mûseviyyet mertebesini temsil etmekteyiz ve biz her ne kadar daha önce nefsi emmâreyi geçmiş olsakta her mertebenin kendine ait nefsi emmâresi yani tam zıttı olduğu için bu mertebenin nefsi emmâresinin aldığı isim Fir'âvn ve yardımcısı yani levvâme nefsi Hâmân'dır. İşte bu kuvvetlerin bulunduğu yeryüzü yani bizim beden mülkümüz bu mertebede Mısır olarak belirlenmiştir. Çünkü Mısır'da Nil nehri vardır ve onun bereketi, hakikâti, yaşam kaynağı vardır ve aynı zamanda çöl hakikâtları yani vahdet hakikâtları de orada yaşanmaktadır.

Fir'âvn ve Hâmân yani nefsi emmâre ve levvâme bu yerleri bu mertebede hükmü altına almıştır ve Rahmâniyyeti temsil eden Mûseviyyet kavminide hükmü altına almıştır.

Öldürdüğü erkek çocuklarından kasıt ise akli küll'ün

zuhurlarıdır. Aklı küll'den gelen anlayışları, vâridatları ortadan kaldırmaktadır çünkü aklı küll'den gelen bu bilgiler onun en büyük düşmanıdır. Mûsâ hükmünde olan bu bilgilerin doğmaması için bütün çocukları öldürmektedir. Nefsi emmâre, kendisi nefsi küll taraftarıdır, ve aynı şekilde kendisi ile ilgili olan nisâları, hayâtta bırakmakta, ve nefsânileştirmektedir.

Zâhiren **Fir'âvn** câhil bir insân değildi, eğitilmiş, makam ve mertebe sâhibi yönetici bir kimse idi. Kendisinde bu kadar büyük güç ve kuvvet bulunca da bunları kendisine ait zannetti bâtinen dahi nefsi emmârenin beden mülkündeki gücü bu kadar yüksek mâhiyettedir. Fir'âvn tafsili ve yaygın olan bu âlemleri bu şekilde kendisine mâl etmek sûretiyle bozgunculuk yapıyordu aynı şekilde nefsi emmâre de, fikirlerde ve düşüncelerde onların sâhibi benim diyerek bozgunculuk yapıyordu yani Hakk'ın varlığını kendisine mâl etmekteydi.

Bu nedenle bu mertebe bir hayli tefekkür ve mücâdele gerektiren bir yer, bir mertebedir.

*****

(فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا) **"Fir'âvn'e ve hâ mân'e ve**

her ikisinin ordularına. (Kasas-28/6) Bu bahis aşağıda gelecektir. Ancak biz burada belirtilen üç kimlik-kuvvetin, ne anlamlara gelebileceğine, indi olarak bakmaya çalışalım. Yaptığım araştırmalarda "Fir'âvn ve hâ mân" kelimelerinin açık olarak lügat ma'nâlarını bulamadım, sadece ('âvn) kısmının "avniyyet-yardım" olduğunu biliyoruz. Genelde **"Fir'âvn"** o günlerin zâlim bir hükümdarı, **"hâ mân"** ise onun veziri olarak belirtilmektedir.

Şimdi bu üç kelimeyi indî-batını yönüyle incelemeye bakalım. (فِرْعَوْنَ) **"Fir'âvn"** kelimesini aslı üzere iki hece kelimeye bölelim. **"Fir 'âvn"** (فِرْعَوْنَ) olacaktır. Yani birinci kısmı **"Fir"** ikinci kısımda, **"'âvn"** bu harflerin ebced sayı değerlerine baktığımız zaman, "Fe-80" "rı-200" "ayn-70-

130" "vav-6" "nun-50" dir. Bunları toplarsak, (80+200+70+6+50=406) (4+6=10) diğer şekilde sadece tek sıra sayıları toplarsak, (8+2+7+6+5=28) bunu da toplarsak, (2+8=10) gene on dur. İki ayrı hece olarak toplarsak, "**Fir**" "Fe-80" "rı-200" toplarsak, (80+200=280) dir. "**âvn**" "ayn-70-130" "vav-6" "nun-50" toplarsak, (70+6+50=126) gene toplarsak, (1+2+6=9)

Ayrıca büyük ebced hesabı ile de "ayn" (130) dur ki oda (13) tür.

(فِر) "**Fir-âvn.**" Tasavvufta (Fenâ'**fir**'rasûl) (Rasûlde fani olmak) diye bir tabir ve yaşam süresi vardır ki, bu mertebede kişi (Rasûlde fani olur) ancak bu makam gene müşidinde vâki olur yani o mertebenin idraki, müşidinin hakikatini "**rasûl**" makamında görmek-bilmektir. Hangi mertebenin sohbeti yapılıyor ise, o mertebenin "**Rasûl-habercisi**"dir. (**F**-Fatih) (açıcı) (**R**-Rahman ve **Rahîm**) dir. Bu mertebenin Rasûl-u Hz. Mûsâ Mertebe-i Mûseviyyet olduğundan, burada ki, (Fenâ'**fir**'rasûl) Fenâ-i Mûsâ'dır. Çünkü "**Firâvn**" zâten "**mû**" su da gark-fani olmuştur. (Fenâ'**fir**'rasûl-Mûsâ) olmuştur. Yani ma'nâ-ı Mûseviyyette Fâni ve gark olmuştur, onun hükmü altına girmiştir.

Sayı değeri (280) (28) dir ki bu yönüyle de meteb-i Muhammediyye'ye bağlıdır. O zaman **Mûsâ**, hâdi ismi yönünden, **Firâvn** ise, genelde Mudil ismi yönünden, (Fenâ'**fir**'rasûl-u-Muhammed)de Fâni olmuşlardır. Ayrıca.

﴿ ٥٠ ﴾ فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ ﴿﴾ (Fe'**Fir**'rû ilâllahi)

(Zâriyât/51/50) "**Artık Allah'a kaçın**" (Fe'**Fir**'rû) Dünya dan, masivadan, benlikten gafletten, bütün varlık mertebelerinden "Makam-ı Muhammediyye" üzere "Allah-a zâtına hemen **firar**, **fir'ar** edin. Kaçın, yönelin, sığının.

*****

Burada "lûbb-ül lûbb" isimli çeviri kitabımızdan küçük bir bölümü ilâve edelim.

Sâlik "AKL-I KÜL"e vasıl olunca, buluğa ermiş ve yetişmiş olur. Bu hâle "*Hakikat-ı Muhammediye*" derler.

Hadîs-i şerifte:

"Evvelüma halakallahî akli"

"Allah önce aklımı halketti buyrulur," ki işte bu haldir.

Sâlik bu makamda **"RENKSİZ"** olur ve **"VAHDETİ"** bulur!..

Beyt :

**Çünkü renksiz rengi bağladı,
Mûsâ, mûsâ ile cenge daldı.
Çünkü renksiz istikrarla dağılır,
Mûsâ ve Fir'âvn adalet dağıtır.**

Bu makamda sâlikin aklı, "*akl-ı kül*", nefsi, "*nefs-i kül*", ruhu da, "*RUH-U MUKADDES*" olur.

Bu makama "*Cemül ba'del fark*" yani "farktan sonra cem" yani farklar görmenin tek görmeye dönüşmesi denir.

Burası Hakka meczub olanların makamıdır. "*Hayret*", "*heyhat*", "*birlik*" makamı da derler.

*****

Yukarıda ki, beyt'te bulunan iki satır akl-ı zâhire göre ters gelebilir küçük bir izâh ile biraz açmaya çalışalım.

Mûsâ, mûsâ ile cenge daldı.

Şimdi kaynağını hatırlayamadığım bir yazıda, Mûsâ (a.s.) zamanında yaşayan Fir'âvn'ın isminin (Mus'ab bin.....) olduğu yazıyordu bu isim benzerliğinden böyle denmiş olduğu belirtiliyordu.

Mûsâ ve Fir'âvn adalet dağıtır.

Cümlesinin izâh-ını ise şöyle diyebiliriz. A'yân-nı sabiteleri olan esmâ-i İlâhiye üzere zuhur eden varlıklar kendi istidatları üzere zahir âleme çıktıkları zaman o isimlerinin gereği olan fiil ve davranışlarını ortaya koyarlar. Mudil isminin zuhurunu ortaya getirecek zuhurlara mudil esmasının gereken ihtiyaçlarını vermesi mudil isminin adaletidir.

Diğeri ise Hâdi isminin zuhurunu ortaya getirecek zuhurlara Hâdi esmasının gereken ihtiyaçlarını vermesi Hâdi isminin adaletidir. Böylece adaletleri birbirlerine tam zıt olmakla beraber kendi tabilerine o istikametteki adaletleridir.

*****

"**âvn**" ikinci heceye gelince, o da, **âvn**'iyyet, yardım-muavenet, gibi anlamları vardır. Hâl böyle olunca, (1+2+6=9) sayı değeri zâten (9) dur bu da bilindiği gibi Mûseviyyet mertebesi'nin sayı değeridir. Bu yönüyle **Fir'âvn'** un "**âvn**" iyyet-i Mûsâ'nın mertebe kazanması yönünden en büyük yardımcısı-**âvn**'iyyet-i olmuştur. Zâhirde her ne kadar savaş üzere iselerde, neticede Mertebe-i Mûseviyyetin bu genişlikte ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Eğer onun bu inkârcı ısrarlı davranışları olmasa idi mertebe-i Mûseviyyet bu kadar geniş ve ma'nâli olarak zâhir olmazdı.

âvn'iyyet, başındaki (âyn) ın büyük Ebced hesabı ile (130) yani (13) olduğunu yukarıda ifade etmiştik bu durumda bu âvniyyet-yardım dahi "Hakikat-i Muhammediyye" ye bağlı olduğu ve oradan geldiği açık olarak görülmektedir. Bilindiği gibi "Hakikat-i Muhammediyye"nin **âvn**'iyyet-i "Ensâr ve muhacirin, yani sahabe-i kirâm'dır.

(وَهَامَانَ) "**hâmân**"e gelince onun da sayı değerleri, (he-5) (Elif-1-13) (mim-40) (Elif-1-13) (nun-50) dir. Toplarsak, (5+1+40+1+50=97) "hâmân"-ı da, "**hâ**" ve "**mân**" olarak ikiye ayıralım. O zaman ma'nâ, "**hâ**" Hakikat-i Hakk,

"mân" "mâ'n"â-ı "Mim-i Muhammed-î" olur. Zâten çıkan sayı değeride bunu göstermektedir. (9) Mertebe-i Museviyyet, (7) ise nefis mertebeleri'dir. Ayrıca Kû'ân-ı Kerîmde (7) adet "**Hâ'Mim**" Sûresi vardır.

(جُنُود) (cünd) Askerlerine gelince, (cim-3) (nun-50)

(dal-4) tür, toplarsak, (3+50+4=12) Hakikat-i Muhammediyye'dir. Böylece bu askerlerinde, Hakikat-i Muhammediyye'ye bağlı esmâ-i İlâhiyye'nin zuhurları olduğunu anlamamız zor olmayacaktır. Bunlar askerdir yani bağlı olduğu makamın isteğine göre hareket ederler memur hükmündedirler, memur ise mazurdur. Bu yüzden onlarda reisleri **Fir'âvn** gibi hakikat-i Mûseviyye'nin "**Mû**" "**su**" yunda ve hakikat-i "**Mu**"hammediye deryasında "gark-gaş" oldular bu "**Mu-su**" ile kaplandılar ve batin isminin tecellisine bırakıldılar.

*****

Bu araya **Fir'âvn** ile ilgisi bakımından faydalı olur, düşüncesi ile (Fecr/89/10) Âyet-i Kerîmesinide ilâve edelim.

*****

﴿ ۱۰ ﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿﴾

(Ve Fir'âvn'e zîl evtâd.)

(Fecr/89/10) "**Ve kazıklar sahibi firavuna**" (neler yaptı).

*****

Kazıklar-direkler, sahibi. Bu tabir oldukça önemlidir, Fir'âvn hakkında birçok sözler söylenir. Bir bakıma bu direklerin, piramitler olduğu söylenir, görüntüleri gerçekten uçları sivriltilmiş kazıklara benzemektedir yerlerinde sağlamca dururlar. Ayrıca zamanlarında çıkardıkları kanunlarda birer kazıktır, nasilki, kazık yere çakılır ve bir şeye istinad edilir yani belirleyice bir unsurdur, onların çıkardıkları nefisleri istikametinde ki kanunlarında birer

kazıktır ve o kazıklar ve zulüm hikâyeleri günümüze kadar gelmiş ve kıyamete kadar da nakledileceklerdir bu haller dahi yerinden sökülememiş kazıklardır.

Zâhiren böyle olduğu gibi bâtinen de nefsimizin de böyle kazıkları vardır umulmadık yerde kişiyi o kazıklara oturtu verirde, kişinin haberi bile olmaz. Tarihi seyri Museviyyet mertebesinde bahsettiği için seyr-u sülûk yolunda bu mertebede daha da dikkatli olmak gerekir. Mûseviyyet tenzih mertebesi olduğundan kişinin nefsi bu bilgiyi, kişiyi Hakk'tan uzaklaştırması için bu mertebenin beşeri anlayışını tatbik ettirmeye çalışır böylece kişi güya hörmət ediyor ve yüceltıyor düşüncesi ve iyi niyeti ile Cenâb-ı Hakk-ı beşeri tenzih-i ile âlemlerinin dışına çıkarmış olduğundan bir daha ona ulaşması söz konusu olamayacaktır.

İşte bu halin yaşantısına giren sâlik nefsinin kazığını yemiştir bir daha hep hayalinde ki ve ötelerde ki bir Rabb'a yönelmiş olacaktır. İşte bu yüzden gelecek Âyet-i Kerîmelerde, "Rabb-ı na dön" hitabı ile karşılaşacaktır. Dönmek içinde, dönülen bir yerin olması lâzımdır bu dönülen yer âlemi şهادette yaşadığımız mertebede olan yerdir. Ve Âyet-i Kerîmeden anlaşılın bu gün hemen dönmektir o halde dönülecek olan yerde hâzırdır, gaybda değildir. İşte irfan ehli hâzır olan rabb-ı na döner gaflet ehli ise gaybda olan rabb-ı na döner, farkında olmadan nefsinin kazığını yer, yani aldatılmış olur. Rabb-ı nı bekler durur. Cenâb-ı Hakk muhafaza eylesin.

*****

Çocukların öldürülmesi konusu ile ilgili, olarak Muhyid-dîn-i Arabî hz.leri Fusûs-ul Hikem'de şöyle buyurmaktadır:

*****

Mûsâ yüzünden çocukların öldürülmesinin hikmeti, onun yüzünden öldürülen her birinin hayâtı, ona yardım ile geri dönmesi içindir. Çünkü her biri Mûsâ olmak üzere öldürüldü. Oysa ki, cehil vakî değildir. Şimdi her birinin hayâtının, yanî onun yüzünden öldürülmüş olanın hayâtının,

Mûsâ'ya âit olması gereklidir. O da fitrat üzere tertemiz hayâttir ki, nefsanî sıfatlar ile kirlenmiş değildir. Belki o fitrat üzeredir. Böyle olunca Mûsâ, o olmak üzere öldürülenlerin hayâtının hepsi oldu. Bundan dolayı, rûhlarının istîdadına tahsis edilen şeyden, bu öldürülenler için hazır bulunan her bir şey Mûsâ'da mevcûd idi. Ve bu Mûsâ'ya ilâhî tahsistir. Ondan evvel bir kimse için olmadı.

*****

﴿٥﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ

وَنَجْعَلَهُمْ آئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾

(Ve nurîdu en nemunne allelezînestud'ifû fil ardı ve nec'alehum eimmeten ve nec'alehumul vârisîn.)

(Kasas-28/5) **"Ve Biz istiyorduk ki, yeryüzünde güçsüz olanları nîmetlendirelim ve onları imamlar kılalım ve vârisler yapalım."**

*****

O gün yaşananlar îtibarıyla Mısır'da, bugün ise, her okuyan için kendi beden mülkünde.

Fir'âvn un (nefs-i emmâre)si yerine akli küll'den gelen hakikât bilgilerini vâris bırakmayı istiyorduk.

Herbirerlerimizin insân olması dolayısıyla Âdem (a.s.)'dan başlayan bir seyrimiz vardır, ister inkâr ehli isterse imân ehli olsun. Bu seyir zâhiren gözüküyor olsa dahi kişiler istese de istemese de bâtinen olmaktadır. Bu seyrin farkında olanların yolculukları Efendimiz (s.a.v) vasıtasıyla mi'rac'a ulaşmakta, diğerlerinin ise kendi hakikâtleri ile küfürlerine ulaşmaktadır ki, bu da bir yoldur kimse durup dururken küfür ehli olmamaktadır. **"Bu kadar cehâlet nasıl elde edilir?"** şeklinde sorulan bir soruya cevap olarak **"eğitim ile elde edilir"** denilmiştir. Hiç eğitim görmemiş sıradan bir insân dahi çoğu zaman yoğun olarak zâhiri eğitimler almış olmalarına rağmen ilâhî

hakikâtlere bu kadar duyarsız olan kişilerden daha mantıklı hareket etmektedirler.

Bunları bu şekilde bildikten sonra Hakk yolunda olan seyre gelirsek, bu kişiler bu seyir sırasında nefsi emmâre ve levvâme tarafından sınırlandırıldıklarından dolayı ilâhî hakikâtlere karşı zayıf düşmektedirler. Hakka yürüyen yoldaki seyir de bu şekilde bir müddet zayıflamaktadır, yakın tarihimizde dahi birçok örneklerini görebileceğimiz gibi Kûr'ân-ı Kerîm okumalarının yasaklanması, İslâmiyetin gereklerini uygulamaya çalışanlara karşı yapılan bu gibi olumsuz yaptırımlar hep burada belirtilen zayıflatma hükmüne girmektedir ancak Hakk ehli, ama evlerinde ama değişik yerlerde, hem zâhiren hem bâtinen bu seyirlerini devâm ettirdi. Bu şekilde bu seyri durduracaklarını zannedenler amaçlarına ulaşamadılar çünkü seyirin devâmetmesi Hakk'ın muradıdır. Hakk'ın muradını da kimsenin durdurması mümkün değildir, ancak Cenâb-ı Hakk'ın (c.c)'in bütün esmâi ilâhîyyesi açığa çıkmak istedikleri için zaman zaman Rahmân ismi zaman zaman Kahhar ismi daha geniş faaliyet alanı bulmaktadır, diğer isimleride buna benzer şekilde kıyaslayabiliriz. İşte bu şekilde yaşanan devreler Mûseviyyet mertebesinin yani tevhidî esmâ mertebesinin hakikâtini anlatmaktadırlar.

Âdem (a.s.)'dan Mûsâ (a.s.)'a kadar geçen süre içerisinde insânlık bir seyir yapmış ise seyri sülûk yolundaki dervişte Âdemi hakikâtlere idrâk ederek Mûseviyyet mertebesine geldiğinde bu anlatılan tehlike karşısına çıkacaktır.

Burada ayrıca tenzih mertebesinin hakkıyla idrâk edilememesi sonucu olarak yanlış tenzih yapılması ile tekrar nefsi emmâre mertebesine düşme tehlikesine işaret edilmektedir.

Tevhîd-i ef'âl yani İbrâhîmiyyet mertebesinde Yûsuf (a.s.) vasıtasıyla Mısır'a gidilerek oraya hâkim olunmasına rağmen daha sonra derviş gevşeklikler göstermeye başlayınca Mısır'ın eski ahalisi hakimiyeti eline almaya başlıyor. İnsânlık âlemi İbrâhîm (a.s.)'a gelinceye kadar

"sırat-ı müstakîm" üzere yani dünyâya paralel olarak yol almakta idi ancak zâti hakikâtlerin ortaya çıkmasıyla hullet yani dostluk mertebesi başlayınca gerçek isrâ yani **"sıratullah"** başlamış oldu. Sırat-ı müstakîm Kâbe'nin kapısına kadar getirmektedir oradan arşa ise sıratullah îtibarıyla çıkılmaktadır. Hakka doğru yürüyüşüne Mûsâ (a.s.) mânâsı ve âsâsı ile devâmeden bu seyir İsâ (a.s.) ile gökyüzüne çıkmakta ve orada fenâfillâh hükmü ile sükût etmektedir. Bundan sonra İslâm'ın kemâli olan hazreti Resûlullah (s.a.v) devri başlamaktadır ki bununda hakikâti **"Subhânellezî esrâ bi abdihi leylen minel mescidil harâmi ilel mescidil aksallezî bâreknâ havlehu li nuriyehu min âyâtinâ, innehu huves semîul basîr"** (İsrâ, 17/1) Âyet-i Kerîme'sidir. Bu muhteşem oluşum içerisinde görüldüğü gibi **"isr"**in **"esrâ"**ya dönüşmesi vardır. "İsr" kelimesinin "esra" olması için "r" harfinin önüne bir (Elif) üstün okutan bir (y) "Yakîyn" harfi gelmesi gereklidir ve "isr" dediğimiz Mûseviyyet mertebesi de Muhammediyyet mertebesine doğru gelen mertebenin bir adıdır. Mescidil Harâm'dan Mescidil Aksa'ya kadar "esrâ" sürecinde yürüyüş yani yatay gidiş bitiyor ve yukarıya doğru yükselme başlıyor.

Eğer derviş bu yola gerçek mânâda ve samimi olarak yönelmiş ise Cenâb-ı Hakk (c.c) bundan dolayı zayıf düştüğü halde ona yardım etmektedir.

Kişi hangi mertebede ise o mertebenin mirası kendisine yüklenmektedir ve aynı şekilde buldukları mertebe îtibarıyla kendisindeki esmâi ilâhîyyenin önderleri kılınmaktadırlar.

*****

﴿٦﴾ وَنُـمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

(Ve numekkinne lehum fil ardı ve nuriye fir'avne ve hâmâne ve cunûdehumâ minhum mâ kânû yahzerûn.)

(Kasas-28/6) **“Ve onları, yeryüzünde (orada) yerleştirip, kuvvetli kılmak ve firavuna, Hâmân'a ve ikisinin ordusuna, onlardan hazar ettikleri (çekindikleri) şeyi göstermek (istedik).”**

*****

Beden mülkünde bulunan nefsi emmâre ve levvâmeye gücümüzü ve kudretimizi göstermek için.

Nefsi emmâre ve levvâmenin ordusu onların saldırı plânları ve güçleridir, geçmişte ve özellikle günümüzde bu ordular bizim akıl ve rûhumuza saldırmaktadırlar.

Görüldüğü gibi bu Âyet-i Kerîme'de Zâtî'dir, **“göstermek (istedik).”** İfadesiyle murad-ı İlâh-î ortaya konmaktadır, o halde Cenâb-ı Hakk sadece göklerde değil yerlerde de dünya da da hazır ve mülkünde dün olduğu gibi bu günde hükümandır.

*****

﴿٧﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَاذَا خَفَتْ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي ۗ إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾

(Ve evhaynâ ilâ ummi mûsâ en erdîhi, fe izâ hıfti aleyhi fe elkîhi fil yemmi ve lâ tehâfî ve lâ tahzenî, innâ râddûhu ileyki ve câilûhu minel murselîn.

(28/7) **“Ve Mûsâ ((a.s.))'in annesine şöyle vahyettik: "Onu emzirmesini ve onun için korktuğu zaman onu nehre atmasını (bırakmasını). Ve sen korkma, mahzûn olma (üzülme). Muhakkak ki Biz, onu sana döndüreceğiz. Ve onu resûllerden kılacağız.”**

*****

Bazı tefsirlerde bu Âyet-i Kerîme' hakkında Mûsâ (a.s.)'in annesi de vahye muhatab olduğu için peygamber gibi değerlendirilebileceği belirtilmiştir, ancak bir yönden hanımlardan peygamber olamayacağı hükmü vardır diğer

yönden ise buradaki vahiy yeni bir hüküm mânâsına değildir, bilgilendirme mânâsındadır. Cenâb-ı Hakk (c.c) Mûsâ (a.s.)'ın annesine özel olarak **"Biz vahyettik"** demekle burada kullarına da ne kadar yakın olduğunu göstermektedir.

Mûsâ (a.s.), nehre bırakıldıktan sonra Fir'âvn 'un sarayındaki câriyeler onu görür görmez dilimizdeki karşılığı **"Allah verdi"** mânâsına gelen "Mû" su ve "şâ" yeşillik, ağaçlık yer mânâlarına gelen iki kelime tamlamasından oluşan Mû-şâ diyerek nidâ etmişler ve daha sonrada bu isim Mûsâ (a.s.)'ın ismi olarak kendisine konulmuştur.

Mûsâ (مُوسَى) kelimesinin başında bulunan (Mîm) harfi hakikâti Muhammedî'nin oradaki hâkimiyetidir ve ayrıca (Mîm) harfinin Ebced sayı değeri 40'tır ki kemâlat yaşıdır. (Sîn) harfi ise insân mânâsınadır yâni "Ey Mûseviyyet mertebesinde olan İnsân-ı Kâmil" demektir. Buradaki İnsân-ı Kâmil İseviyyet ve Muhammediyyet mertebesinin İnsân-ı Kâmil'i değildir çünkü her mertebenin kemâlatı başkadır.

Tenzih mertebesi îtibarıyla İnsân-ı Kâmil'in aldığı isim **"Mûsâ"**, teşbihi mânâdaki İnsân-ı Kâmil'in aldığı isim **"İsâ"**, Muhammediyyet mertebesi îtibarıyla İnsân-ı Kâmil'in aldığı isim ise **"Yasîn"**dir.

Mûsâ (a.s.)'ın annesinden kasıt, kendi bireysel varlığımız yönünden nefsi külldür. Akli küllün yaptığı programı sütün ilim olarak değerlendirilmesi yönüyle değerlendirdiğimizde:

"Akli küllün doğurduğu Mûsâ'mızı nefsi emmâre öldürmek için yollar aramaktadır ve akli küll bizde nefsi küll vasıtasıyla Mûsâyı ortaya getirdikten sonra nefsi külle onu emzir yani ef'âl âlemi ilimleri ile onu besle diyerek vahiyde bulunuyor."

Dikkat edersek Kûr'ân-ı Kerîm'de doğduğu andaki Mûsâ'yada hitâp vardır, olgun yaşlarındaki Mûsâ'ya da hitâp vardır ayrıca aradaki bütün mertebelerde dahi Mûsâ'ya

hitâp vardır. Bütün hitâplar "Mûsâ" adı altında olmakla beraber her hitâp edilen "Mûsâ" mertebesi itibarıyla başka Mûsâ idi. Mûsâ (a.s.) bu mertebelerden geçerek kendi kemâlatına ulaştı. Bu kemâlatlar çocukluğunda da kendisinde vardı ancak bâtında idi ve bunların ortaya çıkması için birçok mücâdele gerekti, işte aynı şekilde herbirlerimiz bâtınında olan bu hakikâtlere ortaya çıkarak faaliyete geçmesi için nefis mücâdelesini dediğimiz bir takım çalışmaları belirli süreleri içinde yapmak zorundayız ki, üzerimizdeki nefis kirlerini üzerimizden atalım.

Nefis mücâdelesini ise sadece oruç tutmak, nâfile namazlar kılmak gibi sûri mânâda değil bunların yanı sıra bâtındaki hakikâtlere ile bunları idrâk ederek bir taraftan sevap bir taraftan terakki yani yükselme elde edilsin.

Bütün bu Âyet-i Kerîme'ler görüldüğü gibi Hakk yolunda bizim hayât hikâyelerimizdir ki İslâmî seyir içerisinde hepsinin yaşanması gereklidir. Her ne kadar bizler ümmeti Muhammed isek te bu ümmet oluşumuz sadece sûret olaraktır, bâtınen hangi peygamber mertebesinde bulunuyor isek onun ümmeti olmaktadır.

Abdullah ibni Ömer dedi ki:

Resûlullah buyurdu ki:

"Rüyâda kana kana süt içtim, fazlasını da Ömer bin Hattaba verdim."

Ya Resûlallah! Ne ile tâbir ettiniz diye sorulunca,

buyurdu ki: "İlim ile tâbir ettim." (Müslim).

İşte bu Âyet-i Kerîme'de Mûsâ (a.s.)'ın annesine "**emzir**" denilmesi bir yönüyle maddi bedeninin beslemesi diğer yönüyle yani batını olarak ise Mûseviyyet hakikâtlere onna anlatılması mânâsınadır.

"Onun için korktuğun zaman onu ilâhî deryâyâ bırak", işte görüldüğü gibi amir hüküm ile annesinin görevi onun terbiyesi için onu deryâyâ bırakmaktır. Mûseviyyet hakikâtinin kaynağı zuhur ederek dünyâyâ geldiğinde

Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın "*sen nefsi emmâre ve levvâme ordularının onu öldürmesinden korkma, onu benim ilâhî deryâma bırak*" hitâbı da gelmektedir.

"ve elkaytu aleyke mehabbeten minnî ve li tusnea alâ aynı." Yâni "Senin üzerine kendimden muhabbet verdim" (Tâhâ, 20,39) Âyet-i Kerîme'si çok açık ifâde edildiği üzere Mûseviyyet mertebesinin bireysel yaşam içerisindeki özel durumunu göstermektedir. Böyle bir oluşumun önünde de kim durabilir ki!

Mûsâ (a.s.)'da bu şekilde olan muhabbet nedeniyle çevresindekiler onu sevdiiler yoksa yaklaşık kırkbin çocuk katledilmiş iken Mûsâ (a.s.)'ı da katledebilirlerdi.

Bâtinen her ne kadar emmâre ve levvâme nefsler bizlerde akli külliden gelen ilhâmi çocukları öldürse de bu gelen ilhâmi bilgiler bizlerde arka plânda yüklü olarak bulunmaktalar yani nefsi emmâre ve levvâme öldürdüğü için yok olmamaktadırlar, batınımızda kayıtlı olarak durmaktadırlar, bizler çalışmalarımızı düzene soktuğumuz zaman, zikirlerimiz, tefekkürlerimiz, gece yolculuklarımız gibi, bu aşamadan sonra bu bilgilerin rûhani güçleri bizimle olmaktadır.

"Ve onu resûllerden kılacağız", ifâdesi ile genel olarak Mûseviyyet mertebesinin kemâlinin risâlet olduğu belirtilmektedir. Birey olarak bizler de tenzih mertebesinde isek kendi beden mülkümüze bu mertebe îtibarıyla resûl olmaktayız. Hakk'tan bize bu mânâda gelecek olan ilâhî ilhâmlar bu risâlet mertebesini bizim bireysel varlığımızda meydana getirmektedir. Ancak bu risâlet, İlâhiyyet-in asl-i risâleti değil mertebe-i Mûseviyyet-in vekâlet risâletidir.

Bu mertebe îtibarıyla ilhâmlar gelmektedir ancak her gelen ilhâm da Hakk'tandır diyerek hemen kabul etmemek önce şeriat ölçüleri içerisinde değerlendirmek ve danışarak uygun ise tatbik etmek gereklidir. Gelenler evham da olabilir.

*****

Not= İlham ve evham hususunda daha geniş bilgi, **"hayal vâdîsi'nin çıkmaz sokakları"** isimli kitabımızda mevcuttur dileyen oraya bakabilir.

*****

Daha yukarıda ki hususla ilgili faydalı olur düşüncesiyle Fûsus-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi sunalım.

*****

* *Ve onun annesi bunu, ancak kendisinin gözü önünde olduğu halde, onu bağlayarak keserler diye, gâsp edici olan Fir'âvn 'un elinden korkarak, idrâki olmadığı halde, Allah Teâlâ'nın ona ilhâm ettiği vahiy ile yaptı. Şimdi kendi nefsinde onu emzirir olarak buldu. Böyle olunca, ne zaman ki onun üzerine korku geldi, onu denize bıraktı. Çünkü atasözünde "göz görmezse gönül katlanır" denir. Şu halde onun üzerine olabileceklerin gözünün önünde olması korkusuyla korkmadı ve olabilecekleri gözüyle görmenin hüznü ile mahzûn olmadı. Ve Rabb'ına iyi zannı sebebiyle kesinlikle Allah Teâlâ'nın onu kendisine geri vereceği onun zannı üzerine üstün geldi. Bundan dolayı kendi nefsinde bu zan ile yaşadı. Ve ümit, korku ve karamsarlığa karşılıktır. Ve ilhâm olundukda bunun için dedi ki: "Belki bu, Fir'âvn ve kıbtî onun eli üzere helâk olan resûldür". Bundan dolayı kendi tarafına bakarak yaşadı; ve bu evham ve zan ile mutlu oldu. Oysa o işin aslı da bir ilimdir.*

* *Şimdi Mûsâ'nın sandık içinde denize bırakılması görünüşte, helâk idi. Zâhirde ve bâtında onun için ölümden kurtuluş oldu. Bundan dolayı, nefisler, ilim ile cahillik ölümünden dirildiği gibi diri oldu.*

*****

﴿٨﴾ فَالْتَفَتَهُ أَلْ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا
إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾

(Feltekatahû âlu fir'avne li yekûne lehum aduvven ve hazenen, inne fir'avne ve hâ mâne ve cunûdehumâ

kânû hâtîn.)

(Kasas-28/8) **"Böylece firavun ailesi onu, onlara düşman ve başlarına dert olarak bulup aldı. Muhakkak ki firavun, Hâmân ve o ikisinin ordusu, kasten suç işleyenlerdi."**

*****

Cenâb-ı Hakk (c.c) bu Âyet-i Kerîme'de de görüldüğü üzere ne kadar büyük bir oluşum ortaya getirmektedir ki Fir'âvn baş düşmanı olacak kişiyi kendi kucağında büyütmeye başlamıştır.

Emri teklifi yani **"imân et"** hükmü gelene kadar her ikisi bir çatı altında oldular, emri teklifi geldikten sonra ancak ayrıştılar.

Bâtînen de öyle bir zaman gelmektedir ki Mûseviyyet mertebesini bizim Fir'âvn'umuz olan nefsi emmâremiz büyütmektedir çünkü Cenâb-ı Hakk (c.c) ona bir muhabbet vermiştir.

Fir'âvn 'un kucağında büyüyen Mûsâ (a.s.) Hakk'ın resûlü oldu, Nûh (a.s.)'in kucağında büyüyen kendi çocuğu ise âsi oldu.

(Yuhricul hayye minel meyyiti ve yuhricul meyyite minel hayyi" yani.)

(Rûm-30/19) **"O, ölüden diriye çıkarır ve diriden ölüyü çıkarır."**

Kerîme'sinde de belirtildiği üzere ölü hükmünde olan Firâvun'dan diri hükmünde olan Mûsâ (a.s.), diri hükmünde olan Nûh (a.s.)'dan da ölü hükmünde olan oğlu çıkmıştır. Görüldüğü gibi Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın hikmetinden sual olunmuyor.

*****

﴿٩﴾ وَقَالَتْ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ

عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٨﴾

(Ve kâletimraetu fir'avne kurretü aynin lâ ve leke, lâ taktulûhu asâ en yenfeanâ ev nettehizehu veleden ve hum lâ yeş'urûn.)

(Kasas-28/9) **"Ve hanımı firavuna şöyle dedi: "Bana ve sana göz aydınlığı olsun, onu öldürmeyin belki bize faydası olur veya onu evlât ediniriz." Ve onlar, (gerçeğin) farkında değillerdi."**

*****

Aynı şekilde bireysel varlığımızdaki nefsi emmâre ve levvâme gönül evlâdımız olan veledi kalbimize Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın verdiği muhabbetin câzibesinden çıkarak onu kucaklarından atamıyorlar.

Fir'âvn 'un hanımı olan Asiye hatun eğer Mûsâ (a.s.)'ı istememiş olsa idi Fir'âvn ne kadar isterse istesin kendi yanında Mûsâ (a.s.)'ı bulunduramayacaktı belki hizmetçilerin arasına katacaktı ve ancak Mûsâ (a.s.) gerekli eğitimi alamamış olacaktı.

Nefsi emmâre gelecekte kendi yerini alacak olan zuhur mahallini ortadan kaldırmak için birçok oluşumu öldürdükten sonra gerçek zuhur mahallini öldürmesi gerekirken kendi içinden çıkan öldürülmemesi talebi ile onu öldüremedi ve kucağında büyüttü.

*****

Bu hususla ilgili Fûsus-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi sunalım.

* Ne zaman ki Fir'âvn un yakın çevresi onu deniz kenarında ağaç yanında buldu, Fir'âvn onu "Mûsâ" olarak isimlendirdi. Kıbtîce "mû" su ve "sâ" da ağaç demektir. Bundan dolayı onu yanında bulunduğu şeyle isimlendirdi. Çünkü, sandık denizde ağaç yanında duruyordu. Şimdi onun öldürülmesini istedi. Böyle olunca onun eşi Mûsâ hakkında konuştu. Ve Fir'âvn'a söylediği sözde ilâh-i söyleyiş ile konuştu. Çünkü Allah Teâlâ onu kemâl için halketti.

* Şimdi Mûsâ hakkında Fir'âvn 'a "kurretü aynin liy ve lek" (Kasas-28/9) yani "Muhakkak o, benim ve senin için göz nûrudur" dedi. Böyle olunca onun için oluşan kemâl ile onun "ayn"ı onunla nurlu oldu. Nitekim, biz dedik. Ve boğulacağı sırada Allah Teâlâ'nın ona verdiği îmân ile Fir'âvn için de göz nuru oldu. Bundan dolayı temiz ve paklanmış olarak onun canını aldı; kötülükten onda bir şey kalmadı. Çünkü Allah Teâlâ daha günahlardan bir şey kazanmadan, îmânlı olduğu anda onun canını aldı.

* Ve onu dilediği kimseye Hak Sübhânehû kendi lütfuna bir işaret kıldı. Tâ ki hiçbir kimse ilâhi rahmetten ümitsiz olmasın! Çünkü kâfirler topluluğunun dışında hiçbir kimse Allah'ın rahmetinden ümitsiz olmaz.

* Şimdi Mûsâ ((a.s.)) Fir'âvn 'un eşinin onun hakkında; "O benim ve senin için göz nuru olsun. Onu öldürmeyin, belki bize faydası dokunur" dediği gibi oldu ve böyle gerçekleşti. Çünkü her ne kadar onun, Fir'âvn 'un mülkünün yok olması ve soyunun yok olması, onun iki eli üzere olan nebî olduğuna her ikisinin de haberi yok ise de, Allah Teâlâ Mûsâ (a.s.) ile onları faydalandırdı.

*****

﴿١٠﴾ وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِعًا ۖ إِنَّ كَادَتْ لِتُبَدِيَ
بِهِ لَوْلَا أَنَّ رَبَّنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

(Ve asbaha fuâdu ummi mûsâ fâriğan, in kâdet le tubdî bihî lev lâ en rabatnâ alâ kalbihâ li tekûne minel mu'minîn.)

(Kasas-28/10) "Ve Mûsâ ((a.s.))'ın annesi gönlü rahat olarak sabahladı. Mü'minlerden olması için onun kalbini Bize bağlamasaydık (râbita kurmasaydık), az daha (durumu) açıklayacaktı."

*****

﴿١١﴾ وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ ۖ فَبَصَّرَتْ بِهِ ۖ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ

لَا يَشْعُرُونَ

(Ve kâlet li uhtihî kussîhi fe besurat bihî an cunubin ve hum lâ yeş'urûn.)

(Kasas-28/11) **"Ve (Mûsâ (a.s.)'ın annesi) onun ablasına: "Onu tâkip et." dedi. Böylece onlar farkında değilken, onu uzaktan gözetledi."**

*****

Nefsi kül meydana getirdiği (veled-i kâlb) ini nefs-i emmârenin elinden kurtarmak için Hakk'ın deryasına bırakır, annesi, gelecekte nefs-i kül namzeti olacak ablasına onu takib etmesini söyler ve oda uzaktan gözetler. Bu takibi başka kimse de görmez.

*****

﴿١٢﴾ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٣﴾

(Ve harremnâ aleyhil merâdia min kablu fe kâlet hel edullukum alâ ehli beytin yekfulûnehu lekum ve hum lehu nâsîhûn.)

(Kasas-28/12) **"Ve daha önce ona (başka) süt annelerini haram kıldık. (Onun ablası, firavunun ailesine): "Ona kefil olacak (bakımını üstlenecek) bir aileye sizi ulaştırmak için delâlet (yardım) edeyim mi? Ve onlar, onu (bebeği) iyi yetiştirir." dedi."**

*****

Kendi varlığımız açısından Âyet-i Kerîme'ye baktığımızda, Mûsâ (a.s.)'ın annesi Mûseviyyet mertebesi îtibarıyla nefsi küll'dür, Mûseviyyet mertebesinin hakikâtleri idrâk edilmeye başlandıkça gelen ilâhî tecelliler ile bizde açılan yeni kanal yeni çocuk hükmündedir.

Bir derviş seyri sülûk yolunda nereye bağlanmış ise oranın ilmîni alarak ilerlemesi gerekiyor. Mutlak mânâda diğer mürşidlere dinleyici olarak gidilebilir ancak sût içme

vasfı ile gidilmesi doğru olmaz çünkü farklı sütler yani ilimler birbirini bozabilir. Bunun harama kadar vardırılan bir ifâde ile belirtilmesi de ne kadar mühim bir hâdise olduğunu göstermektedir.

*****

Bu hususla ilgili Fûsus-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi sunalım.

* Ne zaman ki Allah Teâlâ Mûsâ'yı Fir'âvn 'dan korudu, cenâb-ı Mûsâ'nın annesinin gönlü, kendisine isâbet etmiş olan kederden rahat olduğu halde sabahladı. Daha sonra Allah Teâlâ ona süt anneleri harâm etti, tâ ki anasının memesini kabul etsin. Bundan dolayı onun sevincini bununla tamamlamak için onu annesi emzirdi. İşte şeriatların ilmi de böyledir. Nitekim Hak Teâlâ buyurur: **"Biz sizden her biriniz için şeriat, yani bir yol ve bir yöntem kıldık"** (Mâide, 5/48); yani "O yoldan geldi" demek olur. Böyle olunca bu söz, kendisinden gelen asla işâret oldu. Bundan dolayı o, onun gıdâsıdır. Nitekim, bir ağacın dalları ancak kendi aslından beslenir. Şu halde bir şerîatta harâm olan şey diğer şeriatlarda helâl oldu; yani sûrette helâl olur, demek istedim. Oysa o şey için aslında geçen şeyin aynı değildir. Çünkü o yeni halkedilmiştir ve tekrâr yoktur. İşte bunun için biz seni ikaz ettik. Şimdi Mûsâ hakkında süt annelerin haram edilmesi ile dolaylı olarak anlatılmak istenen budur. Bundan dolayı, onun annesi hakîkatte emzirendir; onu doğuran değildir.

* Şimdi, onu doğuran annesinin dışında bir kadın için, onun üzerine minnettarlık olmadı; tâ ki annesinin gözü yine onun terbiyesiyle aydın olsun ve kucağında onun büyümesini görsün ve mahzûn olmasın. Ve Allah Teâlâ onu gam sandığından kurtardı. Ve her ne kadar ondan çıkmadıysa da Allah Teâlâ'nın ilâhî ilimden ona verdiği şeyle tabiat karanlığını yırttı.

*****

﴿۱۳﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ

وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

(Fe redednâhu ilâ ummihî key tekarra aynuhâ ve lâ tahzene ve li ta'leme enne va'dallâhi hakkun ve lâkinne ekserehum lâ ya'lemûn.)

(Kasas-28/13) "Böylece onu annesine geri verdik, gözü aydın olsun ve mahzûn olmasın ve Allah'ın vaadinin hak olduğunu bilsin diye. Ve lâkin onların çoğu bilmezler."

*****

Bir derviş gerçek mürşidine ulaştığı zaman hem kendisinin hem de mürşidinin gözü aydın olmaktadır.

Ve Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın kurduğu bu muazzam sistemin nefsi emmâre ve levvâme dahi farkında değildir. Bu işin farkında olanlar âriflerdir ayrıca irfân sistemi içerisinde olmayanların hiçbiri de bunun farkında değildir.

*****

﴿١٤﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا

﴿١٤﴾ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

(Ve lemmâ belega eşuddehu vestevâ âteynâhu hukmen ve ilmen, ve kezâlike neczîl muhsinîn.)

(Kasas-28/14) "Ve erginlik çağına erişip kemâle erdiği zaman, ona hikmet ve ilim verdik. Ve muhsinleri, Biz işte böyle mükâfatlandırırız."

*****

Fir'âvn'un yanında onların çevresinden almış olduğu eğitim ile yetişmiş olan Mûsâ (a.s.) için Cenâb-ı Hakk (c.c), "Biz ona hikmet ve ilim" verdik demekle kendi içinde başka bir tahsilin olduğunu açık olarak belirtmektedir ve için dışa olan hâkimiyeti dolayısıyla, Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın vermiş olduğu ilim Mûsâ (a.s.)'da faaliyete geçmiştir.

Hikmet bir şeyi yerli yerinde kullanmak, ilim ise bir

şeyin hakikâti îtibarıyla bilinmesidir. Bu durumda Cenâb-ı Hakk (c.c) Mûsâ (a.s.)'a Mûseviyyet mertebesinin ilmini ve bu ilmi kullanmaktaki hikmetleri vermiştir. Böylece kendisi bu mertebenin "Muhsin-i" ihsan sahibi olmuş böylece de mükâfalandırılmıştır.

*****

Mûsânın kıptiyi öldürmesi.

(Kasas-28/15-20)

﴿١٥﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٦﴾

(Ve dehalet medînete alâ hîni gafletin min ehlihâ fe vecede fihâ raculeyni yaktetilâni hâzâ min şiatihî ve hâzâ min aduvvih, festegâsehullezî min şiatihî alellezî min aduvvihî, fe vekezehu mûsâ fe kadâ aleyhi kâle hâzâ min amelîş şeytân, innehu aduvvun mudillun mubîn.)

(Kasas-28/15) "Ve şehir halkı gaflette (uykuda) olduğu bir zamanda şehre girdi. Orada dövüşen iki adam buldu. Biri kendi tarafından, diğeri ona düşman taraftan. O zaman onun tarafından olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Bunun üzerine Mûsâ (a.s.) onu yumrukladı (öldürdü). Böylece (ölüm) kaza edildi. Mûsâ (a.s.): "Bu şeytanın işidir. Muhakkak ki o, apaçık dalâlette bırakan bir düşmandır." dedi."

*****

Yukarıda ki Âyet-i Kerîmelerin bir kısmı Zât-î Âyetler, iken, burada ise, bir başka mertebeden hâdise'nin tarifi ve anlatımı vardır.

Beden şehrinin Esmâ-i İlâhiyye halkı uykuda yani dinlenmede iken, hep uyanık olan "nefs-i emmâre ve nefsi-levvâme" beden mülkünde daha çok yer kapmak için döğüşürler. Bunları ayırmak için aralarına giren akıl Mûsâsi kendine daha yakın olan (levvâme) ye yardım için (emmâre) yi yumrukladı. Böylece ölüm kaza edilmiş hüküm yerine gelmiş oldu. Ve bu işi şeytana bağladı

*****

Bu hususla ilgili Fûsus-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi daha sunalım.

* *Şimdi Allah Teâlâ'nın onu belâyâ düşürdüğü ilk şey, Allah Teâlâ'nın ona ilhâmı ve onun sırrında ona yardımı sebebiyle, onun kıbtîyi öldürmesidir. Gerçi bunu bilmez idi. Velâkin bununla Rabb'inin emri gelinceye kadar, durup düşünmemekle beraber, onun öldürülmesi sebebiyle nefsinde kaygı duymadı. Çünkü nebî, haber verilinceye, yani bununla haberdar oluncaya kadar, idrâki olmadığı yön ile bâtın ile masûmdur. Ve işte bunun için Hızır ona erkek çocuğun öldürülmesini gösterdi. Onun öldürülmesini onun üzerine kabullenmedi; ve kendisi kıbtîyi öldürdüğünü hatırlamadı. Böyle olunca Hızır ona **"ve ma fealtûhu an emriy"** (Kehf, 18/82) yani "Ben bunu kendi emrim ile yapmadım" dedi. Bu söz de onun mertebesine dikkat çeker ki, o da onu ilâhi emir ile öldürdü. Çünkü her ne kadar buna idrâki yok ise(de) nebî için aslında hareketlerinde masumdur.*

*****

﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿﴾

(Kâle rabbi innî zâlemtu nefsi fâgfirî fe gafera lehu, innehu huvel gafûrur rahîm.)

(Kasas-28/16) **"Rabbim, ben nefsimi zulmettim, artık beni mağfiret et."** dedi. Böylece onu mağfiret etti. **Muhakkak ki O; Gafûr'dur, Rahîm'dir."**

***** 73

Bizlerinde kendi varlığımızla, nefsi emmâre sarayında yaşarken oradan çıkarak vücût şehrine girmemiz gerekmektedir. Vücut şehrimizde dolaşırken biri celâli ve diğeri cemâli olan iki esmâ ile karşılaşırız ve bunlardan celâli olanı ortadan kaldırırız.

*****

(Kâle rabbi bimâ en'amte aleyye fe len ekûne zahîren lil mucrimîn.)

(Kasas-28/17) **"(Mûsâ (a.s.) "Rabbim beni nîmetlendirdiğin şeyler sebebiyle, bundan sonra ben asla mücrimlere arka çıkmayacağım."**

*****

Kendisini nimetlendirdiği Esmâ-i İlâhiyye ve diğeri bütün lütufları ile günahkârlara arka çıkmayacağını bildirmektedir.

*****

﴿١٨﴾ فَاصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ

(Fe asbaha fîl medîneti hâifen yeterakkabu fe izellezîstensarahu bil emsi yestasrihuh, kâle lehu mûsâ inneke le gaviyyun mubîn.)

(Kasas-28/18) **"Böylece şehirde (etrafı) gözleyerek sabahladı. Fakat dün yardım isteyen kişi ondan (tekrar) yardım istediği zaman (Mûsâ (a.s.) ona: "Muhakkak ki sen, apaçık azgınsın." dedi.**

*****

Beden şehrinde kendi varlığında dün yaptığı işi hayal ve vehminde onları gözetleyerek sabahladı. Kendisinden dün yardım isteyen (nafs-i levvâme) gene yardım istedi, bu sefer "Mûsâ" onu sen azgınsın diyerek gerçek haliyle tanıdı.

*****

﴿١٩﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا
قَالَ يَا مُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا
بِالْأَمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ
وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿﴾

(Fe lemmâ en erâde en yabtîşe billezî huve aduvvun
lehumâ kâle yâ mûsâ e turîdu en taktulenî kemâ
katelte nefsen bil emsi in turîdu illâ en tekûne
cebbâren fil ardi ve mâ turîdu en tekûne minel
muslihîn.)

(Kasas-28/19) "**Böylece ikisinin de düşmanı olan adamı yakalamak istediği zaman: "Ey Mûsâ! Dün öldürdüğün kişi gibi beni de öldürmek mi istiyorsun? Eğer (öldürmek) istiyorsan, o taktirde sen yeryüzünde sadece bir zorba olursun. Ve sen, barıştıranlardan olmak istemiyorsun."** dedi.

*****

Akıl Mûsâ'sı nefs-i levvâmeyi yakaladığı zaman, dün öldürdüğün "emmâre" gibi benide mi öldürmek istiyorsun dedi, çünkü oda anlamıştıki; Akıl Mûsâ'sının yanında ona yer yok idi. Burada şöyle bir soru akla gelebilir. "Mûsâ" (a.s.) ir peygamber olduğu halde kendisinde bu nefisler nasıl olsun. Bu soru doğrudur, ancak bu süreler kendisinin daha henüz Peygamberliğinden önceki eğitim süresinin başlangıcında ki halleridir. Daha sonra (Şuayb) (a.s.) yanında kalarak o kendisinin şeyhi ve eğiticisi olmuştur. Onun yanından ayrılıp tekrar mısırda giderken bir ağaçtan kendisine seslenildiğinden sonra "Mûsâ" (a.s.) olmaya başlamıştır ki bu bile bir süreçtir. Mısırdan çıkışta Tur dağında (Tevrat-ı Şerifi) aldığında peygamberlik kemâlâtı tamamlanmıştır.

*****

﴿٢٠﴾ وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى

إِنَّ الْمَلَآءِ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ
مِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾

(Ve câe raculun min aksal medîneti yes'â kâle yâ mûsâ innel melee ye'temirûne bike li yaktulûke fahruc innî leke minen nâsîhîn.)

(Kasas-28/20) **"Ve şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi: "Ey Mûsâ! (Kavmin) ileri gelenleri mutlaka seni öldürme emrini vermek için konuşuyorlar. Öyleyse hemen (şehirden) çık. Muhakkak ki ben, sana öğüt verenlerdenim." dedi.**

*****

Nefsin hayal ve vehim şehrinin dışında kalmış (Nefsi mülhime koşarak ona gelip ilham ettiki, hayal ve vehim şehrinin sahipleri akıl olan "Mûsâ" yı ortadan kaldırmayı plânlıyorlar. Bu sana benim haberimdir, dedi.

*****

Medyene yolculuk.

(Kasas-28/21-28)

﴿٢١﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

(Fe harece minhâ hâifen yeterakkabu, kâle rabbi neccinî minel kavmiz zâlimîn.)

(Kasas-28/21) **"Böylece oradan korkuyla (etrafını) gözleyerek çıktı: "Rabbim, beni (bu) zalimler kavminden kurtar." dedi.**

*****

Bu şekilde Mûsâ (a.s.)'ın ilk hicreti başlamış oluyor. İşte bizlerin de belirli bir süre içerisinde belirli bir yaşam sonrası Mûseviyyet hakikâtini idrâk ederek, ilmi ve hikmeti oluşturduktan sonra Fir'âvn, yani nefsi emmâre mülkünden dışarı çıkmamız gerekiyor. Bu hicret öncesi, biraz gayret

biraz can yanması gerekiyor. Fir'âvn, yani nefsi emmâre taraftarının öldürülmesi gerekiyor, cana kıymak gerekiyor.

Mûsâ (a.s.)'ın tek başına yaptığı bu hicreti bir anlamda onun için tecrübe mânâsında idi tekrar geriye dönerek kavmi ile hicret etmesi sırasında bu tecrübelerden yararlandı.

Efendimiz (s.a.v) ise önce ümmetini hicret ettirdi daha sonra kendisi hicret etti.

*****

Bu hususla ilgili Fûsus-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi daha sunalım.

* *Daha sonra onun aranmaya başlanmasıyla, görünüşte korkarak firâr ettiği halde çıktı. Oysa ki mânâda kurtuluşa muhabbet idi. Çünkü hareket daima ancak muhabbete bağlıdır. Ve bakan onda diğer sebepler ile örtülü olur. Halbuki o değildir.*

* *Şu halde kıbtînin, öldürülmesinden ortaya çıkan şey ile Mûsâ ((a.s.)) için kendisinde korku görüldü. Ve korku da öldürülmekten kurtuluş hissini ihtiva edici oldu. Şimdi korktuğu şeyden firâr etti. Ve mânâda Fir'âvn'dan ve onun ona yapacaklarından kurtuluşa muhabbet ettiği şey için firâr etti. Bundan dolayı firar ettiğinde, kendince görülmüş olan en yakın sebebi söyledi ki, o sebep insânoğlu için cisminin sûreti gibidir. Ve kurtuluşa muhabbet, cesedin idarecesi olan rûhun bedeni ihtiva ettiği gibi, onda ihtiva edilmiştir.*

*****

﴿٢٢﴾ وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾

(Ve lemmâ teveccehe tilkâe medyene kâle asâ rabbî en yehdiyenî sevâes sebil.)

(Kasas-28/22) "Ve (Mûsâ (a.s.)), Medyen (şehri) tarafına döndüğü zaman "Rabbimin beni sevva edilmiş yola hidayet etmesini (ulaştırmasını)

umarım." dedi.

*****

Konyalı M. Vehbi'nin "Büyük Kûr'ân Tefsiri" isimli eserinden ilgili kısımları aktaralım; belki mevzû biraz uzuyor ama sadece bâtın yönlerini değil zâhir oluşumlarında bilmemizde çok yarar olacağı mutlakdır.

*****

Beyzâvî'nin beyanı veçhile Medyen; İbrâhîm (a.s.)'in Medyen ismindeki oğlu bina ettiğinden Hz. Şuayb'in kasabasına kurucusunun ismiyle Medyen denmiştir, Mısır'a sekiz konak mesafededir. Medyen Bâdiye'de olduğundan Fir'âvn'un hükmü oralarda geçerli değildi. Hz Mûsâ Mısır'dan çıkınca Mısır'da büyümüş ve bir yer görmemiş olduğundan nereye gideceğini bilemediği halde üç yola tesadüf eder, Cenâb-ı Hak'tan doğru yola sevketmesini ister. İşbu üç yolun ortada olanını tercih etmiş ve geriden tâkip edenler gelmişlerse de iki tarafta olan yollara gittikleri ve bu nedenle; Medyen'e zararsız ulaştığı rivâyet edilmiştir. Çünkü, Fahri Râzi'nin (İbn-i Abbas) hazretlerinden rivâyeten beyanına nazaran Hz. Mûsâ Mısır'dan çıktığında Medyen'i kasedtmemiştir. Fakat teveccühü Medyen cihetineydi. Allah'a mütevekkil oldu ve doğru yola sevketmesini istedi, bu ilticası üzerine Allahû Teâlâ Medyen tarafına sevketti.

Bazı rivâyette Mısır'dan çıkarken Medyen'i kasedetti ve Âyette beyan olunduğu veçhile o cihete teveccüh eyledi. Çünkü; Medyen ahalisiyle kendi arasında yakınlık olduğunu biliyordu. Zira; Medyen ahalisi Hz. İbrahim'in bir oğlunun, Benî İsrail de diğer bir oğlunun neslinden oldukları cihetle aralarında amcazâdelik olduğunu ve orada karar edebileceğini düşündü ve o cihete gitmesine de Allahü Teâlâ hidâyet etti. Çünkü hidâyet; Allah'ındır. Bundan dolayı; selâmetle yoluna devâmetti, hiç kimse mâni olamadı

*****

"Medyen" kelimesinin Ebced sayı değerlerine bakarsak;

(Mîm) 40, (Dal) 4, (Ye) 10, (Nûn) 50, toplarsak (40+4+10+50=104) ortaki sıfırı aldığımızda (14) kalır ki Nûr-u Muhammedî'dir.

Mûsâ (a.s.) görüldüğü üzere Medyen'e yani Nûr-u Muhammediyye'de Şuayb (a.s.)'a sığınmıştır.

Şuayb kelimesinin Ebced sayı değerlerine baktığımızda;

(Şın) 300, (Ayn) 70, (Ye) 10, (Be) 2, toplarsak (300+70+10+2=382) ediyor ki toplarsak (3+8+2=13)'tür.

Mûsâ (a.s.) görüldüğü gibi (14) ve (13)'e sığınmıştır.

Cenâb-ı Hakk (c.c) Mûsâ (a.s.)'ı (12) olan Mısır'dan (14) olan Medyen'e (13) olan Şuayb'a yöneltmiştir. Yani Mısır'ın (Mîm)'inden Medyen'in (Mîm)'ine göndermiştir.

*****

﴿٢٣﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ
يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ
مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَأَنْسَقِيَ حَتَّى يُصَدِّرَ الرَّعَاءَ وَأَبُونَا
شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٤﴾

(Ve lemmâ verede mâe medyene vecede aleyhi ummeten minen nâsi yeskûne, ve vecede min dûnihimumreeteyni tezûdâni, kâle mâ hatbukumâ, kâletâ lâ neskî hattâ yusdirar riâu ve ebûnâ şeyhun kebîr.)

(Kasas-28/23) **"Ve Medyen suyuna vardığı zaman, su almakta olan bir insân topluluğu buldu ve onlardan başka, (hayvanlarını suya gitmekten) engelleyen iki kadın buldu. Onlara: "Sizin haliniz (derdiniz) nedir?" dedi. (O iki kadın): "Çobanlar (sürüleriyle) çekilmedikçe biz (hayvanlarımızı) sulayamayız. Ve bizim babamız çok ihtiyar." dediler.**

*****

Görüldüğü gibi Medyen'e ulaşmak su ile yani yeni bir

hayât ile başlamaktadır. Yukarıda da gördüğümüz gibi Fir'âvn'un sarayına da bir su kanalı ile ulaşmıştı.

Suyun olduğu yerde hayat, hayatın olduğu yerde de ilim vardır. Sıralamada hayattan sonra hemen ilim, gelmektedir. Hayvanlarını sulayan çobanlar, Medyen ahalisinden oldukları halde, Şuayb'in (a.s.) bağlılarından değil idiler, eğer olsalardı, evvelâ o kadınların koyunlarını sularlar, kendilerinininkilerini daha sonra sularlar idi. Çobanlar bir bakıma o yörenin nefs-i emmâreleri koyunları ise emmâre suyu ile suladıkları nefs-i levvâmeleri idi. İşte bu yüzden kadınlar kendi koyunlarının onların levvâme koyunlarının arasına karışmasını önlemek için koyunlarını onlar gidinceye kadar engelliyorlar idi. Kuyu başından emmâre çobanları çekilmedikçe biz koyunlarımızı sulayamayız, çünkü onların ahlâklarını almalarını istemeyiz dediler, ne zaman onlar gider kuyu hakikat-i üzere kalır biz o zaman hayvanlarımızı yani Hay olan güçlerimizi mânâ suyu ile sularız dediler. Ayrıca bizim Er olan babamızda çok ihtiyardır, fitri olarak bu işleri yapamamaktadır. Erkek oğluda yoktur ki bu işleri yüklensin o yüzden vekâleten bütün işlere biz bakmaktayız, mânâsında dediler.

*****

﴿٢٤﴾ فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ انِّي
لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٥﴾

Fe sekâ lehumâ summe tevellâ ilez zılli fe kâle rabbi innî limâ enzelte ileyye min hayrin fakîr.

(Kasas-28/24) **"Böylece ikisinin (sürüsünü) suladı, sonra gölgeye döndü ve "Rabbim muhakkak ki ben, bana hayır olarak indirdiğin herşeye fakirim (muhtacım)." dedi.**

*****

Böylece ilmi İlâhiyye kuyusundan-bâtın dan çektiği

hayat suyu ile onların "hay" olan "ve,an" "hayvan" larını suladı, sonra İlâh-î gölge-hakk'ın korumasına çekildi-döndü ve tam bir fakr hali ve tükenmişlik ile her şeye fakirim dedi.

Daha evvelce Fir'âvn'un sarayında bütün dünya nimetlerine sahip iken, bu hâle dönmek her halde kolay bir şey olmasa gerek. İşte Hakk dostu olmak için Nefs-i Emmârenin bütün imkânlarından vazgeçmek lâzım geldiği böylece belirtilmiş olmaktadır.

*****

Bu hususla ilgili Füsüs-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi daha sunalım.

* Şimdi Medyen'e geldi. İki câriyeyi buldu. Bir karşılık almadan onların hayvanlarını suladı. Daha sonra ilâhî gölgeye ilticâ etti. "Yâ Rabbi hayırdan bana indirdiğin şeye kesinlikle ben fakîrim" (Kasas, 28/24) dedi. Şimdi kendisinin sulama işinin aynını, Allah Teâlâ'nın kendisine indirdiği hayrın aynı kıldı ve nefsinin, indinde olan hayırda, Allâh'a fakr ile vasıflandırdı.

* Şimdi Hızır, ona bir karşılık almadan duvarın düzeltilmesini gösterdi. O buna kızdı. Böyle olunca ona, onun bir karşılık almadan hayvanları sulamasını hatırlattı. Hatırlatmadıklarından bunun dışındakilerin gösterilmesine girişti. Hattâ (s.a.v.) ikisinin hâdisesinden, Allah Teâlâ'nın onun üzerine hikâye buyurması için, Mûsâ (a.s.)'in sessiz kalmasını ve itirâz etmemesini diledi. Şimdi cenâb-ı Mûsâ'nın gerçekleştirmiş olduğu şeyi kendisinde ilim olmaksızın yapmış olduğu bununla bilindi. Çünkü ilimden olsa idi, Allah Teâlâ'nın Mûsâ indinde kendisi için şahitlik ettiği ve temizleyip, doğrulaştırdığı Hızır üzerine bunun benzerini inkâr etmezdi. Ve bununla birlikte Mûsâ (a.s.) Allah Teâlâ'nın kendisini temizlediği ve tabi olmasını ona şart koştuğu şeyleri, Allâh'ın emrini unuttuğumuz zaman, bize rahmetten dolayı unuttu.

*****

﴿٢٥﴾ فَجَاءَتْهُ أَحَدِيهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ

انّ اَبى يَدْعُوكَ لِيَجْزِيكَ اَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا
جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿٢٨﴾

(Fe câethu ıhdâhumâ temşî alestihyâin, kâlet inne ebî yed'ûke li yecziyeke ecra mâ sekayte lenâ, fe lemmâ câehu ve kassa aleyhil kasasa kâle lâ tehaf, necevte minel kavmiz zâlimîn.)

(Kasas-28/25) "*İkisinden biri, haya ederek ona geldi: "Muhakkak ki babam, bizim (sürümüzü) sulamandan dolayı bir ecirle mükâfatlandırmak için seni davet ediyor."* dedi. Ve (Mûsâ (a.s.)), ona geldiği zaman hikâyesini anlattı. (İhtiyar adam): "*Korkma! (Artık) sen, zalimler kavminden kurtuldun.*" dedi.

*****

Şuayb'in-şeyh'in iki lâtif gücünden biri, adab dışı bir hareket yapmaktan çekinerek, Mûsâ'nın-aklın-kâlp tarafına geldi ve babasının yani şeyh'i nin, kendi güçlerine hayat verip güç kattığından bunun karşılığını vermek için yanına-kurbiyyetine davet ettiğini bildirdi.

Davete uyan Mûsâ, başından geçen hikâyesini-oraya kadar yaşadığı seyr-i sülûkunu anlattı. İhtiyar Şeyh, "*Korkma! (Artık) sen, zalimler kavminden kurtuldun.*" dedi.

Yani, hem zâhir, hem bâtın, zâlimlerden kurtuldun dedi. Çünkü kendisi o mertebenin Hakk makamında olduğundan yanında, Mûsâ'nın kalbi'nin, huzurlu ve mutmeim olacağını belirtmiş oldu.

*****

﴿٢٦﴾ قَالَتْ اِحْدِيهِمَا يَا اَبْتِ اسْتَاَجِرْهُ اِنَّ خَيْرَ
مَنْ اسْتَاَجَرْتَ الْقَوِيَّ الْاَمِيْنُ ﴿٢٦﴾

(Kâlet ıhdâhumâ yâ ebetiste'cirhu inne hayra

meniste'certel kaviyyul emîn.)

(Kasas-28/26) **"İki kızdan biri: "Ey babacığım! Onu ücretle tut. Muhakkak ki o, ücretle tuttuklarından daha hayırlı, sağlam ve emindir." dedi.**

*****

İki lâtifeden biri, Akl-ı Küllü'ne "onu ücretle tut" bu ücret yaptığı işlere karşılık, dervişliğin gereği yapılması lâzım gelen telkinatın yapılırken, Akl-ı Küllün harcadığı zamanıdır. Bundan hasıl olanda sâlik'in bâtınında ki, lâtif hallerdir. Bu dünyalık tuttuklarından daha emîn ve sağlamdır. Dedi.

*****

﴿٢٧﴾ قَالَ اِنِّي اُرِيدُ اَنْ اُنْكِحَكَ اِحْدَى ابْنَتِي هَاتَيْنِ
عَلَى اَنْ تَاَجِرْنِي ثَمَانِي حَجَجٍ فَاِنْ اَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمَنْ
عِنْدَكَ وَمَا اُرِيدُ اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي اِنْ شَاءَ
اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

(Kâle innî urîdu en unkihake ihdebneteyye hâteyni alâ en te'curenî semâniye hıccin, fe in etmemte aşran fe min indike, ve mâ urîdu en eşukka aleyke, setecidunî in şâallâhu mines sâlihîn.)

(Kasas-28/27) **(Yaşlı adam): "Gerçekten ben, işte bu iki kızımdan birini sana nikâhlamak istiyorum, bana ücretle sekiz yıl çalışmânâ karşılık. Eğer on yılı tamamlarsan o da sendendir. Ve ben, seni mecbur etmek istemem. İnşaallah beni sâlihlerden bulacaksın."**

*****

(Yaşlı adam): O mertebenin İnsân-ı Kâmil-i Mûseviyyet-tenzîh, mertebisinin tâlibine, benim gönlümden doğan iki lâtif zuhurumdan birini ücretli olarak **"sekiz yıl çalışmânâ karşılık."** sana vereceğim. Sekiz sayısının

ifade ettiği değer, Meretebe-i İbrâhimiyyet'in tevhid-i ef'âl sırasındır ki, seyr-u sülûk'ta sekizinci meretebedir, Şuayb (a.s.) da o'nun torunlarından olduğundan aynı zamanda bu meretebenin asâleten varisidir ve tâlib olanlarına da devretme salâhiyyeti vardır. Bu yüzden evvelâ sekiz sene, demıştır. Bilindiği gibi hacc ve Umre ziyaretine gidenlerin Kâ'be'i Muazzamayı tavaf etmeleri gerekmektedir, bir tavaf, yedi şaft-dönme'den meydana gelmektedir. Bu şaftlar tamamlanınca tavaf bitmiş olmaktadır ve ondan sonraki sekizinci fiil ise, makam'ı İbrâhîm'in arkasında namaz kılmaktır. İşte bu Kâ'be'i Muazzamada'ki sekiz, İbrâhîmiyyet meretebesidir.

"Eğer on yılı tamamlarsan o da sendendir." Dokuz sayısı da, seyrü sülûk'ta, "tevhid-i Esmâ" Mûseviyyet meretebesi'dir ve mûseviyyet meretebesi bütün bağlantıları ile(9) sayısı üzeredir. Tur dağında Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.) dokuz levha vermiştir. Beni İsrâîl'e (9) felâket gelmiştir. V.b. (10) sayısı ise gene Mûsâ (a.s.) verilen suhufların birinde yazılı olan (10) emirdir. Ayrıca (10) İseviyyet teşbîh meretebesidir. İşte bu iki sene, yani (9) ve (on) **"o da sendendir."** Hükümü ile Mûsâ'nın, istidat, kabiliyyet ve gayretine bırakılmıştır. Ancak sekiz meretebenin gereklerinin tahsili ve icablarının yerine getirilmesi şart koşulmuştur.

İşte bu şartın karşılığında kendisine tevhid-i Ef'âl'in lâtif idrakî'nin verileceği beyan edilmiştir. Mûseviyyet meretebesinin tahsili ise kendisine ve Hakk'ın lütfuna bırakılmıştır. Çünkü **(Yaşlı adam)**:ın meretebesi sekize kadar'dı daha yukarısı yoktu. O'nu da Mûsâ gerçekleştirecekti. Ayrıca eskiler (10) sayısına "aşere-i kâmile" demişlerdir. Çünkü tek sayıların sonu çift sayıların da başıdır ve (10) sayısının önünden sıfır kaldırırsak gene geriye bir kalırki aslına dönüştür. Yani her şey birden, zuhur edip gene bir'e dönmektedir.

"İnşallah beni sâlihlerden bulacaksın." Bu gerçekleri ve görevini yerine getirmek için de sâlih olması gerektiğini de idrak ederek, bunu nefesine bağlamadan **"Allah dilerse"** bunları tamamlamaya çalışacağım

temennisinde bulunmuştur. Ve her halde on seneyi tamamlamıştır. Aşağıda ki Âyet-i Kerîme de zâten bunu belirtmektedir.

*****

Yukarıda bahsedilen (8) (9) (10) sayıları'da (13)'e bağlıdır. Dileyen (13 ve Hakikat-i İlâhiyye) kitabımızda, İbrâhîmiyyet, Mûseviyyet ve İseviyyet bölümlerine bakabilirler.

*****

﴿٢٨﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلِينَ قَضَيْتُ
فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٩﴾

(Kâle zâlike beynî ve beyneke, eyyemel eceleyni kadaytu fe lâ udvâne aleyye, vallâhu alâ mâ nekûlu vekîl.)

(Kasas-28/28) (Mûsâ (a.s.) "Bu seninle benim aramdadır. İki süreden hangisini kada-kaza edersem (yerine getirirsem), artık bana bir düşmanlık oluşmasın. Ve Allah, konuştuklarımıza vekildir." dedi.

*****

Mûsâ, bu sözleşme karşılıklı hür irademizle seninle benim aramda olan bir şeydir, başkalarının ilgisi yoktur. hangisi kazâ ve kaderimde varsa ancak üstümde tahakkuk edecek odur, geleceği bilemediğim için şimdiden bir şey diyemeyeceğim, bu sebepten sonradan bana bir düşmanlık oluşmasın. Allah ikimizinde vekilimizdir. Dedi.

*****

Yine Konyalı M.Vehbi'nin "Büyük Kûr'ân Tefsiri" isimli eserinden ilgili kısımları aktaralım;

*****

Suayb ((a.s.)) da büyük kızı Safurâ'yı Mûsâ (a.s.) ile evlendirdi.

Hz. Mûsâ işine başlayacağı zaman eline bir asâ vermesini Şuayb (a.s.) kızına emreder. Kızı evvelden beri bir arada duran asâlardan birini alır, verecek olduğunda Hz. Şuayb o asânın verilmesine razı olmaz. Meğer o asâ Hz. Âdem'in Cennet'ten getirdiği asâ olup enbiya-yı izam hazaratından nakil sûretiyle Şuayb (a.s.)'ın emanet eline gelen ve kendisiyle teberrük olunan asâyı mübareke olduğu için vermek istememiş ve kaç defa başka asâ almak üzere ellerini uzatmışlarsa da aynı asâ ellerine gelince Hz. Şuayb'ın bunda bir acaib hikmet olduğunu tefekkür ederek verdiği rivâyet edilir. Bundan dolayı; asâyı vermemezlik edemedi. Çünkü; asânın sâhibi Mûsâ idi ve asânın birçok harikalara âlet olacağı zaman gelmişti. Asâ-yı mübareke bu vesileyle sâhibinin eline geçti

*****

Medyenden mısıra çıkış.

(Tâ-Hâ-20/9-46)

﴿٩﴾ وَهَلْ آتَيْكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾

(Ve hel etâke hadîsu mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/9) "**Sana Mûsâ'nın haberi geldi mi?**"

*****

Ey Muhammed (s.a.v) veyâ ümmeti Muhammed sizlere Mûsâ'nın haberi gelmedi mi?

Kûr'ân-ı Kerîm Efendimiz (s.a.v)'in şahsına nâzil olmuş ve onun şahsını bir istikamete yönlendirmiş ve kendi hayatını nasıl yaşaması gerektiğini bildirmiştir. Efendimiz (s.a.v) daha sonra bunu bizlere aktararak bizlerin de hayatlarının böyle olması gerektiğini bildirmiştir. Fakat bu bildirim dahi genel mânâdadır, her kim ki Kûr'ân-ı Kerîmi eline alıp okumaya başlarsa Kûr'ân-ı Kerîm o anda ona nâzil olmaya başlamaktadır ve o okuduğu yerde kendini

bulabilmesi gerekmektedir.

Bizler Kûr'ân-ı Kerîm okuduğumuz anda ne okuyoruz yani Cenâb-ı Hakk (c.c) bize ne bildiriyor ve biz ne alıyoruz, işte bizim bunu anlamaya çalışmamız gerekmektedir. İşte Kûr'ân-ı Kerîm'in nüzûl yâni tenzil olması budur yani yavaş yavaş idrâk ederek ve anlayarak Kûr'ân-ı Kerîm'i okumamızdır. Eğer anlamadan okursak yine de bir şeyler rûhumuza iner ancak önemli olan rûhumuz ile berâber beynimize de inmesidir bu şekilde şuurlu ve rûhaniyetli olarak tam kalıcılık sağlanmaktadır.

Kûr'ân-ı Kerîm eskimez, bir tarihte nâzil olduktan sonra hükmü geçti şeklinde bir şey söz konusu değildir. Bir çiçek dahi her mevsim yeni yeni çiçekler açabiliyorken Kûr'ân-ı Kerîm de, her an yeni yeni bir şeyler ortaya getiremez mi? Tâbî ki getirir ve zâten getiriyor da. İşte bizlerinde insan olabilmesi için en gerekli olan şey bu ağıza kulak vermemizdir.

Kulak ilk gerekli olandır, kulağın duyduğunu daha sonra göz ile sonra beyinde müşâhede sahasına geçirerek oradan kalbe götürmeli ve orada mutmainlik hâsıl etmeliyiz.

Huzur dahi ancak bu aşamalardan sonra oluşabilmektedir. Bu huzurun sonrasında ise "Kûl-yâni Söyle!" hükmü gelmektedir.

İşte göz ile kalbin böyle bir uyumu içerisinde ancak "gözün gördüğünü kalp yalanlamaz" (53/11) çünkü o ayar öyle güzel yapılmıştır. Bizlerin gözleri maddeye göre ayarlı olduğundan dolayı ilk bakış açısından ne gördük ise o gördüğümüz şey hakkında yargıya varırız ve bu evdir, bu arabadır, bu bilgisayardır, şu kuştur vb. deriz.

Efendimiz (s.a.v) her ne kadar o dönemde Mûsâ (a.s.) hayat hikâyesini başkalarından dinlediği kadar biliyor ise de en sağlam olanı şüphesiz Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın vahyi olduğundan Efendimiz (s.a.v) burasını büyük bir dikkâtle ve arzûyla dinliyor.

Efendimiz (s.a.v) şahsında bu Âyeti kerîme acaba bize

ne diyor?

Mûsâ (a.s.)'ın hayatı gerçek tarikât ilmini yani Hakk'a giden yolu anlatmaktadır. Kul ile Hakk arasında ayrı ve gayrı olmamasına rağmen idrâkimizde oluşmuş olan epey uzun bir ayrılık ve gayrılık vardır, bu ayrılık ve gayrılığın ortadan kalkması için bu mesâfenin tekrar geriye gitmesi gereklidir ve bu uzun yolun önemli bir kısmı da Mûsâ (a.s.)'ın hayat hikâyesi ile bizlere anlatılmaktadır. Bu durumda bu Âyeti kerîmeyi okuyana olan hitâp "Ey anlayışı kendi indinde olan Allah'ın kulu hayatının, yaşaman gereken safhalarından bir tanesi Mûsevîyyet bölümüdür. Âdemîyyet, Nûhiyyet, İbrâhîmiyyeti okudun ve idrâk ettin ise sıra şimdi Mûsevîyyet bölümündedir."

Her ne kadar kişi ilmî yoldan Mûsâ (a.s.) hayat hikâyesini biliyor ise de bizzat kendi yaşantısında Mûsâ (a.s.) hayatını tatbik etmesi gereklidir ki, bu Âyeti kerîme ile bildirilen hüküm kendisinde açığa çıksın.

Mûsâ (a.s.)'ın hayatını, yaklaşık dört bin yıl önce yaşanmış bir hayat hikâyesi şeklinde mi görüyorsun yoksa bizzat kendi yaşamının belirli bir kısmını ihtivâ eden hükümler manzûmesi olarak mı görüyorsun?

Mûsâ (مُوسَى) kelimesini incelediğimizde:

(Mîm) harfi, hakîkâti Muhammedîyyenin Mûsevîyyet bölümü,

Uzatan (Vâv) harfi bizim dikkâtimizi çekerek, Muhammedî hakîkâtlere dikkât et! demektir.

(Sîn) harfi ise (Yâ Sîn) ifâdesinde belirtildiği şekilde "Ey insan" yine Efendimiz (s.a.v)'e işârettir.

Yâni "Ey Muhammedî hakîkâtlere anlamaya çalışan insan" mânâsı çıkmaktadır.

Bizlerde kendimizde bu harflerin hakîkâtlarını idrâk edebilirsek nasıl bir olguya muhâtab olduğumuzu idrâk edebiliriz.

"**Sana Mûsâ'nın haberi geldi mi?**" denmesinin hikmeti, Mûseviyyet hakikatının eğitimi daha başlamadımı? Demektir. Ve bu Kelâmullah Ulûhiyyet mertebesinden Risâlet mertebesine olmaktadır. Yukarıda ki Âyette Ahadiyyet Ulûhiyyet-i, burada ise Ulûhiyyet, Risâlet-i eğitmektedir. Ve aşağıdaki bilgileri Risâlet-e aktarmaktadır. Ve bu sahneler bir ateş ile başlamaktadır. Daha sonra da Risâlet bu hakikatleri Ümmetine aktarmaktadır.

*****

﴿١٠﴾ اِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ
نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ أَجْدٍ عَلَىٰ النَّارِ
هُدًى ﴿١٠﴾

(10) İz reâ nâren fe kâle li ehlihikusû innî ânestu nâren leallî âtikum minhâ bi kabesin ev ecidu alen nâri huden.

(Tâ-Hâ-20/10) "**Bir ateş gördüğü zaman ailesine şöyle demişti: "Durup bekleyin! Muhakkak ki ben, bir ateş gördüm. Belki ondan, size bir kor getiririm veya ateşin üzerinde hidâyeti bulurum."**

*****

Yâni, "yolumuzu kaybetik, ateşin olduğu yerde de hayat vardır ve umulur ki oradan size bir şey getiririm" diyor Mûsâ (a.s.).

Mûsâ (a.s.) ve ailesi Medyen'den Şuâyb (a.s.)'ın yanından Mısır'a doğru yola çıktıktan sonra bu hâdise başlarına geliyor. Tûr dağından geçtikleri bir sırada ve soğuk bir havada, hanımı hâmile ve doğum yapmak üzere ve koyunları dağılmış halde Mûsâ (a.s.) bu ateşi görüyor. *Muhîddini Arabî hazretleri Fususul Hikem'de bu hâdiseyi şöyle açıklıyor.*

*****

"Ve ateş sûretinde tecellînin ve kelâmın hikmetine gelince: Çünkü o Mûsâ'nın ihtiyacı idi. Bundan dolayı, ona çok istediği bir şeyde tecellî etti. Tâ ki ona yönelsin ve ondan yüz çevirmesin! Çünkü eğer ona istediği bir şeyden başka sûrette tecellî ede idi, ondan yüz çevirir idi. Çünkü onun himmeti özel bir istek üzerine toplanmıştır. Ve eğer ondan yüz çevirse idi, ameli üzerine geri döner idi. Böyle olunca Hak, ondan yüz çevirir idi. Halbuki, seçilmiş ve mukarrebdir. Şimdi onun vâkif oluşu olmadığı halde, ona onun istediğinde tecellî etmesi onun yakınlığındandır."

*****

Bu hâdiseler zâten yaşanmıştır ve genel mânâları olarak dahi an be an yaşanmaktadır ancak bize asıl lâzım olan bunların bizim kendi üzerimizdeki tatbikâtıdır. Çünkü herkesin kendi, kendi ile, olan nefsi, ruhu ve akli dengesi gereklidir, kim ki bunları kendisinde dengeleyebilirse ancak fayda sağlayabilecektir.

İşte "Ey Hakk yolcusu bu yolda giderken Mûsevîyyet düzeyine gelmişsen eğer bir ateş gördün veya görmen lâzım dikkât et!" denilmektedir. Bu ateş içimizdeki Cenâb-ı Hakk (c.c)'a karşı olan ilâhî sevgi, aşk ateşidir. İşte kişi bu ateşi hissedebiliyorsa gönlünde Mûsâ (a.s.)'ın o düzeydeki hayatını yaşıyor demektir.

Kişinin ehli ise kendi nefsinde olan duygu ve düşünceleridir. Şeriat düzeyinde İslâmiyeti uygulamaya başlayan kişinin bu uygulamaları neticesindeki ısıdan çıkan kıvılcımlar ile oluşan bir ateştir bu aşk ve sevgi ateşi. Kişi içinde Cenâb-ı Hakk (c.c)'a karşı bir aşk ateşi duyduğu zaman kendi varlığına "Ben içimde bir ateş gördüm" dedikten sonra kişiyi dünyâya çeken kısım buna yanaşmak istemiyor ve bu sefer de "oradan size de bir kor getireyim ve sizi de faydalandırayım diyerek, nefesine ateşin kolay kısmını gösteriyor ve boşu boşuna nefis ateşi ile yanmayın yanacaksınız Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın aşk ateşiyle yanın!" diyor.

"Belki ateşin üzerinde hidâyeti bulurum", demek ki sevgi ve aşk ateşinin olmadığı yerde hidâyet bulmak mümkün değildir.

*****

Yeri gelmişken, faydalı olur düşüncesiyle, daha evvel yazmış olduğum (27/Neml-karınca Sûresi) isimli kitabımızdan benzeri aynı âyetlerinin yorumlarını ilâve etmeyi de uygun buldum, okuyabilenlere İnşallah faydalı olur. Bu şekildeki ilâveler belki tekrar gibi oluyor ama, ancak bütün kitaplarımızı okuma fırsatı bulamayanlar için, okuduğu kitapta daha geniş bilgi bulması kendisi için faydalı olacağını düşünüyorum. Bütün kitaplarımızı okuma fırsatı bulabilecekler için ise, tekrarlarının okunması kendilerinde daha geniş bilgi sahası açmış olacağını düşünüyorum. Cenâb-ı Hak idraklerimizi açıp faydalandırsın İnşallah. T.B.

*****

﴿٧﴾ اِذْ قَالَ مُوسَىٰ لاهِلِهِ اِنِّي اَنْسَتُ نَارًا سَاتِيكُمْ
مِنْهَا بَخِيرٍ اَوْ اْتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾

(İz kâle mûsâ li ehlihî innî ânestü nâran se atiküm minhe bi haberin ev âtiküm bi şihâbin kabesin le alleküm testalûne.)

(Neml-27/7) "**Hani Mûsâ ailesine demişti ki: ben muhakkak bir ateş gördüm, ondan size bir haber getireceğim veyahut size bir parlak ateş koru getiririm. Belki ısınırsınız.**"

İz. Vakit zaman. O zamanı hatırlayın bakalım. Geçmişte yaşanan bir hâdise vardı. Mûsâ (a.s.) kayın pederinin yanından Şuayp (a.s.) mın yaşadığı Medyen şehriden kardeşlerini akrabalarını görmek üzere Mısıra gitmeyi arzuladı. Şuayp (a.s.)'ın kızı ile evliydi. Şuayp (a.s.) ile ahitte bulundu. Şuayp (a.s.) kızını vermek istedi:

-Veririm kızımı ama benimle 8-10 sene yanımda

çalışmak şartı ile. Köle gibi değil koruyucu olarak çalışmak. 8 sene, 2 senede kendiliğinden kalırsan da memnun olurum dedi. Mûsâ (a.s.) ma kızını verdiği gibi, davar koyunlarını da verdi. Kendi malının da sahibiydi. Sürülerini çoğalttı, hem de onların koruyucusu oldu. O sürede, zaman doldu.

Medyenden Mısır'a Kahire'ye Mûsâ (a.s.) ailesi ile birlikte yola çıktı. Nihayet Tur Dağından geçiyorlarken havanın soğuk olduğu zamana rastlıyor. Soğuktan, rüzgârdan, fırtınadan ve ayrıca hanımında hamile doğumu yaklaşmış olduğundan Mûsâ (a.s.) korkunç bir sıkıntı içerisinde idi. Ailesi ile koyunlar bir tarafa dağılıyor. Gece bir taraftan karanlık, fırtına, uğultu. Elinde hiçbir malzeme yok. Böyle bir sıkıntı içerisindeyken karşıdan bir ateş görüyor. Âyet-i Kerîme işte burada başlıyor. Şimdi Alîm ve Hakîm'in eğitimi başlıyor. Mutlak olarak biz sana en hakikati ile gerçeği öğreteceğiz deniyor. Bozulmuş hâli ile değil Tevrat'ta da bundan bahsediyor ama o günkü beşer akli ve hayalinin idrak ettiği şekliyle anlatıyor. "*Hani o vakti hatırla Mûsâ (a.s.) Ehline demişti:*"-*Ben bir ateş fark ettim*" gecenin karanlığında. Mûsâ (a.s.) mın neye ihtiyacı vardı? Ateşe ısıya ihtiyacı vardı. C. Hakk o ağaçtan su, çağlayan şekliyle zuhur etseydi Mûsâ (a.s.) onunla ilgilenmezdi. O anda ateşe ihtiyacı vardı. İşte Mûsâ (a.s.) da ateşe doğru yöneldi. "*İZ KALE MÛSÂ Lİ EHLİHİ*" dediği zaman var.

Bu yaşadığımız dünya macerası içerisinde, Mûsâ (a.s.) mın ehline Tur dağında söylediği bir yaşantı var. Bu gerçek yaşantı. Ama biz 4500 sene evvelki bir geçmişte yaşanan tarihi vakıa olarak görürsek Kûr'ân-ı Kerîm-i biz hiç anlamamışız demektir. Yukarıda *biz sana bunları öğreteceğiz* demişti. İşte şimdi C. Hakk bize öğretiyor. Okuduğumuz her zaman şimdidir. Yarın okursak o yarının şimdisedir. Daha evvel okuduysak o zamanın şimdisini de okuduk demektir. Yeter ki biz oraya nüfuz edelim. Şimdi bunu, hâdiseye daha iyi yaklaşabilmemiz için günümüzden gerilere doğru gidelim. Dünyayı unutalım, gidelim Tur Dağında, bir ağacın arkasında, Mûsâ (a.s.) mı seyredelim.

O güne gidelim ki birlikte yaşayalım onu ki, C. Hakk'ın Hakîm ismi şerifi ile bu hakikatleri idrak edelim. Veya o günü bu güne getirelim.

Biz ulaşamazsak onu buraya getirelim. Ama bir yolculuk yapalım. Bunlar Hakîm ismin tecellisi altında olan yaşantılar, Alîm ismi hükmü altında bildirilen hakikatlerdir. Yukinûn – yakîn ehli, imân edenler. ahirete o inananlar yakîndir. İnanmayanlarda uzaktır dedik ya. Biz mü'min hükmü altında yakîn hakikati ile bu meselelere bakalım. Ve kendimizde tatbik edelim. Aksi halde o mertebeleri hayâli olarak yaşamış, hayâli olarak görmüş, geçmiş oluruz. Bizim malımız değil Yahûdilerin malı olur. Bu bizim malımız. Mûsâ (a.s.) daha ortada yokken bu hadiseler yaşanmamışken levh-i mahfuzda bunlar kayd edilmiştir. Bizde, ümmeti Muhammed olarak kayd edilmiştir. O halde onlardan evvel bizim iştiraklerimiz vardır. Çünkü bunlar bizim peygamberimizden kaynaklanan–hakikati ilâhiyye den zuhurlardır. Biz hakikati Muhammediyyenin içinden kaynaklanan–hakikati Muhammediyyeden olduğumuz için evvelâ Hakk bizimdir. İdrak ederek yaşama hakkı bizim dir. Onlarda 1 defa yaşanmış ve geçmiş, ama bizde her bir birey hayata gelip idrak sahibi olunca bu hakikatlerden hisse almaktadır.

Kûdsî Hadîs'de Hz. Rasûlüllah Efendimiz kendisinden bahs ederken "*Ben Allah'tanım, mü'minlerde benim nûrumdandır.*" O halde biz onun nûrundan başka bir şey değiliz veya şualarından, güneşin ışıkları gibi. Her birerlerimiz Hakikati Muhammediyyenin şuaları ışığıyız, ışığından başka bir şey değiliz. Şu halde kendimizi zayıf, hakir, basit insânlar olarak görmeyelim. Nefsi mânâda gururlanmayalım. Ama İlâh-î mânâ da hakikatimizi idrak edelim, ihmal etmeyelim.

İşte gittik şimdi Tur Dağında bir ağacın arkasından Mûsâ (a.s.) mı seyredelim. O nasıl üşüyorsa bizde öyle üşüyoruz. Yaşamamız için bunları dahi düşünmemiz lâzım ki daha gerçekçi bir hayat yaşayalım. Mûsâ (a.s.) öyle bir hayat arasında çaresizlik içinde "*inni anestü nâren*". Ben

ışık ateş gördüm. "seatiküm" yakında hemen ben oraya giderim. "minha" oradan bir haber getiririm. Yani mantığı şu: ateş olan yerde insân, yani hayat vardır. Oradan da bir haber alırım. Çünkü yollarını kaybetmişler. Kuzeye- güneye ihtiyaçları olan şeyler yok nereye gittikleri belli değil, sürüler dağılmış. Yahut size ateş alırım getiririm. Kor getiririm. Geliriz burada ateş yakarız o korla. Umulur ki ısınırsınız.

*****

﴿ ۱۱ ﴾ فَلَمَّا أَتَيْهَا نُودِيَ يَا مُوسَى ﴿﴾

(11) Fe lemmâ etâhâ nûdiye yâ mûsâ.

(Tâ-Hâ-20/11) "**Böylece oraya (ateşin yanına) geldiği zaman "Ya Mûsâ!" diye nîdâ olundu.**"

*****

Zâhiri bir ateş yanar ve belli bir süre sonra söner, burada Mûsâ (a.s.) ateşi görüp yanına gittikten sonra dahi yanıyor olması Cenâb-ı Hakk (c.c)'a karşı olan sevgi ve aşk ateşinin sönmemesi gerektiğini göstermektedir.

İşte bu şekilde ateşin yanına gelenlerin kimlikleri yok olmakta ve sadece "Mûsâ" ismi kalmaktadır. Çünkü makamın ismi Mûsevîyyet'tir. Kişi burada Mûsâ (a.s.)'ın hakîkâtini yaşamaktadır.

*****

﴿ ۳۰ ﴾ فَلَمَّا أَتَيْهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ
فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي
أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿﴾

(Fe lemmâ etâhâ nûdiye min şâtıl vâdil eymeni fil buk'atil mubâreketi mineş şecerati en yâ mûsâ innî enallâhu rabbul âlemin.)

(Kasas-28/30) "**Böylece oraya geldiği zaman vadinin**

***sağ tarafından, mübarek yerdeki ağaçtan nida edildi:
"Ey Mûsâ! Muhakkak ki Ben, âlemlerin Rabbi
Allah'ım."***

*****

Burası dıştan fiili bir tecelli ile olan hakikâti Mûseviyye'nin yani Mûsâ (a.s.)'a peygamberliğin indirilmeye başladığı ilk yerdir.

Her birerlerimizde bu hâdisenin oluşması bu hakikâtlere idrâk edilmesine bağlıdır, tabî ki Mûsâ (a.s.) gibi bize de ağaçtan bir nida gelecek değildir ancak kendi bireysel hakikâtimizde bunun açılması gerekmektedir. Mübarek yerdeki ağaçtan murat âlem ağacıdır. Cenâb-ı Hakk (c.c) âlemin her bir yerinden bizlere seslenebilir, tabî herkese kendi bulunduğu mertebesinden seslenir, Mûsâ (a.s.)'a seslendiği mertebede "**kelimullah**" mertebesidir. Kelâm ise kulağa hitâp etmektedir yani bu merteye göze hitâp eden görüş mertebesi değildir. Bizlerde hakikâti ilâhiyyeyi kendi varlıklarımızda duymaya başladığımız zaman Mûsâ (a.s.)'a olan tecelli bizlere de bu tecelli bulunduğumuz yere göre daha yüksek bir taraftan yani sağ taraftan olmaktadır.

Ağaç hükmünde olan bireysel varlığımızdan Cenâb-ı Hakk (c.c) bize seslenmekte ve bu ağacın yandığı yer ise gönül âleminin ışımasıdır. Gönül âlemimizden gelen bu ışığa doğru gidersek bu ışık bize yolumuzu gösteriyor ve bu sözleri de duyabiliriz.

"**inni**" ve "**enallahu**" olarak iki defa vurgu yapılması, birisi batını mânâda ahadiyyet mertebesi olarak "**inni**" ifâdesidir, "**enallahu**" ise Ulûhiyyet mertebesinde olan ifâdedir.

Mûsâ (a.s.)'in mertebesi rububiyyet mertebesinde olduğundan aldıkları bilgiler de bu mertebeden olmaktadır, kendilerine hitâp Ulûhiyyet mertebesinde olduğu halde ulaştıkları yer esmâ mertebesi olduğundan ancak bu merteye itibarıyla anlamaktadırlar.

Vadinin sağ tarafından nida edilmesi, nefsi külle aklı külliden nida edilmesidir.

Bu şekilde gelen hitâplarda dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta şudur: eğer ses tek bir yönden geliyorsa o mahlûk sesidir eğer kişi bu sesi bütün varlığıyla mekânsız, zamansız hissediyorsa o rahmâni bir söz olmaktadır.

*****

(27/Neml-karınca Sûresi) isimli kitabımızdan benzeri aynı âyetlerinde yorumlarını ilâve edelim.

*****

﴿٨﴾ فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ

حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾

(Fe lemmâ caeha nûdiye en bu burike men finnâri ve men havleha ve sübhânellahi Rabb'il âlemîne)

(Neml-27/8) **"Ne zaman ki oraya vardı, kendisine _öyle seslenildi ki: Bu ateşte olan da ve bunun etrafında bulunan da mübarek kılınmıştır ve âlemlerin Rabbi olan Allah - Teâlâ - münezzehtir."**

"Fe lemma caeha" vatka ki o ateşin oraya vardı, ateşin olduğu yere geldi. Gözlerimizi kapatalım Mûsâ (a.s.) mı seyr edelim. Ateşin önüne oraya geldiği zaman Mûsâ (a.s.) ma "nûdiye" seslenildi. "en burike" Sana mübarek olsun, mübarek haldesin, mübarek bir yerdesin diye "Men fin nari:" kim ki o ateşin içine girdi, Gerçi bazı mealde ateşin civarında olan diyor da, ama Âyet "Finnari" ateşin içinde diyor. Veya yaklaştı diyelim. sıcaklığını hissetti oraya kadar geldi. "ve men havleha." Yani ateşin içinde olan ve çevresinde olan "burike" mübareklendirildi, nurlandırıldı. Bereketli kılındı. Yani orada Tur Dağının diğer yerlerinde o anda mübarekleştiği o mevkinin ateş ve ateşin çevresinde olan o sınır mübareklendi. Ve ateşin içine giren Mûsâ (a.s.) da mübareklendi. İşte bu hâdise Mûsâ (a.s.) ma nübüvvetinin ilk verildiği devredir, çünkü İlâh-î hakikat ile

Hakk'tan bizâtihi kendisine ilk nida geldi. ilk "Mûsâ kelimullah" lâfzı da burada başlıyor. Bir bakıma Mısırdan dönüşte Tevrat'ı şerifi alırken C. Hakk'la konuşması "Mûsâ kelimullah" olmasını hazırlıyor. Ama burası başlangıcı "nûdiye" seslenildi. "en burike" Mübareklendin diye seslenildi. Nereden gaipten "ve men havleha ve sübhanallahi rabbil âlemin." Âlemlerin rabbi olan Allah her şeyden sübhandır. Tenzih edilir. Oraya gittik mi hayalimizde de olsa, buraları duyduk mu kelâmen dahi olsa bir yakınlığımız oldu bu mertebeye. Şimdi biz bunu kendi bünyemizde nasıl yaşayacağız. Tekrar başa gelip oraya bakalım. Yani seyri sülûk yolunda nasıl bir hal olması lâzımdır. Buradaki ilâh-î zât tecellisinin mûseviyyet mertebesi olarak yukarıda Âyetler başka bir formda idi. Buradaki Âyetler hakîm ve alîm in yanından gelen Âyetlerle başladı. Zâtî bilgileri vermeye başladı. Kıssa içinde. Yukarıdakiler genel bilgilerdi. Şimdi tekrar 7. Âyet'ten başa gelelim.

Mûsâ (a.s.) ve ailesi kimdir?

Bizim varlığımızda Mûseviyyet mertebesinin bir ailesi var. burada öyle yazıyor. Kûr'ân-ı Kerîmde'ki hikâye tarzı olan eğitimler sadece o peygamberlerin şahsına ait olan şeyler değil. Her birerlerimizi bireysel olarak da ilgilendiren ve bizlerde mertebeleri olan yaşantılardır. Çünkü zaman, zaman konuşuluyor ya, "ne var Âlemde o var Âdemde." O halde ne varsa Âdem'de, Mûsâ (a.s.) da var. Âdem'de hepsi varsa. Meratip mertebe olarak o da var. Olmazsa zâten Âdem olmaz. O zaman diğer varlıklar gibi sadece kendilerine has özellikleri olan bir takım sülîetler olur. Radyoda her şey var mı ? yok. Masa da her şey var mı? yok. masalık var sadece. "ÂDEMİN" özelliği kendisinde her şeyin bulunmasıdır. Hem müspet hem menfi olarak zıt esmâların tamamının bulunması. Her birerlerimiz nesli ademî olduğumuza göre her birerlerimizde bu özellik vardır. Biz kendimizi tanımıyoruz. Ne yazık ki çok ucuza o kadar "bisemenin yahsin" (12/20) satılıyor.

Umulur ki akıl edersiniz. Bir derviş Mûseviyyet mertebesinden yola çıktığında bunları yaşaması lâzım. Daha evvelkiler de yaşamayacak mı onları da yaşayacaklar. Oraya doğru yola çıktıkları için bunlardan haberi olacak. Meselâ yola çıkan kimseler rehberine sorar 5 km den sonra nereye varacak o köye gelmeden bilgilerini alır. Oraya gidince yabancılık çekmez. Diyelim emmâre, levvâme, mülhime, insân daha museviyyet mertebesine gelmedi. Oradan bilgi alması hikâyesini okuması gerekir. Alması gerekli ki, oraya ulaştığında Şuhut etsin. İseviyyet mertebesindeki bir kişi okuyacak mı? Okuyacak hepimiz okuyacağız. Daha aşağıda olanları oraya doğru ulaştırmak için, yukarıda olanlar da tekrar geriye dönüp teferruatlarıyla o mertebeye daha geniş sahasını daha geniş mânâ da daha küçük parçalara bölerek tanınması yönünden okunması lâzımdır.

Genel olarak bir hikâye'yi okuduktan sonra genel bir idraka ulaşıldıktan sonra, o öğrenilmiş olur. Ama tamı tamına öğrenilmiş olmaz. Sonra onu ayrıştırarak. Meselâ İstanbulun fethini bir tarihçi daha teferruatlı anlatır. Bir kişi bir mertebeye geldimi artık oraya ihtiyacı yok değil. Kim hangi mertebeye gelmişse her mertebeden hissemiz vardır. Kûr'ân-ı Kerîm sonsuz derya, bir Âdem (a.s.) 30 kaseti var. bitmek bilmiyor. Âdem daha işin başlangıcıdır. Bunlar alîm ve hakîm olanın düzenlediği bilgi yaşantı hakikatlerdir. Esmâ-i İlâhiyye'nin hepsi bizim ailemiz bizim varlıklarımız. Biz onlardan her türlü istifade ediyoruz. Fiziki mânâ da bir aile değil. Esmâ-i ilmî mânâ da bir ailedir. Bu âileyi birlikte tutmak esmâ-i İlâhiyye'nin hepsine hâkim olmakla mümkündür. Esmâ-i İlâhiyye'nin bir kısmını tahakkuk ettirirsek, bir kısmını atarsak sen yaramazsın diyerek o aileyi parçalamış oluruz. Bizim mutlak ailemiz o esmâ-i İlâhiyye'dir. Dışarıdaki, ailelerimizde dünya için mutlak aile'dir fakat fiziki mânâ da ailedir. Bünyemizde olan esmâ-i İlâhiyye, ise Rûh-i mânâda ailemizdir, hepsi bizim ailemizdir. Biz o doku ile var olan insânlarız. Yani "Esmâ-ül Hüsnâ" dokusu ile var olan insânlarız.

Varlığımızda, ruhumuzda, hepsinin yeri, mertebesi ve kaydı vardır. İşte bu aile daha henüz hepsi faaliyete geçmemişken karanlıktayken batındayken, o mertebe de, mertebe-i Mûseviyyet, o mertebenin reisi iken, Mûsâ (a.s.) reis Esmâ-ül Hüsna'ya hakîm ve alîmden geliyor. İşte Mûsâ (a.s.) öyle bir hale geldi ki Tur Dağını geçerken Turu Sinâ - tur-u sîne' dir. 9. turu yaparak yüksel di. Mûsâ (a.s.) 9. mertebeye geldiğinde daha ileriye gitmek istedi. ama etraf karanlıktı, o halde iken" *nûdiye ya Musa:*" Ümitsiz olma ya Mûsâ, "*yüksektisin.*" O yüksekte kasıt, idrakinin helezon şeklinde yükselmesidir. İşte Mûseviyyet mertebesinde bir idrake ulaştı. Bu yer ise Mûseviyyet mertebesinin kemâlâtı değil daha henüz ortalarında'dır.

Mûseviyyet mertebesi nerede başlıyor? Şuayb (a.s.) mın eğitimi ile tahakkuk ediyor. Medyenden Mısıra gitmesi Mûseviyyet mertebesinde dolaşmaya başlaması oluyor. artık belirli yerlere geldiğinde önüne Tur Dağı çıkıyor. Tur Dağının yüksekliğine geldiği zaman -Mûseviyyet mertebesinde bazı aşamalar yaptıktan sonra Tur-i Sinâda şaşkın kalıyor. Neden? diyelim Rahîm ismi Rahmân ismi merhamet edecek bir şeyler arıyor -mechulde kalıyor ya cehl ismi aydınlanmak istiyor. Orada Nûr-u Muhammediyye ye ihtiyaç vardır. Hakikati Muhammediyye Nûr-u -o ateş-oradan yardım geliyor. Biz hangi mertebeye gelmiş isek bize oradan nida olunur. O mertebenin bir sonrasının ışığı açılır. Tarikatin gerçek hakikati ilimdir. İrfaniyyettir. Hakikati İlâhiyyenin seyrini takip etmektir. Her şey kendi kemâlinde gidiyor. Mûsâ "Muşa" denizden gelendi. Denizden çocukken

Büşra diye geliyor. Büyüdüğünde "*nûdiye*" diye nidâ

olunuyor ona. Yeter ki biz Mûsâ'lık niyetinde olalım. Onlar geliyor zâten bize, biz yolda olduğumuz sürece. O yolda, alîm ve hakîm den zâten geliyor.

Ne zaman nidâ olundu? Tur Dağına çıktığı zaman nidâ olundu, yerdeyken ve ovadayken nidâ olundu demedi. Ovada demek kendi nefsi yaşantısı demektir. Yukarıya çıkmak şuurlanmak araf diyorlar ya ariflik, o mertebede. Mûsâ aslında sin ve mim. Hakikati Muhammediyye'nin, Mûseviyyet metebesindeki müşahedesini demektir kendi başına bir varlık değil. İşte Mûsâ (a.s.) o satranç taşlarından bir tanesidir, Hakikat-i Muhammediyye, oynayan Muhammed (a.s.) dır. Muhammed (a.s.) hepsinde mevcut tur. Neden? Çünkü oynayan kişi nasıl o taşların hepsinde hakimse, istediği yere koyabiliyorsa Hz. Rasûlullah da bütün onların hepsinde tasarruf ediyordur. Hepsinde kendi mertebesi vardır. Varlıkları ona bağlıdır. Oyuncu olmasa o taşlar ne işe yarayacaktır. Hiç bir işe yaramayacaktır.

Oyuncunun oyununu oynaması için o taşlar yani o varlıklar yani Peygamberân hazerâti'nin ve onlara bağlı kavimlerin Hz. Rasûlullah'ın, genel ümmetinin varlıklarıdır. Bu yüzden oyunun oynanması için sahneye konan elemanlardır. Ama oyunu oynayan ve oynatan Hz. Rasûlullah Efendimiz (a.s.) İşte burada o mertebeden nida olundu ki Ya Mûsâ o da ehline söyledi. Orada ehline söyleyip, ehlini orada bırakıp, ehlini bırakıp bizâtihi kendisi gitmesi ne demektir. "*Esmâ-ül Hüsnâ*"yı durdurdu orada Zât-ı ile gitti ateşin yanına. Kendisi esmâ mertebesi ağırlıklı olduğu halde, Esmâ-i İlâhiyye'lerin zuhur mahalli olduğu halde, kendisi Mâseviyyet zâtıyla gitti Hakikati Muhammediyye ye, oradan ihtiyacını talep etmeye.

İşte oradan aldığı ışık, nûrla geriye dönerim dedi. Ateşin yanında insân vardır dedi, o mantıkla gitti ateşin yanına ve insânın olduğu yerde hayat vardır dedi. İşte Mûsâ (a.s.) o mertebede böylece kendinden sonra ulaşması lâzım gereken mertebeden yardım istemek üzere ışığın bulunduğu yere gitti. "*innî ânestü nâran*" ben bir ateş gördüm dedi.

Karşıdan yani ihtiyacı olan ilim mânâsındaki nûr-u ateşi gördüm dedi. “*se âtiküm minhe bi haberin*” Umulur ki size oradan bir haber getiririm dedi. Ne kadar açık, yani İseviyyet mertebesinden veya kendi bulunduğu mertebenin daha genişlemesinden açılımından size bir ilim alırım getiririm demedi. Esmâ-i İlâhiyye ye yani sıfat mertebesinden en azından bir bilgi alırım. Sizdeki esmâ-i İlâhiyye olan özellikleri de karıştırıp onların zuhuru ile esmânın zuhuru ile bunu çözeriz dedi. Yahut haberle birlikte “**ev âtiküm bi şihâbin**” Size bir ateş getiririm dedi. Ateş getirmekten maksat sizi nasıl kullanacağımı öğrenirim. Sizden nasıl faydalanacağımı öğrenirim. Yani esmâ-i İlâhiyye nasıl zuhur edecek yani hangi esmâ nerede zuhur edecek onu öğrenirim dedi. “*kabesin*” Tamamını alamazsamda bir parça getiririm. Bir numune getiririm dedi. “*le alleküm testalûne.*” Umulur ki ısınacaksınız. Burada umulurki’ den kasıt, ailesine ve kendine bir çıkış kapısı bulma ümididir.

*****

﴿١٢﴾ اِنِّى اَنَا رَبُّكَ فَاحْلَعْ نَعْلَيْكَ اِنَّكَ بِالْوَادِ
المُقَدَّسِ طُوًى ﴿﴾

(İnnî ene rabbuke fehla’ na’leyk, inneke bil vâdil mukaddesi tuvâ.

(Tâ-Hâ-20/12) “**Muhakkak ki Ben, Ben senin Rabb’inim. Şimdi pabuçlarını çıkar. Şüphesiz sen, mukaddes vâdi Tuvâ’dasın.**”

*****

Cenâb-ı Hakk (c.c) burada madde Mertebesinden zuhur ettiği için Âyet-i Kerîmenin ifâdesinde de görüldüğü üzere henüz burası rûbubiyyet mertebesidir.

“**Va’bud rabbeke hattâ ye’tiyekel yakîn.**” Yâni “Ve sana “yakîn” gelinceye kadar Rabbine ibâdet et!” (Hicr, 15/99) Âyeti kerîmesiyle buradaki hüküm birleşerek gerçek

hali ortaya çıkmaktadır.

Mûsevîyyet hakîkâti idrâk edilmezden evvel kişi bulunduğu yerin hükmüne göre ibâdet ettiği zaman orada mâzurdur. Mûsevîyyet hakîkâtlerinin idrâk edilmesiyle berâber kişi hayalindeki Rabb'ına değil de Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın bu Âyet-i kerîme'de belirttiği üzere *gerçek "Ben olan Rabb'ına"* ibâdet etmeye başlıyor.

Şimdi "*nâlinlarını çıkar*" çünkü bu makama nâlinlar ile gelinmez. Bu nâlinların birincisi dünyâ ve ahiret sevgisidir ve terkedilmesi gereklidir. İkincisi fiziksel ve fizik bedeninin hemen üzerindeki izâfî rûhsal bedeni bırakmaktır.

Diğer bir yön ile nâlinların çıkarılması Celâl ve Cemâl tecellilerini iyi anla demektir. O tecellileri iyi anla ki te'sirin de kalmayasın.

Kişi soyunabildiği kadar kendisindeki nâlinlardan soyunmalıdır. Çünkü bizler bu beşerî bedenimizde üst üste giydiğimiz çorap, mes, ayakkabı vb. gibi şeylerin rûhsal karşılıklarında da ne varsa üstümüze çekerek kendimizi kapatmışız, bu nedenle bunlardan soyunulabilindiği kadar soyunmak gereklidir.

Nâlinlarını çıkar ki mukaddes Tuvâ vâdisindesin. Zâhiren Tûr dağının yanında bir yer olan Tuvâ vâdisi, bâtinen kendi varlığımızı saflaştırıp, arındırmış olduğumuz yaşam düzeyinde bir yerin ifâdesidir. (T) tövbe mânâsına, (V) ise ilâhî varidat mânâsına olup yani "*tövbe etmiş temizlenmiş ve temizlenmiş olarak beşerîyetinden sıyrılıp ilâhî varlığı ile tahakkuk etmiş*" kişinin yaşadığı hâldir ve "**Tuvâ**" sözlük mânâsı olarak dahi övülmüş demektir. Vâdi zâhiren dahi sulak, hoş, rahat, verimli bir yerdir yani o kişi öyle bir hale gelmiştir ki rahatlayıp huzur bularak belirli bir yaşam düzeyine erişmiştir. Kalbindeki soruları çözmüş ve belirli bir yere kadar mutmainlik bulmuştur.

Bâzı zâhiri tefsirlerde yazan, "*Mûsâ (a.s.)'ın nâlinları eşek derisinden yapılmış olduğu için kokuyordu bu nedenle Cenâb-ı Hakk (c.c) o nâlinlarla oraya girmesini yasakladı*"

şeklinde açıklamayı dahi bâtına çevirdiğimizde "eşek" hükmünde olan nefsâniyetten ma'mul bir ayakkabıyla tâbî ki Cenâb-ı Hakk (c.c)'ın huzuruna girilmez.

Ayrıca hakk'a ait "Kademeyn" diye bir tâbir vardır. Bu da iki ayak, iki asıl demektir. Biri celâl biri Cemâl tecellileridir, "naleyn" ise beşere ait bir tabir olup, ayaklara sonradan kuruma mahiyetinde ilâve edilen araçlardır. Ve bu araçlar günümüzde ayakkabı, eskilerde çarık isminde olan vasıtalarıdır. Bunlar bir bakıma ayakları koruyor iken bir bakıma da perde olup aslından, topraktan ki, "hikmettir" ayırmaktadırlar ve sonradan olmaktadır. İşte sonradan meydana gelen her türlü şartlanma ve perdelerin çıkartılıp kaldırılmasının ifadesi "fehla' na'leyk" "pabuçlarını çıkar" dır. Huzuru İlâhiyyenin Rububiyet mertebesine bu, sonradan ilâve edilen araçlarla girilmez denmiştir.

*****

﴿١٣﴾ وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ ﴿١٣﴾

(Ve enahertuke festemi' li mâ yûhâ.)

(Tâ-Hâ-20/13) **"Ve Ben, seni seçtim. Öyleyse vahyolunan şeyi dinle!"**

*****

Demek ki seçilmenin ilk şartlarından birisi Mûsevî-ül meşreb olunmasıdır yâni Mûsevîyyet "tenzîh" hakîkâtlerinin idrâk edilmesi gereklidir.

Ve Hakk tarafından seçilmişlik çok muhteşem bir şeydir. İşte bu seçilmişlik "Nübüvvet" hakikatinin başlangıcıdır.

Buraya kadar olan bölümde Cenâb-ı Hakk (c.c) kişinin Mûsevîyyet kemâli üzere nasıl bir halde olması gerektiğini anlattı, bundan sonra Mûsevîyyet mertebesinin emirlerini vermeye başlıyor.

*****

﴿١٤﴾ اِنِّى اَنَا اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدْنِىْ
وَاقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِىْ

(İnnenî enallâhu lâ ilâhe illâ ene fa'budnî ve ekimis salâte li zikrî.)

(Tâ-Hâ-20/14) **"Muhakkak ki Ben, Ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Öyleyse Bana ibâdet et ve Beni zikretmek için namazı ikâme et!"**

*****

Yukarıda Cenâb-ı Hakk (c.c) "*Ben senin Rabb'inim*" diye hitâb etmişti, işte kişiye rûbubiyyet hükümlerini idrâk ettikten sonra Ulûhiyyet hükümlerini dinle ve Ulûhiyyeti idrâk etmeye çalış, demektedir.

Bu Âyet-i Kerîme ile Efendimiz (s.a.v)'in yolu açılmak tadır. Ulûhiyyet mertebesi Efendimiz (s.a.v) ait bir mertebedir ve şu an bahsettiğimiz mertebeler olmaz ise Efendimiz (s.a.v) yol bulamayız. Ve Cenâb-ı Hakk (c.c) Mûsevîyyet mertebesinde bulunan kişiyi terbiye etmek açısından burada Ulûhiyyet mertebesinden hitâp etmektedir.

Bu Âyet-i Kerîmeler Kûr'ân-ı Kerîm'de olmasına rağmen Tevrâtî Âyetlerdendir.

Cenâb-ı Hakk (c.c) doğrudan doğruya hakîkâti Muhammedî hükmüyle Zâtından "*Bana ibâdet et*" diyor.

"*Ve gerçek olan Ulûhiyyet makamımı idrâk etmen için dosdoğru namaz kıl!*" Burada bahsedilen namaz şartlanmalarımız doğrultusunda bildiğimiz namaz değildir, fiziken yapılan ibâdetlerin yanı sıra burada namazın hakîkâtleri idrâk edilmektedir ve hayaldeki bir Allah'a değil gerçek Allah'a yönelme olmaktadır.

Mûsâ (a.s.)'ın bu hitâbı tek bir yönden değil bütün yönlerden duyduğu belirtilmektedir. Her ne kadar ağaç olarak belirtiliyor ise de, bu ağaç özümüzde olan gerçek

varlığımızın ifâdesidir.

Baş taraflardaki Âyeti kerîme'ler de, Ahadiyyet Ulûhiyyet-i tanıtmıştı, burada ise Ulûhiyyet "**Ben Allah'ım**" diyerek kendini tanıtmaktadır. Bu hususlara dikkat etmemiz hakk'ı tanımamızda bizlere daha çok geniş ufuklar açacaktır.

Mûsâ (a.s.) Daha sonraları bu ve benzeri Âyeti kerîmede bildirilen "*namazı ikâme et*" hükmünü kavmine tebliğ ettikten sonra, kavim bunu alıyor fakat bir türlü başlarını secdeye koymuyorlar ve Cenâb-ı Hakk (c.c) Cebrâil (a.s.)'a Tûr dağını kavmin üzerine kaldırmasını emrediyor. Cebrâil (a.s.) anında kanatlarını altına sokarak Tûr dağını kavmin üstüne getiriyor, Mûsâ (a.s.) "*ya secdeye kapanırsınız ya da Tûr dağını üzerinize düşecek*" dedikten sonra secdeye varıyorlar ancak acaba Tûr dağı üzerimize düşecek mi, düşmeyecek mi diye merak ederek bir taraftan da yukarıya bakmayı ihmâl etmiyorlar.

*****

﴿١٥﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لِتُجْزَىٰ كُلُّ

نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ﴿١٥﴾

(İnnes sâate âtiyetun ekâdu uhfihâ li tuczâ kullu nefsin bimâ tes'â.)

(Tâ-Hâ-20/15) "**Muhakkak ki o sâat (kıyâmet sâati), gelecektir. Bütün nefslere, çalışmalarının karşılığının verilmesi için neredeyse onu, Nefsimden bile gizleyeceğim.**"

*****

Efendimiz (s.a.v)e kıyâmet hakkında sorduklarında şöyle buyurmuştur: "*Kıyâmet üçtür. Birincisi küçük kıyâmet yani kişinin ortadan kalkması, ikincisi orta kıyâmet kavimlerin ortadan kalkması, üçüncüsü ise büyük kıyâmet bu dünyânın ortadan kalkmasıdır.*"

Aslında küçük kıyâmet olarak belirtilen ifâde bizim

bireysel varlığımız açısından büyük kıyâmettir. Çünkü bir kere öldükten sonra tekrar dünyâya gelme şansımız olmadığı için ölümümüz bizim için büyük kıyâmettir.

Bu şekilde düşündüğümüzde Âyet-i Kerîme'nin bize hitâbı şöyledir, "Ey bu kitâbı okuyan kişi iyi bil ki öleceksin. Hayalinde ne zaman ölürüm diye hiç düşünme, eninde sonunda öleceksin ve bunun sana vaktini bildirmediğim ki, bunun kendine çok yakın olduğunu bil."

Nefs iki türdür, birincisi emmâre, levvâme, mülhime vb. yönüyle bildiğimiz nefis, diğeri ise o varlığın gerçeği özü, aslı olan nefistir. Geniş ve yaygın mânâda Rabb'î anlamak çok zordur ancak kişi kendini birimsel varlığında tanıyıp bulabilirse onun karşılığı aynı olduğu için Rabb'ini tanımış olur.

Efendimiz (s.a.v) yine şöyle buyurmuştur, "Ölmeden evvel ölünüz" yâni büyük kıyâmet gelmeden evvel siz kendi kıyâmetinizi koparınız ki sonrasında zorlanmayasınız.

*****

﴿١٦﴾ فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ

هُوَ يَهْتَدِي

(Fe lâ yesuddenneke anhâ men lâ yu'minu bihâ vettebea hevâhu fe terdâ.)

(Tâ-Hâ-20/16) **"Öyleyse ona (kıyâmet sâatine), inanmayanlar ve hevesine tâbî olanlar, sakın seni ondan (kıyâmet gününe îmân etmekten) alıkoymasın. O taktirde sen (de) helâk olursun."**

*****

Kişiyeye öyle bir hâl gereklidir ki Cenâb-ı Hakk (c.c), Peygamberi (s.a.v) ve kişinin aklı kendisine nasıl bir yol göstermiş ise o doğrultuda kendi irâdesi ile hareket etmelidir.

Yâni Cenâb-ı Hakk (c.c) gaflet ehli ile dostluk yapmayın

demektedir. Evliyâullah'tan biri, "Bir sâat insanlar ile ünsiyet ettim bir hafta gönül hamamında temizlenemedim." diye buyurmuştur.

*****

﴿١٧﴾ وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَىٰ ﴿١٧﴾

(Ve mâ tilke bi yemînike yâ mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/17) "**O sağ elindeki nedir, ey Mûsâ?**"

*****

Muhammedîyyet yolunun Mûsevîyyet mertebesinde olan bir kişi bu Âyet-i Kerîme'yi duyduğunda hemen sağ elinde olan şeyin Mûsevîyyet idrâkinde olan akli külle doğru yönelmiş olan akıl olduğunu anlamalıdır.

Cenâb-ı Hakk (c.c) Mûsâ (a.s.) ile bizzat konuşmakta ve "Yâ Mûsâ şimdiye kadar olan hayatından neler anladın, bilgin nedir? diye sormaktadır.

*****

﴿١٨﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّوْا عَلَيْهَا وَآهَشُ بِهَا

عَلَىٰ غَنَمِي وَلِي فِيهَا مَآرِبٌ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾

(Kâle hiye asâye, etevækkeu aleyhâ ve ehuşşu bihâ alâ ganemî ve liye fihâ meârîbu uhrâ.)

(Tâ-Hâ-20/18) "**O benim asâmdır, ben ona dayanırım (yaslanırım). Ve onunla koyunlarımın üzerine yaprak silkelerim. Benim için onda, daha başka menfaâtler de vardır.**" dedi.

*****

Rivâyet olunduğu üzere Mûsâ (a.s.)'in asâsının ucunun iki çatalı varmış ve bu ona birçok yönden fayda sağlıyormuş.

Mûsâ (a.s.)'in asâsına dayanması belirli bir düzeye yâni

dayanilabilecek hâle gelen aklına dayanarak hareket etmesidir. Yani Yâ Rabbi verdiğin ilhamlar ile aklım şaşmayacak bir hale geldi artık nefsim ile değil bu akıl ile hareket ediyorum, demektir.

Ağaçlardaki bilgi yapraklarını dökerek onu besliyorum.

*****

﴿١٩﴾ قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَى ﴿١٩﴾

(Kâle elkîhâ yâ mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/19) **"(Allahû Tealâ):"Ey Mûsâ, onu at!" dedi."**

*****

Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk (c.c) "Ey Mûsâ o aklını bırak" dedi.

Cenâb-ı Hakk (c.c) burada Mûsâ (a.s.)'in o güvendiği aklını terkedip terkedemeyeceğini sınamaktadır.

İşte bu şekilde bizlerin de beşeri aklımız ne kadar ileri olursa olsun Cenâb-ı Hakk (c.c)'in tecellisi karşısında bir yerde onu terketmemiz gereklidir. Çünkü Cenâb-ı Hakk (c.c)'in tecellisi bizim aklımızdan da üstündür.

*****

Bu Âyet-i Kerîme'de dikkat edersek, asâ şekline gelmiş olan ağaç yılanı dönmektedir ki asâ ile yılan arasında fiziki olarak benzerlik vardır ki bu da zaman içerisinde kuru ağaçlardan kendilerine benzer canlı varlıklar oluşabileceğine bir işarettir.

*****

(27/Neml-karınca Sûresi) isimli kitabımızdan benzeri aynı âyetlerinde yorumlarını ilâve edelim.

*****

﴿١٠﴾ وَالْقَوْ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ

وَلَّى مُدَبِّرًا وَلَمْ يَعْقِبْ يَا مُوسَى لَاتَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ
لَدَى الْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾

(Ve elkı asâke felemmâ reâhe tahtezzu ke ennehe cânnün vellâ müdbiran ve lem yüakkıb ya Mûsâ lâ tehaf innî lâ yehâfu ledeyyel mürselîn.)

(27/10) " *Ve âsânı bırak. Ne zaman ki, onu sanki küçük bir yılanmış gibi deprenir gördü, geriye dönerek kaçtı ve arkasına bakmadı, -buyuruldu ki-: Ey Mûsâ: Korkma, şüphe yok ki, ben -bir kerim mabudum ki- benim huzûrumda Peygamberler korkmaz.*"

*****

Böylece bakın başka bir tahakkuk -faaliyet başladı.

Azîzül Hakîm. dediğinde yukarıda ki sahne bitti o kadar verdi. Yani o ateşin yanına gitmesi bir parça vermesi ateşten bir parça vermesi eşine ailesine bu ateşten bir parça alacağım demesi. O sahnelerin o kadar bölümünü verdi. O filmin diyelim yirmi dakikalık hâlini verdi. Atladı film nereye gitti. Mûsâ (a.s.)mın sihirbazlarla olan hazırlığına gitti yani o devreye ulaştı. Fir'âvn'a gitti. Fir'âvn mücadele etti. Sözleştiler hangi gün sihirbazların karşısına çıkacakları gibi onun hazırlığına başladı şimdi-oraya aldı işi-ne dedi

"*Ve elkı asâke*"-Ey Mûsâ asânı yere koy

"*felemmâ reâhe*"

Vaktaki asâyı yere koydu.

"*Reâhe*" -o asâyı gördü.

"*tahtezzu ke ennehe cânnün*" Yere koyduğu zaman o asâ yılan gibi titremeye başladı yılan gibi kıvrılmaya canlanmaya başladı. Bunu gördüğü zaman Mûsâ (as)

"*vellâ*"-oradan kaçtı.

"Müdbiran"-arkasını dönerek kaçtı.

"ve lem yüakkıb" -arkasına bile bakmadan kaçtı. Bunun üzerine bir nida geldi.

"ya Mûsâ"

"lâ tehaf"-sakın ha korkmayasın.

"innî" -muhakkak ki ben

"lâ yehâfu ledeyyel mürselîn"-yani benim yanımda mürsellerle peygamberler korkmaz. Allahın yanında olduğun zaman neden korkacaksın ki; karşında ne olursa olsun. Ama Mûsâ (a.s.) da daha bu babta tecrübesi olmadığından daha yeni yeni bu risâlet işine alışmaya çalıştığından olağanüstü hadiseler onu biraz korkutuyordu. Burada yine yüce peygamberimizi hatırlamamak mümkün değildir. Mi'rac gecesi kendisine en büyük Âyetler gösterildiği halde -bak ne diyor-"gözü ne sınırı aştı ne de şaştı. Gözünün gördüğünü kalbi yalanlamadı." (53/11/17)

Onu hiçbir şey etkilemedi. Mûsâ (a.s.)'la Muhammed (a.s.) arasındaki farka bakın. Elindeki asâ yılan oldu. Mûsâ (a.s.) korkusundan kaçıyor. İlerideki Âyetlerde gelecek C. Hakk ona Tur dağından nida ettiğinde düşüp bayılacak. Yani Yarabbi bana kendini göster, seni göreyim isteyecek, "*len terâni*" (7/143) (*sen beni göremessin*) eğer beni görmek istiyorsan şu dağa bak ikincide tekrar tecelli edip dağ paramparça olduğunda Mûsâ (a.s.) düştü bayıldı. C. Hakk Hz. Rasûlullah'a Zât-î tecelli yaptığında kendisinde artma eksilme meydana gelmedi. Bunlar peygamberler arasındaki yaşam oluşumunu belirtmekte. Peygamberimizin değerini bildirmekte. Tekrar-asânı yere koy. Asâ-dal odun sopa demek.

-başka yerde (Tâhâ 20/17-18) Ya Mûsâ o elindeki nedir?-

Dedi ki

-Ya Rabbî o benim asamdır.

-Ne yaparsın onunla?

-Ağaçlara vururum, yaprakları düşürürüm, yerlere koyunlara ot, yiyecek hazırlarım.

-Daha başka

-İşte ona dayanarak yürürüm. İşte bunun gibi birçok menfaatleri vardır bana dedi.

O gün vahşi hayvanlar çoktu. Ona birçok daha başka

faydaları vardı. Asâyı Mûsâ derler ya: Sûret olarak gözüken asâ batın olarak nedir. **"Akıl"**dir.

-Mûsâ (a.s.) in o ana kadar oluşmuş, o günün kemâlâtı ile olan aklıdır. Şuayp (a.s.) dan aldığı bilgiler/gerek gönlünden aldığı İlhâmi bilgiler. Çünkü daha Tevrat-ı Şerif gelmemişti. Bunların karışımından meydana gelen kendisinde oluşan bireysel bir aklıdır. Dayanıyorum dediği bu, bu aklıma dayanıyorum diyordu. Elinde tutması kullanması demektir. C. Hakk bu aklını bırak artık sen dedi. Yani bireysel beşer aklını bırak dedi. O zaman yerine bir şey koymasına lazım. *"Nudiye ya Mûsâ" (Nidâ olunan akli tut.)* dedi C. Hakk. Sana benim vereceğim aklımla bundan sonra hareket et, dedi ki, bu risâletin başlaması'dır.

-Kendi bireysel aklını ortadan kaldırıp, İlâh-î Hakk'la muamelede bulunmak ümmetine, kavmine *"Ve elkı asâke"* Asânı yere at, *"Fe lemma"* vaktaki, *"Reaha"* onun akli daha nefsanîlikle karışık olan akli elinden yere attığı için mertebesi düştü hayıflanmaya başladı. Peygamberin elindeyken, toprak üstüne gitti ve akıl orada kıvranmaya başladı, zorlanmaya başladı. *"Keenneha cânnün"* Adeta yılan gibi oldu. Yılan gibi nefsi emmâre, nefsi emmâreliği ortaya çıktı ama terk etti onu. Bunu anladığı zaman kaçtı Mûsâ (a.s.) ben elimde ne taşıyordum diye. Gerçi zâhiri ifadeyle aynen oldu. O hikâyeyi biliyoruz bize bâtın-î tarafında lâzımdır. İşte onun akli nefsi emmâre ağırlıklı olan bireysel aklıdır.

Her ne kadar eğitilmiş olsa da yani İlâh-î bağlantıyı sağlayamadığı için nefis ağırlıklı idi ve at onu bırak dedi ve o canlanıp yılan haline geldiği zaman -müdbiren- ona arkasını dönerek kaçtı.

Uzaklaşmasının sebebi

1-Yılan olarak korkması

2-Ben neleri elimde tutuyormuşum diye terk etmesi onu uzaklaştırması, tekrar üzerime gelmesin diye.

"Ve lem yüakkıb" (ve arkasına bakmadı.) Her ne kadar korkudan arkasına bakmadı gibi idi ise de, nefsi emmâ-resine dönerim diye korktu da kaçtı. C. Hakk nida ederek

-Ey Mûsâ ondan korkma. Çünkü o senin elinde olan bir vasıta. Sen onun emrinde değilsin. İnnî- muhakkak ki, ben,

"La yehafu ledeyyel mürselun" Benim indimde-yanımda olan peygamber öyle yilandan, nefsi emâreden, v.s. korkmaz.

*****

Bu hususla ilgili Fûsus-ül Hikem, Mûsâ Fassından kısa bir bilgi daha sunalım.

*****

* Böyle olunca asâsını bıraktı. Oysa o, Mûsâ'nın davetini kabul etmekten onun kaçınmasında Fir'âvn 'un Mûsâ'ya onunla âsi olduğu şeyin sûretidir. Şimdi o, ansızın apaçık bir yılan, yani görülen ejderha oldu. Şu halde kötülük olan itaatsizlik itâate, yani iyiliğe dönmüş oldu. Nitekim, Allah Teâlâ : **"yübeddilullahu seyyiatihim hasenat"** (Furkân-25/70) yani "Allah Teâlâ onların kötülüklerini iyiliğe dönüştürür" buyurdu. Yani hükümde, böyle olunca, burada hüküm bir tek cevherde farklı olan "ayn" ile açığa çıktı. Bundan dolayı, o asâdır ve o yilandır ve açıkça görülen ejderhadır.

*****

﴿٢٠﴾ فَالْقِيَهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ﴿٢١﴾

(Fe elkâhâ fe izâ hiye hayyetun tes'â.)

(Tâ-Hâ-20/20) **"Böylece onu attı. O zaman o, hızla hareket eden bir yılan olmuştu."**

*****

Mûsâ (a.s.) emri ilâhîyi alır almaz hemen dinledi ve aklını bıraktı. Diğer bir yönden bakılınca, yılan burada karşı tarafa yani Fir'âvn'a karşı kullanılacak yardımcı güç hükmündedir. Ve Fir'âvn'a hakikatinin bu olduğu kendine nefsi emmâre şeklinde ve Mûs'anın emrinde olduğu gösterildi.

*****

﴿٢١﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى ﴿٢١﴾

(Kâle huzhâ ve lâ tehaf se nuîduhâ sîretehel ûlâ.)

(Tâ-Hâ-20/21) **"Onu al ve korkma! Onu ilk sûretine döndüreceğiz." dedi."**

*****

Mûsâ (a.s.) aklını terk ettikten sonra onu dışarıdan seyretti ve korktu. Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk (c.c) "Korkma onu tut" dedi ve Mûsâ (a.s.) onu tuttuktan sonra aklı eski haline dönüşüyor.

Bu şekilde Mûsâ (a.s.) kendisindeki aklın gücünü anlamış olmaktadır.

*****

﴿٢٢﴾ وَأَضْمَمُ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجُ بَيضَاءَ مِنْ غَيْرِ
سُوءِ آيَةٍ أُخْرَى ﴿٢٢﴾

(Vadmum yedeke ilâ cenâhıke tahruc beydâe min gayri sûin Âyeten uhrâ.)

(Tâ-Hâ-20/22) **"Elini, (koynunun) yan tarafına sok. Başka bir Âyet (mûcize) olarak, kusursuz (lekesiz) ve beyaz (nûrlu) olarak çıkar."**

*****

Bu ana gelene kadar temizlenmiş olan el'in henüz cilâsı yapılmamış idi. Cenâb-ı Hakk (c.c) bu eli koynuna yani gönül âlemine sokturmak sûretiyle oradan aldığı nûr ile onu sıradan bir el hükmünden çıkarmaktadır.

Bu iki Âyeti kerîme ile Mûsevîyyet mertebesinde olan kişinin aklının sıradan akıl ve elinin de sıradan el olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Tâbî ki günümüzde bu mertebeye ulaşmış olan kişilerin elleri parlayacak değildir bu hâli ancak ehli bilir. Beşer elin parlaması, tuttuğu her şeyin Hakk'ın bir zuhuru olduğunu idrak etmesidir. Ve buradaki Nûr ile Nûrlanmasıdır.

*****

﴿۲۳﴾ لِنُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى ﴿﴾

(Li nuriyeke min âyâtinel kubrâ.)

(Tâ-Hâ, 20/23) "**Büyük Âyetlerimizden (mûcizelerimizden) birini, sana göstermemiz içindir.**"

*****

"**Lekad reâ min âyâti rabbihil kubrâ.**" Yâni "Andolsun ki o, Rabbinin büyük Âyetlerinden gördü." (Necm-53/18) Âyeti kerîmesinde belirtildiği üzere Efendimiz (s.a.v)'de "**büyük Âyetler**" gösterildiğine göre Mûsâ (a.s.)'a gösterilen büyük Âyetler ile Efendimiz (s.a.v)'e gösterilen büyük Âyetler arasında bir incelik olması gerek mektedir.

O incelik de şöyledir, Mûsâ (a.s.)'a gelinceye kadar olan ilmi işâretler Mûsâ (a.s.)'a gösterildiğinde nas indinde büyük Âyetlerdir. Oysa Efendimiz (s.a.v)'e kendi mertebesine gelinceye kadar olan yani baştan sona bütün büyük Âyetler gösterilmiştir. Ve Efendimiz (s.a.v)'e bu gösterim yaşantısının en üst düzeyde olduğu bir sırada yani mi'rac'ta gösterilmiştir ki, bu da Hakikat-i Muhammediyyedir.

*****

(28/Kasas Sûresi) isimli kitabımızdan benzeri aynı âyetlerinde yorumlarını ilâve edelim. Değişik mertebelerden değişik yorumlardır okunması faydalı olur.

*****

﴿٣٢﴾ أَسْلُكُ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ
وَاضْمَمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ
رَبِّكَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ أَنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

(Usluk yedeke fî ceybike tahruc beydâe min gayri sûin, vadmum ileyke cenâhake miner rehbi fe zânike burhânâni min rabbike ilâ fir'avne ve melâih, innehum kânû kavmen fâsikîn.)

(28/32) "Elini koynuna sok, onu kusursuz beyaz olarak çıkar. Korkudan (emin ol), kanatlarını (kollarını) kendine çek. Bu ikisi, senin Rabbinden, firavuna ve onun (kavminin) ileri gelenlerine iki delildir. Muhakkak ki onlar, fasık bir kavimdir."

*****

Mûseviyyet mertebesi daha henüz akli külle ulaşamayıp nefsi küll olduğundan dolayı buradaki anlayış sol ağırlıklı olmaktadır, işte bu nedenle Mûsâ (a.s.)'in sol elini koynuna sokmuş olması daha akla yakındır. Seyri süluk ehli bunları bilmelidir ki o devrelerde hangi el kullanılmaktadır ve ne zaman akli küll faaliyete geçmektedir.

Batılıların Nefs-i kül yani sol'un üstte olma anlayışları modalarında da etkendir. Şöyleki! Fiziki mesleğim terzilik olduğundan hep bu yanlış üstünlüğün ızdırabını çekerek mesleğimi yapmışımdır, şöyleki; bilindiği gibi erkeklerde, kıyafetlerde **sol** taraf üsttedir, hanımlar da ise tam tersi **sağ** taraf üsttedir ki, olması gerekenin tamamen tersidir. Ancak bu sistemi çıkaran batı olduğundan onların doğrularıdır. Aslında erkekler de, kıyafet sağ taraf iliklendiğinde üstte

yani, Akl-ı kül'ün üstte olması lâzım gelmektedir. Bayanlar da ise kendi fitratları gereği kıyafetleri'nde **sol** taraf üstte olmalıdır. Böylece batının ters değerleri kıyafetlerinde de yaşanmakta, bizlerde onlara uyduğumuzdan bu yanlış değerlere kıyafetlarımızı de uydurmak zorunda kalmaktayız.

Bir başka şey daha ilâve edelim ki; bu da **sol** elle yemek yemektir. İşte **sol** ağırlıklı hayât ve davranış biçimleri yemeklerine de yansıdığından onlar yemeklerini de **sol** elleriyle yerler. Bizler de, modern olacağız diye onlara özenerek sol elle yemek yemeği taklid etmekteyiz. Halbuki; **İslâm** sağ "akl-ı kül" hükmüyle'dir, ve her mübarek yerlere girerken sağdan başlanır, (v.s.) çünkü **sağ** Akl-ı kül'ün temsilcisidir, ve **sağ** giriş, **sol** ise çıkış içindir.

*****

(27/Neml-karınca Sûresi) isimli kitabımızdan benzeri aynı Âyetlerinde yorumlarını ilâve edelim. Değişik mertebelerden değişik yorumlardır okunması faydalı olur.

*****

(Neml-27/12) **"Ve elini koynuna sok, bembeyaz, kusursuz olarak çıkıversin. Dokuz mucize ile Fir'âvn'a ve kavmine -git- şüphe yok ki, onlar yoldan çıkan bir kavim oldular."**

*****

Ve edhil yedeke: elini dâhil et

Fî ceybike : göğsüne sok.

Tahruç: çıkar

Beydâe min gayri sûin: bembeyaz parlak bir el olsun.

Fî tis'i Âyatın ilâ firavne ve kavmihi : ve 9 işaretle, Âyetle fir'âvn'a ve kavmine git. 2 tanesini burada belirtti. Diğerlerine bakacağız.

İnnehum kânû kavmen fasikin: çünkü onlar fasık, bozuk kavimdir. Onları doğrultmak için bu 9 mu'cize ile birlikte onlara git.

Elini sok: *fi ceybike*.

Bizim, Ahmet Elitaş isminde arapça bir hocamız vardı.

gerçekten çok gayretli, müstesna, çalışkan, ehlullaha muhabbetli bir insândı. Kendi hocası ile Kûr'ân-ı Kerîm tefsirine başladıkları zaman bu Âyet'e gelmişler. Başka bir Sûrede de var bu Âyet'in -mevzuu elini koynuna sokması,

Hocası soruyor? Ayette açıklama yok.

-Hangi elini soktu diyor?

-Hocam diyor, sağ elini soktu göğsüne, kalbinin üzerine.

-Niye? Diyor sağ eli.

-Çünkü diyor her güzel iş sağ el ile yapılır. Bu yüzden sağ elini soktu. 1953 senesinde Hocası Mehmet Fatih Efendi, yeni yapılan Çiftlik önü câmiine imam olarak tayin olmuş. Rahmetli. Allah onlardan gani, gani râzı olsun. Çocuktuk gidiyorduk, sabahları ders okuyorduk. O anlatıyor. Tefsir okurken, bizde tam buraya gelmiştik, o hoş bir halde bu hatırasını anlatıyordu.

Şunu veya bunu yermek için değil, Allah hepsinden razı olsun. Düşündüğü şeriat mertebesinden doğrudur. Âyet-i Kerîme'ye ters değildir. Âyet'te yön belirtilmemiş. Herkez mantığına göre sağ elde diyebilir, sol elde diyebilir. O kanaatte de oluşabilir. Mertebe itibariyle ikisi de olur. Ama biraz daha meseleyi derinleştirmeye doğru gittiğimizde bu işin hakkın indinde nasıl olduğunu anlamaya çalıştığımızda iş değişmektedir. Sûret olarak sağ elini soktu. Çünkü sağ el hayırlar için ayrılmıştır. Her iş sağdan hayırlı olur diye yorumu vardır. Ama bu dışarıdan bir mantıkla oluşturulmuş tahsistir. Sağ el tahsisi olmakta. İlâh-î murat hangisiydi veya Mûsâ (a.s.) mın gerçekten tatbik ettiği hangi eliydi onu anlamamız gerekiyor. Buraya geldiğimizde buradaki **el** Mûsâ (a.s.) mın elidir, Muhammet (a.s.) mın **eli** değildir. Bunun çözülmesi ancak, mertebe itibariyle bakılarak mümkün olabilir.

Bu el Mûsâ (a.s.) mın eli olduğundan sol eldir. Muhammed (a.s.)a C. Hakk aynı ifadeyi deseydi sağ eli olacaktı. Allahu Âlem. Bir iddia diye olmasın. İddia değil.

Sağ da olur, sol da olur. Bir şey de fark etmez aslında. Ama diğer yönü ile bakarsanız çok şey fark eder. Çünkü irfaniyyet, Âriflik meselesidir. İlmi hakîkî'nin her mevzûu kendi gerçekleri üzerinde idrak ettirilmesidir. C. Hakk Mûsâ (a.s.)a (28/30) Âyet-i TUR Dağının sağ tarafından nida edildi diyor. Mûseviyyet ve İseviyyet mertebesi nefsi kül olduğundan solu ifade eder. Ama Muhammediyet mertebesi, hakikat, akli kül mertebesi olduğundan sağ ifade eder. Müslümanların yönü sağdır, Hıristiyanların Mûsevilerin soldur, nefsi küldür. Siyasilerin kullandıkları mânâda sağ, sol değildir. Beden ortadan ikiye ayrılmış olsa bunun sol tarafı nefsi kül; sağ tarafı akli kül'dür, hakikati muhammediyye'dir. Çünkü sol taraf sağa doğru hareket etmekte, yani sağa ulaşmaya gayret etmekte. Nefsi kül'ün akli külle doğru yönelmekte ki gayesi budur.

İlâh-î akla, akli külle ulaşmak. İşte Mûsâ (a.s.) bu sistem içerisinde sol elini sağa akli kül tarafına soktu. Ve akli kül onu kemâle erdirerek nurlandırdı, parlattı. Zâten Mûsâ (a.s.)ın sağ eli asası ile dolu idi. (20/17) "**nedir sağ elinde olan**" denmişti. Aksi halde sağ elini sola sokmuş olsaydı, o el bulanık bir el olarak çıkardı. Çünkü akli kül nefsi külle bulanmış olacaktı. Nefsi külle perdelenmiş olacaktı. Zâten Hz. Rasûlüllaha böyle bir teklif olmadı. Peki nasıl bir bilgi verildi Hz. Rasûlüllah'a. *Tebarekellezi biyedihil mülkü.*(67/1) Senin **elindeki mülk "Onüç"** ne mübarektir. (6+7=13) (67) Allah ismininde sayı değeridir.

Diyerek hem akli kül hem nefsi kül tüm olarak verildi. Tebârekeyi de bir bakıma bu yüzden okuyoruz. Âyet evvelâ Allah'ın mülküne, ne bereketlidir, diye Hakk tarafından bakıldığına, kula hitap olduğunda ise. -Ey kulum, ey Rasûlüm senin elindeki mülk ne mübârektir. Mülkten kasıt evvelâ bu beden. Eğer o akli kül hakikatini idrak etmiş ise İnsân-ı Kâmil mertebesinden bütün âlemleri elinde tuttuğundan mübarektir. Hani deniyor ya bütün âlemler

İnsân-ı Kâmil'in gönlünün içerisine girse köşesinde bir yer tutmaz. Bütün âlemleri sağdan sola ihata etmiş olur. İşte sol nefsi kül; sağ akli kül. İkisini birleştirdiğimizde tevhit olur. Hakkın eli olmakta. Hani deniyor ya mü'min kulun kalbi. Hakk'ın Celâl ve Cemâl parmakları arasındadır.

İşte Mûseviyyet mertebesi ve Muhammediyyet mertebesi ellerinin özetle karşılaştırılması bu kadar muazzam farklılıkları ifade etmektedir. Peki İsâ (a.s.) in bu **eli** ne yaptı? Çamurları aldı kuş yaptı. Ama oda iki elini kullandı. Sağa en yakın o oldu diğer ümmetlerden. Hakikati Muhammediyeye en yakın İseviyyet'tir. Bize en yakın İseviyyet mertebesi. İki elini kullandı.

(Mâide-5/110) "*ve tenfehu*" "*Benim iznimle kuş olup uçu*" diye İsâ (a.s.) in elinin mubâreklığı bu kadardır. Körlerin gözünü açması. Kuşları uçurması. Elini mesh ettiğinde ölüleri diriltmesi gibi. Mûseviyyet mertebesinde elini cebine sok, koynuna sok dendi ve beyaz olarak çıktı. İseviyyet'te yed-i – elini kullanması. Kuşları uçurması, mucizesini gösterdi biiznihi- benim iznimle deniyor. Ama Muhammediyyet mertebesinde de övgü "*TEBÂREKELLEZİ BİYEDİHİL MÜLK*" Elindeki mülk ne bereketlidir. Cenâb-ı Hakk'ın senin elinde, ne kadar sonsuz bir lütfu vardır. Bakın bu elimizi açtığımız zaman biri 18- biri 81 toplamıda 99 etmektedir. Mü'minin eli 99 "Esmâ-ül Hüsnâ" yı üretmekte, onun faaliyetlerini üretmekte. Ama o gayrı Müslimlerin elinde de var ama tahakkukları yoktur. İzin yoktur. İzin bizde. Ama biz kullanamıyoruz onlar daha çok kullanıyorlar ayrı mesele. Bu âlemde ne kadar icat varsa bu iki elle meydana gelmekte. Böyle bir yüksek kerâmet ve mucize sahibi bu eller ama, biz bunun farkında değiliz. Ama onun ismi Ahmet olur, Yahya olur, onu yapan o eldir.

Bir gün Mevlânâ Câmî Hz. ne bir hanım geliyor. Kucağında çocuğu ile ağlıyor, iki gözü iki çeşme, ne olur Efendi Hz. Okuyun çocuğumun gözleri açılsın, çocuğun gözleri a'ma imiş. Kızıyor Mevlânâ Câmî Hz.leri.

-Haşa, haşa biz İsâmıyız ki, gözleri açılsın.

Hanım gidiyor meyus oluyor. O anda HakK'tan bir nida geliyor ki ;

-gözleri açan İsâ değil bizdik, biz diyor.

Hemen hanıma ;

-Gel gel hatun gel, "kum bi iznillah." Diyor.

O anda Molla Câmî, ortada yoktur Hakk o lisân-ı söylüyor, ve çocuk gözlerini açıyor, kadın da gülerek gidiyor.

Diğer peygamberlerin meydana getirdiği mucizeleri Hz resulullahın ümmetinden meydana gelmektedir. Bunların karşılığı vardır. İsâ (a.s.) ölüyü diriltti ama hangi ölüyü diriltti, bedeni ceseti diriltti. Hakikati Muhammediye ise Rûhları diriltiyor, her an da bu sonsuz diriltme devam ediyor. İsâ (a.s.) 2 kişiyi (zannediyorum) dirilttiği söylenir. Ama Muhammet (a.s.)'ın kıyamete kadar milyarlarca kişiyi diriltiyor, diriltecektir, Allahın izniyle.

" Dokuz mucize-Âyet- ile Fir'âvn'a ve kavmine -git"

Âyetler ve işaretler ile kavmine git. Çünkü onlar bozulmuş kavimler idi. Esmâ-i İlâhiyye'lerini karmakarışık etmiş. C. Hakk'a istediği şekilde ki o Esmâ-i İlâhiyye'lerin sahibi C. Hakk'ın programladığı şekilde kullanmayarak işi karıştırmaları yüzünden fâsık oldular, bozdular, bozgunculuk yaptılar. Peki 9 Âyet, 9 mucize ne idi.

1-Asa:yukarıda bahs edildi.

2-Yedi Beyza: beyaz el, parlak el.

3-İman etmedikleri sürece kıtlık.

4-Tufan: çok büyük tufan oldu. Fir'âvn ve kavmi âsi geliyorlardı. Bu mucizelerden biri başlarına geliyordu. Bir müddet düzeliyorlardı. Sonra tekrar bozuluyorlardı. Sonra hemen bunlar kısa bir süre sonra olmuş değil. Mûsâ (a.s.) daha ateş hadisesinden sonra kavminin arasına gidecek 20 yıl daha orada kaldığı vaaz ettiği, Fir'âvn'a gidip mücadele ettiği, ondan sonra Mısırdan çıktıkları hadisesi vardır, 40

sene de sahrada dolaştılar. Ve 40 yaşında Mısırdan ıktı. o kibtiyi öldürünce 10 sene şuayp (a.s.) ın yanında kaldı. geriye döndü. 20 kusür yıl risâletine devam etti. İşte kabul edenler etti. Bu 9 mucizesi bu Süreler içinde oldu. Münecimlerle sihirbazlarla karşılaşması, o hadiseler o Süreler içinde oldu. Ondan sonra Mısırdan ıktı.

5-Çekirge:1 sene bütün gıdalar çekirge istilâsına uğradı.

6-Kurbağa: O kadar çok çıktı ki kurbağadan basacak yer bulamadılar.

7-Bit ıktı:

8-Nil suyu onlar hakkında kana dönüştü. Nile gidiyorlardı sulamak için kan oluyordu. Beni İsrâil'den birisi gidiyorsa su oluyordu. Uzun seneler Fir'âvn ve halkı bu mucizelerle boğuştu.

9-Denizin yarılması: Mısırdan ıkıyorken Kızıldenize 12 yerden asasını vurdu. Oradan geçtiler.

*****

﴿٢٤﴾ اِذْهَبْ اِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾

(İzheb ilâ fir'avne innehu tagâ.)

(Tâ-Hâ-20/24) "***Fir'âvna git! Çünkü o, azdı.***"

*****

Kendisine dünya mülkü verilen Fir'âvn, kendindeki saltanatı yönünden ve kendine ait olduğunu zanneden geçici mülküne bakarak bunların sahipliğini kendine mâl ederek tebasına eziyet ve Hakk'a isyan etmeye başladı. Bunun üzerine, Cenâb-ı Hakk ona o devrede Nebî olan Mûsâ (a.s.) mı gönderdi. Daha henüz üzerinde Zât-î tecelli yok idi. Ağaç sûretinden esmâ tecellisi olmuştu, mucizeleri bakımından da kendisine sıfat tecellileri olmuştu. "*Daha sonra Tur dağında kendisine Zat tecellisi olacaktır.* İşte Mûsâ (a.s.) esmâ ve sıfat tecellileri techizatıyla Fir'âvn'a gönderilmiştir.

Diğer yönüyle, bireysel varlığımızdaki Fir'âvn'u bulup ona gitmemiz gerekmektedir ki o da nefsi emmâremiz yani bizi dünyâya çeken tarafımızdır.

Demek ki Mûsevîyyet mertebesinde dahi hâlâ isyan korkusu vardır.

*****

﴿٢٥﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾

(Kâle rabbişrah lî sadrî.)

(Tâ-Hâ-20/25) **"(Mûsâ (a.s.)): "Rabbim benim göğsümü şerhet (yar, aç)." dedi."**

*****

Fir'âvn o dönemde dünyânın en güçlü kimselerinden biri idi işte bu nedenle Mûsâ (a.s.)'ın girdiği iş çok zor olduğundan dolayı Mûsâ (a.s.) Cenâb-ı Hakk (c.c)'a niyazda bulunuyor.

Çünkü bir varlığın içerisinde nefis varsa orada sıkıntı var demektir. Nefs kişiyi sikar, rahatsız eder bunun içinde her yola başvurur.

Ve ilk önce "Göğsümü genişlet" dedi. Oysa Cenâb-ı Hakk (c.c) Efendimiz (s.a.v)'e (İnşirâh-94/1) Sûre-i Şerîfnde belirttiği üzere o istemeden "Biz senin göğsünü genişletmedikmi"? hitâbını yapmıştır. İşte bu husus iki makam arasındaki bâriz farkı göstermektedir.

İşte bu zorlukların farkına vararak bu duâyı eden Mûsâ (a.s.) gibi bizlerin Mûsevîyyet mertebesine geldiğimizde bu duâyı yapmamız gereklidir. Sadrımız yani gönlümüz açılmaz ise bütün âlemlerin varlığı kendisinde olan Hakk'ı hiçbir yere sığdıramayız. Eğer sığıyorsa o hayalimizde var ettiğimiz hayali Rabb'ımızdır yoksa gerçek Rabb oraya sığmaz, sığması için şerh yani açılması şarttır. Bu açılma da zikirler ile, sohbetler ile, tefekkür ile ve diğer ibâdetler ile olur.

*****

﴿٢٦﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿﴾

(Ve yessir lî emrî.)

(Tâ-Hâ-20/26) **"Ve bana işimi kolaylaştır."**

*****

Yaptığım zikirlerde, namazlarda, oruçlarda, her türlü ibâdette ve Hakk yolunda yaptığım her şeyde bana kolaylık göster. Ve bana verdiğin bu vazifede **"nâsır** ve **kavi"** isimleriyle yardımcı ol, sıfat ve esmâ bilgileriyle beni güçlendir.

*****

﴿٢٧﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنْ لِسَانِي ﴿﴾

(Vahlul ukdeten min lisânî.)

(Tâ-Hâ-20/27) **"Ve dilimden düğümü (pelteklîği) çöz."**

*****

Sana duâ ederken sıradan ve şartlanmışlıklar içerisinde değilde gerçek şekilde duâ etmemi sağla. Tahkîk ehlinin dediği gibi *"duân kendinden olsun, bir kelime olsun ama gönlünden olsun."*

Kelâm ehli dua yazılanlarını okumakta ma'zurdur, haklıdır yeri orasıdır ve onu tâbî ki okuyacaktır, fakat Hakk ehli özünden, içinden gelen, gönlünden çıkan kendisine âit duâyı okumalıdır.

Zâhiren bu hâdisenin yâni Hz. Mûsa'nın dilinde meydana gelen ukdenin, bebekken Fir'âvn'a karşı yaptığı hareketin, Fir'âvn tarafından öldürülerek cezalandırılmak istenmesi üzerine, bunu bilinçli bir şekilde yapmadığını ispat için altın veya yakutla, kor ateşten birini seçme imtihanından geçirilmesi olayında onun ateşi seçerek alıp ağzına atması üzerine meydana geldiği nakl olunmaktadır.

Ayrıca beşeri dilinin çözümlenmesi ve oradan Cenâb-ı Hakk'ın kelâm sıfatı ile konuşmasını istemesidir.

Ancak böyle İlâh-î bir kelâmın Fir'âvn'a tesir edebileceğini düşünmesidir.

*****

﴿٢٨﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿﴾

(Yefkahû kavli.)

(Tâ-Hâ-20/28) "**Sözlerimi idrâk etsinler.**"

*****

Yani benim sözlerimi beşeriyetimden değil, senin İlâh-î "**Kelâm**" sıfatından geldiğini anlasınlar, onlara bu hakikati idrak edecek düşünceyi ver.

*****

﴿٢٩﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ﴿﴾

(Vec'al lî vezîren min ehli.)

(Tâ-Hâ-20/29) "**Ve ailemden bana bir yardımcı kıl.**"

*****

"**Ehli**" ifâdesi aklın şubelerini belirtmektedir. İnsanda aklın yanı sıra onun şubeleri olan fikir, idrâk, zekâ vb. ile bana yardımcı ol denilmektedir.

Mûsevîyyet düzeyinde olan bir kimse nefsin karşısında sadece kendi varlığı ile yetinmiyor ve bir yardımcı istiyor.

*****

﴿٣٠﴾ هَرُونَ أَخِي ﴿﴾

(Hârûne ahî.)

(Tâ-Hâ, 20/30) "**Kardeşim Hârûn.**"

*****

Kardeşim Hârûn'dan kasıt, bir bakıma kendisinde olan güçlerden, en kuvvetli olanların faaliyete geçmesidir. Örneğin Rûhun ona yardım edecek en güçlü tarafı olan

akıl gibi.

Bu talepte gerçekten ince bir hakikat vardır, Daha evvelce Hârûn'un bu işlerle hiç tecrubesi ve İlâh-î bir işareti olmadığı halde Mûsânın talebinin, bâzı işlerin bu âlemde de düzenlendiği hakikatine bir ışık tutmaktadır. Yani bütün her şeyin hiç eksiksiz Esmâ âleminde düzenlenmeyip yeri geldiğinde ihtiyaç halinde bu âlemde de oluşturulup faaliyete geçirildiğinde ifade edilmektedir. Mûsâ, Hakk tarafından bâtında, Hârûn ise Mûsâ tarafından zâhirde seçilmiştir. Bu da gösteriyor ki, "**Kaza ve Kader**" sadece bâtın âleminde oluşturulmuyor bu âlemin de kaderin oluşmasında tesirinin varlığı gerçektir. Eğer kişinin yaptığı ve yapacağı bütün fiilleri bâtın âleminde düzenlenmiş oluyor ise bu "**cebriyedir**" kişi bütün fiillerini sadece kendi oluşturuyor ise buda "**mutazile**"dir.

Dengelisi ise ehli sünnet'tir. Bu hususta Efendimizin de bir talebi vardır. İslâmiyetin başlarında (**Yarabb'î beni Ömer veya ebulhakem ile destekle**) demiştir. Ebulhakem, daha sonra Ebu cehil olmuştur, demekki burada seçim ve seçme konusu vardır. Neticede bu seçim Ömer (r.a.) isabet etmiştir.

Burası (**Kazâ ve Kader**) bahsinin yeri olmadığı için bu kadar bir hatırlatma ile yetinelim ve bu hususun bunların dışında da daha bir çok yönlerinin olduğunu en azından bilelim.

*****

﴿ ٣١ ﴾ أَشَدُّ بِهٖ أَرْبَى ﴿﴾

(Uşdud bihî ezrî.)

(Tâ-Hâ-20/31) "Onunla, gücümü artır (beni güçlendir)."

*****

Onu da hakikat-i İlâhiyyenden nasiblendirerek kendindeki güçlerin farkına vardırarak hem kendini hem beni güçlendir.

*****

﴿٣٢﴾ وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿﴾

(Ve eşrikhu fî emrî.)

(Tâ-Hâ-20/32) **"Ve onu, işimde bana ortak kıl."**

*****

O nun beşeriyetinin üzerine inşa ettiğin hakikatiyle bu işimde bana ortak kıl. Burada ki ortaklık şirke karşı kurulan birliktir. Diğer şirk ise Hakk'a karşı kurulan kesret birliğidir. Biri mutlak suç değeri ise mutlak Hakk'tır.

*****

﴿٣٣﴾ كَىٰ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿﴾

(Key nusebbihake kesîrâ.)

(Tâ-Hâ-20/33) **"Seni, çok tesbih etmemiz için."**

*****

Bilindiği gibi Mûseviyyet Tenzîh mertebesidir ve aslı tesbîhtir. Yani seni noksan sıfatlardan tenzîh ederek tesbîh edelim. Bunun, için bize güç ver.

*****

﴿٣٤﴾ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿﴾

(Ve nezchureke kesîrâ.)

(Tâ-Hâ-20/34) **"Ve Seni, çok zikredelim."**

*****

Yapacağımız fiilerimiz hakkında da seni çok zikredelim. Daha evvelce bilinmeyen Mûseviyyet **"tenzîh"** hakikatlerini bizlere bildirdiğinden bizde bunlarla da seni çok zikredelim.

*****

﴿٣٥﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿﴾

(İnneke kunte binâ basîrâ.)

(Tâ-Hâ, 20/35) "**Muhakkak ki Sen, bizi görensın.**"

*****

Müşahede hakkında, bu mertebenin sâlikleri, Allah'ın kendilerini gördüğü kanısında'dır. Benzer diğer Âyet-i Kerîmede de, "*İnnellahe basîrun bil ibad*" (Mü'min 40-44) Muhakkak ki Allah **kullarını görendir**. Diğer yönüyle "**kullarıyla görendir.**"

Bu âyet-i kerimeler içerik yönünden bir birine çok benzediği halde, ifadelerde biraz değişiklik vardır şöyle ki, Birincide "**bizi görensın.**" İfadesiyle ilk ağızdan müşahede dir, diğeri ise "**kullarını görendir,**" "**kullarıyla görendir.**" İfadeleri başka bir ağızdan, anlatıştır.

"**bizi görensın.**" İfadesi daha sonra mademki "**bizi görensın.**" O halde kendini göster bende seni göreyim, arzusuna dönüşecektir, Ancak daha henüz vakti olgunlaşmadığından (**Lenterâni**) (A'raf-7/143) yani "*sen beni göremezsın*" olacaktır.

*****

﴿۳۶﴾ قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى ﴿﴾

(Kâle kad ûtîte su'leke yâ mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/36) "**(Allahû Tealâ): "Ey Mûsâ! Sana istediğın verilmıştır."** dedi."

*****

Demek ki kişi Mûsevîyyet mertebesine geldiğinde bu şekilde ihtiyaçları oluyor.

Dili peltek oluyor, yani tam bir Muhammedîyyet düzeyine ulaşım olmadığı için vahdet hakîkâtlerini tam olarak anlatamıyor. Anlatabilmesi için kendisi gibi bir yardımcı istiyor. Ve samimi olan bu istek neticesinde kendisinin talepleri veriliyor, yeterki bizler istemesini bilelim. Demekk'i Hakk'a bu yönü ile Mûsevîyyet mertebesi itibariyle dua etmekte bir sakınca yokmuş.

*****

﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾

(37) Ve lekad menennâ aleyke merreten uhrâ.(Tâ-Hâ, 20/37) **"Ve andolsun ki seni, daha önce de ni'metlendirmiştik."**

*****

Çocukluğundan beri bu yaşına gelinceye kadar hep nimetlendirdik "özel bir hayat tarzı verdik" şimdide istediklerin verilmiştir.

*****

﴿٣٨﴾ إِذِ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ ﴿٣٨﴾

(İz evhaynâ ilâ ummike mâ yûhâ.)

(Tâ-Hâ-20/38) **"Vahyedilecek şeyi annene vahyetmiştik."**

*****

Bu Âyet-i Kerîme'ye bakarak bazı kimseler Mûsâ (a.s.)'ın annesinin de peygamber olduğunu söylemişlerdir ancak genel olarak bu vahyin peygamberlik vahyi değil ilham yollu bir bilgi vahyi olduğu belirtilmiştir.

Zâhiren Mûsâ (a.s.)'ın kendi annesine vahiy olmakla berâber Hakk yolunda bizim annemiz nefsi külldür. Gerektiğinde onun da yapması lâzım gelen şeyler Hakk tarafından bir melek vasıtasıyla ona da fısıldanır.

*****

﴿٣٩﴾ أَنْ أَقْذِفِيهِ فِي التَّابُوتِ فَأَقْذِفِيهِ فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِي وَعَدُوٌّ لَهُ وَالْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِي ﴿٣٩﴾

(Enıkzifîhi fit tâbûti fakzifîhi fil yemmi felyulkîhil

yemmu bis sâhılı ye'huzhu aduvvun lî ve aduvvun lehu, ve elkaytu aleyke mehabbeten minnî ve li tusnea alâ aynî.)

(Tâ-Hâ-20/39) "**Onu sandığa koymasını, sonra onu denize (Nil Nehrine) bırakmasını (vahyetmiştik). Böylece deniz, onu sahile atsın, Benim ve onun düşmanı, onu alsın. Ve gözümün önünde (korumam altında) yetiştirilmen için sana, Kendimden muhabbet verdim.**"

*****

Bu Âyeti kerîme Hakk yolcuları için çok büyük bir müjdedir.

Hakîkâti Muhammedî yolunda ilerleyen bir kişide zamanla oluşan veledi kalb o kişide sevgi ve aşk meydana getirmektedir. İşte kişinin kendi varlığında belirli çalışmalar sonucu nefsi külliden meydana gelen bu yeni doğuşa karşı nefsi emmâre biliyor ki o yeni doğuşun rûhaniyeti ile kendi saltanatı ortadan kalkacak, bu nedenle nefsi emmâre o anda meydana gelen bütün Rahmâni düşünceleri ortadan kaldırmaya çalışıyor. Fakat Cenâb-ı Hakk (c.c) "*Biz korursak koruruz*" diyor ve bu konuda Hakk'a tevekkül et diye ilhamda bulunuyor. Ve o doğuşu sen korkmadan ortaya (*Hakk deryasına*) bırak, onu yine nefsi emmâre alacak, ancak Cenâb-ı Hakk (c.c) "*Ben o doğuşa isimlerim ve sıfatlarım dışında zâtımdan öyle bir muhabbet vereceğim*" diyor.

"Gözümün önünde yetiştirilmen için" ibaresi ise öyle müthiş bir ibaredir ki, demek ki Fir'âvn'dan dahi hareket eden Cenâb-ı Hakk (c.c)'tir ki Fir'âvn'un gözünden baktığı için "*Gözümün önünde*" demektedir. Aslında buradaki ifâde hem anlaşılması çok zor hem de Hakk yolunda olanların ayaklarını kaydırabilecek bir ifâdedir çünkü fazla derinine dalındıkça kişiyi çıkmaza sokabilir ancak hakîkâti idrâk edilebilirse gerçeğin ta kendisi ortaya çıkmaktadır. Yukarıda zâten, Allah **kullarını görendir**, diye ifade edilmişti.

Cenâb-ı Hakk (c.c)'in verdiği bu muhabbet ile nefsi

emmâre bu yeni doğuşu gözünün nûru gibi korumaya başlıyor. İşte zâhiren o yıl Mûsâ (a.s.) diye kesilen yaklaşık kırk bin çocuğa karşılık, asıl kesilmesi gereken Mûsâ (a.s.) geliyor Fir'âvn'un kucağında büyüyor ki, Cenâb-ı Hakk (c.c) işlerinin ne denli şaşılacak derecede olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde bizim bireysel varlığımızda da nefsi emmâre kendi saltanatını elinden alacak korkusuyla o kadar fikir ve düşünceyi kesip yok ediyor, ancak asıl yok etmesi gereken, "**Aklı-gönlü,**" alıyor kendisi yetiştirmeye başlıyor.

Yukarıda bahsedildiği gibi. * *Şimdi Mûsâ hakkında Fir'âvn'a "kurretü aynin liy ve lek" (Kasas-28/9) yani "Muhakkak o, benim ve senin için göz nûrudur" dedi. Böyle olunca onun için oluşan kemâl ile onun "ayn'ı-gözü" onunla nurlu oldu.*

(Tâ-Hâ-20/39) "Ve gözümün önünde (korumam altında) yetiştirilmen için sana, Kendimden (Zâtımdan) muhabbet verdim." İşte üzerine verilen ve onu saran bu muhabbet yüzünden onların "kurretü ayn'ı" "gözlerinin nuru" oldu. Gerçekten bu hadise Mûseviyyet dönüşümünde çok mühim bir yaşam ve aşamadır. Cenâb-ı Hakk ehli talebe bunları idrak ettirsin.

*****

﴿٤٠﴾ اِذْ تَمْشِي اُحْتِكَ فَتَقُولُ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنْ يَّكْفُلُهُ
فَرَجَعْنَاكَ اِلٰى اُمَّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَقَتَلْتَ
نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ فُتُونًا فَلَبِثْتَ
سِنِينَ فِيْ اَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يَا مُوسٰى ﴿٤١﴾

(İz temşî uhtuke fe tekûlu hel edullukum alâ men yekfuluhu, fe reca'nâke ilâ ummike key takarre aynuhâ ve lâ tahzene, ve katelte nefsen fe

necceynâke minel gammi ve fetennâke futûnen, fe lebiste sinîne fî ehli medylene summe ci'te alâ kaderin yâ mûsâ.)

(Tâ-Hâ, 20/40) **"Kızkardeşin (seni izleyerek) yürüyordu. (Seni saraya aldıkları zaman onlara şöyle) diyordu: "Size, ona kefil olacak (emzirip, bakacak) birisine delil olayım mı (bulmanızda yardım edeyim mi)? Böylece seni, annene döndürdük. Onun, gözü aydın olsun ve mahzun olmasın diye. Ve birisini öldürmüştün. O zaman (da) seni, gamdan (üzüntüden) kurtarmıştık. Ve seni, sınavlarla imtihan ettik. Böylece Medyen halkı içinde senelerce kaldın. Sonra kaderin gereği (takdir edilen zamanda buraya) geldin yâ Mûsâ!"**

*****

Fir'âvn'un eşi Asiye hâtun Mûsâ (a.s.)'ı bulduktan ve Fir'âvn'da ona bakmayı kabul ettikten sonra bir türlü Mûsâ (a.s.) kendisi için bulunan sütannelerden süt emmiyor. Bunun üzerine çocuk aç kalıyor diye üzüldükleri sırada Mûsâ (a.s.)'ın kızkardeşi onlara gerçek annesini sütanne olarak tavsiye ediyor ve onlarda kabul ediyorlar.

Bu olaya birimsel varlığımızdan baktığımızda, gönül evlâdı, nefsin kucağına düştüğünde nefsanî gıdaları yani ilimleri kabul etmiyor. Sadece kendi annesinin sütünü kabul ediyor ki onlarda nefsânî sohbetler değil, tasavvuf sohbetleridir. Süt Efendimiz (s.a.v)in de buyurduğu şekilde ilim mânâsına olup vahdet ilmidir.

Mûsâ (a.s.) şehirde gezerken bir Kıbtî ile bir Yahudinin kavga ettiklerini görünce onları ayırmak isterken Kıbtîye attığı bir darbe ile Kıbtî ölüyor. Bu olay karşısında kısasa hükmediliyor ve bu hükmü duyan birisi hemen Mûsâ (a.s.)'a haber veriyor ve buradan kaç diyor. Mûsâ (a.s.)'da şehre hiç girmeden oradan uzaklaşıp Fir'âvnun hükmünün geçmediği Medyen şehrine gidiyor. Orada koyunlarını sulamak için bekleyen çobanları görüyor. Erkek çobanlar kendi koyunlarını suluyorlar ancak kenarda bekleyen iki

kadın çoban öylece bekliyorlarmış çünkü sulama kabı çok ağır olduğundan indirip su çekemiyorlarmış. Mûsâ (a.s.) onları görünce yardım ediyor. Sonrasında kadın çobanlar evlerine gidiyorlar ve sonra tekrar orada ağaç altında beklemekte olan Mûsâ (a.s.)'ın yanına gelerek babalarının onu evlerine da'vet ettiğini söylüyorlar. Kızların babası Şu'ayb (a.s.)'mış. Ve bu şekilde Mûsâ (a.s.) Şu'ayb (a.s.)'ın yanında çalışmaya başlıyor ve kızıyla evlenerek ona damat oluyor ve aynı zamanda Şu'ayb (a.s.) ona yaklaşık 8-10 yıl şeyhlik yapıyor.

Bu Âyeti kerîmede belirtilen haller üzerine Muhyiddîni Arabî hazretlerinin Fususul Hikem'de yazdıkları şöyledir:

*****

Ve onu Allah Teâlâ'nın mübtelâ kıldığı şey üzerine, kendi nefsinde onun sabrının gerçekleşmesi için, fitneler ile belâlara tuttu; yani onu birçok mertebelerde imtihân etti.

*Şimdi Allah Teâlâ'nın onu mübtelâ kıldığı ilk şey, Allah Teâlâ'nın ona ilhâmı ve onun sırrında ona yardımı sebebiyle, onun kıbtîyi öldürmesidir. Gerçi bunu bilmez idi. Velâkin bununla Rabb'inin emri gelinceye kadar, üzerinde düşünmemekle berâber, onun öldürülmesi sebebiyle nefsinde kaygı bulmadı. Çünkü nebî, haber verilince, yani bununla haberdâr oluncaya kadar, şuûru olmadığı yön ile, bâtın ile ma'sûmdur. Ve işte bunun için Hızır ona erkek çocuğunun öldürülmesini gösterdi. Onun öldürülmesini onun üzerine inkâr etti; ve kendisi kıbtîyi öldürdüğünü düşünemedi. Böyle olunca Hızır ona **"ve ma fealtûhu an emriy"** (Kehf, 18/82) yâni "Ben bunu kendi emrim ile yapmadım" dedi. Bu söz de onun mertebesine dikkât çeker ki, o da onu emri ilâhi ile öldürdü. Çünkü her ne kadar buna şuûru yok ise [de] nebî için aslında hareketlerinde ma'sumdur.*

Ve ona aynı şekilde geminin delinmesini gösterdi, onun zâhiri helâk ve bâtını gâspçıların elinden kurtuluştur. Bunu deryâda (Nil nehrinde) onu üzerinde taşıyan sandık karşılığında onun için yaptı ki, onun zâhiri helâk ve bâtını

kurtuluştur.

Ve onun anası bunu, ancak kendisi ona bakıcı olduğu halde, onu bağlayarak keserler diye, gâsbedici olan Fir'âvn'un elinden korkarak, şuûru olmadığı yön ile, Allah Teâlâ'nın ona ilhâm ettiği vahiy ile yaptı.

Şimdi kendi nefsinde onu emzirir olarak buldu. Şöyle ki; ne zaman ki onun üzerine korku geldi, onu denize bıraktı. Çünkü atasözünde "göz görmezse gönül katlanır" denmiştir. Şu halde ona olabileceklerden gözünün önünde olmayacağı için korkmadı; ve olabilecekleri gözü ile görmenin hüznü ile mahzûn olmadı. Ve Rabb'ına zannının güzelliği sebebiyle muhakkak Allah Teâlâ'nın onu kendisine reddedeceği onun zannı üzerine gâlib oldu. Bundan dolayı kendi nefsinde bu zan ile yaşadı. Ve ümit, korku ve ye'se karşılıktır. Ve ilhâm olunduğunda bunun için dedi ki: "Belki bu, Fir'âvn ve kıbtî onun eli üzere helâk olan resûldür". Bundan dolayı kendi tarafına dönük yaşadı; ve bu evham ve zan ile mutlu oldu. Oysa o işin aslında bir ilimdir.

Daha sonra onu aramaya başladıklarında görünüşte korkarak firâr ettiği halde çıktı. Oysa mânâda kurtuluşa muhabbet idi. Çünkü hareket ebeden ancak hubbiyyedir. Ve bakan onda başka sebepler ile örtülü olur. Halbuki o değildir.

Şimdi Medyen'e geldi. İki câriyeyi buldu. Bir karşılık almadan onların hayvanlarını suladı. Daha sonra ilâhî gölgeye ilticâ etti. **"Yâ Rabbi hayırdan bana inzâl eylediğin şeye muhakkak ben fakîrim"** (Kasa-28/24) dedi.

Şimdi kendisinin sulama işinin aynını, Allah Teâlâ'nın kendisine inzâl eylediği hayrın aynı kıldı ve nefsinin, indinde olan hayırda, Allâh'a fakr ile vafetti.

Şimdi Hızır, ona bir karşılık almadan duvarın düzeltilmesini gösterdi. O buna kızdı. Böyle olunca ona, onun bir karşılık almadan hayvanları sulamasını hatırlattı. Zikr etmediği şeyden bunun dışındakilerin gösterilmesine girişti.

*****

﴿٤١﴾ وَأَصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ﴿٤١﴾

(Vastana'tuke li nefsi.)

(Tâ-Hâ-20/41) **"Ve Ben, seni Nefsîm için seçip, yetiştirdim."**

*****

Cenâb-ı Hakk (c.c) Rububiyetimin için, Rahmâniyetimin için, Uluhiyyetimin için seçtim demiyor da "*Nefsîm için seçtim*" diyor.

Nefsi tarif ederken "*Nefs birşeyin özüdür, aslıdır*" denmektedir.

Bu Âyeti kerîmede bahsedilen "*nefs*" ifâdesini Rahmâni yönden düşünmemiz gereklidir, nefsâni yönden değil.

"*Nefsîm için seçtim*" diyerek Cenâb-ı Hakk (c.c) teşbih yönlü kendisini anlatmaktadır yani madde mertebesinde ki, faaliyetin hakîkâtini anlatmış olmaktadır. "**Lâ fâile illallah**" hükmünün bu Âyet-i Kerîmeye dayandığı açıktır.

Mûsevîyyet mertebesi îtibariyle Mûsâ (a.s.) olan bu hitâb, "*bu mertebeyi ortaya getirmek için seni baş oyuncu yaptım*" demektir. Bir başka ifâde yönü ile "*senden ben oynuyorum*" demektir yani senin varlığından aslında sen diye bir şey yok benim **nefsîm** var ve ben seni nefsim için seçtim.

Bu meselelere eğer hoşgörüselselaslık ve geniş görüş ile bakarsak ancak anlayabiliriz.

Bu anlatılanların anlaşılması kolay iş değildir ve birçok soruları berâberinde getirir. Cenâb-ı Hakk (c.c)'da yanlış bir şey söylemez, bu durumda önemli olan bizim anlayışımızın doğru olmasıdır. Örneğin Fir'âvn sûretinde olan görünme yeri nefsâni olarak zuhura çıktığı anların ahirette karşılığı ne ise o hükümlere tâbî olacaktır bu fiilleri işleyen Hakk'tır diyerek ondan kurtuluş yoktur.

Görüldüğü gibi Cenâb-ı Hakk (c.c) bilfiil bu işlerin içinde mevcuttur bu nedenle Cenâb-ı Hakk (c.c)'in varlığını

bu âlemlerden soyutlama-ayırmamız mümkün değildir ancak Cenâb-ı Hakk (c.c) varlığı bu kadardır diyerek O'nu sınırlamamız da mümkün değildir.

*****

﴿٤٢﴾ اذْهَبْ اَنْتَ وَاٰخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي ﴿٤٢﴾

(İzheb ente ve ehûke bi âyâtî ve lâ teniyâ fî zikrî.)

(Tâ-Hâ-20/42) "*Sen ve kardeşin, Âyetlerimle (mûcizelerimle) gidin ve Benim zikrimi ihmâl etmeyin.*

*****

Ve burada rûhani akıl, fikir, düşünce ve idrâk ile nefsin karşısına ilk defa güçlü olarak çıkılıyor. Ve nefsi alt etme şansı ancak Mûsevîyyet düzeyinde oluşabiliyor. Onun öncesi sürekli boğuşma ile geçer bazen nefis, bazen rûhaniyet üste çıkar ancak kesin bir sonuç yoktur.

Eğer zikir azalırsa enerji üretimi azalır ve dolayısıyla rûhani gücümüz düşer, nefis gücümüz artar.

*****

﴿٤٣﴾ اذْهَبَا اِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ﴿٤٣﴾

(İzhebâ ilâ fir'avne innehu tagâ.)

(Tâ-Hâ, 20/43) "*Fir'âvna ikiniz gidin. Muhakkak ki o, azdı.*"

*****

İçimizdeki Rahmâniyyet kıpırdaşmaları sonrası büyümeye başlayan Mûsâ ile berâber nefis-i emmâre kendi ayağının kaydığını hissetmeye başlıyor. Ve daha da azarak bu saltanat benim kimseye bırakmam diyor.

Mertebe-i Mûsevîyyenin akli ve fikri ile ve esmâ-i ilâhiyyenin sizdeki bütün kuvvetleri ile gidiniz. Çünkü o kendinde de var olan bu kuvvetleri, nefsi yönünde kullanmak sûretiyle kendine mâl edip azdı. Bu hakikati ona "*zikredin-hatırlatın*"

*****

﴿٤٤﴾ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ﴿٤٤﴾

(Fe kûlâ lehu kavlen leyyinen leallehu yetezekkeru ev yahşâ.)

(Tâ-Hâ-20/44) "**O zaman ona, yumuşak söz söyleyin. Böylece umulur ki o, tezekkür eder (anlar) veya huşû duyar.**"

*****

Yani nefsinize hemen sert çıkmayın, önce biraz yumuşak davranın. Umulur ki bu tatlı, yumuşak söyleyiş ile o nefis kendi hakîkâtini idrâk eder veya neticeden korkar.

Her ne kadar bu Âyeti kerîme Hakk yolunda olan müslümanlar için ise de bizler her nereye gidersek her kim ile karşılaşsak bu sistemi kullanmalıyız.

*****

﴿٤٥﴾ قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ

أَنْ يَطْغَىٰ ﴿٤٥﴾

(Kâlâ rabbenâ innenâ nehâfu en yefruta aleynâ ev en yatgâ.)

(Tâ-Hâ, 20/45) "**(O ikisi): "Rabbimiz gerçekten biz, onun bize (karşı) ifrata (aşırı) gitmesinden veya azgın davranmasından korkuyoruz." dediler.**"

*****

Akl-i ve fikr-i İlâh-î kâlb Mûsâsında birleşince Mûsânın beşeriyeti gereği zâhiri hâle bakarak Fir'âvn'ın sûrettteki gücü ve halkı arasındaki üstünlüğü yüzünden bize bir iftira ederse ve nefsi emmâresinin en azgın hali ile bize saldırırsa diye korkuyoruz, dediler.

*****

﴿٤٦﴾ قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ﴿٤٦﴾

(Kâle lâ tehâfâ innenî meakumâ esmâu ve erâ.)

(Tâ-Hâ-20/46) **"(Allahû Tealâ): "İkiniz (de) korkmayın! Muhakkak ki Ben, sizinle berâberim, işitirim ve görürüm." dedi."**

*****

Görüldüğü gibi hâdiseler o kadar yakından anlatılıyor ki Cenâb-ı Hakk (c.c) ile sanki bir yerde oturmuş karşılıklı konuşuyorlar. İşte Cenâb-ı Hakk (c.c) bu derece hâdiselerin içerisinde.

Âyet-i kerîme'de Cenâb-ı Hakk (c.c) (Kaf-50/16) "*Biz ona şah damarından daha yakınız*" demektedir. Kişinin şah damarı hayatıdır yani madde varlığıdır. Cenâb-ı Hakk (c.c) işte o madde varlığından sana daha yakınım demektedir. Madde bedenimizle sûreti ile berâberdir ancak özüyle bize daha yakındır.

Madde bedenimiz ve onu meydana getiren ışınsal varlığımız ve onun ötesinde rûhumuz da vardır. Cenâb-ı Hakk (c.c) Bu rûhsal varlığımız ile bize yakın olduğunu ve esas gerçek varlığında o olduğunu anlatmak istiyor.

Bizler farkında olmadan şu kişi şunu yaptı bu kişi bunu yaptı demeye başladığımız anda gizli şirkin içerisine düşmüş oluyoruz. Ancak diğer yönden bakarak bunları Allah yaptı dememiz de doğru değildir. Bu fiillerin işlendikleri mertebeler dikkâte alınarak hüküm verilmesi gereklidir. Bu nedenle çok fazla yorum yapmadan sadece seyretmek tavsiye edilmiştir.

Bütün varlığımızda mevcut olan hakikat-i İlâhiyye yi ne derece idrak ediyor isek o nisbette Hakk-ı temsil ediyoruz demektir. İşte bu temsiliyetimiz yönüyle bizimle beraberdir, ancak arada yine de bir beden perdesi olduğundan mutlak bir beraberlik değildir kişinin bünyesinde şüphelerde mevcut olduğundan bazı zaafı vardır. İşte bütün bunların aslında hayal ve vehmin ürünü olduğunu bize kesin olarak bildirmektedir. **"Ben, sizinle berâberim, işitirim ve görürüm." dedi.** Bu kesin

ifadenin te'vile ihtiyacı yoktur, (beraberim, ene ve ente'nin tevhidî ile o bedende mevcudum. İşitirim, onların işittikleri benim işitmendir. Görürüm, onların görüşü benim görüşümdür.) Demektedir.

Beraber olma bir bakıma madde, zâhiri bütünlük görme, ve işitme ise, bâtını lâtif beraberliktir. Her ne kadar bunlar Fir'âvn'da da var isede o bunları kendine ait güçler olduğunu zannettiğinden kendini mülkün sahibi zannetti ve her ne kadar zâhiren çok gözükse bile nefsi ile beraber yalnız kaldı. Siz ona Cem'iyet-i İlâhiye ve mertebe-i Mûseviyyet ile gittiğinizden dolayı ondan korkmayınız.

*****

Mısırdan çıkış başlangıcı.

(Tâ-Hâ-20/47-76)

(Beni İsrâîl kavmi için Mısır'da yaşadıkları hayatın değişmesinin ve oradan çıkmalarının başlangıcı burasıdır.)

﴿٤٧﴾ فَاتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا
بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ قَدْ جِئْنَاكَ بآيَةٍ مِّنْ
رَّبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾

(Fe'tiyâhu fe kûlâ innâ resûlâ rabbike fe ersil meanâ benî isrâîle ve lâ tuazzibhum, kad ci'nâke bi Âyetin min rabbike, ves selâmu alâ menittebeal hudâ.)

(Tâ-Hâ-20/47) "**O halde ikiniz ona gidin ve ona söyle söyleyin: "Muhakkak ki biz, senin Rabb'inin iki resûlüyüz. İsrâiloğulları'nı artık bizimle berâber gönder ve onlara azâb etme! Sana Rabb'inden Âyet (mûcize) getirdik. Ve hidâyete tâbî olanlara selâm olsun."**

*****

O halde ikiniz ona gidin ve ona söyle söyleyin:

"Muhakkak ki biz, senin Rabb'inin iki resûlüyüz."

Akıl ve fikir, Nefs Fir'âvn'ına kendilerinin kaynağının hakikat-i İlâhiye olduğuna ve ondan aldıklarını kendisine tebliğ ettiklerini ve onun rasûlleri olduklarını bildiriyorlar.

"İsrâiloğulları'nı artık bizimle berâber gönder ve onlara azâb etme!"

Beden arzında yaşayan seyr-ü sülûk halinde "isr" eden dolaşan esmâül hüsnâ güçlerini Allah ismi Camiinin o günkü temsilcileri olan bizlerle gönder onları orada hapis tutarak ayrılık azabı ile azap etme.

"Sana Rabb'inden Âyet (mûcize) getirdik."

Yukarıda belirtildiği üzere Âyet-işaret-i İlâhiye getirdik.

"Ve hidâyete tâbî olanlara selâm olsun."

Hâdi ismine uyanlara selâm olsun.

*****

﴿٤٨﴾ اِنَّا قَدْ اُوْحِيَ الْاَيْنَا اَنَّ الْعَذَابَ عَلٰى مَنْ

كَذَّبَ وَتَوَلٰى ﴿٤٨﴾

(İnnâ kad ûhiye ileynâ ennel azâbe alâ men kezzebe ve tevellâ.)

(Tâ-Hâ-20/48) **"Muhakkak ki yalanlayanların ve yüz çevirenlerin üzerine azâb olduğu bize vahyolundu."**

Mudil isminin kapsamında olanlara ve bu yüzden, yüz çevirenlere akıbetleri bizlere bildirildi.

*****

﴿٤٩﴾ قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمْ يَا مُوسٰى ﴿٤٩﴾

(Kâle fe men rabbikumâ yâ mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/49) **"(Fir'âvn şöyle) dedi: "Öyleyse ikinizin Rabbi kimdir, ya Mûsâ?"**

*****

Kendini Rabb olarak kabul eden kimse, kendinin dışında da bazı Rab'lar olduğunu duyunca bunların nasıl bir şey olduğunu anlamak için sormaya başlıyor.

*****

﴿٥٠﴾ قَالَ رَبَّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ ﴿٥٠﴾

(Kâle rabbunellezî a'tâ kulle şey'in halkahu summe hedâ.)

(Tâ-Hâ-20/50) **"(Hz. Mûsâ): "Bizim Rabbimiz, herşeye halkedilişini lütfeden (ihsan eden) sonra da kolaylaştırandır." dedi."**

*****

Hiç birimiz bir an sonrasında ne olacağını bilmiyoruz, işte bu derece mükemmellikte çalışan bir sistem mevcuttur. Bizler sürekli maddesel zâhir şartlanmalarına ma'ruz kaldığımız için bütün çevremizde bu sistemin sorunsuz olarak nasıl işlediğinin farkında değiliz.

*****

﴿٥١﴾ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَىٰ ﴿٥١﴾

(Kâle fe mâ bâlul kurûnil ûlâ.)

(Tâ-Hâ-20/51) **"(Fir'âvn): "Öyleyse evvelki nesillerin durumu nedir?" dedi."**

*****

Evvelki nesiller, bir bakıma Mûseviyyetten evvel gelen yaşayıp giden ve ibret alınması lâzım gelen beşer topluluklarıdır. Kendi beden varlığımızda ise daha evvelki ahlâk, anlayış, hayata bakış, ve ilmi anlayışlarımızdır. Yani bu metreden evvel gelen mertebeler nelerdi, nasıldı diye sordu.

*****

﴿٥٢﴾ قَالَ عَلِمْتُهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَا يَضِلُّ رَبِّي ﴿٥٢﴾

وَلَا يَنْسَى

(Kâle ilmuğâ inde rabbî fî kitâbin, lâ yadillu rabbî ve lâ yensâ.)

(Tâ-Hâ-20/52) **"Onun ilmi, Rabbimin yanında bir kitâptadır. Benim Rabbim yanlış yapmaz ve unutmaz." dedi.**

*****

A'mâ'iyetten melikiyyete kadar olan ilmi "levh-i mahfuz" da belirlenmiş olduğu halde kendinin yanındadır. Bütün faaliyetler kayda alındığından hiç biri unutulmaz ve yanlış yapılmaz. Dedi.

*****

﴿٥٣﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا

سُبُلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ أَزْوَاجًا

مِنْ نَبَاتٍ شَتَّى

(Ellezî ceale lekumul arda mehden ve seleke lekum fihâ subulen ve enzele mines semâi mâen, fe ahrecnâ bihî ezvâcen min nebâtin şettâ.)

(Tâ-Hâ-20/53) **"Yeryüzünü size döşek yapan, orada sizin için yollar açan ve semâdan su indiren O'dur. Sonra da onunla, farklı farklı bitkilerden çiftler çıkardık."**

*****

Yerzû beden arzınızı zâhiren dinlenesiniz diye size döşek yaptı. Ve Bâtinen Esmâ-i İlâhiye ilim ağaçlarının çıkması için bir zemin yaptı. Ve orada Hakk'a giden gönül yollarını açtı, ayrıca lâtif olarak görme, duyma, koklama ve idrak etme yollarını da açtı. Bunları beslemek için gönül semâsından hayat suyunu da indiren odur. Bütün bunlardan her bir Esmâ-i ilâhiyenin mânâları istikametinde türlü türlü

idrakler ve bunlardan birbirine eş çiftler çıkardı.

*****

﴿٥٤﴾ كُلُوا وَارْعَوْا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ

لأولى النهى ﴿٥٤﴾

(Kulû ver'av en'âmekum, inne fî zâlike le âyâtin li ulîn nuhâ.)

(Tâ-Hâ-20/54) **"Yeyin ve hayvanlarınızı otlatin! Muhakkak ki bunda, akıl sâhipleri için elbette Âyetler (deliller) vardır."**

*****

Zâhir bâtın bu gıdalardan yeyin. Hayvani kuvvetlerinizin levvâme bölümünü besleyinki onları kesip yiyebildiğiniz zaman sizlere lâtif idrakler olsun. Emmâre bölümünde eğiterek besleyin ki, sizi düşmanlarınıza karşı korusunlar. Kâmil akıl sahipleri için bunların hepsi birer delil ve işarettir.

*****

﴿٥٥﴾ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ

تَارَةً أُخْرَى ﴿٥٥﴾

(Minhâ halaknâkum ve fihâ nuîdukum ve minhâ nuhricukum târeten uhrâ.)

(Tâ-Hâ-20/55) **"Sizi, ondan halkettik. Ve sizi, oraya (geri) döndüreceğiz. Ve sizi, oradan bir kere daha çıkaracağız."**

*****

Hakikatiniz itibariyle bâtında idiniz, size sûret vermek için bedeninizi oradan inşa ettik ki, içinizde bulunan kimlik kuvvetleriniz kendilerine has özellikleri ile zuhura çıksınlar ve faliyyet sahasına gelsinler. Daha sonra süresi dolunca tekrar kendi bâtın hallerine geri döndüreceğiz. Ve bu sefer

evvelki gelişinizde işlediğiniz fiillerinizin takdiri için oradan tekrar çıkaracağız.

Hız.Âlî (k.a.v) efendimiz bir hutbesinden şöyle buyuruyor: "Ey insanlar siz ebediyet için halkedildiniz, sûlplerden râhimlere oradan dünyâyâ intikal ediyorsunuz. Dünyadan kabre yâni berzaha oradan da ya cennete ya cehenneme gideceksiniz." demiş ve arkasından bu Âyeti kerîmeyi okumuştur.

*****

﴿٥٦﴾ وَلَقَدْ آرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَأَبَىٰ ﴿٥٦﴾

(Ve lekad ereynâhu âyâtinâ kullehâ fe kezzebe ve ebâ)

(Tâ-Hâ-20/56) **"Ve andolsun ki; Âyetlerimizin (mûcizelerimizin) hepsini, ona gösterdik. Buna rağmen yalanladı ve (yalanında) direndi."**

*****

Âlemi mânâ da ne varsa âlemi şهادette onları açık deliller-Âyetler olarak gösterdik, ancak bunları mahlûk-varedilmiş şeyler olarak gördüğünden, bunların hakikatlerinin ve inşearlarının Hakk'a ait olduğunu anlamadığından ve bunların kendine ait mülkü olduğunu zannettiğinden bunların Hakk'a ait olduğunu yalanladı.

Nefsi emmârede aynen böyle hakikatleri ters gösterip bunları yalanlatmaktadır.

*****

﴿٥٧﴾ قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا

﴿٥٧﴾ مَوْسَىٰ ﴿٥٧﴾

(Kâle e ci'tenâ li tuhricenâ min ardinâ bi sihrike yâ mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/57) **"Sen bizi, sihrin ile yurdumuzdan çıkarmak için mi geldin ya Mûsâ?" dedi."**

*****

Zâhiren Mısır arzına-yurduna yuva kurmuş olan Fir'âvn ve âvanesi, bâtınen ise, beden Mısırına yuva kurmuş olan nefis Fir'âvn'u kendisine gönderilen akıl Mûsâsı'na ki, aslı hakikat-i Muhammediyenin Mûseviyyet mertebesi İnsân-ı Kâmilidir. Onlara geldiği zaman, kendisinde bulunan ulûmu diniyye yi ve zâhiri ahkâm-ı İlâhiyyeyi ve kendisinde bulunan bu hakikatlerin tezahürünü gösterince, onlar bunların kendilerinde bulunan hayal ve vehim kıyasları ile değerlendirmeye çalıştıklarından kendi nefislerinde bulunan vehmi kurgular ile bunları kendi yaptıkları gibi sihir zannettiler. Ve bu sihirler ile kendilerini Mısır yurdundan ve Mısır beden arzından çıkarmak istediklerini zannettiler. Ve bunun için mi geldin? Ya Mûsâ. Dediler.

*****

﴿٥٨﴾ فَلَنَاتِيَنَّكَ بِسِحْرِ مِثْلِهِ فَأَجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ
مَوْعِدًا لَنُخْلِفَهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٩﴾

(Fe le ne'tiyenneke bi sihrin mislihî fec'al beynenâ ve beyneke mev'iden lâ nuhlifuhu nahnu ve lâ ente mekânen suvâ.)

(Tâ-Hâ-20/58) **"Öyleyse biz de sana mutlaka onun gibi bir sihir getireceğiz. Şimdi (sen), seninle bizim aramızda bir zaman (buluşma zamanı) (ve) bizim ve senin, ihtilâf etmeyeceğimiz uygun bir yer tayin et."**

*****

Onlar, bu İlâh-î hakikatlerin "zâtî siryan" "zât-î tesir" ile olduğunu bilmediklerinden kendi bilgilerine kıyasen bunları da öyle hayal kurgu zannettikleri için mücadeleye girmeye meydan okumaya kalktılar. Ve bizde bunları gösteririz diye iki taraf içinde uygun bir zaman tespiti istediler. **(buluşma zamanı)** nefsin ve Rûh'un en uygun buluşma yerini ve zamanını tayin et, demeleri kendilerine olan nefsân-i benliklerinin hayali ve vehmi güvenine dayanarak seçimi

Mûsâ'ya, yani akla bırakmışlardır.

*****

﴿٥٩﴾ قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّيْنَةِ وَأَنْ يُحْشَرَ النَّاسُ

ضُحًى

(Kâle mev'udukum yevmuz zîneti ve en yuhşeren nâsu duhan.

(Tâ-Hâ-20/59) **(Mûsâ (a.s.) "Sizin (bizimle) buluşma zamanınız, ziynet (bayram) günü ve insanların toplandığı, duhan (kuşluk) vakti olsun." dedi."**

*****

"Ziynet (bayram) günü" Süs ve süslenme günü, yani bütün hayal ilmi elbiselerini giyme ve giyinme günü. Sihirbazlıklarını ortaya çıkarmak için bütün örtülerine bürünme günü. Bu onlar için bir bayram şenliği olacağı anlayışları ile bu günü seçen Mûsâ'ya itiraz etmememleri çünkü o gün kalabalık olacağından Mûsâ ve Harun (a.s.) lar halkın önünde nasıl mahcub olacaklar bunları düşünmektedirler.

(kuşluk) vakti, gece karanlığının sona erdiği ilmi ilâh-î gönül güneşinin doğduğu ve diğer nefsi aydınlıkları etkisiz hâle getirdiği zaman. Onlarda zannettiler ki, bu aydınlanma kendi hayal ve zanları üzere olacak.

*****

﴿٦٠﴾ فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى

(Fe tevellâ fir'avnu fe cemea keydehu summe etâ.)

(Tâ-Hâ-20/60) **"Böylece firavun döndü (gitti). Arkasından hilelerini topladıktan sonra geldi."**

*****

Bilindiği o devirde mısırdaki sihirbazlık oldukça büyük bir alâka görmekteydi. Ve bu ilimde ileri gitmiş olan

sihirbazlarını, nefs-i emmârenin bütün hayal ve vehim güçlerini toplayarak geldi.

Bir rivâyette Fir'âvn göre o günün ülkenin en meşhûr 72 sihirbazını toplamıştır.

*****

﴿٦١﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ وَيَلِكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ

كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَنْ افْتَرَىٰ ﴿٦١﴾

(Kâle lehum mûsâ veylekum lâ tefterû alallâhi keziben fe yushitekum bi azâbin, ve kad hâbe menifterâ.)

(Tâ-Hâ-20/61) **"Mûsâ onlara şöyle dedi: "Size yazıklar olsun! Allah'a yalanla iftira etmeyin yoksa sizi azâbla yok eder ve (O'na) iftira eden(ler) hebâ olmuştur.**

*****

Göstereceğiniz görüntüler asl olmayıp uydurma ve yanıltma olacağından, böylece halkı aldatmış ve güya bunlar Hakk'ın kuvvetiyle oluyormuş gibi olacağından "Allah'a iftira" etmeyin yani onun gücü ile oluyormuş gibi göstermeyin. Eğer nefs-i emmâre'den korkup böyle davranıyorsanız ahirette hebâ olmuş olursunuz.

*****

﴿٦٢﴾ فَتَنَّا زَعْوًا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَىٰ ﴿٦٢﴾

(Fe tenâzeû emrehum beynehum ve eserrûn necvâ.)

(Tâ-Hâ-20/62) **"Böylece işlerini (hilelerini), kendi aralarında görüştüler (tartıştılar) ve gizlice konuştular."**

*****

Mûsâ (a.s.)'ın bu kadar ağır konuşması karşısında sihirbazlar tereddütte kaldılar ve aralarında konuyu görüştüler.

*****

﴿٦٣﴾ قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ
مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثْلَى ﴿٦٣﴾

**(Kâlû in hâzâni le sâhirâni yurîdâni en yuhricâkum
min ardikum bi sihrihimâ ve yezhebâ bi tarîkatikumul
muslâ.)**

(Tâ-Hâ-20/63) **"Bu ikisi gerçekten iki sihirbazdır.
Sihirleri ile sizi yurdunuzdan çıkarmak ve üstün olan
tarikâtınızı (yolunuzu, dîninizi), yok etmek
istiyorlar." dediler."**

*****

Nefs-i emmâre yani Fir'âvn taraftarı olan hayal ve
vehim. Akıl ve fikir hakkında "bu ikisi," kendi zanları üzere
hayal etikleri, akıl ve fikir hakkında kendi hayal ve vehim
halkına, sizi beden yurdunuzdan çıkarmak istiyorlar bunlar
gerçekten sihirbazdır dediler.

*****

﴿٦٤﴾ فَاجْمَعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ اتُّوْا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ
الْيَوْمَ مَنْ اسْتَعْلَى ﴿٦٤﴾

**(Fe ecmiû keydekum summe'tû saffen, ve kad eflהל
yevme menista'lâ.)**

(Tâ-Hâ, 20/64) **"(Fir'âvn şöyle dedi): "Artık hilelerinizi
(sihirlerinizi) toplayın. Sonra saf saf (sırayla) gelin.
Ve o gün üstün gelen, felâha (kurtuluşa, zafere)
ulaşmış olur."**

*****

Fir'âvn olan, nefsi emmâre, taraftarları olan, Kahhar ve
cebbar taraftarlarına, bütün hayal ve vehim hilelerinizi,
bunların yapımı için âletlerinizi toplayıp gelin. Onlara-akıl ve
fikre üstün gelin, dedi.

*****

﴿٦٥﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّمَا أَنَا تِلْكَiy وَآمَّا أَن نَكُونَ
أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ

(Kâlû yâ mûsâ immâ en tulkiye ve immâ en nekûne evvele men elkâ.)

(Tâ-Hâ-20/65) "**Ya Mûsâ, (asânı) sen mi atarsın yoksa önce atan biz mi olalım?" dediler.**"

*****

Ya Mûsâ (**asânı-aklını**) senmi? Atarsın yoksa! Bizlermi atalım? Dediler.

*****

﴿٦٦﴾ قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيَّهُمْ يُخِيلُ
إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ

(Kâle bel elkû, fe izâ hıbâluhum ve ısıyyuhum yuhayyelu ileyhi min sihrihim ennehâ tes'â.)

(Tâ-Hâ-20/66) "**(Mûsâ (a.s.)): "Hayır, (siz) atın!" dedi. Böylece (onları attıkları) zaman onların ipleri ve asâları, kendisine, onların sihirlerinden dolayı "hızla hareket ediyor" gibi göründü.**"

*****

O gün madenlerinden cıva gibi madenler ile çeşitli sihirbazlık örnekleri göstermişler. Cıva sıcaklığın tesiri ile genişlediğinden, dışarıdan bakanlar hareket ediyor zannettiler. Bilindiği üzere her peygamber kendi döneminde hangi ilim ileri düzeyde ise o ilmin en kemâlli hali ile ortaya çıkmaktadır ki o mevcut ilmin beşer ilmi olduğunu, idrâk ettirerek o ilmin üzerinde, ilâh-î bir ilim olduğunu ortaya koymaktadırlar. Mûsâ (a.s.) döneminde sihirbazlık en ileri düzeyde imiş.

*****

﴿٦٧﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى ﴿٦٧﴾

(Fe evcese fî nefsihî hîfeten mûsâ.)

(Tâ-Hâ-20/67) "**Bu sebeple Mûsâ , kendinde bir korku hissetti.**"

*****

Düşmanını küçük görme, denir, işte Mûsâ (a.s.)'da karşısında bu kadar çok rakip görünce bir an bu şekilde hissetti. Kendisinde bulunan az da olsa vehim duygusu harekete geçmişti. Bu yüzden biraz tereddüt geçirdi.

*****

﴿٦٨﴾ قُلْنَا لَا تَخَفِ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ﴿٦٨﴾

(Kulnâ lâ tehaf inneke entel a'lâ.)

(Tâ-Hâ-20/68) "**Korkma! Muhakkak ki sen, sen üstünsün.**" dedik.

*****

İşte bu yüzden o anda "**bizde**" orada olduğumuzdan kelâm sıfatı ile "**Korkma!** Senin hakikatin bizim hakikatimiz olduğundan "**sen, üstünsün.**" dedik.

*****

﴿٦٩﴾ وَالْقِيَامِ فِي يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا

صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴿٦٩﴾

(Ve elkı mâ fî yemînike telkaf mâ sanaû, innemâ sanaû keydu sâhîrin, ve lâ yuflihûs sâhîru haysu etâ.)

(Tâ-Hâ-20/69) "**Ve sağ elindeki (asânı) at, onların yaptığı şeyleri yutacak. Onların yaptıkları sadece sihribaz hilesidir ve sihribazlar, nereden gelirse gelsin ler, felâha (kurtuluşa) eremezler.**"

*****

Daha evvelce yere attığın gibi gene asânı yere at, Akıl Mûsâsının nûr-u ile onların yaptıkları hayali gösterileri bitki asıllı olan asân, Hakikatinde "Hay" ismini taşıyan bir kemâle erişerek onların nefs-i emmâreleri ile ürettikleri hayallerini gene aynı yoldan ortadan kaldıracaktır. Hangi kaynaktan gelirlerse gelsinler, hilelerle ürettikleri o oyunları ile "felâha-kurtuluşa" eremezler.

*****

﴿٧٠﴾ فَأَلْقَى السَّحْرَةَ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَرُونَ
وَمُوسَى

(Fe ulkiyes seharatu succeden kâlû âmennâ bi rabbi hârûne ve mûsâ.)

(Tâ-Hâ, 20/70) "**Bunun üzerine sihirbazlar secde ederek yere kapandılar. Biz: "Hârûn ve Mûsâ'nın Rabbine îmân ettik." dediler.**"

*****

Mûsâ (a.s.)'in asâsını yere attıktan sonra onların yaptıkları bütün sihirlerini yutunca sihirbazlar bu işin beşer işi olmadığını anlayarak secdeye kapandılar. Ve yakîn imânı ile "**Hârûn ve Mûsâ'nın Rabbine îmân ettik." dediler.**"

Nasıl ki, Allah'ın tecellisi Mûsâ (a.s.) a ağaçtan görünmüştü, sihirbazlara da bu tecelli Mûsâ'dan görünmüş oldu, bu hakikati anlayan sihirbazlar, meslekleri icabı asâ'nın yılan olmasını ilâh-i bir hâl olduğunu halktan daha evvel anladılar.

*****

﴿٧١﴾ قَالَ أَمْنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ أَدْنَى لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمْ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا قَطْعَانَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ

مِنْ خِلَافٍ وَأَصْلَبِنَكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ وَتَعَلَّمَنَّ
أَيْنَا أَشَدَّ عَذَابًا وَأَبْقَى

(Kâle âmentum lehu kable en âzene lekum, innehu le
kebîrukumullezî allemekumus sihra, fe le ukattianne
eydiyekum ve erculekum min hilâfin ve le
usallibennekum fî cuzûin nahli ve le ta'lemunne
eyyunâ eşeddu azâben ve ebkâ.)

(Tâ-Hâ-20/71) "*(Fir'âvn): "Size izin vermemden önce ona îmân mı ettiniz? Muhakkak ki o, gerçekten size sihir öğreten, sizin büyüğünüzdür (ustanızdır). Bu durumda mutlaka sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim. Ve sizi mutlaka hurma ağacına asacağım. Ve böylece hangimizin azâbı daha şiddetli ve daha kalıcı (imiş) gerçekten bileceksiniz."* dedi."

*****

Nefs-i emmâre, *(Fir'âvn)u* hayal ve vehmin, tabileri olan sihirbazlara "**Size izin vermemden önce ona îmân mı ettiniz?** Fir'âvn bu sözülle kendinin hâlen daha beden mülkünde gerçek hâkim olduğuna inanmaktadır ve kendinden başkasına inanmalarına tahammülü yoktur. Olağan dışı hadiselerin sadece sihir ile yapıldığını zanneden Fir'âvn, Mûsânın akl-ı külden gelen aklını ve kudret elini kullanarak Cenâb-ı Hakk'ın oradan kudret zuhuru yaptığını anlayamadığından ondan meydana gelen hadiseyi de sihir zannederek sizin ustanız, diyerek sihir ilmini tasdik etmiş olmaktadır. Bu yüzden, Fir'âvn kendisine tabi olmayan eski sihirbazların el ve ayaklarını kendilerine daha büyük azab olması için çapraz olarak yani sağ ayağını kestirirse sol kolunu kestirmiştir. Âyette ifade edilen hurma ağacına asmak ise onlara daha dünyada iken rahmettir. Çünkü hurma kesrette vahdeti ifade ettiğinden daha burada dünya da, iken kesret yoluyla vahdete erdiler demek olur.

*****

﴿٧٢﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْتِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾

(Kâlû len nu'sireke alâ mâ câenâ minel beyyinâti
vellezî fataranâ fakdi mâ ente kâdin, innemâ takdî
hâzihil hayâted dunyâ.)

(Tâ-Hâ, 20/72) "**Bize gelen mûcizeler karşısında
asla seni tercih etmeyiz (üstün tutmayız). Çünkü bizi,
O fitratlandırdı. Bu durumda sen, yapacağını yap.
Fakat sen, ancak bu dünyâ hayatında yaparsın.**"
dediler."

*****

Bu mûcizeler herkese geldiği halde eski sihirbazlar
"**Bize gelen mûcizeler**" demektedirler, çünkü bu
mûcizeler onlarda karşılığını bulduğundan ve faaliyete
geçtiğinden onlara gelmiş oldu. Diğerlerine ise lâfzen geldi
ise de içlerinde yer etmediğinden geldiği gibi gitmiş oldu.
Kim onları kabul etmiş ise, kabul edenlerin o mûcizeler
burhanı-delili oldu. Bu yüzden eski sihirbazlarda meydana
gelen yakîn imanının meydana getirdiği irade ve kararlılık
ile seni (**üstün tutmayız**) dediler. **Çünkü bizi, O
fitratlandırdı.** Yani bizim gerçek hakikatimizi bu yolla bize
bildirmiş oldu, oda şudur. Her bir insanda esmâ-i
Îlâhiyyenin tamamı vardır, ancak bir terkip içindedir. Kişi bu
terkibi kendi ihtiyaçlarına göre kullanması lâzımdır, nasıl
kullanacağı da reçetesinde, Peygamber olan ma'nevi
doktorlar tarafından bildirilmiştir, kim bunlara uyararak nefsi
ile mücadele ederek nefsinin isteklerini bir tarafa bırakıp
Hakk'ın isteklerine öncelik tanırsa ebedi hayatında da bu
dünya hayatında da ruhen ve vicdanen huzur bulur. Ancak
bu dünya da geçici olarak bazı bedeni ve diğer sıkıntıları
olsa da ahirette ebedi rahat ve saadete ulaşmış olur. O
anda bunları idrak etmiş olan eski sihirbazlar. "**yapacağını**

yap.” Diyerek Hakk’a olan güven ve imanlarını ortaya koymuşlardır. Senin hükmün ancak bu dünya da geçer, bu dünyanın tamamı da zâten geçicidir diyerek, Fir’âvn’a ve nefsi emmâreye tabi olmayacaklarını bildirmişlerdir.

*****

﴿٧٣﴾ اِنَّا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا

اَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ﴿﴾

(İnnâ âmennâ bi rabbînâ li yagfire lenâ hatâyânâ ve mâ ekrehtenâ aleyhi mines sihri, vallâhu hayrun ve ebkâ.)

(Tâ-Hâ-20/73) **“Muhakkak ki biz, hatalarımızı ve ona karşı sihirden bize zorla yaptırdığın şeylerden bizi, mağfiret etsin diye Rabbimize îmân ettik. Ve Allah, daha hayırlıdır ve daha bâkidir.”**

*****

Eski sihirbazlar, sözlerine devam ederek, Mûsâ’nın delâletiyle **“biz Rabbimize îmân ettik.”** Bu yüzden daha evvelce **“sihirden bize zorla yaptırdığın şeylerden bizi, mağfiret etsin”** Gafur ve rahîm isimleri ile bizim günahlarımızı örtsün. Senin geçici hükümdarlığına göre **Allah, daha hayırlıdır ve daha bâkidir.”** Dediler.

*****

﴿٧٤﴾ اِنَّهُ مِنْ يَّاتِ رَبِّهِ مُجْرِمًا فَاِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَآيْمُوْتٌ

فِيْهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿﴾

(İnnehu men ye’ti rabbehu mucrimen fe inne lehu cehenneme, lâ yemûtu fihâ ve lâ yahyâ.)

(Tâ-Hâ-20/74) **“Muhakkak ki kim Rabbine suçlu olarak gelirse, o takdirde mutlaka cehennem onun içindir. Orada ne ölür, ne yaşar.”**

*****

"Kim Rabbine suçlu olarak gelirse," yani dünyada iken yaptığı suç ve günahlarının ağırlığı ile Hakk'tan tamamen uzaklaşmış olarak kıyamet günü huzuruna gelirse, dünya da iken kendine yol ve azık hazırlığı yapmadığı için, Allah'ın rahmetinden gadabına, "cehennem" atılır. **"cehennem onun içindir."** Mükellefiyeti ve süresi bittiği için, yeni bir ibadet üretimi yapamaz. Dünyada iken ruhani vasfını kaybettiğinden cehennem malzemesinden olan maden sınıfına düşmüş olur, böylece insan-i vasıflarını kaybettiğinden, bir bakıma kurtuluş olan, insan-i ölüm ile bir daha **ölmez**, yani maden mertebesinde madeni hayatı ile hayatına devam eder. Bu hayattaki gerçek ma'nâ da hayat denemeyeceğinden, **"Orada ne ölür, ne yaşar."** Burada belirtilen bu tablo aslında çok mühim bir hakikati de haber vermektedir.

"Orada ne ölür, ne yaşar." Denmek sûretiyle gaybi olan bir kimlikten bahsedilmektedir. Ancak bu kimliğin ne yaşaması ve ne ölmesi vardır, demek sûretiyle de hiçbir kimliği olmadığı da belirtilmektedir. Bir bakıma **ölüm**, ihtiyari ve ızdırari de olsa **gidiş** üzere hâl değiştirmek olduğundan bir kemâlât demektir. **Yaşam** ise **geliş** olduğundan o da bir kemâlâttir. Bahsedilen hâl üzere **"ne ölüm, ne yaşam"** **"ne geliş ne gidiş"** olmadığına göre, bu kemâlâtlar yoktur. Ve bu durağan bir haldir, bu hâl ise yokluktur. Ancak o varlığın bünyesinde evvelce dünya da iken nefsi yönden bir varlık var olduğundan yaşamını sürdürmeye başladığı bu mertebede gerçek kimliği olan cennet kimliğini oluşturamadığından bu kimliği yok hükmündedir. İşte esas ızdırıp da budur.

*****

﴿٧٥﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ
لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾

(Ve men ye'tihî mu'minen kad amiles sâlihâti fe ulâike lehumud derecâtul ulâ.)

(Tâ-Hâ-20/75) **"Ve kim salih ameller yapmışsa ve O'na (Allah'a) mü'min olarak gelirse o zaman işte onlar, onlar için yüksek dereceler vardır."**

*****

Daha yukarıda bahsedilen Âyet-i Kerîme hükmünün dışında, sâlih amel işleyerek Hakk'a iman etmiş olarak gelenlere ise, çalışmalarının neticelerine göre **"yüksek dereceler vardır."**

*****

﴿٧٦﴾ جَنَّاتٍ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى ﴿٧٦﴾

(Cennâtu adnin tecrî min tahtihel enhâru hâlidîne fihâ ve zâlike cezâu men tezekkâ.)

(Tâ-Hâ, 20/76) **"İçinde ebedî kalacakları, altından nehirler akan cennetleri vardır. Ve işte bu, tezkiye olanların mükâfatıdır."**

*****

(20/74) Yukarıda gördüğümüz, **"Orada ne ölür, ne yaşar."** Hükmüne karşılık, burada **"İçinde ebedî kalacakları,"** diye gerçek bir hayattan bahsedilmektedir. Orada **"altından nehirler akan"** Bu Âyet-i Kerîme'de bahsedilen ifade cennet ehlinin hâl ve irfaniyyetine göre değişen bir ifade tarzıdır. Yani cennet ehlinin ilim ve amellerinin sûretlerine göredir. Eğer kişi nimet cennetlerinde ise bu nehirler nimetler ve hayat suyu olarak hiç kesilmeden akışlarına devam eder.

Eğer o kişi irfan ehli ise **"altından nehirler akan"** bu akış, zâhiren su gibi gözükse de aslında irfaniyyetlerinin daha dünya da iken **fezyi akdes**'ten gelen, **fezyi mukaddes** bilgi ve tecellileridir. Ve her tecelli yeni bir hayat ve her hayatta yeni bir doğuş olduğundan onlar ölümsüz hep yeni, yeni doğuş içindedirler ki, buda o günün hayat nehrinin devamlı akışı, ve yeni mertebelere bakışıdır.

"İşte bu, tezkiye olanların mükâfatıdır." Nefsi tezkiye-temizleme'nin değişik mertebelerde değişik idrak ve tatbikatleri vardır. Genelde **şeriat**, mertebesinde günahlar dan ve mâsivadan çekinip onlardan uzak kalarak yaşamak zâhiren-sûreta **"nefis teskiyesi"**dir.

Tarikat, mertebesinde olan **"nefis tezkiyesi"** ise farzlara ilâveten nafilelerle ve zikirle de meşgul olarak günahlardan sakınma şekliyledir.

Hakikat, mertebesinde ise kişinin gerçekten kendine dönerek kimlik tespitinde bulunması ve kendisinin hakk'ın isimlerinden başka bir şey olmadığını anlaması ile bu yoldan hareketle varlığını hakk'a vermesi ve kendinde, kendine ait bir şeyin olmadığını anlaması onun nefsiyle aslının değişmesi o mertebenin **"nefis teskiyesi"** dir.

Ma'rifet, mertebesinde ise kişinin izâfi beden varlığının da aslında tamamen **Hakk'a** ait olduğu ve kendinde bulunan *"nefs-i benlik, izâfi benlik, ve İlâh-î benlik"* lerin aslında hepsinin kendi mertebelerinde geçerli olduğu ancak bunların tamamı ile Hakk-el yakîn olarak gerçek ,ilâh-î kimliği-benliği ile yaşamaya başladığında işte o zaman hakikati üzere nefesine ârif olduğundan orada ise **Hakk'tan** başka bir şey bulunmadığından gerçek ma'nâ da **"nefis teskiyesi"** ni bu makamda yapmış olmaktadır.

*****

Mısırdan çıkış kızıl denizden geçiş.

(Tâ-Hâ-20/77-79)

﴿٧٧﴾ وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرُبْ

لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا لَا تَخَافُ دَرْكًا وَلَا

تَخْشْيًا ﴿٧٨﴾

(Ve lekad evhaynâ ilâ mûsâ en esri bi ibâdî fadrib

lehum tarîkan fil bahri yebesên, lâ tehâfu dereken ve lâ tahşâ.)

(Tâ-Hâ-20/77) **"Ve andolsun ki Biz, Mûsâ'a vahyettik ki: "Kullarımla gece (yola) çıkıp yürü! Sonra da (asânla) vurarak onlar için kuru bir yol aç! (Fir'âvnun size) yetişmesinden korkma ve (suda boğulmaktan da) endişe etme!"**

*****

Fir'âvn ve taraftarlarının bu gösteride Mûsâ (a.s.)a yenik düşmelerinden sonra Mûsâ (a.s.) artık bir şeyler yapma zamanının geldiğini hissediyor ve bekliyor idi. İşte bu hâl içinde. **"evhaynâ ilâ mûsâ en esri bi ibâdi"** **"Kullarımla gece (yola) çıkıp yürü!** Dedik. İşte böylece **İshak** (a.s.) dan başlayan **"Benî isrâîl"** in **"esri-isr"** gece yolculuğu, yani ma'nâ yolculuğu bir başka hâl üzere tekrar burada Tenzih-mertebe-i Mûseviyyetten, kaldığı yerden devam etmeye başlayacaktır.

Bir bakıma gece yolculuğu nefis ve beden zulmeti karanlığında Hakk'ın nurunu arama çalışmalarıdır. Bu da yapılan zikirlerle ve ibadetlerle olmaktadır. Ayrıca gece karanlığı, henüz daha yoğun madde-anasır beden elbisesi giymemiş olan ervah'ın batındaki lâtif varlıklarıdır. Onların vücûda-görüntüye gelmeleri için geçireceği yolları da **"isr"** dir.

Sonra da (asânla) vurarak onlar için kuru bir yol aç! Sana verdiğimiz asâ ve kol kudretiyle suya vurarak, senin suda başladığın **"isr"** gece yolculuğunun bir başka aşamasına gelmiş olmaktadır. O gün seni nasıl suda boğulmaktan kurtardığımız gibi korkma kavminle beraber gene kurtarırız. Kuru yol ise şeriat-ı Mûseviyye'dir. Ve o yoldan karşıya geçtiler.

*****

﴿٧٨﴾ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهِ فَغَشِيَهُمْ مِنَ الْيَمِّ

مَا غَشِيَهُمْ

(Fe etbeahum fir'avnu bi cunûdihî fe gaşiyehum minel yemmi mâ gaşiyehum.)

(Tâ-Hâ-20/78) "**Böylece Fir'âvn ordusuyla onları takip etti. Bunun üzerine deniz, onların üzerine öyle bir kapanışla kapandı ki, onları (tamamen) örterek kapladı (onları suda boğdu).**"

*****

Nefsi emmâre ve askerleri, akıl Mûsâ'sı, fikir Hârûn'u nu ve onların halkını, takib ederek kendilerini de aynı halde zannederek arkalarından denize girdiler. Bunun üzerine su onların üzerine kaparak bu su ile gark olmuş-nefesleri kesilmiş oldu. Benî İsrâîl-e kuru bir yol olan aynı geçit, onları boğan su oldu.

*****

﴿٧٩﴾ وَأَضَلَّ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ

(Ve edalle fir'avnu kavmehu ve mâ hedâ.)

(Tâ-Hâ-20/79) "**Ve Fir'âvn, kavmini dalâlette bıraktı ve (kavmini) hidâyetten men etti.**"

*****

Nefs-i emmâre kendi tâbilerini hayal ve vehimle aldatarak dalâlette bıraktı ve böylece hidayetten men etti.

*****

Aynı hadiselere benzer yönleriyle A'raf Sûresinden devam edelim. (A'raf-7/127-141)

*****

﴿١٢٧﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَدْرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ

لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَالْهَتَّكَ قَالَ سَنَقْتِلُ أَبْنَاءَهُمْ

وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾

(A'raf-7/127) (Ve kâlel meleu min kavmi fir'avne e tezeru mûsâ ve kavmehu li yufsidû fil ardı ve yezereke ve âliheteke, kâle senukattilu ebnâehum ve nestahyî nisâehum ve innâ fevkahum kâhirûn.)

Fir'âvn kavminin ileri gelenleri dediler ki: "Seni ve ilâhlarını terketsinler de yeryüzünde fesat çıkarsınlar diye mi Mûsâ'yı ve kavmini serbest bırakacaksın?" Fir'âvn da dedi ki: "Onların oğullarını öldüreceğiz, kızlarını sağ bırakacağız ve onlar üzerinde kahredici bir üstünlüğe sahibiz."

*****

Onların oğullarını, akl-ı külden gelen füyuzatı, öldüreceğiz. Kızlarını nefs-i külden gelen nefis duygularını sağ bırakacağız ki onları biz kullanalım.

*****

﴿١٢٨﴾ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾

(A'raf-7/128) (Kâle mûsâ li kavmihisteînû billâhi vasbirû, innel arda lillâhi yûrisuhâ men yeşâu min ibâdihî, vel âkıbetu lil muttekîn.)

"Mûsâ, kavmine dedi ki: "Allah'ın yardımını ve lütfunu isteyin ve sabır gösterin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah'ındır. Kullarından dilediğini ona mirasçı kılar. Sonunda kurtuluş müttakilerindir."

Bizim beden arzımız Fir'âvn'un şirretli hâli içerisinde yaşarsa oranın hâkimi Fir'âvn olur, fakat Mûsâ Fir'âvn'u alt

ettiğinde oranın hâkimi Mûsâ olur, işte bu arza Mûsâ vâris olmuş olur. Muhammedîyyül seyirde Mûsevîyyet mertebesinde Mûsâ sahibi olunmuş olur kişi bu şekilde daha sonra İsâ sahibi daha sonra Muhammed (s.a.v)'in hakîkati sahip olacak ki bu yol sonucu Mısır'dan çıkıp Kûdüs-ü Şerîf'e oradan da Mekke-i Mûkerremeye ulaşılsın ve seyir tamamlansın.

Yeryüzünden kasıt esmâ-i ilâhîyedir, yâni Cenâb-ı Hakk bedenlerimizden hangi esmâyı isterse onu zuhura getirir, çünkü esmâ-i ilâhîye onun mânâ kullandırır.

Sonunda kurtuluş ittika edenlerindir yâni kimler ittika etmişlerse onlar sona erer mânâsınadır, onun dışındakiler iyi akıbeta uğrayamazlar. Her mertebeden yapılan ittika o mertebe kişiyi nereye götürüyorsa oraya ulaştırır.

*****

﴿١٢٩﴾ قَالُوا أَوْزِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمَنْ
بَعْدَ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ
وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

(A'raf-7/129) (Kâlû ûzînâ min kabli en te'tiyenâ ve min ba'di mâ ci'tenâ, kâle asâ rabbukum en yuhlike aduvvekum ve yestahlifekum fil ardı fe yanzure keyfe ta'melûn.)

"Kavmi de dediler ki: "Sen bize gelmeden önce de eziyet gördük, sen geldikten sonra da." Mûsâ dedi ki: "Umulur ki, Rabbiniz düşmanlarınızı helâk edip de sizi yeryüzünde hâlife kılacaktır ve sizin nasıl işler yaptığınıza bakacaktır."

*****

Akıl **Mûsâ's**ına bağlı olan diğer duygular, **"Sen bize gelmeden önce de eziyet gördük, sen geldikten sonra da."** Ancak aradaki fark, akıl **Mûsâ's**ının onları oradan çıkarmasıdır. Akıl **Mûsâ's**ı gelmemiş olsaydı onlar daha devamlı orada azap çekeceklerdi. **"Sizi** beden arzı, **yeryü-**

zün de hâlife kılacaktır.”

*****

﴿١٣٠﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِنَ
الْثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١﴾

(A'raf-7/130) **Ve lekad ehaznâ âle fir'âvne bis sinîne ve naksın mines semerâti leallehum yezzekkerûn.)**

"Gerçekten biz, Fir'âvn sülâlesini, senelerce kıtlık ve gelir noksanlığı içinde tutup kıvrandırdık ki, düşünüp ibret alsınlar."

*****

Nefs-i emmâre "***Fir'âvn ve sülâlesini, senelerce ma'neviyyat kıtlığı ve ibadet ve ameli sâlih, gelir noksanlığı içinde baş, başa tutup kıvrandırdık ki, hallerini düşünüp ibret alsınlar.***" Ancak onlar ibret almadılar ve bilinen akıbete yol aldılar.

*****

﴿١٣١﴾ فَإِذَا جَاءَتْهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ
تُصِبُّهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا
طَّأَّرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١﴾

(A'raf-7/131) **(Fe izâ câethumul hasenetu kâlû lenâ hâzihî, ve in tusibhum seyyietun yettayyerû bi mûsâ ve men meahu, e lâ innemâ tâirûhum indallahi ve lâkinne ekserehum lâ ya'lemûn.)**

"Fakat kendilerine iyilik geldiği zaman, işte bu bizim hakkımızdır, dediler, başlarına bir kötülük gelince de, işte bu Mûsâ ile yanındakilerin uğursuzluğu yüzünden, dediler. İyi bilin ki, onların uğursuzluğu Allah katındandır. Lâkin çoğu bunu bilmezler."

Başımıza bir eksiklik geldiği zaman genelde hep başka taraflarda sebeplerini ararız, oysa o zaman bizim kendimizi eleştirmemiz lâzımdır, acaba ben nefsimden farkında olmadan bir şeyler yaptım ve kapasitemi aşmış zorlandım, meselâ borçlanıp eşya aldım vb. gibi sonra zorlandığımda kişinin ben kendim yaptım ve zorlandım diyerek işi kendisine çekmesi lâzımdır.

*****

﴿۱۳۲﴾ وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لَتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿﴾

(A'raf-7/132) **(Ve kâlû mehmâ te'tinâ bihî min âyetin li tesharenâ bihâ fe mâ nahnu leke bi mu'minîn.)**

"Ve sen büyülemek için her ne mucize getirirsen getir, biz sana inanacak değiliz," dediler.

*****

İşte burada dahi görüldüğü üzere nefsi emmâre ile aklı külden gelen aklın çatışması sürekli insânın üzerindedir.

*****

﴿۱۳۳﴾ فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالْدَّمَ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿﴾

(A'raf-7/133) **(Fe erselnâ aleyhimut tûfâne vel cerâde vel kummele ved dafâdia ved deme âyâtin mufassalâtin festekberû ve kânû kavmen mucrimîn.)**

"Biz de kudretimizin ayrı ayrı alâmetleri olmak üzere başlarına tûfan, çekirge, haşere, kurbağalar ve kan gönderdik, yine inad edip direndiler ve çok mücrim (suçlu) bir kavim oldular."

*****

Burada da Cenâb-ı Hakk bir vâsıta belirtmeden "Biz" gönderdik diyor. Nefsi emmâre îmân'a yâni Hâdî ismine karşı şiddetini arttırdığı zaman Cenâb-ı Hakk Hâdî ismine yardımcı olarak nefsi emmârenin üzerine ilk önce bir tûfan gönderiyor. Demek ki Cenâb-ı Hakk Hâdî esmâsına zorda kaldığı durumlarda Kahhar esmâsı ile yardımcı oluyor.

Çekirge, haşere, kurbağa ve kan dikkât edilirse nefsi emmârenin özellikleri yâni Cenâb-ı Hakk nefsi emmâreyi nefsi emmâre ile terbiye ediyor. Ve kişideki nefsanî güçler kendi kendini yemeye başlıyor. Nil nehri biz zaman sırf kan olarak akmış, aynı şekilde nefsi emmâre mertebesinde zuhuratta, biraz kan akması lâzımdır.

*****

﴿۱۳۴﴾ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِن كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿﴾

(A'raf-7/134) **(Ve lemmâ vakaa aleyhimur riczu kâlû yâ mûsed'u lenâ rabbeke bi mâ ahide indeke, le in keşefte anner ricze le nu'minenne leke ve le nursilenne meake benî isrâil.)**

"Ne zaman ki, azâp üzerlerine çöktü, dediler ki, "Ey Mûsâ! Bizim için Rabbine dua et, sana olan ahdi hürmetine eğer bizden bu azâbı kaldırır uzaklaştırırsan, yemin olsun ki, sana kesinlikle iman edeceğiz. Ve İsrâiloğullarını seninle birlikte göndereceğiz."

*****

Nefsi emmâre gelen bu zorluklar karşısında görüldüğü gibi sıkıştı ve Hâdî ismine iltica etti.

*****

﴿۱۳۵﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَىٰ آجَلٍ هُمْ بِالْغُورِ

اِذَا هُمْ يَنْكُتُونَ ﴿١٣٥﴾

(A'raf-7/135) **(Fe lemmâ keşefnâ anhumur ricze ilâ ecelin hum bâligûhu izâ hum yenkusûn.)**

"Ne zaman ki, belli bir süreye kadar onlardan azâbı kaldırdık, derhâl yeminlerini bozdular."

*****

Bizim kendi varlığımızda olan da aynı şekildedir, nefsi emmâre biraz rahata kavuşunca yapması gereken herşeyi unutup hemen eski hâllerine döner.

*****

﴿١٣٦﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بَآئِهِمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾

(A'raf-7/136) **(Fentekamnâ minhum fe agraknâhum fil yemmi biennehum kezzebû bi âyâtinâ ve kânû anhâ gâfilîn.)**

"Biz de, Âyetlerimizi inkâr ettikleri ve onlara kulak vermedikleri için kendilerinden intikam aldık da hepsini denizde boğduk."

İşte îmân ehli ahdinde sadık olursa bir gün muhakkak nefsi emmâresinden intikam alınır ve o denizde boğulur, deniz de ilâhî ilim denizidir. Ve dikkât edersek her îmân ehlinin karşısında muhakkak bir küfür ehli vardır.

*****

Benzeri ifadeler (Şuera-52/68) Âyetlerin de de vardır bildirmekle yetinelim. Tekrar A'raf Sûresinin (A'raf-7/137-141) Âyetleri ile yolumuza devam edelim.

*****

﴿١٣٧﴾ وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ
مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَعَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ
كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا
وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا
يَعْرِشُونَ ﴿١٣٨﴾

(A'raf-7/137) (Ve evresnel kavmellezîne kânû yustad'afûne meşârikal ardı ve megâribehelletî bâreknâ fihâ, ve temmet kelimetu rabbikel husnâ alâ benî isrâîle bi mâ saberû, ve demmernâ mâ kâne yasnau fir'avnu ve kavmuhu ve mâ kânû ya'rişûn.)

"Ve o hırpalanıp ezilmekte olan kavmi de veryüzünün, bereketle donattığımız doğusuna ve batısına mirasçı yaptık. Ve böylece Rabbinin, İsrâiloğullarına olan o güzel vaâdi, sabırları yüzünden gerçekleşti. Biz de Fir'âvn ile kavminin yapageldikleri sanat eserlerini ve diktikleri binaları yerle bir ettik."

*****

Buna benzer Âyetler günümüzde mevcûd olan Tevrat'ta da vardır ve bu nedenle o topraklar bize vaâd edildi diyerek Yahudiler o topraklara sahip çıkmaya çalışıyorlar.

Bâtinen baktığımızda ise doğuyu gönül âlemini Mûsevîyyet mertebesine mirasçı kıldık, batıyıda batıl olanlara mirasçığı kıldık demektir.

Kelimededen maksat, Allah'ın Kelâm sıfâtını duyucu bir kavim olarak onları halkettik ve **"lâ mevcude illâllah"** kelimesinin hakikatini onlara açtık demektir. Bu mertebenin bizim varlığımızdaki yeri ilâhî hakikatleri anlamaya başlama noktasıdır.

Mûsâ (a.s.) o güne kadar gelen insânların içerisinde Allah kelâmını, zât kelâmını duyan kimsedir ve bu târikat mertebesidir, şeriat mertebesinde böyle bir duyuş yoktur, ilhâmi bir duyuş vardır fakat bu mertebede fiili olarak duyuş

vardır.

Mûsâ (a.s.) o kadar yakından duyuyor ki Cenâb-ı Hakk'ın sesini ve görmeyi istiyor ve bunun üzerine "*len terâni*" yâni "*sen Beni göremezsın*" hîtâbı geliyor. Âdem (a.s.) ile başlayan seyirde artık ayak yerden kurtulup mîraca çıkılmaya başlanmıştır. Bu mertebeye gelenlerde bu olayın bir nüshası yâni ses olarak duyuş olmasa da ilhâm olarak duyuşlar olması gereklidir.

Efendimize (s.a.v) Vedâ haccında "*sizin dininizi bugün tamamladım*" diyerek Cenâb-ı Hakk Âdemiyetten îtibaren gelen din-i mübîn-i İslâm'ın sonunu orada hükümler babında mühürledi. Mûsâ (a.s.)'a ise kelime tamamlandı.

*****

﴿١٣٨﴾ وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٩﴾

(A'raf-7/138) **(Ve câveznâ bi benî israîel bahre fe etev alâ kavmin ya'kufûne alâ asnâmin lehum, kâlû yâ mûsac'al lenâ ilâhen ke mâ lehum âlihetun, kâle innehum kavmun techelûn.)**

"Ve İsrâiloğullarının denizden geçmelerini sağladık? Derken bir kavme vardılar ki, onlar, kendilerine mahsûs bir takım putlara tapıyorlardı. Dediler ki; Ey Mûsâ! Onların ilâhları gibi, sen de bize bir ilâh yap! Mûsâ da onlara dedi ki: Siz gerçekten cahillik eden bir kavimsiniz."

*****

Mûsâ (a.s.) asâsı ile denize vurduğu zaman oniki tane yol açılıyor, önce girmeye çekinmişler fakat her kanaldan giden aradaki yerin şeffaf olmasından dolayı diğerlerinin yollarını gördüğünden mutmain olmuşlar ve her yoldan bir sıbt karşıya geçmiş. Ve buradaki denizin açılması nedeniyle oradaki kara parçası dünyada bir kere güneşi görüp

kapanan bir kara parçasıdır. Son ferdide girdikten sonra arkadan Fir'âvn ve ordusu geliyor, fakat bu kanallara girmeye tereddüt ediyorlar, tam o anda Cebrâîl (a.s.) bir kısrağın üstünde o kanaldan içeri giriyor, onu gören Fir'âvn'nun binmiş olduğu aygır at hemen onun arkasından koşuyor ve onu diğerleri takip ediyor. Hepsi girer girmez açılmış olan sular anında kapanıyor ve hepsi orada boğuluyorlar. Boğulmadan önce Fir'âvn Mûsâ'nın ve Hârun'un rabbına îman ettim diyor fakat boğulurken söylediği için kabul edilmiyor. "*Bu hususta âlimlerin değer yargıları muhteliftir.*" Fakat bir müddet sonra cesedi sudan dışarı çıkıyor, tefsirlerde onu ilâh zannedenlere delil olarak çıktığı söyleniyor, işte kelime-i tevhid'i Zâhiren söylediği için Zâhiren cesedi kurtuluyor. Buradan çıkan sonuç kişi kelime-i tevhidi ne şekilde söylesin o söylediği şekilde karşılığını buluyor.

Bâtinen oniki kanaldan geçmeleri seyri sülûk yolundaki oniki dersin karşılığıdır. Her kişi kendi dersinde nereye gelmişse ancak o kanaldan geçip oniki mertebeyi bitiriyor. Her Hakk yolcusu hangi mertebede ise, Mûsâ (a.s.)'ın asâsını yere vurup çıkan oniki pınardan her bir kavmin nereden içeceğini bilmesi gibi bilir, ve ilmîni oradan alır. İlk yedi mertebe kişinin kendi iç bünyesinde olan emmâre, levvâme, mülhîme, mutmainne, razıyye ve mardıyye..... mertebeleridir, daha sonra gelen beş mertebeyede hazerat-ı hamse, deniliyor ve bunlarda dış âlemde oluşan mertebelerdir, ki tevhid-i ef'âl, tevhid-i esmâ, tevhid-i sıfât, tevhid-i zât ve insânı Kâmil olarak isimlendirilmiştir.

Ayrıca Kûr'ân-ı Kerîm'de belirtilen Âyetleri çok iyi anlamamız için her mertebe, neyi ifâde ediyor, evvelâ bunu bilmemiz lâzımdır, ve meseleleri mertebelerine oturtmamız gerekiyor. İşte beni İsrâîl'de bir mertebenin ifâdesidir ve bizi oraya ulaştırmaya çalışır, oysa zâhiren beni İsrâîl kavmine olan bu hitâbı bizler sadece orada bırakıp ötesine geçemiyoruz. Kûr'ân-ı Kerîm Allah'ın kelâmı olduğuna ve kelâmda zâtından ayrı olmadığına göre bizler Kûr'ân-ı Kerîm'i okuduğumuz zaman Allah'ın zâtıyla karşı karşıya

imişiz gibi okumamız lâzımdır, Hatta burada Cebrâîl (a.s.)'a bile ihtiyaç yoktur çünkü Cebrâîl (a.s.)'ın Efendimize (s.a.v) getirdiği metin elimizde, o zaman Cebrâîl (a.s.)'a ihtiyaç vardır, burada artık yol daha da kısalmıştır. Yalnız bunların anlaşılması için bizde Cebrâîl'i bir akıla ihtiyaç vardır yâni temiz, düzgün, takıntıları, şartlanmaları, bağlantıları olmayan, saf bir akla ihtiyacımız vardır. Her birerlerimiz çeşitli şekillerde bilgilerle donanmışızdır, fakat bunlar yeterli değildir, bunun ilerisine geçmek lâzımdır. Yâni bir insân bulunduğu cemiyet içerisinde nasıl bir yargılar değerlendirmesi oluşturmuş ise kanaâtleri ve kıstasları o düzeyde olur. Her gurup aynı Kûr'ân ve Hâdîslerden kaynak aldıkları hâlde değişik değerlendirmelerde bulunurlar, oysa herbirinin bir şekilde haklı tarafları vardır.

İçinde olduğumuz şartlanmalar bizi sınırlandırır, okuduğumuz kitâplar, içinde olduğumuz gurup vb. şekillerde aldığımız bütün bilgiler bizi sınırlar. Vahdet kanalı bambaşka bir kanaldır, bu kanalın antenlerinin oluşması lâzımdır ki, oradan gelenler iç bünyeye intibak edebilsin. Bunun içinde kapalı olan yerlerden ona kanal açmak lâzımdır, aynı birikmiş su, yolundaki pisliklerin temizlenerek suya akış yolu sağlamak gibidir. Ancak tabi ki bu diğer bütün bilgiler tamamen terkedilecek demek te değildir, belki bir müddet ara verilmesi gerekecektir.

Beni İsrâîl, gece yürüyenin çocukları demektir, yâni Yakub (a.s.) ikiz kardeşiyle çıkan kabîle reisliği için ihtilâf neticesi olarak yakın bir şehirdeki akrabalarının yanına gece yürüyerek gündüz saklanarak yaptığı yolculuktan dolayıdır. Ve bâtın olarak, gece yürüyenler, geceleri kalkıp nafile ibâdetlerini yapan bizleriz. Yakub kelime mânâsı olarak saffetullah ve abdullah anlamına geldiği içinde "ey gece yürüyen kullarımın çocukları" ibaresi, saf ve temiz kullarımın çocukları demektir, bir bakıma buradaki saf ve temiz kullar târikat mertebesindeki gerçek "şeyh-mürşidler" ve çocukları, onların müridleridir. Ancak dikkât edelim bu gece yürüyüşü Müseviyyet mertebesi itibarıyla, Muhammedîyyet mertebesinde bu yürüyüş (Esrae-17/1)

dir, ayrıca "gecenin bir kısmında uyan ve sana özel nafil olarak onunla teheccüd namazı kıl. Umulur ki Rabbin seni makam-ı Mahmud'a ulaştırır" (17/79) Âyetlerinde belirtilen gece yürüyüşleridir. Fakat beni İsrâîl hâdisesini yaşamadan bu mertebeye ulaşamayız, bunu söyleriz, söyleriz fakat hakîkate ulaşamayız. Beni İsrâîl, mertebesindeki gece yürüyüşü, yeryüzünde olan yâni bedensel temizliği meydana getirmek içindir, Hz. Resûlullah (s.a.v)'ın mertebesinden ise, mîrac'taki hakîkati meydana getirmek için yapılan gökyüzü faaliyetidir. Biri yedi nefis mertebesindeki çalışmalar, diğeri hazerat-ı hamse mertebesindeki çalışmalardır. Makam-ı Mahmud ise bireysel olarak baktığımızda Cenâb-ı Hakk'ın her birerlerimizin gönüllerine koyduğu hakikat-i Muhammedîyyenin bir merkezi yâni özelliğidir. Ayrıca Efendimizin (s.a.v) şahsında olan bir makam-ı Mahmud vardır. Evvelâ kendimizdeki makam-ı Mahmud'u bulmalıyız ki Efendimizin (s.a.v) şahsında olan makam-ı Mahmud'a ulaşabilelim.

İşte Cenâb-ı Hakk'ın öyle büyük lütûfları var ki, bizler o gelen lütûfları bir şekilde yakalayıp tutmak zorundayız yoksa bu nîmetler bize çarpar ve biz tutamaz isek başka yönler giderler bize hiçbir faydası olmaz.

Onların puta tapmak, Mısır'da da alıştıkları üzere özlerinde olduğu için böyle bir istekte bulundular, çünkü elle tutulur bir tapılacak ilâh istiyorlardı.

*****

﴿۱۳۹﴾ اِنَّ هٰؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ مَا هُم فِيْهِ وَّبٰطِلٌ مَا كَانُوْا

يَعْمَلُوْنَ ﴿﴾

(A'raf-7/139) **(İnne hâulâi mutebberun mâ hum fihi ve bâtilun mâ kânû ya'melûn.)**

"Çünkü o gördüklerinizin içinde buldukları din, yok olmaya mahkûmdur ve bütün yaptıkları batıldır."

﴿١٤٠﴾ قَالَ أَغَيَّرَ اللَّهُ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ

عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿﴾

(A'raf-7/140) (Kâle e gayrallâhi ebgîkum ilâhen ve huve faddalekum alel âlemîn.)

"Sizi âlemlere üstün kılan Allah olduğu hâlde, ben size O'ndan başka ilâh mı arayayım! dedi."

*****

﴿١٤١﴾ وَأَذَّ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ

الْعَذَابِ يُقْتَلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي

ذَلِكَ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿﴾

(A'raf-7/141) (Ve iz enceynâkum min âli fir'avn'e yesûmûnekum sûel azâbi, yukattilûne ebnâekum ve yestahyûne nisâekum ve fî zâlikum belâun min rabbikum azîm.)

"Hani sizi, Fir'âvn sülâlesinin elinden kurtardığımız zaman, hatırlasanıza, size azâbın kötüsünü yapıyorlardı; oğullarınızı öldürüyorlar, kızlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda sizin için Rabbiniz tarafından büyük imtihan vardı."

Erkekleri beni İsrâîl güçlenmesin diye öldürürlerken, kızları da evlerde hizmetçi olarak kullanmak üzere bırakıyorlardı. Bâtinen bakarsak, Fir'âvn yâni nefsi emmâre kendi bünyemizdeki akıl olan Mûsâ'nın ürettiği erkek çocuklarını yâni hakîkati ilâhîyyeyi anlamaya çalışan düşünceleri kesiyor ve nefsânî düşünceleri yâni kızları ise bırakıyor. İlâhî varidat üzere kişiye gelen iyi ahlâk ve bilgilerin faydasız ve kullanılmaz hâle getirilmesi ve hayâl ve vehim üzere gelenlerin ise kullanımda kalması demektir.

*****

**Fir'âvu'un boğuluşu hakkında "Yûnus
Sûresinde belirtilen âyet-i Kerîme'ler.**

(Yûnus-10/90-92)

*****

﴿٩٠﴾ وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ
وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدُوًّا حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ
قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو
إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾

(Yûnus-10/90) (ve câveznâ bibenî İsrâilelbahre
feetbeahüm Fir'âvn'ü ve cünüdühü bagyen ve adven
hattâ izâ edrakehülgarakü kâle âmentü ennehü lâ
ilâhe illelezi âmenet bihi benü isrâile ve ene
minelmüslimîn.)

**"Ve İsrâil oğullarını denizden geçirdik. Fir'âvn ile
askerleri ise zulmetmek ve saldırmak üzere onların
arkalarına düşmüşlerdi. Nihayet ona boğulmak
yetişince dedi ki: Ben İsrâil oğullarının imân etmiş
olduklarından başka ilâh olmadığına muhakkak ki,
imân ettim ve ben de Müslümanlardanım."**

*****

Daha evvelki, benzeri Âyet-i Kerîme'lerde de, ifade edil-
diği gibi, "Beni İsrâil-gece yürüyenlerin oğulları" zâten yol
ehli oldukları için önlerine çıkan nefis deryasını mürşitlerinin
önderliğinde, buldukları mertebelerinin ilmi, ve imânları
ile aştılar. Yol ehlinin arkalarına düşen nefsi emmâre ve
askerleri, bu yolun eğitimini almadıkları ve ayrıca, inkâr
ettikleri için, yolu ve tehlikelerini de bilemediklerinden,
tedbir alamadılar ve bu yüzden üzerlerine kapanan nefis
deryasını durduramadılar. Ve böylece gece yürüyenler gibi

deryadan geçeceklerini zannettiler, ancak nefsi emmâreleri onları aldatıp nefis denizini üzerlerine kapadı nefsi emmârenin askerleri kendi nefis denizlerinde boğuldular.

Nihayet ona-" Fir'âvn" boğulmak yetişince, bu halleri gören ve düşünen nefis " **Fir'âvn**"u, kendinin de, kendi gadabında, boğulmak üzere olduğunu görünce, çareyi benî İsrâîl'in inandığı rabb'e inanmakta, yani mürşidin peşinden, ancak imân ile gitmek lâzım geldiğini son anda dahi olsa bile, lâzım geldiğini anlayarak, **imân ettim ve ben de Müslümanlardanım.** Diyerek aslının ve özünün müslüman olduğunu bildirmiştir.

*****

﴿٩١﴾ اَلَّذِيْنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٩١﴾

(Yûnus-10/91) (El ane ve kad asayte kablü künte minel müfsidîne)

"Şimdi mi?. Ve sen muhakkak ki, evvelce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuş idin."

*****

"Şimdi mi?." Yani çaresiz olarak sonunun geldiğini anladığın zaman mı? İmân ettin.

*****

﴿٩٢﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدْنِكَ لَتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً

وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾

(Yûnus-10/92) (Felyevme nüneccike bibedenike liteküne limen halfeke âyeten ve inne kesiran minennâsi an âyatina le gafilüne)

"Artık bugün senin cesedini kurtaracağız, tâki, senden sonra geleceklere bir ibret olasın. Ve şüphe yok ki, insanlardan birçokları bizim âyetlerimizden elbette gafillerdir."

*****

"Artık bugün senin cesedini kurtaracağız," Bu ifade şunu belirtmektedir. Nefsi emmârenin kendine ait bir şeyi olmadığı ancak bir elbise-cesetten başka bir şey olmadığı ancak büyücülerin elinde hayal ve vehmin kurgusunda hareket eden bir varlık olduğu anlaşılmaktadır. İşte bu hadise ve "**Fir'avn**" sahnelerinde kendinin hiçbir şey olmadığı, "**tâki, senden sonra geleceklere bir ibret olasın.**" Bütün bu anlatılanlar ve âyetlerimizin açıklanmalarından sonra da, "**Ve şüphesiz ki, insanlardan birçokları bizim âyetlerimizden elbette gafillerdir.**"

*****

(13 ve Hakikat-i İlâhiyye) kitabımızdan, ilgili iki Âyet'in, faydalı olur düşüncesiyle, sayı değerlerini verelim.

*****

Kûr'ân-ı Kerîm A'râf Sûresi (7/104) Âyetinde:

﴿١٠٤﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِّنْ

رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

(Ve kâle Mûsâ ya Firâvn'ü innî Rasûlün min Rabb'il âlemiyn)

104."Ve Mûsâ dediki: Ey Fir'avn! Şüphesizki ben âlemlerin Rabb'i tarafından gönderilmiş bir Peygamberim."

Bu Âyet-i Kerîme'de de dikkat çeken kelime (يافرعون)

(ey Firâvn) dur, bunun sayı değeri ise **(10+1+80+200+70+6+50=417)** dir, toplarsak, **(4+1+7=12)** eder ki, Hakikat-i Muhammed-î dir. Yani Firâvn' nın hakikat-i dahi Hakikat-i Muhammediyye ye bağlıdır. Ayrıca Âyet

numarası olan **(104)** ün sıfırını alırsak geriye **(14)** kalır ki Nûr' u Muhammediyye dir ve oraya da bağlıdır.

*****

Kûr'ân-ı Keriym Yûnus Sûresi (10/92) Âyetinde:

﴿٩٢﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَ آيَةً...﴿﴾

(felyevme nüeccîke bi bedenike liteküne limen hal-feke âyeten.)

92." Artık bugün senin cesedini kurtaracağız, tâki, senden sonra geleceklere bir ibret olasın".

*****

Bu Âyet-i Keriyme'de de dikkat çeken (بدنك)

(bedenike) kelimesidir. Sayı değerleri **(2+4+50+20=76)**

eder ki, toplarsak, **(7+6=13)** tür. Görüldüğü gibi Fir'âvn'ın bedeni bile **(13)** e bağlı olup o'nun mutlak konturunda'dır. Belirli olarak kendisine verilen zaman süreci içerisinde seçmiş olduğu hayat yaşamının hesabını verecektir. Bu hukuka uymaması, ne o'nun için ne de bir başkası için mümkün değildir.

O gün; kendilerinin dünyanın sahibleri olduklarını zannedenler nasıl **(13)** ün hükmü altında ise, bu günde dünyaya sahip olduklarını zannedenler de mutlak sûrette **(13)** ün hükmü altındadırlar. Kendilerine tanınan süre bitince üzerlerinde ki, **(13)** ün hakimiyet-i hemen faaliyyet'e geçecek ve onları hükmü altına alacaktır.

Sûre ve Âyet sayı değerlerini de topladığımızda **(1+9+2=12)** eder ki; bu yolla da bağlı olduğu yer bellidir.

*****

İnternette alınan bir yazıya ilâve etmeyi uygun buldum.

*****

Kûr'ân mucizeleri com.

Bu konuyla ilgili olarak yakın geçmişte bulunmuş, Firavun zamanından kalma papirüslerde şöyle bir izaha rastlanmaktadır:

Sarayın beyaz odasının muhafızı kitaplarının reisi Amenamoni'den katip Penterhor'a:

Bu mektup elinize ulaştığı vakitte ve noktası noktasına okunduğu zaman, kalbini müteessir edecek bir halde olan müellim felâketi, **girdaba gark olma felâketleri-ni** öğrenerek kalbini kasırga önündeki yaprak gibi en şiddetli ızdıraba teslim et...

... Musibet şiddetli zaruret birden bire onu zabtetti. **Sular içinde uyku, canlıyı acınacak bir şey yaptı...** Reislerin ölümünü, **kavimlerin efendisinin şarkların ve garpların kralının mahvolmasını tasvir et.** Sana gönderdiğim haber hangi habere kıyas edilebilir?[209](#)

*****

Mûsâ'nın Tur dağına gelişi.

(A'raf-7/155-157)

*****

﴿١٥٥﴾ وَاخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِّمِيقَاتِنَا
فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ
مِّن قَبْلُ وَأَيُّ آيَاتِكَ أَتَاهَا إِن تُنَزِّلِ السَّمَانَ
مِنَ السَّمَاءِ فَتُضْرَبُونَ بِهَا مِنَ السَّمَاءِ وَمُتَّعِ
تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيْنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾

(A'raf-7/155) (Vahtâra mûsâ kavmehu seb'îne racûlen

li mîkâtinâ, fe lemmâ ehazet humur recfetu kâle rabbi lev şî'te ehlekthem min kablu ve iyyâye, e tuhlikunâ bi mâ feales sufehâu minnâ, in hiye illâ fitnetuk, tudillu bihâ men teşâu ve tehdî men teşâu ente veliyyunâ fâgfirlenâ verhamnâ ve ente hayrûl gâfirîn.)

"Bir de Mûsâ, mîkatımız için (tayin ettiğimiz vakitte tevbe için) kavminden yetmiş erkek seçti. Ne zaman ki, bunları o sarsıntı yakaladı, işte o zaman Mûsâ: "Rabbim! Dedi, dileseydin bunları da, beni de daha önce helâk ederdin. Şimdi bizi, içimizdeki o beyinsizlerin yaptıkları yüzünden helâk mi edeceksin? O iş de senin imtihanından başka bir şey değildi. Sen bu imtihanla dilediğini sapıklıkta bırakır, dilediğini de hidâyete erdirirsin. Bizim velimiz sensin. Artık bizi bağışla, merhamet et, sen bağışlayanların en hayırlısıdır."

Mûsâ (a.s.) Tûr dağına çıkarken kavmindeki Oniki sıbttan altışar kişi seçiyor fakat bunların arasından Harun (a.s.) ile Yuşa (a.s.) görevli olarak kavmin yanında kalıyorlar. Mûsâ (a.s.) Tevrat-ı Şerîf'i aldığı anda buna şâhitlik yapmak üzere ona katılıyorlar.

Racûl yâni er olanların seçilmiş olması, doğru düşünebilen ve güvenilen kimselerin seçilmesi demektir. Yâni yedi nefis mertebesinin hakîkatlerini veya bu mertebelerin zikir esmâlarının da diyebiliriz, bunları bu mertebede Hakk'a giderken yanımıza alıyoruz.

Mûsâ (a.s.)'in yanındakiler yolda giderler iken Mûsâ (a.s.) dan Rabbini kendilerine açıkça göstermesini istemişler yoksa ona inanmayacaklarını söylemişler. İşte bu talep sonrası onları bu sarsıntı tutuyor. Bu sarsıntıdan sonra hepsi ölü gibi oluyor, onları bu hâlde gören Mûsâ (a.s.) kavminin bu olanlara inanmayıp, bunları kendisinin öldürdüğünü zannedeceklerini ve Tevrat-ı Şerîf'ide yine kendisinin yazdığını düşüneceklerinden çekinerek Cenâb-ı Hakk'tan onların canlarını geri vermesini niyaz ediyor.

Cenâb-ı Hakk bunun üzerine onların hayâtlarını iade ediyor. Bunun sonrasında onlar daha ileriye gitmiyor ve neticede Mûsâ (a.s.) Tûr dağına yine yalnız olarak çıkıyor. İşte burada da açıkça görülüyor ki Mûsâ (a.s.)'a gelen "Sen beni göremezsın" hîtâbı kavminin ileri gelenlerine de geliyor. Çünkü bu talep ettikleri şey o mertebe îtibarıyla olmayacak bir şeydir, bu ancak ümmeti Muhammede aittir.

Yalnız burada şunu da anlamamız lâzımdır ki bu mertebede görme arzusu başlıyor ve yolu açılıyor demektir. Ve bu arzu canını verecek kadar işi önceki mertebelere göre daha ileriye götürüyor görüldüğü gibi. Îsâ (a.s.) da fenâfillah, Hz. Muhammed (s.a.v) de bâkâbillah hâliyle müşâhede hakîkatine geliyor. İşte bu müşâhede sonrası kadrini kıymetini bilerek geriye dönüyor. Rabbinin müşâhedesıyla geri dönüyor ki bu Kadir Gecesi hiçbir ümmette yoktur çünkü müşâhedeleri yoktur.

*****

﴿١٥٦﴾ وَآكْتُبُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ
أَنَا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ
وَرَحْمَتِي وَسَعَتْ كُلِّ شَيْءٍ فَسَاكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ
وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾

(A'raf-7/156) **Vektub lenâ fi hâzihid dünyâ haseneten ve fil âhireti innâ hudnâ ileyke, kâle azâbî usîbu bihî men eşâu ve rahmetî vesiat kulle şey'in, fe se ektubuhâ lillezîne yettekûne ve yu'tûnez zekâte vellezîne hum bi âyâtinâ yu'minûn.**

"Ve bize hem bu dünyada bir iyilik yaz, hem de ahîrette. Biz gerçekten de tevbe edip senin hidâyetine döndük." Buyurdu ki, azâbım var, onu dilediğime Îsâbet ettiririm, rahmetim de vardır, o ise her şeyi kaplamış ve kuşatmıştır. Onu da özellikle korunanlara, zekâtını verenlere ve Âyetlerimize inananlara mahsûs kılacağım."

*****

Bu dünyada yazılan hasene olarak irfan ehli daha bu dünyada iken Cenâb-ı Hakk'ın kendi güzelliğini ister yâni hakiki tevhid ehli olmayı ister. Burada onu bulamayan zâten ahîrete götüremez. Cenâb-ı Hakk "*vermeyi murad etmeseydi istemeyi talep ettirmezdi.*" Cenâb-ı Hakk'ın zâtını, hakikatini, özünü, güzelliğini murat ediyorsak demek ki O bunları vermeyi murat etmiş ki bize istemeyi vesile kıldırıyor. Bizlerde biz istedik oldu zannediyoruz.

Bu Âyet-i okuyunca kişinin aklına bir çok sualler gelebilir. Cenâb-ı Hakk'ın azâb edici olmadığını düşünmemiz bizim için en iyi yoldur, fakat kim azâbı gerektiren fiiller yapar ise bir sonraki aşamada otomatik olarak onun karşılığını görecektir, işte ona o İsâbet etmiş olur. Eğer Cenâb-ı Hakk bir kimseyede iyilik vermeyi dilerse başta ona azâb gibi gözükken biraz zorluklar verir. Bu zorluklar ya geçmiş günahlarına onun için kefarettir veya Cenâb-ı Hakk'ın kendisine vereceği yeni rahmet için sebep olması içindir. Zorlukların gelmesi aynı anda Rabbinin kişiyle ilgilendiğini de göstermektedir, çünkü Cenâb-ı Hakk dilediğime İsâbet ettiririm diyor, insânlar arası ilişkilerde dahi kişiler kendilerine yakın olanları çevresinde ister.

Ve devamında rahmetinin herşeyi kuşatmış olması, azâbında netice olarak rahmet olduğunu göstermektedir. Azâb hususi olurken rahmet umumi olmaktadır.

Âyetlere îmân etmek, bütün âlemde görülenlerin Cenâb-ı Hakk'ın Âyeti olduğunu bilmektir. Herhangi bir varlıkta Hakk'ın varlığının olduğuna îmân etmek, Cenâb-ı Hakk'ın Âyetlerine îmân etmektir. Bu Âyetlerin hepsi muhteşem bir sanatın neticesinde ortaya çıkan şeylerdir ve Allah'ın varlığına ve birliğine herhangi bir şeydeki bir hareket dahi kafidir.

Hep Kitâb-ı Hakk'tır eşya sandığın

Ol okur kim seyri evtan eylemiş...

*****

﴿١٥٧﴾ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي
يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ
يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ
الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ أَصْرَهُمْ
وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ
وَعَزَّزُوا وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ
أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿﴾

(A'raf-7/157) (Ellezîne yettebiûner resûlen nebiyyel ummiyyellezî yecidûnehu mektûben indehum fit tevrâti vel incîli ye'murûhum bil ma'rûfi ve yenhâhum anil munkeri ve yuhillu lehumut tayyibâti ve yuharrimu aleyhimul habâise ve yedau anhum israhum vel aglâlelletî kânet aleyhim, fellezîne âmenû bihî ve azzerûhu ve nasarûhu vettebeûn nûrellezî unzile meahu ulâike humul muflihûn.)

"Onlar ki, o ümmî peygambere uyarlar, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılmış bulacakları o peygambere uyup, onun izinden giderler ki, o, onlara iyiyi emreder ve onları kötülüklerden alıkoyar, temiz ve hoş şeyleri kendilerine helâl kılar, murdar ve kötü şeyleri de üzerlerine haram kılar, sırtlarından ağır yükleri indirir, üzerlerindeki bağları ve zincirleri kırar atar, işte o vakit ona îman eden, ona kuvvetle saygı gösteren, ona yardımcı olan ve onun peygamberliği ile birlikte indirilen nuru izleyen kimseler var ya, işte asıl murada eren kurtulmuşlar onlardır."

*****

Tabî olmak demek îmânın gereğini yerine getirmektir. İlk tabiinler sahâbelerdir, daha sonraki yaşadıkları

dönemlerde bu tabîinlikleri sahipliğe dönüşmüştür yâni Hz. Resûlullah (s.a.v.) in yaşantısına sahip oluyorlar. Ve bunlar Hz. Peygamberi (s.a.v.) gördükleri için bu sefer bunlara tabî olanlara tabîin deniliyor. Bugün îtibarıyla bu konuya baktığımızda her birerlerimiz hem sahâbeyiz hem tabîiniz. Hz. Resûlullah (s.a.v.) in bıraktığı mânâsının sahipleriyiz, yâni gönül âlemine sahip olmaya çalışıyoruz, bunu tatbik etmeye çalıştığımız içinde tabîinden oluyoruz. Mânâ îtibarıyla yaşanırsa Asrı Saadetin her zaman yaşanması mümkündür, Zâhir olarak tabi ki böyle bir devrin yaşanması mümkün değildir.

Efendimizin (s.a.v) birinci vasfı rîsâlettir. Bu daha öze tesir eden ve daha özel eğitim gerektiren bir oluşumdur.

Nebîlik haberi umumi olarak getirip yaymaktır.

Ümmilik, bizim Zâhiren anladığımız okuyamama yazamama hâli değildir. Beşeriyetine ümmi olması demektir buradaki ümmilik. Bâtından konuşması ve beşeriyeti yönünden okuyup yazmamasıdır. Çünkü Efendimiz (s.a.v) okuma ve yazmasını Ulûhiyyet için kullanmıştır. "Ümm" aynı zamanda "ana" anlamına da gelmektedir, yâni bütün ilimlerin anası olan Peygambere (s.a.v) tâbî olmamızdır.

Efendimiz (s.a.v) beşeriyetini o kadar güzel kullanmıştır ki onun uyguladığı şeriatı bugün bizlerin uygulayabilmesine imkân yoktur, aynı zamanda Ulûhiyyetini de o derece güzel kullanmıştır ki ona da ermek mümkün değildir. Ve Efendimiz (s.a.v) Ulûhiyyet ile beşeriyeti o kadar güzel birleştirmiştir ki hepsinin hakkını kılıç gibi keserek vermiştir. İşte tevhid dahi budur yâni tenzih ile teşbihi birleştirerek ikisini de aynı zamanda aynı mahâlde tevhîd edip yaşayabilmektir.

Bizlerin yapması gereken resûl, nebî ve ümmî olan ve bu şekilde hayâtını sürdüren ilme talip olmaktır.

Bu âyette belirtilen vasıfları Tevrat ve İncil'i okuyanlar anlayamadılar çünkü bu vasıflar tevhid hakîkatinin vasıflarıdır. İncil bu gelecekteki yüksek kişilikten haber verdiği için ismi "*müjde*" oldu.

Zâhiren iyiliklerin emredilip kötülüklerden nehyedilmesi hakikat mertebesi îtibarıyla irfaniyyet hâlinin emredilerek, kendine ait nefsânî olan her şeyden nehyetmektir.

Zâhiren belirtilen helâl ve haramların yanısıra Bâtinen temiz şeyler âriflik gıdaları yâni mârifetullahtır. Bu bilgiler benden size helâl olsun demektir. Habis olanlar ise Ulûhiyyetten kaynaklanmayan ve beşeriyetimize ait her şeylerdir. Bu nedenle günümüzde bütün işler beşeriyet ile yapıldığından günah gibi görünmekten çıkarak gâyet doğal olarak işlenen fiiller hâline dönüşmüştür. Bunu temizleyecek tek şey irfaniyete yâni helâllere sarılmaktır, mârifetullah'a sarılmaktır.

Üzerimizdeki ağır yük nefsi emmâre, levvâme, mülhimedir. Alınan bilgilerle yapılan eğitim neticesinde bu yükleri üzerimizden alır çünkü bu yükler ilk önce Hz. Peygamber (s.a.v.) den alındı sonrasında da ümmetinden alınıyor.

Nûr'a tabi olmaları, bu bahsedilenlere inanmaları ve bünyelerinde oturtmaları şartıyla diğer insânlardan ayrı özel bir nûr sahibi olunmasıdır. Evvela îmân sonra hürmet, saygı daha sonra yardım sonra da bu nûr'a tabî olmaktadır.

Resûl, nebî, ümmî oluşunun yanında burada Efendimiz (s.a.v.) için bir özellik daha oluştu ki o da nûr'dur. Resûllük şeriat, nebîlik târikat, ümmîlik hakikat mertebesi ve nûr mârifet mertebesidir. Ve bunlar her mertebeyi kapsamakla beraber, her mertebe îtibarıyla ayrı ayrı olarak ta uygulanabilmektedir.

Felâh bulmaktan kasıt, beşeriyetten kurtulup Ulûhiyyete ulaşmaktır. Bu zümre zorlama gelmeden kendileri Rab'lerine dönmüş olan zümredir.

*****

Mûsâ'nın Tur dağına çıkması.

(A'raf-7/142-149)

*****

﴿١٤٢﴾ وَوَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ
فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَىٰ لِأَخِيهِ
هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٣﴾

(A'raf-7/142) **(Ve vâadnâ mûsâ selâsîne leyleten ve etmemnâhâ bi aşrin fe temme mikâtu rabbihî erbaîne leyleten, ve kâle mûsâ li ahîhi hârûnahlufnî fî kavmî ve aslıh ve lâ tettebi' sebîlel mufsidîn.)**

"Ve Mûsâ'ya otuz geceye vaat verdik ve süreye bir on gece daha ekledik ve böylece Rabbinin mikatı (tayin ettiği vakit) tam kırk gece oldu. Mûsâ, kardeşi Harun'a şöyle dedi: Kavmim içinde benim yerime geç, islahâ çalış ve bozguncuların yolundan gitme!"

*****

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.) ile Tur dağında buluşmasını kendi ağzından, kendi hakîkatinden anlatıyor. Cenâb-ı Hakk bu kadar yakından yanımızda olduğunu bize bildirirken bizler onu hâlâ tenzih mertebesinden yukarılara atarak ona ulaşmaya çalışıyor ve iş daha burada yanlış bir mecrâya giriyor. Mûseviyyet mertebesine yapılan bu hîtâbı biz Muhammedîyyet mertebesinde bulunanlar değerlendirmeye çalışıyoruz, oysa Cenâb-ı Hakk bize "sizi ümmetler üzerine şâhit yaptım" (Bakara-2/143) diyor. Hz. Peygamberi (s.a.v.) de peygamberlere şâhit tutuyor, yâni hepimiz müşâhede ehliyiz çünkü bu gelmiş geçmiş bütün ümmetlerin üzerinde bir metrebimiz vardır, bu nedenle onların yaptıklarının doğru veya yanlış olduğuna Cenâb-ı Hakk bizleri şâhit tutacak ve bizim şahadetliğimiz ile onların bazı hususları oluşacak ahîrette. Peygamberlerin hâdisesi de Hz. Peygamberin (s.a.v.) onlara şâhitlik etmesiyle zuhur edecek çünkü Efendimiz (s.a.v.) mertebe olarak en üst mertebe olduğundan onlar hakkında şahadet edebilecek.

İşte Cenâb-ı Hakk Mûseviyyet mertebesi îtibarıyla biz Mûsâ ile sözleştik diyor. Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'a Tur dağına çık otuz gece ibâdet hâlinde ol gündüzleri de oruçlu

ol dedi. Mûsâ (a.s.) bu şekilde günlerini geçirdi fakat ondaki açılım otuz günde daha henüz Tevrat-ı Şerîfi alacak kapasiteye ulaşamadı ve Cenâb-ı Hakk on gün daha ilâve ederek kırk güne çıkardı. Rivâyet ederler ki bu son on günde Tevrat-ı Şerîf'in levhâlarını aldı. Ümmet-i Muhammede ise Ramazan'ın yirmiyedinci günü Kûr'ân-ı Kerîm nâzil olmaya başlıyor.

Dağa çıkmak insânda fikir yüksekliği demektir yâni fikirde, düşüncede atılım demektir, Efendimiz (s.a.v.) de Hira dağına çıkıyordu. Cenâb-ı Hakk alt düşüncelerde Mûsâ (a.s.) ile neden buluşsun yâni zâti tecellisini oralarda neden yapsın, oralarda süfli tecelliler vardır. Burada ise Cenâb-ı Hakk ne vekil kullanıyor, ne Cebrâil (a.s.)'ı kullanıyor ne de başka bir şey "*Biz buluştuk*" diyor. İşte bu mertebe Mûsâ (a.s.)'ın mîracıdır. Ve dünya yaşam süresince ilk def'a bir beşerin hakikati itibariyle Hakk'ın sesini-kelâmını duyduğu mertebedir. İşte bu yüzden "**Mûsâ Kelimullah**" tır. Ve duyu-sem-kulak'tır. Âyette belirtilen ilâh-î idrak sıralamasının, (Mülk-67/23) "**sem**" birincisidir. Bunlar irfaniyyetle faaliyete geçirilmezse sadece zâhir âlemenin kıyas ve ölçüleri yaşanır bâtin âleminden haberdar olunamaz.

Îsâ (a.s.)'ın mîracı ise göğe çekilmesidir ve henüz bitmedi, mîracının eğitimini alıyor, döndüğünde mîracını tamamlayarak kadir gecesini o zaman anlayacak. Fakat bizlerde bunların hepsi mevcûttur, bu mertebelerin hepsinin Hakk yolunda çok büyük merhâleleri vardır. Ramazan bayramında kişi kendini idrâk eder ve kendi kendinin hâlifesi olur, Kûrb'ân bayramında ise artık derviş yetiştirecek mertebesine gelerek görevli olur yâni karşısındakilerin nefsinin kûrb'ân ettirecek güce ulaşır.

Mûsâ (a.s.)'ın kardeşini bırakmasını, Bâtinen kendi beden mülkümüz açısından düşündüğümüzde; o mertebe itibarıyla Mûsâ mertebesinde olan aklımız, bu akla yardımcı olan fikirde Harûn mertebesindedir ve bu fikir akla vekil olarak bırakılıyor. Fakat bedendeki nefsi emmâre, levvâme ve mülhîme bu fikri dinlemiyorlar ve diğer Âyetlerde, de belirtildiği üzere. ortalığı biraz karıştırıyorlar.

*****

﴿١٤٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ
رَبِّ أَرِنِي أَنظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَن نَرِيَنِي وَلَكِنِ انظُرْ
إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرِيَنِي فَلَمَّا
تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا
أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٤﴾

(A'raf-7/143) **(Ve lemmâ câe mûsâ li mikâtinâ ve kellemehu rabbuhu kâle rabbi erinî enzur ileyke, kâle len terânî ve lakininzur ilel cebeli fe inistekarre mekânehu fe sevfe terânî fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli cealehu dekkân ve harra mûsâ saikan, fe lemmâ efaka kâle subhâneke tubtu ileyke ve ene evvelul mu'minîn.)**

"Ne zaman ki, Mûsâ, mikatımıza geldi, Rabbi ona kelâmıyla ihsanda bulundu. "Ey Rabbim, göster bana kendini de bakayım sana". dedi. Rabbi ona buyurdu ki; "Beni katiyyen göremezsin ve lâkin dağa bak, eğer o yerinde durabilirse, sonra sen de beni göreceksin". Daha sonra Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir ediverdi, Mûsâ da baygın düştü. Ayılıp kendine gelince, "Sen sübhansın", "tevbe ettim, sana döndüm ve ben inananların ilkiyim," dedi."

Mûsâ (a.s.) Tur dağına çıktıktan sonra Rabbi ile kelâmî olarak buluştu. Cenâb-ı Hakk varlığıyla her yerde mevcûttur, yalnız burada kelâmı ile zuhurdadır. Cenâb-ı Hakk görebilene müşâhedeli olarak zuhurdadır ama bu mertebe de henüz bu görüş olgunlaşmadığı için Mûsâ (a.s.)onu sadece kelâmı ile müşâhede edebiliyor idi. Bir başka âyette (20/13) Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)' "*şimdi sana vahyolunacakları dinle*" diyor. Buradan da anlaşılıyor ki Mûseviyyet mertebesi dinleme, duyuş, duygu mertebesidir yâni kulak hakîkatinin bu mertebede çok gelişmiş olup dinleyici olması lâzım gelmektedir. Mevlânâ

hazretleri de bu hakîkati ön plâna çıkarmak için Mesnevi-i şerîflerine "*Bişnev-dinle*" hîtâbıyla başlıyor. Yâni dikkâtımız söylenen sözü çok iyi toplama kabiliyyetine ulaşmalıdır. Bu kulak ile duyduğumuzu, müşâhede sahasına getirip, gözle görülecek hâle sokacağız, bu gözle gördüğümüzü de kalbimize indirip mutmain olacağız, ki Efendimiz (s.a.v) mîrac gecesinde bahsedilen "*gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı*" (53/11) sözü bizde tahakkuk etsin. Efendimiz (s.a.v) o gece o kadar büyük Âyetleri gördüğü hâlde kendisinde hiçbir değişiklik olmadı çünkü daha evvel onların müşâhedesini yapmıştı yâni o bilgilere aşinalığı vardı, hiçbir şey onu şaşırtmadı.

Mûsâ (a.s.) Cenâb-ı Hakk'ın sesini o kadar yakından duydu ki her yönden bütün herşeyiyle onu hissetti. Herhangi gelen bir oluşuma dikkât edelim, bir yönden geliyorsa mahlûktur ve umumiyetle cinnî sestir fakat Mûsâ (a.s.)'a geldiği gibi bütün cihetlerden geliyorsa o ilhâmdır ve Hakk sözüdür, hiç şüphe tereddüt olmasın.

Tasavvufun geçek sahasına girince kişi, bir seyre başlar ve seyir bir yolculuktur, bu yolculukta birçok ma'nen yerlerden geçilir ve bu misâl âleminden, mânâ âleminden, cinler vadisinden geçilir, bu anlatılanlar bilinmez ise kişi onlara kapılır ve oraya fazla dalarsa, onu götürenin de elinden tutup götürecektedir kadar tecrübesi yok'sa, kişi oralarda hayal vadilerinde kalır ve döner durur.

Hakkın zâtına gidiyorsak bu yolda melekler de vardır, cinlerde vardır, şeytanlarda vardır, hayvânlar da vardır, fakat bunların hepsinin değerlerinin ne olduğunu ve sistemlerini bilirsek, bizlere hiçbir zarar veremezler ve huzurla rahatça oralardan geçebiliriz. Kûr'ân-ı Kerîm'de de açık olarak bunlardan bahsediliyor,

Kûr'ân-ı Kerîm'i okumaya başlarken dahi yazılı olmamasına rağmen "*eûzü besmele*" ile okumaya başlıyoruz, Kûr'ân-ı Kerîm'in en son âyetinde de cinlerden bahsediliyor ve çok ilginçtir tam ortada bulunan âyette de cinlerden bahsediyor, bunların hiç biri tesadüf değildir. Hayâtımızda bu güçlerin rolü çoktur ve bizler bunları

dışarılarda aramayalım, varlığımızda olan karşılıkları zâten bize yetiyor. Hayâl ve vehim dışarıdaki cinlerin bizim varlığımızdaki karşılığıdır. Hayâlde vehim doğuyor oradan fikire geliyor oradan Mûsâvireye geliyor ve bu tasavvurdan sonra fiile dönüşerek zuhura çıkıyor, bunların neticesi de putperestlik oluyor.

*****

Bu hususta. (*Hayal vâdisinin çıkmaz sokakları,*) isimli kitabımızdan yararlanma imkân-ı vardır.

*****

Mûsâ (a.s.)'ın bu sesi duyduğu belirtildiğine göre insân kulağının duyusuna uygun bir ses olduğuda açıktır. Mûsâ (a.s.) Cenâb-ı Hakk'ın sesini bu kadar yakın duyunca Cenâb-ı Hakk'ı cisimlenmiş bir varlık hâlinde görmek istedi, ve "bu anlayışla (**lentâni**) Beni göremezsin, eğer böyle görmek istersen dağa bak, dağ yerinde durursa sen de Beni görürsün" hîtâbı geldi. Cenâb-ı Hakk dağa tecelli edip dağ paramparça olunca Mûsâ (a.s.)'da orada yığılıp kalıyor. İşte Mûseviyyet mertebesinde kişinin böyle bir hâlet-i rûhiyye geçirmesi lâzımdır. Bu kadar şiddetli olmasa da ilim yönünden bunu idrâk etmelidir.

Bu mertebede benlik henüz kalkmış olmadığından bu benlikten dolayı Cenâb-ı Hakk görülemiyor. Kişinin üzerinde benliği mevcût olduğu sürece Cenâb-ı Hakk'ı müşâhede etmesi mümkün değildir, burası "tevhidden evvel tenzîh" mertebesidir. Çünkü orada daha henüz ikilik vardır ve Cenâb-ı Hakk'ı görmek için kişinin kişiliğinin ortadan kalkması lâzımdır. Cenâb-ı Hakk'ın tecelli edip, parçalanan dağ da, kişinin nefsânîyetidir, yâni kişinin nefsânîyetine doğru böyle tecelli yaşanmaya başladığı zaman, bunun dehşetinden düşüp bayılıyor ve şuuru gidiyor, ve bu şuur gidince de müşâhede ortadan kalkıyor.

Görmek için gereken şey ilâhî şuurdur, beşeri şuur ile de Cenâb-ı Hakk'ı görmek mümkün değildir. "Ben Rabbimi Rabbimin gözüyle gördüm," diye güzel bir terkip-söz, vardır. Dolayısıyla beşeri göz ile kişinin Rabbini görmesi

mümkün değildir ve Mûseviyyet mertebesinin en kemâli hâli Rabbinin tecellisi karşısında kişinin bayılıp hiç hâline gelmesidir. İşte bir derviş Rabbinin azameti karşısında hiçlik durumuna gelebilirse bilsin ki o Mûseviyyet mertebesindedir ve bu seyri sülûkta epey bir yoldur.

Buradaki konuşmalar Mûseviyyet mertebesi itibarıyla gelen ilhâmlardır.

Mûsâ (a.s.) orada anladı ki Rabbinin bu mertebede görmesi olacak iş değildir, bu nedenle bu isteğinden tevbe etti.

Mûsâ (a.s.)'ın beni ilk mü'minlerden yaz demesi Mûseviyyet mertebesi itibarıyla ilk mü'minlerden yaz demesidir.

Mûsâ (a.s.) bayılıp kendi şuurunu kaybedip ayılınca ilk iş Cenâb-ı Hakk'ı tenzih edip ve tevbede bulunması oldu. Çünkü bu mertebe tenzîh mertebesidir, işte bizimde bunu yapmamız gerekiyor, yoksa yaptığımız eylem, yapılan hatada ısrar edilirse kasıt kapsamına ve karşısındakinde bir başka olgu oluşturmaya yâni şirke girer.

*****

﴿١٤٤﴾ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ
بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾

(A'raf-7/144) **(Kâle yâ mûsâ innîstafeytuke alen nâsi bi risâlâtî ve bi kelâmî fe huz mâ âteytuke ve kun mineş şâkirîn.)**

"Allah buyurdu: Ey Mûsâ! Sana verdiğim peygamberlikle ve kelâmımla seni insânlar üzerine seçkin kıldım. Sana verdiğime sıkı sarıl ve şükredenlerden ol!"

*****

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'a sana verdiğim nîmetlerin şükürünü bil, bunlar "tevhid'den evvelki tenzîh mertebesi ve velâyet mertebesinden sonra gelen nübüvvet ve risalet

mertebeleri'dir." Eğer bunların kıymetini bilmez isen elinden alırım tarzında arkasında bir îkaz ile bunları söylüyor. Şükrü yapılmayan nîmetler kişinin elinden alınır onların kıymetini bilene verilir.

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'dan kendisine verdiği tenzih mertebesini ve diğer mertebelerini sınımsız tutmasını istiyor, ne aşağı mertebelerine düş, ne de yukarı mertebeleri talep et diyor. Seyri sülûkta da dokuzuncu mertebe olan bu mertebeye ulaşan kişinin bu mertebeye kadar kendisine neler verilmiş ise onları elinde, sınımsız tutması lâzımdır. Vakti gelmeden de üst mertebeleri talep etmemesi lâzımdır. Zâten seyri sülûkta dervişin talepte bulunmaması gerekir fakat kendisine ne verilirse onu yapması lâzımdır, kendi düşüncesine göre ben bunu yaparım, şunu yapmam gibi ayırımlar yapmaması lâzımdır.

*****

﴿١٤٥﴾ وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً
وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا
بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾

(A'raf-7/145) **(Ve ketebnâ lehu fil elvâhı min kulli şey'in mev'ızâten ve tafsîlen li kulli şey'in fe huzhâ bi kuvvetin ve'mur kavmeke ye'huzû bi ahseniâ seurîkum dârel fâsikîn.)**

"Ve onun için o levhâlarda her şeyden yazdık, nasihat ve hükümlerin ayrıntılarına ait herşeyi (belirttik). Haydi bunlara sıkı sarıl, kavmine de emret, onlar da en güzeline sarılsınlar. Size yakında o fasıkların yurdunu göstereceğim."

*****

Cenâb-ı Hakk Mûseviyyet mertebesinde olanlara çok büyük lütûflarda bulunuyor ki, o mertebenin hâli ve bilgisi kendisinde oluşsun. Cenâb-ı Hakk âlemde ki faaliyetlerini bütün sıfâtlarıyla yaptığı için burada da *"Biz yaptık"* diyerek

bizâtihi hîapta bulunuyor.

Bu mertebeye ulaşan kişi, ayrıca kelâmi risâlete de başlamış oluyor, fakat kendi başına değil kuralları içerisinde, kendisine hangi levha verilmiş ise oradaki esaslar ile görevlenmiş oluyor.

Ve bu mertebede kişinin tam bir mutmain olarak Mûsevî olması gerekiyor, tabî buradaki Mûsevî beni İsrâîl ümmetinin Mûsevî'liği değil, Muhammedîyyet Mûsevî'liğidir yâni İslâmın içerisindeki Mûseviyyet mertebesinin yaşantısıdır. Tevrat-ı Şerîfte vaaz edilen hükümlerin tafsilatçısı olarak, seyri sülûkta bu hakikatlerin bilinerek yaşanması gerekiyor.

Cenâb-ı Hakk zorlama olmadan nezâketle güzellikle ona sarılın diyor. Bu şekilde buna sarılmayanların hâllerini sana yakında göstereceğim diyerek îkazını da yapıyor. Bu şekilde Cenâb-ı Hakk yolu gösteriyor, tavsiyesini yapıyor ve neticesini de belirtiyor.

*****

﴿١٤٦﴾ سَاَصْرَفُ عَنْ آيَاتِي الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كَلًّا آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا
وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ
يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿﴾

(A'raf-7/146) (Seasrifu an âyâtiyellezîne yetekeberûne fil ardı bi gayril hakkı ve in yerev kulle âyetin lâ yu'minu bihâ ve in yerev sebîler ruşdi lâ yettehizûhu sebîlen ve in yerev sebîlel gayyi yettehizûhu sebîlen, zâlike bi ennehum kezzebû bi âyâtinâ ve kânû anhâ gâfilîn.)

"Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları, Âyetlerimizi anlamaktan uzak tutacağım. Onlar ki, bütün Âyetlerimizi görseler de onlara imân etmezler.

Doğru yolu görseler de o yolu tutup gitmezler. Eğer sapıklık yolunu görürlerse tutar onu izlerler. Çünkü onlar Âyetlerimizi inkâr etmeyi âdet edinmişler ve onlardan hep gafil olagelmışlerdir.”

*****

Allah'ın kendilerine vermiş olduğu sıfatlarını, onlar kendilerininmiş gibi sahip çıkarak, bu sıfatları verene ve çevrelerine, "**büyüklik taslayanları, Âyetlerimizi anlamaktan uzak tutacağım.**" Yani onlar bu zanları içinde yaşayıp gideceklerdir. Son günlerinde bu hakikati anlayacaklardır fakat iş işten geçmiş olacaktır. "**Âyetlerimizi görseler de onlara îmân etmezler.**" Çünkü baş gözüyle görürler ama îmân ve müşahede gözüyle görmedikleri için mutmain olmadıklarından îmân etmezler. Eğer nefislerinin yolunu görürlerse tutarlar, çünkü nefis-i şartlanmaları kendilerini öne çıkaran bir anlayıştır. Ve hakikatlerinden gafil kalmışlardır.

*****

﴿١٤٧﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ
أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُحْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿﴾

(A'raf-7/147) (Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ ve likâil
âhireti habitat a'mâluhum, hel yucevne illâ mâ kânû
ya'melûn.)

"Âyetlerimizi ve ahîretteki karşılaşmayı inkâr edenlerin amelleri hepten boşa gitmiştir. Çekecekleri ceza kendi yaptıklarından başkası mı olacaktır?"

*****

Cenâb-ı Hakk azâb edici değil ki cehennemine başına gidip önüne geleni cehenneme atsın, herkes kendi yaptıklarının bir sonraki aşaması olan karşılığını alacaktır ve bu da ayrıca adâlet oluyor. Fiilleri işleyen kişiler daha bu fiilleri işlerken hükmü kendileri veriyorlar, hâkim sadece o fiil karşılığı kanunun gereği olan hükmü uyguluyor, oysa işin

aslında kişi kendi fiilleriyle bu hükmü kendisi kendisine vermiş oluyor.

*****

﴿١٤٨﴾ وَأَتَّخَذَ قَوْمٌ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجَلًا
جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلَمَ يَرَوْنَ أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا
يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٩﴾

(A'raf-7/148) (**Vettehaze kavmu mûsâ min ba'dihî min huliyyihim iclen ceseden lehu huvâr, e lem yerev ennehu lâ yukellimuhum ve lâ yehdîhim sebîlen itte hazûhu ve kânû zâlimîn.**)

"Mûsâ'nın arkasından kavmi, tutmuş süs takılarından böğüren bir buzağı heykeli edinmişlerdi. O buzağının kendilerine bir söz söylemediğini ve bir yol göstermediğini görmemişler miydi? Fakat yine de onu ilâh edindiler ve zâlimlerden oldular."

Buzağıdan böyle bir ses çıkması kavminde onun mâbut olduğu fikrini uyandırdı. Bu sesin çıkmasına sebep, buzağı heykelini altından yapan sâmirînin, içine Cebrâîl (a.s.)'in atının ayağının bastığı yerden bir avuç toprak alarak heykel hamurunun içine karıştırmasındandır. Rûh-ül kûds olan Cebrâîl (a.s.) kendinde bulunan kudsiyyet itibari ile her şeye hayat verebilmektedir. Bu yüzden yapılan buzağı "**maden**" kaynaklı olduğu halde "**hayvan**" mertebesinden ses vermiştir. Eğer sâmirî aynı malzemedен başka tür bir heykel yapsa idi bu sefer o heykelin sesini verecek idi. İşte benî İsrâîl-i bu üç husus yanıldı.

Biri uzun süre mısırdaki, içlerinde kaldığı toplumun ineğe tapar olması, diğeri bu heykelin altından olması ki maddeyi çok sevdiklerinden bu yüzden buzağıya muhabbetleri arttı, diğeri de maden sûretinden, aslı olan canlı buzağı sesinin çıkması idi. Bu üç husus onların buzağaya tapmalarını çok kolaylaştırdı çünkü bu hale yatkındılar. İşte bu yüzden, (2/93) "*Ve üşribü fî kulûbihümül icle*" (Küfürleri

sebebi ile kalplerine buzağı muhabbeti içirilmişti.)

*****

﴿١٤٩﴾ وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا
قَالُوا لَئِن لَّمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

(A'raf-7/149) **(Ve lemmâ sukîta fî eydihim ve reev
ennehum kad dallû kâlû le in lem yerhamnâ rabbunâ
ve yağfir lenâ le nekûnenne minel hâsirîn.)**

**"Ne zaman ki, ellerine kırağı düşürüldü (yaptıklarına
pişman oldular), o zaman sapıtmiş olduklarını
gördüler. "Yemin olsun ki; eğer Rabbimiz bize
merhamet etmez ve bizi bağışlamazsa, muhakkak biz
kötü akıbeta düşenlerden olacağız." dediler."**

*****

Buzağıya taptıktan sonra baktılar ki böğürmesinden
başka bir şey yok ve pişman oldular, sonra Âdem (a.s.)'in
duasına benzer dua yaptılar.

*****

Mûsâ'nın kavmine dönmesi.

(A'raf-7/150)

*****

﴿١٥٠﴾ وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسْفًا
قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي أَعَجَلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ
وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ قَالَ
ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي
فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾

(A'raf-7/150) **(Ve lemmâ recea mûsâ ilâ kavmihi**

gadbâne esifen kâle bi'semâ hâleftumûnî min ba'dî, e aciltum emre rabbikum, ve elkal elvâha ve ehaze bi re'si ahîhi yecurrûhû ileyhi, kâlebne umme innel kavmestad'afûnî ve kâdû yaktulûnenî fe lâ tuşmit biyel a'dâe ve lâ tec'alnî meal kavmiz zâlimîn.)

"Mûsâ, öfkeli ve üzüntülü olarak kavmine döndüğünde şöyle dedi: "Bana arkamdan ne kötü bir hâlef oldunuz! Rabbinizin emriyle dönüşümü beklemeden acele mi ettiniz?" Elindeki levhâları bıraktı ve kardeşi Harun'u başından tutarak kendine doğru çekmeye başladı. Harun, "Ey anamın oğlu!" dedi, "inan ki, bu kavim beni güçsüz buldu, az daha beni öldürüyorlardı, sen de bana böyle yaparak düşmanları sevindirme ve beni bu zâlim kavimle bir tutma."

*****

Mûsâ (a.s.) Tûr dağından kavmine dönmesi demek. Bâtinen, kişi henüz seyri sülûkta İsevi ve Muhammedî olamamış iken ve Mûseviyyet mertebesine ulaşmış iken, kavmine dönmesi kendi bedenî varlığı, yâni kendisinde bulunan esmâ ilâhîyedir. Her bir esmâ bir kavimdir. Mûsâ (a.s.)'ın bu yaşadıkları mânâ olarak bu mertebeye ulaşmış kişiye Tevrat olarak gelir ve kişide yaşanmaya başlar. "Tevrat haberi daha ilerilere yaymak" olduğundan kişideki tevhid bilgisi bu mertebeye itibarıyla daha da genişliyor. Ve kavmini bulduğu hâl ise nefsinin eski hâline dönmesidir, hatta bıraktığı hâlden daha aşağıda buldu ve kızdı, çünkü nefsiyle kişi o kadar eğitim yaptı, fakat nefsi küçük bir boşluk bulup kontrolsüz kaldığında hemen eski hâline dönmüştü. Geriye bıraktığı kardeş olan fikre de bunlara neden mani olmadın diye bağırıyor. Fikir de nefsi emmâre beni düşünemez hâle getirip katleceklerdi diyor. Ve beni o nefis ile bir tutma ben onlardan değilim diyor.

Mûsâ (a.s.)'ın elindeki levhâları yere bırakmasına gelince, toprak sâfiyettir ve onları saf ve temiz bir yere bırakıyor ki orada emniyette kalsınlar.

*****

Yeri gelmişken burada Abdülkerîm Cîlî Hz. lerinin İnsân-ı Kâmil isimli kitâbından "**Tevrat**" bölümünü **şerh** ederek faydalı olur düşüncesiyle aktarmaya çalışalım;

*****

Allahu Taâlâ, Tevrat'ı Mûsâ'ya (a.s.). Dokuz Levh olarak indirdi. Ancak, onlardan Yedi tanesini tebliğ edilmesini, kalan İki tanesini de tebliğ etmemesini emretti.

Bu ilimler Cenâb-ı Hakk'ın zât-î ilimleridir. Cenâb-ı Hakk'ın ef'âl tecellileri bu âlemde açıktır, esmâ ve sıfât tecellileri daha gizlidir, zât tecellisi ise hepsinden gizlidir çünkü hem onu anlatacak dil hem onu anlayacak kulak lâzımdır. İçten içe perdelerin aşılması ve evvelki bütün mertebelerin idrâk edilmesi lâzımdır ki oraya çıkılabilsin ve o sahada hayâtını sürdürebilsin. Ef'âl âleminde dahi her oyunun sahası başkadır, kendine has sahasında oynanmayan oyunlar ancak çocuk oyuncağı olur. Bu işlerde işte çocuk oyuncağı değildir, ancak kemâl ehlinin oyunudur. Cenâb-ı Hakk'ın bu âlemlerde kendini tanıtmaya oyununda "oyun" kelimesi olarak sadece isim benzerliği vardır ve bu hakiki "İlâh-î" oyundur.

Zira o İki Levh, ihtiva ettiği sırlar icabı, kabulü akıllara göre imkânsızdır.

Mûseviyyet mertebesi aklına göre o günün insânlarının bu iki levhi idrâk etmesi mümkün değildir.

Eğer Mûsâ (a.s.). onları açıklayacak olsaydı; istediğini bulamayıp başa düşerdi. Bir kişi dahi, kendisine îmân etmezdi.

Mûsâ (a.s.)'i anlayamadıkları için Mûsâ (a.s.) çok zor duruma düşerdi. Hepsi inkâr ehli olurlardı.

Kaldı ki, o İki Levh, Mûsâ'ya (a.s.). mahsûstu, o zamane ehlinin hiç birine değil. Hâliyle kendisi hariç.

O zamanda o iki levhi anlayacak kapasitede idrâk yok

idi. Kûr'ân-ı Kerîm daha önce gelmedi ancak Efendimize (s.a.v) geldi çünkü yeryüzündeki insânlar onu anlayacak idrâke ulaşmışlardı. Ancak yine de Efendimiz (s.a.v) onlara bunu izâh ederek anlattı eğer direk olarak bunu kendileri almış olsalardı hepsinin ayrı ayrı peygamber olmaları gerekirdi.

Tebliği emredilen Levh'lerde: Evvellerin ve âhirlerin bilgileri vardı. Ancak onlarda:

a) Muhammed'in (s.a.v.). ilmi;

b) İbrâhim'in (a.s.). ilmi;

c) İsâ'nın (a.s.). ilmi;

d) Muhammed'in (s.a.v.) vârislerine has ilim yoktu.

Bu levhâlarda sadece Mûseviyyet mertebesi düzeyindeki ilim vardı. İsâ (a.s.) ve Muhammed (s.a.v) daha henüz gelmedikleri için onların ilimleri yoktu bu levhlerde.

Muhammed (s.a.v)'in vârislerinin ilmi dahi yoktu, bu durumda vârislerinin değerini bir düşünün. Muhammed (s.a.v)'in vârislerinin ilmi bütün ilimleri içine almaktadır, işte bu kadar büyük kapasite genişliği ve idrâk genişliği vardır, tabî bu tek bir mertebe değildir birçok mertebeyi içinde barındırmaktadır. Enteresan olan İbrâhim (a.s.)'in ilmi de yoktu çünkü Mûsâ (a.s.) tenzih ilmi ile gelmişti oysa İbrâhim (a.s.) "tevhid-i ef'âl" ilmi ile gelmişti ve bu nedenle bu ilim tenzih ilminin içerisinde olsaydı o zaman ki Âyetlerin bazıları bazılarına ters gibi olacaktı.

Çünkü Tevrat, Muhammed'in (s.a.v.) hususiyetlerini ve onun manevî vârislerini zımında taşııyordu. Bu da, İbrâhim'e (a.s.). ve İsâ'ya (a.s.). bir ikram için böyle olmuştu.

Bu Levhler mermer taşındandı.

Gökten indirilen bu levhâlar aynı zamanda. Gökte dünya benzeri başka yaşamlarında Olduğunun bir göstergesidir, diyeiliriz.

Mûsâ'nın (a.s.). tebliği ile memur olduğu Yedi levha demek istiyorum. Diğer iki Levh, böyle değildi bunlar, nurdandı. O Yedi Levh'in anlatıldığı gibi, mermer taşından olmasının bir sonucudur ki, onların kalblerinin katılaşmasına sebep olmuştur. Çünkü o Levhler taşandı. Bu Yedi Levh'in tümünden ihtiva ettiği şeyler yedi çeşitti, ilâhî iktiza icabı ve Levhler'in adedine göre durum bundan ibaretti. Şimdi, o Yedi Levh'i içinde bulunanlara göre sıralayalım.

Birinci Levh: Nûr

İkinci Levh: Hüda

Allah-u Taâlâ; bu iki mânâyı, şu âyet-i kerîme ile bildirdi: "TEVRAT'ı biz inzâl eyledik. Onda nûr ve hidâyet vardır. Peygamberler onunla hüküm verirler." (5/44)

Üçüncü Levh: Hikmet

Dördüncü Levh: Kûvâ

Beşinci Levh: Hüküm

Altıncı Levh: Ubudiyet

Yedinci Levh: Saadet yolunun şekavet yolundan ayırd edilip aydınlatılması. Birde uygun olanın beyanı. İşte, Mûsâ'nın (a.s.). tebliği için emir aldığı Yedi Levh bunlardı.

Mûsâ'ya (a.s.). mahsûs olan İki Levh'e gelince, onlar şuydu:

Birinci Levh: Rububiyyet

İkinci Levh: Kudret

Rububiyyetin ve Kudret'in hakikatini Mûsâ (a.s.) kendinde bıraktı ve kavminden anlayacak kimse olmadığı için onlara açmadı. Fakat burada bir saptama yapalım, söyle ki, altından buzağı heykelini yapan Samiri'de çok az olarak Rububiyyet ve Kudret tecellisi olmuş. Çok enteresandır buzağıya tapmayanlar bütün buzağıya

tapanları Allah'ın emriyle kılıçtan geçiriyorlar ancak Samiri'ye sadece "kavmin içinden çık" deniliyor. En başta öldürülmesi gereken oysa Samiri'dir.

İşte bu hakîkatte Samiri'nin bir nebze Rububiyet ve Kudret tecellisinden sebeblendiğini göstermektedir ve bunların kısmen dahi anlatılıp kavim içinde karışıklığa sebep olmaması için kavmin dışına çıkarılıyor. Samiri sahrada Cebrâil (a.s.)'in sûretlenerek bir at üzerinde yol aldığını görünce onun atının ayağının bastığı yerin toprağından bir avuç toprak almış ve yaptığı altından buzağı heykelinin içerisine karıştırmış bu toprağı işte Cebrâil (a.s.)'in hayât kaynağından alınan bu bir avuç toprak nedeniyle o heykel buzağı sesi vermiştir.

Mûsâ'nın (a.s.). ümmeti içinde, kemâle eren kimsenin bulunmayışı, son anlatılan İki Levh'in kendilerine tebliğ edilmeyişinin sonucudur. Tebliğ edilemezdi çünkü, Dokuz Levh'in tüm tebliği için emir almamıştı.

Seyri sülûk yolunda Mûsâ (a.s.)'in dersi Dokuzuncu derstir ve Mûsâ (a.s.)'da Dokuz levh verilmiştir.

Kendisinden sonra da, kemâle eren kimse olmadı. Kendisinin manevî vârisi de olmadı. Hâliyle, Resûlüllah (s.a.v.) efendimizin durumu böyle olmamıştır. Çünkü o, Hiçbir şeyi bırakmayıp, bize ulaştırdı, tebliğ etti. Nitekim, şu âyetler, bize bu mânâyı açık açık anlatır:

- "Biz kitâbda hiç bir şeyi eksik etmedik."(6/38)
- "Her şeyi onda, ayrıntıları ile açıkladık"(17/12)

Anlatılan mânâların bir icabıdır ki Resûlüllah (s.a.v.) efendimizin milleti, milletlerin hayırlısıdır. Getirdiği din, tüm dinleri hükümsüz bırakmıştır, kaldırmıştır. Çünkü Resûlüllah (s.a.v.) efendimiz, diğerlerine gelenlerin hepsi ile gelmiştir üstelik, onlara verilmeyenleri de getirmiştir.

Kûr'ân-ı Kerîm içerisinde Tevrat, Zebur, İncil hepsi

mevcûttur. Mûsâ (a.s.) ile ilgili âyetler Tevrati âyetlerdir ve doğru olanlarıdır. İsâ (a.s.)'dan bahseden âyetler İncil'dir. Ayrıca onlarda olmayanlarda mevcûttur.

Onların bu noksanlıkları icabı, dinleri kaldırmış, kemâli icabı Resûlüllah (s.a.v.) efendimizin dini ise tamlığı ile meşhur olmuştur.

Çünkü onların özü Kûr'ân-ı Kerîm'e hiç bozulmadan hakikatleriyle gelmiştir.

Bu mânâ ise şu âyet-i kerîme ile sâbittir: "Bugün dininizi, size tamamladım. Sizin için din olarak İslâm'a razı oldum."(5/3) Bu âyet-i kerîme, Resûlüllah (s.a.v.) efendimizden başka hiçbir peygambere gelmemiştir. Eğer bu Âyet-i kerîme bir başkasına gelseydi, peygamberlerin sonuncusu onun olması lâzım gelirdi. Hâlbuki bu, ancak, Muhammed (s.a.v.) için sağlandı. Anlatılan Âyet ona nâzil olunca, peygamberlerin sonuncusu oldu.

Daha öncede bahsettiğimiz gibi Efendimizin (s.a.v) ümmeti artık herşeyi idrâk edecek seviyeye ulaşmış idi.

Niçin böyle olmasın? Zira o, ne bir hikmet bıraktı, ne de bir hidâyet yolu. Ne bir ilim bıraktı, ne de bir sır. Bunların hemen hepsine dikkâti çekti, ayıktırdı ve onlara işaret edip anlattı. Hâliyle, bu anlatma tarzı, anlatılan şeye göre değişik şekil aldı. Ne kadar açıklamak icab ediyorsa o kadar açıkladı. Anlattıklarını, bazen açıktan açığa anlattı, bazen edebî bir üslupla anlattı, bazen işaret kullandı, bazen dolaylı yoldan gidip kinaye şeklinde anlattı, bazen bir benzerlik dengesi kurup istiare yolunu tercih etti. Anlatılanlardan bazılarının mânâsı açıktı. Bazıları da, tefsir gerektiriyordu. Bazen de te'villi yolu tercih etti. Bazen mânâsı çeşitli yönlerde çekilecek şekilde, kapalı ifâde kullandı.

Anlattıkları müteşabihattan oldu. Bunların dışında, daha nice ifâde şekli kullandı ki hemen hepsi de, beyanda kemâl çeşitlerinden sayılır. İşbu anlatılan

durum icabıdır ki başkasına bir katılma hakkı kalmadı, işinde tam bir istiklâl sahibi oldu. Ve peygamberlerin de sonuncusu oldu. Zira o, ihtiyaç duyulacak her şeyi getirdi. Kendisinden sonra gelen kâmiller artık tenbihini yapıp ayıktırmaları gereken hiçbir şey bulamadı. Çünkü, Resûlüllah (s.a.v.) efendimiz, hemen hepsini yapmıştı. Böyle olunca, o kâmile, Resûlüllah (s.a.v.) efendimize uymak kaldı. Hâliyle bu uyuş, Resûlüllah (s.a.v.) efendimizin tenbih ettiği şekilde olacaktı. Ve o gelen bir tabî oldu. Böyle olunca, yeni bir din kuran peygamberlik hükmü de kesildi. Böylece, Muhammed (s.a.v.) peygamberlerin sonuncusu oldu.

Çünkü o, kemâl vasfı ile geldi. Ondan başka bu vasıfla gelen olmadı. Eğer Mûsâ (a.s.) kendisine tahsis edilen o İki Levh'î tebliğ edip kavmine anlatsaydı, kendisinden sonra İsâ'nın (a.s.) gelmesine lüzum kalmazdı. Çünkü İsâ (a.s.) o İki Levh'in taşıdığı sırrı kavmine tebliğ etti. İşbu mânâ icabıdır ki, İsâ (a.s.) ilk adımda kudret ve rububiyetle görüldü. Onun bu görünüşü, beşikte çocuk hâlinde iken konuşması, gözsüzlerin gözünü açması, abraş hastalığına tutulana iyi etmesi ve ölüleri diriltmesi idi. Böylece, Mûsâ'nın (a.s.) dinini hükümsüz bıraktı. Çünkü, Mûsâ'nın (a.s.) getirmedeğini getirmiştir. Ancak anlatılan sırlar çeşidinden hükümleri açıkladığı için, kavmi şaşırıldı. Gittikten sonra da, kendisine ibâdet eder oldular.

"Dediler ki: Allah, için üçüncüsüdür." (5/73)

Bu üçler ise, Baba, ana ve oğul idi. Bunlara da Ekanim-i selâse adını verdiler.

Yukarıda anlatılan mânâ üzerine, İsâ'nın (a.s.) kavmi çeşitli fırkalara ayrıldılar. Bunlardan bir kısmı:

İsâ, Allah'ın oğludur. Dediler, ki bunlar, Melekiye adı ile anılırlar.

Bunlardan bir kısmı da, İsâ (a.s.) için: O,

Allah'tır, geldi, insânoğlunu tuttu, döndü. Onlar, bu sözleri ile şunu anlatmak istiyorlardı: Âdemoğlu sûretine girdi sonra, kendi yüceliğine dönüp gitti. Bu zümreye Îsâ (a.s.). kavmi arasında, Yaakibe adı verilir. Bunlardan bazıları da:

- Allah, şu üç şeyden ibarettir:

a) Baba, yâni Rûh'ül-kudüs.

b) Ana, yâni Meryem.

c) Oğul, yâni Îsâ (a.s.). peygamber.

Îsâ (a.s.). kavmi saptı çünkü itikad ettikleri şeylerin hiç birini, Îsâ (a.s.). getirmiş değildi. Onların anladıkları, Îsâ'nın (a.s.). işindeki dış mânâdan ibaretti. Bu ise onları, hâlen içinde buldukları sapıklığa çekti. Nitekim bu mânâ, Allahu Taâlâ'nın Îsâ'ya (a.s.). şu sorusundan da anlaşılır:

Sen mi insânlara, "Beni ve anamı Allah'tan başkaiki ilâh tutun" dedin?"(5/116)

Bunun üzerine Îsâ (a.s.). anlatılan teşbih sebebi ile, tenzih yollu "Sen sübhansın"(5/116) dedi ve devam etti, "Benim için hakk olmayan bir şeyi söylemem olmaz."(5/116) Yâni, nasıl seninle aramda bir başkalık nisbeti yapabilirim. Ve nasıl, Allah'ı bırakın da bana ibâdet edin diyebilirim. Hâlbuki sen, benim hakikatımsın, zâtımsın ben ise, senin hakikatınım özünüm. Seninle aramda bir gayrılık yoktur. Böylece, Îsâ (a.s.). kavminin dediği şeyden kendisini tenzih etti. Çünkü onlar, tenzihsiz olarak mutlak bir teşbih yoluna girmişlerdi, itikadları buydu. Böyle bir şey ise Allah'tan reva değildi. Îsâ (a.s.). devam etti:

"Eğer deseydim"(5/116) Yâni, Îsâ'lık hakikatının Allah olduğunu söylemiş isem, bunu "Sen bilirdin" (5/116) Bu mânâda Îsâ (a.s.). şöyle demek istiyordu, Ben, bunu hiç demedim ancak, tenzihle teşbih beyninin birleştirilmesini söyledim. Birin çoklukta

zuhurunu dedim. Ama onlar, kendi anlayışlarına göre, yanıldılar. Onlarca anlaşılan şey ise benim murad ettiğim mânâ değildi. Devam etti:

"Sen, içimdekini bilirsin" (5/116) Yâni: Onların itikadı, benim murad ettiğim mânâ mıdır? İlâhî hakikatler zuhuru babında onlara tebliğ ettiklerim arasında böyle bir şey var mıydı? Yok muydu? Yoksa, benim muradım, onlarca anlaşılanın tam tersi miydi? Devam etti:

"Ben, sende olanı bilmem" (5/116) Bununla Îsâ (a.s.). şöyle demek istiyordu: Ben, bu tebliği onlara ulaştırdım. Ama içinde, onları saptırmak babında olanı bilemem. Eğer bilseydim, onların sapmalarına sebep olacak bir şeyi tebliğ etmezdim. Devam etti:

"Sen, gaybleri bütün inceliği ile bilensin"(5/116) Ben ise gaybleri bilemem. Beni mâzûr gör. Devam etti:

"Onlara söylediğim, ancak bana emrettiğindir."(5/117) Şöyle demek istiyordu: Seni, kendimde bulduğum kadarını söyledim. Böylece, emri tebliğ ettim. Onlara nasihatla bulundum. Ta ki, onlar da kendilerinde sana çıkan yolu bulalar. Bu yoldan, ilâhî hakikatı onlara açıkladım ki, içlerinde olan şey, kendilerine açılmış ola. Onlara sözüm: "Sizin de Rabbiniz, benim de Rabim olan Allah'a ibâdet ediniz" (5/117) cümlesinden başka değildi. Bu yoldan, hakikatı, kendime has kılmadım. Onların tümünde, bu hakikatı mutlak gösterdim. Seni, onlara şöyle anlattım: Hakikî mânâmda nasıl Rabbımsan, onların da hakikî mânâlarının Rabbisın.

Bütün bu söylenenler anlatıyor ki Îsâ'nın (a.s.). getirdiği ilim Tevrat'takinden ziyade idi. Bu da rububiyet ve kudret sırrı idi. O bu sırrı açıkladı. Bunun için ise kavmi kâfir oldu. Çünkü, rububiyet sırrını açmak küfürdür. Eğer Îsâ (a.s.). bu sırrı kapasaydı yâhut onu, ibare kabukları içinde ve

satırlar arasında, işaretler hâlinde kavmine tebliğ etseydi, kavmi, kendisinden sonra, kâfir olmazdı. Tıpkı, Resûlullah (s.a.v.) efendimizin yaptığı gibi. Bundan sonra da, dinin kemâli babında, ulûhiyet ve zât ilmîne ihtiyaç kalmazdı. Kaldı ki, bu ikisini de, Resûlullah (s.a.v.) efendimiz getirmişti.

Ulûhiyet ve zât ilmi bâkâbillah ve insân-ı Kâmil mertebeleridir. Îsâ (a.s.) kendisine verilen ilmi açık olarak söyledi fakat kavmi anlayamadıkları için onu kapattılar ve bu kapatma da inkâr hükmüne girdi bu nedenle kâfir oldular. Îsâ (a.s.) kendisindeki rububiyet mertebesini gösterdi abdiyyet mertebesini gösteremedi. Oysa Hz. Resûlullah (s.a.v) bunu ibare kabukları içerisinde bazen açarak bazen saklayarak verdi. Karşısındakinin idrâk kapasitesine göre gerektiğinde açtı, gerektiğinde kapattı Efendimiz (s.a.v). Hem Zâhir hem Bâtın olarak bu şekilde tebliğde bulunduğu için her ne kadar Efendimize (s.a.v) de karşı çıkanlar olsa da, önceki peygamberlerin aldığı şiddetli tepkiyi almadı.

İşte batılılar İslâmın bu ışığından ve nûrundan aldıkları şeyler ile bugünkü ileri seviyelerine ulaştılar. Ne yazık ki bu malzeme bizde olduğu hâlde onların teknoloji seviyelerine ulaşamıyoruz ve bekliyoruz ki bu İslâm anlayışı ile Batı toplumu müslüman edeceğiz, tabîdir ki olacak şey değildir. Batılılar kendileri bizim kaynaklarımızı araştırıp ilâhî hakikatleri bularak kendileri müslüman olacaktır. Bu şekilde "güneşin batıdan" doğuşu belki mümkün olacaktır.

Nitekim zât ve sıfât yönüyle bir Hâdis-i şerîf yukarıda anlatıldı. Allahu Taâlâ, peygamberine, zât ve sıfât işini, bir âyette birleştirdi. O, âyet ise şudur:

"Onun benzeri bir şey yoktur. Duyan ve gören odur."(42/11)

Bu Âyetin zâta ve sıfâtlara ait tefsiri şöyledir: "Onun benzeri bir şey yoktur" (42/11) yâni, zâta taalluk eden yönünden, "Duyan ve gören odur" (42/11) yâni, sıfâtlara taalluk eden yönüyle.

Eğer İsâ'nın (a.s.). kavmine tebliğ ettiğini, Mûsâ da (a.s.). tebliğ etseydi, kavmi, Firavun'un katli işinde kendisini itham ederdi. Firavun demişti ki:

"Ben sizin alâ rabbınızım." (79/24)

Bu, bir iddia idi, rububiyyet sırrının ifşası ise ancak, Fir'avun'un bu iddiasını verebilirdi. Ancak bu iş, Fir'avun için tahkik yollu değildi. Bunun içinde, Fir'avun'la dövüştü ve galip geldi. Eğer Mûsâ (a.s.). Tevrat'ta rububiyyet ilminden bir açıklama yapsaydı, kavmi kendisini inkâr ederdi. Fir'avunla çekiştiği için ise onu ayıplarlardı, itham ederlerdi. İşbu sebeptir ki, o ilmi, gizlemekle emrolundu.

Fir'avun beşeriyetine ulûhiyyeti verdiği için söylediği sözde haksız idi. Söz doğru olmasına rağmen nefsinden söylediği için tatbiki yanlıştır. Fir'avun zamanın sözü geçen en üst kişisi idi ve çevresinde kendisinden üstün kimse görmediği için bu sözü söyledi oysa rububiyyet tecellisi vahyi veya ilhâmi yâni ilâhî olmalıdır. Mûsâ (a.s.)'ın açıklamayıp kendisinde bıraktığı rububiyyet sırrının Zâhiren söylenmesi dahi aynı Fir'avun'un söylediği cümleler ile olabilecekti.

Tıpkı, Resûlullah (s.a.v.). efendimiz de, kendisinden başkasının kabul edemeyeceği bazı şeyleri gizlemekle emrolunduğu gibi. Bunu, kendisine istinaden rivâyet edilen bir hâdise dayanak söylüyoruz; şöyle buyurdu: "Mîraca götürüldüğüm gece, bana üç ilim verildi:

Bir ilim idi ki; gizlenmesi için benden söz alındı.

Bir ilim idi ki; tebliği arzuma bırakıldı.

Bir ilim idi ki; tebliği ile emr'olundum."

Gizlenmesi için, kendisinden söz alınan ilim, ilâhî sırlardır. Bütün bu sırları tümünden Allahu Taâlâ Kûr'ân'a yerleştirdi.

Aslında Hz.Resûlullah (s.a.v) in gizlemiş olduğu bir şey

yoktur fakat ehline açmıştır, genele gizlemiştir. Efendimiz (s.a.v) hem tebliğini yapmış hem de bu tebliğin içinde gizlenmesi gerekenleri gizlemiştir. Çünkü tamamen gizli bırakılmış olsa idi ümmeti Muhammede haksızlık olurdu, tam açık olarak anlatılmış olsa idi bu sefer de anlayamayanlara haksızlık olurdu.

Tebliği ile emr'olunduğu ilim, Zâhir idi.

Tebliği arzusuna bırakılan ilim Bâtın idi.

Efendimiz (s.a.v) in karşısına gelen kişi bu ilmi idrâk edebilecek kapasitede ise Efendimiz (s.a.v) ona bu ilmi tebliğ etti, değil ise etmedi.

Şu Âyet-i kerîmeler, Bâtın ilmini anlatır:

- ***"Afakta ve kendi nefislerinde, Âyetlerimizi onlara göstereceğiz ki Hakk olduğu açıktan kendilerine belli olsun."* (41/53)**

- ***"Gökleri, yeri ve aralarında olanı, Hakk olarak halkettik."* (15/85)**

- ***"Yerde ve göktekilerin hepsini kendinden size ram eyledi."* (45/13)**

Çünkü Cenâb-ı Hakk insânı hâlifesi olarak kendisindeki özellikler ile donattı ve âlemleri emrine verdi. Beşeri aklımızla buradaki oluşum ihtişamını anlamamız mümkün değildir. Cenâb-ı Hakk'ın taşından toprağından, güneşinden, melekûtuna kadar herşeyini kullanıyoruz. Cenâb-ı Hakk bizleri kendisine hâlife yapmış oysa bizler bu hakikatleri bilmediğimiz için yerlerde sürünüyoruz çünkü Cenâb-ı Hakk'ın bize verdiği asâleti unutarak beşeri varlığımızla yaşamaya çalışıyoruz.

Cenâb-ı Hakk'ın bize verdiği yüzgeçler ile bütün âlemlerde kulaç atabilecekken sınırlı küçücük bir kab içerisinde yüzmeye çalışıyoruz. Herbirerlerimiz nefis çukurlarımızda biriken pis suyu çok geniş zannediyoruz, hatta bu konularla ilgili öğrendiğimiz birkaç kelimeden sonrada bu çukurları okyanus zannediyoruz. Suya bir

dalgıçın iradesiyle dalıp batması vardır, bir de yüzme bilmeyen bir kişinin boğularak batması vardır. İrfaniyet kişiye dalgıç elbisesi giydirir. Beşeri akılla yapmaya çalıştığımız şeylerin sonucunda yüzme öğrenmeden batması kaçınılmaz olan gemilerden suyun dibini boylarız.

"Ona rûhumdan üfledim."(15/29)

Bu âyetlerle anlatılan mânâların iki yüzü vardır:

a) Hakikat yönüne delâlet eden.

b) Şeriat yönüne delâlet eden.

Durum anlatıldığı gibi olunca, yerleşmeğe bağlı bir hâl meydana çıkar. Kimin kabiliyeti varsa, o kazanır.

Tevhid işi bir koşudur ve öyle bir koşudur ki arkasından yetişmek oldukça zordur, kiminin nefesi ilk turda tıkanır kiminin ikinci turda neticede bu yolda yürüyenler gittikçe azalır. Çünkü duygulardan ve şartlanmalardan kurtulmak üzere oluşturulmuş olan bir bilgidir ve mânâ âleminde hızlı koşulmaz ise bu mesafe kolay kolay katedilmez, bu nedenle bu kısa ömürde sürât gereklidir. Bu koşu fiziki değil akılda ve gönülde olan bir koşudur. Bunun için işte bir hâl bir makam ve bu işin meslek edinilmesi gereklidir. Miktar yönünden değil kalite yönünden çokluk lâzımdır. Kabiliyetin yanında gayret gereklidir çünkü kabiliyet olup gayret olmaz ise, olmaz, hatta gayreti olup kabiliyeti olmayan kişi daha üstün olur. Çünkü biri kendisindeki değeri bilip değerlendirememekte diğeri iyi niyetle hareket ettiği için ne kadar olsada bir değerlendirmesi vardır.

Bir kimsenin, ilâhî bir anlayışı var ise bu tebliği alır makamına ulaşır. Anlatıldığı gibi bir anlayışa sâhip olmayana gelince, o hakikatler kendisine anlatıldığı zaman, derhâl inkâr yoluna sapar. Kendisine bu gibi hakikatlerin anlatılmamasına sebep ise sapmamasını temindir, şekavetini de önlemektir.

İşte bu da bir rahmettir. İsâ (a.s.) anlatması gerektiği için hakikatleri anlattığından kavmi kâfir oldu. Ümmeti

Muhammede ilâhî hakikatlerin tam açık olarak anlatılmayıp yarı açık anlatılmasının sebebi de sapmamasını temin içindir. Rububiyyet hakikatlerinin anlatıldığı bir kişi hemen "olmaz" "mümkün değil" gibi tepkiler vermeye başladığı anda konuyu kapatmak gereklidir çünkü onu bozar bu durum ve kendisinin menfâati için anlatmamak gereklidir. Fakat tam tersi, her verileni alan bir kişiyle karşılaşıldığında yavaş yavaş dozunu arttırarak bu bilgiler verilebilir.

Gizlenmesi için söz alınan ilim, derin mânâlı olduğundan, te'vil yolu Kûr'ân'a konmuştur. Bunu da ancak, ilmin özünü bulanlar bilir. Baş şart bu, bir de, ilâhî keşif yolu ile bilinir.

Te'vil yolu yoksa, ilâhî keşif yolu yoksa bir kimse ârif olamaz ancak alim olur. Te'vil Âyetlerin Allah indindeki mânâsı keşif ise orayı keşfetmektir, ikiside aynı köke dayanmaktadır ve esas anlamda kökten dincilik budur. Keşif ise ilimde olur. Peygamberlere gelen vahiy, evliyaullah'a gelen ilhâm, temiz mü'minlere gelen ise firasettir. "Mü'minin firasetinden sakının" deniliyor, ki evliyaullah'ın ilhâmından ve peygamberin vahyinden nasıl sakınılması gerektiğini siz düşünün. Bir insân hangi mertebeye çıkarsa çıksın ihtiyatı elden bırakmamalıdır.

Keşif içinde oraya uzanmak gerekir. Zâhiren dahi bir ihtiyacımız için çaba göstermemiz gerekir ki Bâtinen bu çaba çok daha fazlasını gerektirir.

Bundan sonradır ki, o kimse, Kûr'ân'ı dinler ve onun mahâllini bilir.

Kişi okuduğu Kûr'ân'ın mahâllini bilir yâni hangi Âyeti hangi satırı okuyorsa ve o satır hangi meretebeden gelmiş ise onu bilir. Bunu bilmedikten sonra Kûr'ân'ı hakkıyla okumak ta mümkün olmaz zâten.

Efendimiz (s.a.v) in buyurduğu gibi "Kûr'ân'ın Dört mertebesi vardır, hatta Yedi, hatta Yetmiş, hatta sonsuz." En az Dördünü bilmek gereklidir, bunlarda:

Zâhiri, Normal yazılı hâliyle Kûr'ân'ın okunmasıdır.

Bâtını, Kûr'ân-ı Kerîm'in Rabb'casıdır.

Haddi, Âyetin bahsettiği konuda uzanabildiği mesafedir. Örneğin cennet hakkında 4-5 kelime ile anlatılmak isteneni alıp değerlendirip cennetin genişliğini düşünmeliyiz ki Âyete biraz yaklaşabilelim.

Matlaı, yâni doğuş yeri, kaynağıdır. Ef'âl, esmâ, sıfât ve zât mertebeleridir.

Bunları bilen kişi gerçekten Kûr'ân okumaktadır. Kûr'ân okumak demek içerisindeki mânâyı anlamak demektir. Mânâyı anlamak demek ise kelâmın beşer yönünü anlamak değildir, Cenâb-ı Hakk ezelden o Âyetin yazılmasından neyi murat etmiş ise onu anlamak demek Kûr'ân okumak demektir. Kûr'ân zât olduğundan onu okumak zâtı anlamak demektir ve bütün mertebeler zâtın içinde olduğundan onu okuyan bu mertebelerin hepsini ayırabilme kabiliyetine de sahip olduğundan dolayı Âyet hangi mertebeden zuhur etmiş ise onu anlayarak hakiki Kûr'ân'ı gönlüne indirir. Elimize Kûr'ân'ı aldığımızda kağıdına, mürekkebine ödediğimiz karşılık ile maddi kağıt, mürekkebi olan kısmını elimize almış oluruz, yoksa içindeki mânâların karşılığını ödememiz mümkün değildir.

Yâni, Allah'ın Kûr'ân'a yerleştirdiği ve onun gizlemesi için, Resûlüllah (s.a.v.)efendimizden söz aldığı ilmi, Allah'u Taâlâ:"Onun te'vilini, ancak Allah bilir." (3/7) Âyeti ile bu mânâyı işaret eder. Hâliyle, bu mânâ, üstteki Âyetten aldığımız vakıf işaretine göre okuyanlarca verilen bir mânâdır. Ve o ki, özünde, o te'vile muttali olur, işte onun adı, Allah'tır. Bu mânâyı anla.

Daha nasıl açılınsın ve kapatılınsın ilâhî hakîkatler. Bu ilim Îsâ (a.s.)'in ümmetine açtığı rububiyet ilminden bir ilimdir. Fakat Efendimiz (s.a.v) bunu bazen açıp bazen kapattığı ve açtığını da ehline açtığı için itiraz olmadı. Yoksa bu yukarıda yazılan hakîkatleri Zâhir ehli birine anlatmaya çalışsak bizi anında reddeder. Bu yüzden Cenâb-ı Hakk "*Ben kulumun zannına göreyim*" diyerek bunları o kadar büyük bir hoşgörü

içerisinde ifâde ediyor. Bu nedenle ne bir kimsenin görüşüne müdahâle etmeye ne de inkâr etmeye gerek yoktur, zâten herkes kendi hesabını kendi vicdanında görüyor.

Cenâb-ı Hakk'ın, peygamberlerin, evliyaların, irfan ehlinin gâyesi kabiliyet sahibi olanlara bir yol açmaktır. Efendimiz (s.a.v) "*şâhiden, mübeşşiran ve nezîrân*" (33/45-48/8) gönderilmiştir. "*Şâhiden*", bir kişinin şâhit olabilmesi için en iyi şekilde o meseleyi görüp bilmesi gerekir, Efendimiz (s.a.v) bu âlemlerdeki en büyük müşâhidir. Efendimiz (s.a.v) ayrıca diğer bütün peygamberler üzerine de şâhit olacaktır çünkü hepsinin üzerinde Hâkim mertebesindedir. Ümmeti de diğer ümmetler üzerine şâhit olacaktır. Bu nedenle bizlerinde Efendimize (s.a.v) yaraşır bir ümmet olmamız gerekir ki şâhitlik yapabilelim. "*Mübeşşiran*", müjdeleyici yâni bizlerin hakikatini anlatıp bildirmesidir yâni her bir insânda mevcûd olan ilâhî hakikatın müjdesini vermesidir.

Kûr'ân-ı Kerîm'in muhkem Âyetleri beşeri akılla zâhiri olarak anlaşılabilen düzeyde Âyetlerdir. Müteşabih Âyetler ise ismi üzerinde, teşbih ile yâni benzetme ile ifâde edilen Âyetlerdir. "*Kalplerinde eğrilik olanlar bu müteşabih Âyetlere tabi olarak yanlışlık yaparlar*" diyerek bu yol genele kesiliyor. İlimde derinleşmiş olanlar bunun "*Te'vilini ancak Allah bilir*" (3/7) derler, Âyetin devamında ise sadece Ulû'l'elbab denmektedir. Ulû'l'elbab ise beşeriyetleri ile değerlendirme yapmayıp Âyetin kaynağına ulaşanlardır. Te'vil bir şeyin evveli yâni kaynağıdır, nasıl ki bir su kaynağından çıktığında tertemiz iken aktıkça dereler, nehirler derken kaynakla ilgisi olmayan bir oluşuma dönüşüyor ve rengi, tadı gibi özellikleri değişiyor ve biz de bu su üzerinde araştırma yaparak su budur dersek hata yaparız, bu suyun hakikatini ancak kaynağının başına giderek alacağımız numune ile değerlendirmek mümkündür.

"*Te'vilini Allah bilir*" sözünü de iki şekilde düşünebiliriz ya "*bunu ancak Allah bilir*" diyerek kenara çekilmek veya

te'vilini kendisinde idrâk eder ki o da Ulû'l-elbâbtır, işte onun adı Allah'tır. Ancak şunu da ayırmak lâzımdır ki bu söz, o kişi Allah demek değildir, "o anda uluhiyyet bilgisine ulaşmıştır ve te'vil ona o mertebeden geliyor" demektir. O Allah'ın ta kendisidir der isek şirke düşeriz fakat Allah'ın gayridir dersek ona da haksızlık etmiş ve Rabbimizi tanımamış oluruz.

Günümüzde artık Kûr'ân-ı Kerîm'in tam bir vahdet tercümesinin yapılması lâzımdır ki batıya bununla üstünlük sağlayalım, elimizdeki malzemeyi değerlendiremiyoruz.

Beyan yolu yine bizi açıklama koşusu için hazırlanan meydana doğru coşturup coşturdu. Ve açıklanması, hiçbir zaman akla gelmeyen açığa vuruldu.

Bu koşu kişinin oturduğu yaptığı mânâ âlemindeki, idrâk âlemindeki, düşünce âlemindeki koşudur. Kişi oturur gibi gözükür fakat fezada koşar.

Biz, yine yolunda olduğumuz bahse dönelim. Tevrat mevzuuna geçelim.

Bilesin ki Tevrat, sıfâtlara bağlı olarak, isimlerin tecellilerinden ibarettir. Bu ise Hakka has zuhur yerlerinde, yüce sûbhan olan Hakkın zuhurudur. Yüce Hakk, isimlerin, sıfâtları yönüne deliller hâlinde nasbetti. Sıfâtlarını da zâtına delil eyledi. Hâliyle bu olanlar zuhur yerlerinde ve halkındaki zuhurunda olmaktadır. Bu arada vâsita isimler ve sıfâtlardır, zâta götüren başka yol da yoktur.

Her esmâ Cenâb-ı Hakk'a götüren bir yoldur. Kişi ilim istiyorsa önce cehil kapısına gidecek, yâni, "ben cahilim" diyecek ki kendisine ilim verilsin. Bir fiil varsa ortada onu ortaya koyan bir isim vardır, isimlerin bağlı olduğu yer ise sıfâtlardır, ve sıfâtlar da, zâtın varlığını ortaya getirip ispatlar. Neticede herşeyin hakiki zâtın tecellilerinden ibaret olduğu anlaşılır.

İşte İslâmiyet bu hakîkatleri ortaya getirdi, diğer

peygamberlerin getirdiklerinde bu bilgiler yoktu.

Yukarıdaki mânâ üzerine biraz açılalım. Şöyle ki, halk bir sadelik üzere halkedilmiştir. Böyle olunca onun hâli ilâhî mânâlardan yana boş olmaktır. Ancak onun durumu beyaz bir kaftan gibidir. Karşısına gelen nakış kendine işlenir. İşbu nakışlar, isimlerdir. Yüce Hakk ise onlarla isim alır. Bu isimler ise Hakkın sıfâtlarına delâlet ederler.

Ef'âl âlemi olmasa o isim ve sıfâtlar nerede zuhur edecekler ve hakikatlerini ortaya çıkaracaklardır. İşte kaba malzemedен yapılmıştır diyerek baktığımız bu âlem düşüncesi çok yanlıştır. Bir şey ortaya gelmiş ise muhakkak o kendi kemâli üzerinedir.

Halk ise Hakkı o isim yolundan bildikleri sıfâtlarla tanırlar. Tanıdıktan sonra da Hakk ehli olurlar. Hakk ehli olanlar ise anlatılan yoldan onun zâtına doğru yolu bulurlar. Bunu bulduktan sonra onlar, isimlere ve sıfâtlara birer ayna gibi olurlar. Onlar ki böyle oldu. İsimler onlarda zuhura gelir keza sıfâtlar da. İşbu zuhurdan sonradır ki, nefislerini kendilerine işlenen zâta bağlı isimlerin ve ilâhî sıfâtların nakşı ile bilirler. Bundan sonra, Allahu Teâlâ, zikredildiği zaman, zikredilen kendileri olur. Bu da nakşını aldıkları ismin icabı olur. İşte Tevrat'ın mânâsı, yukarıda anlatılanlardır.

Tevrat'ın türediği kelime kökü, Tevriyet'tir. Tevriyet ise, lügatte şu mânâyadır, mânâyı mefhumların en uzağına bağlamak.

Tevrattan önce gelenler mahâlli kitâplardı, Tevrat gelince kapsam daha genişledi çünkü esmâ mertebesi olduğundan Tevrat ile isimlerin tecellileri açılmaya başladı artık.

Bu mânâ ise avam halka göredir. Çünkü onlara göre, Hakkın sarîh olarak, açıktan anlatılışı, itikadî bir hayâldir. Avam halk için bundan başka ne olabilir ki?

elbette olamaz. Yâni, anlatılan mânânın dışında bir şey. Ama, irfan sahipleri katında Hakk, kendi zâtlarının hakîkatıdır. Haktan murad da, kendileridir.

İşte kişideki "Emin Belde" budur. Avam halk Hakk'ı ötelere attığı için kendi hayâllerinde bir Hakk oluşturup ona itikad etmektedirler. Oysa irfan ehli indinde Hakk kendi hakîkatleridir. Her kişinin ayanı sâbitesindeki düzenlemeyi Cenâb-ı Hakk'ın ortaya getirmesi kendi varlığının Zâhire çıkmasından başka bir şey değildir. İlâhî isimlerin belirli terkipler hâlinde açığa çıkması avam halkın "yaratma" dediği şeyin aslıdır.

Haktan murad kendileridir demesi ise Hakk esmâsının en geniş kapsamıyla oradan zuhura gelmiş olması demektir. Gafil olan insânlarda da Hakk esmâsı vardır, cisimlerde de Hakk esmâsı vardır fakat onlar bunu bilemedikleri için Hakk esmâsı orada perdelenmiştir. İşte "nefislerinize zûlmettiniz" sözünün hakîkati de burada ortaya çıkmaktadır, kendisinde var olan Hakk esmâsının ortaya çıkarılıp hakîkatinin anlaşılabilmesiyle nefse zûlmedilmiş olmaktadır. Örneğin bir kişi cebinde olan çok değerli bir altını değerlendiremeyip aç olarak dolaşırsa kendisi kendisine zûlmetmiş olur yoksa ona hariçten birisi zûlmetmiş olmaz. Yâni kişi ötelere bir Hakk aramayacak zâten kendisinde mevcûd olan Hakk'ı arayacak. Bizler Peygamberimizin (s.a.v) her yönüyle vârisleriyiz

Bu tür konuşmamız, Tevrat'ta, işaret konuşması sayılır.

Şimdi, Mûsâ'ya (a.s.). gelen Yedi Levh'de neler vardı, onların açıklanmasına geçelim. Yukarıda özet olarak anlatıldı, burada tafsil yoluna gidilecektir.

Birinci Levh: Nûr

Burada, şunu bilmen gerekir ki, bu levhde bulunan ilim çeşitleri, yalnız levhin aldığı o isimden ibaret olmamaktadır, bunda olsun, diğerinde olsun, kalan levhlerdeki ilim çeşitleri de bulunur. Ancak, bir levh için, hangi hüküm galip ise onunla isim

verilmektedir. Tıpkı, Kûr'ân sûrelerinde olduğu gibi. Bir sûrede, hangi iş ağır basarsa, o sûreye o işin adı verilmektedir. Hâlbuki o sûrede, hem adını aldığı ilim çeşidi vardır, hem de başkaları. Nûr levhinde, yüce Hakkın, vahidiyet ve teklîk yolundan vasfı vardır. Ama mutlak bir tenzih yolu ile. Bir de yüce Hakkı, halktan ayırd eden hüküm vardır. Burada, ayrıca Hakkın rububiyyeti ve kudreti de anlatılır. Hâliyle bu anlatmada, onun güzel isimleri ve yüce sıfatları vardır. Bütün bunlar, üstün ve tenzih yoluyla, Hakka lâayık bir şekilde anlatılır. Yâni, Nûr Levh'i adı verilen Levh'de.

İkinci Levh: Hûda

Bunun içinde, Hakkın özünü anlatan ilâhî haberler vardır. Bu, zevke dayanan bir ilimdir. Müminlerin kalbine ilhâm yolu ile gelen nûr sûretindedir. Çünkü, Hûda, kendi özünde ilhâma bağlı bir varlığın sırrıdır. Kulları aniden yakalar. Bu ise ilâhî cezbenin nûrundan ibarettir. Öyle bir cezbe nûrudur ki irfan sahibi, onun içinde, yüce manzaralara terakkî eder ama, ilâhî bir yoldan yâni, Allah'ın sıratı üzerine. İşbu anlatılan durum, insân heykeline inen ilâhî nurun kendi mahâlline ve mekânına dönüş şeklinden ibarettir. Burada, Hûda, anlatılan nûra sahip olan kimsenin, AHâdiyyet yolundan üstün mekâna ve en güzel seviyeye ulaşmasından ibarettir.

Cezbe olayına târikatlarda çok önem verilir ve muteberdir ve özendirilir fakat hakîkatte bu çok tehlikeli ve yanlış bir iştir. Tabîki muhabbet olacak, cezbede olacak, fakat kontrollü olacak. Salıklar zikir esnâsında cezbe ile öyle hâllere gelirler ki kendilerini yerden yerlere atarlar ve etraftan kimse müdâhale etmez, hatta bizde böyle olsak diye özenirler. Oysa bu çok yanlıştır, birincisi bu cezbe hâlinde zâten çok sınırlı olarak kullandığımız beyin hücreleri yanmaktadır ve yenilenmediği içinde düşünceye çok sınırlı kalınmaktadır. Ağır basan duygusallıkta kalınmaktadır ve adet hâline gelen bu hâl sonucu küçük küçük muhabbetler

ile sürekli bu hâlin altına girmeye başlar. Daha sonra bu cezbe hâlinde şuur gittiğinden mükellefiyeti kalkar ve müslümanlıktan dahi çıkar.

Gerçek cezbe ile sarhoşluk cezbesi arasındaki fark şöyledir ki, insân beyninde ego merkezi olarak kullanılan benlik bilinci vardır ve nefsi bilinçtir. İşte bu merkezin kapasitesi dar olduğundan yapılan çalışmalar sonucu gelen oluşumlar buraya sığmaz ve burayı yakarlar, cezbe hâlinde iken bağırıp çağırmlar işte bu beşeri aklın kendisini muhafaza edememesinden kaynaklanan şuur şaşkınlığıdır.

Sağlıklı bir seyri sülûkta beynin o bölgeleri kapatılır ve o hâl gelse dahi tesirini uzun süre sürdüremez.

Cezbe, cazibelenme demektir. Cezbenin ilâhî cezbe olması lazımdır ki bu cezbede kendini yerlere atma, sağa sola savrulma söz konusu olmaz, kişinin kendi âleminde bulunduğu makam gereği oluşan hayret hâlidir. Hayret hâli derken beşeri anlamda hayret, şaşkınlık hâli değildir bahsedilen, Allah'ın zâtına giden yoldaki manzara ve bilgilerde hayretlenmektir. Bu da ancak akılla olur, akıl o istikamete yönelir ve orada yürümeye devam eder yâni çekilmeye orada devam eder. Beyindeki ilâhî benliğin merkezi olan bu bölümü irfan ehli olarak faaliyete geçirmek gereklidir. İşte derslerle, sohbetlerle, zikirlerle nefsi benlik merkezinden bu ilâhî benlik merkezine bağlantı kurmak oraya geçerek orayı faaliyete geçirmek gereklidir çünkü akli küll ile irtibatı sağlayacak esas donanım oradadır. Bu geçiş sağlandıktan sonra kişinin ömrünün sonuna kadar bu faaliyet devam eder ve bunun adı da "seyri fillah" tır. Orası da öyle bir geniş hazinedir ki dolmasına imkân yoktur, oradaki artışlar sürekli devam eder. Rahmân sûresinde olan "İhsanın karşılığı ihsan değildir" Âyeti kerîmesiyle bu hakikat belirtilmektedir.

Cenâb-ı Hakk diyor ki "Ey kulum sen ihsanda bulunmak la malının azalacağını mı zannediyorsun, sen ihsan et karşılığı sana yine ihsandır." Zâhiren maddi yardım demek olan bu ihsan gerçekte ilâhî Cemali göstermektir. Beşeriyet kanalından verilen bu ihsanın Ulûhiyyet kanalından karşılığı

gelir. İşte cezbe Hakk'ın bu lütûfları karşısında onları idrâk ederek huşû içerisinde olmaktır ki, bu hâlin dışarıda bir görüntüsü olmaz ve dışarıdan bakan kimsede bunu zâten anlayamaz.

Bu anlatılanlar hemen öğrenilip kabul edilip tatbik edilecek şeyler değildir, evvelâ bunları ilim olarak almak daha sonra da yavaş, yavaş bünyeye intibak ettirerek sindirmek lâzımdır.

Ama, ne belli bir cihet, ne de belli bir yön vardır. Bu levhde, milletlerin hâllerine dair keşfin ilmi vardır. Onlardan öncekilere ve sonrakilere dair haberler de vardır. Rûhlar âlemi sayılan melekût ilmi de bundadır. Rûhlar âlemine hâkim olan ceberut âleminin ilmi de bundadır. Bu ise hazret-i kudüstür. Yine bu levh de bulunan ilimler arasında, Berzah ilmi vardır. Ayrıca, kıyamet ve kıyamet günü, mizan, hesap, cennet, cehennem anlatılır. Yine bu levhde bulunanlar arasında, tüm muhakkiklerin haberleri vardır. Eşkâl, sûret, tılsım cinsi şeylere konan sırlar ilmi de, bu levhde bulunanlar arasındadır. İsrâîloğulları, bu sırları bilmekle nice işler gördü. Şaşırtıcı kerametleri de, yine bu esrarı bildiklerinden göstermişlerdir.

Üçüncü Levh: Hikmet

Bunda, ilmi sulûklerin şekillerini bilmek vardır. Hâliyle bu, Tecelli ve zevk yolundan olmaktadır. Bütün bunlar, ilâhî ve kudsî makamlarda olmaktadır. Bu olanlar arasında, Nalınları çıkarmak, Tûra çıkmak, ağaçla konuşmak, gecenin karanlığında ateş görmek vardır. Bütün bunlar, ilâhî sırlar meyanında sayılır.

Bunlar târikat mertebesinin gerçekleridir fakat hakikat mertebesinden gelen bir yansıma ile. Şeriat, târikat, hakikat ve mârifet mertebelerinin herbirinde ayağımızda başka nalınlar vardır.

Bu levh, emre amade kılmak vb. yoldan rûhanî gelişleri bilmenin aslıdır. Anlatılan çeşitteki ilâhî hikmetler babında her şeyin ilmi bu levhdedir. Heyet,

hesap, gök ilminin aslı da, bu levhde bulunanlar arasındadır. Ağaçların ve taşların vb. şeylere ait ilmin temeli de bu levhdedir. İsrâîloğulları arasında, bu levhin ilmini bilen rahip olmaktadır. Onların dilinde rahip, Allahlık olan, dünyayı bırakıp mevlâyâya yönelen kimse, demektir.

Dördüncü Levh: Kûva

İnen hikmete dair işlerin ilmi ve beşerî güçlerde bulunanların ilmi bu levhdedir ki bu, manevî zevklere dayanan ilimdir. İsrâîloğullarından bir kimsede bu ilim hasil olursa o Hibr olmaktadır. Hibr olmak ise Mûsâ'nın (a.s.). manevî vârisi olmak mertebesine çıkmak sayılır. Bu levhde, remizler, işaretler, misâller çoğunluğu teşkil eder. Hikmet-i ilâhiyenin beşerî güçlere konması sebebi ile Hakk Teâlâ onları misâl yollu Tevrat'a yerleştirdi, bildirdi. Nitekim aynı mânâda, Yahya'ya (a.s.). buyurduğu şu emirle dikkâti çekti,

"Ey Yahya, kitâbı kuvvet ile al. Daha çocukken, ona hikmet verdik."(19/13)

Görülüyor ki, bir şeyi kuvvet ile almak ancak, Hikmeti bilen ve ilâhî nûra yol bulan için mümkün olmaktadır.

Bu nûr akli küll ile bağlantılı olan beynin faaliyete geçirilerek ürettiği nûrdur. İşte o zaman kişinin gittiği yol bu nûr ile kendiliğinden aydınlanmakta ve önünü göstermektedir. Furkan sûresi 63. Âyetinde belirtildiği şekilde "Rahmân'ın öyle kulları vardır ki yeryüzünde tevâzû ile yürürler ve kendilerine sataşanlara "selâm" der geçerler" işte bunlar Hikmet sahibi olan kullardır."

Bu bakış, bir açıdan "o kişi bana ne derse desin onunla münakâşa etmeye değmez" düşüncesidir.

bir başka açıdan "bunu Hakk böyle diledi ve bana söyledi" düşüncesi iledir.

bir başka açıdan ise "ben diye bir şey yok ki o kişilerin

söyledikleri şeyler bana ulaşsın” düşüncesidir. İşte “ehlullah’a ok ulaşmaz” sözünün ifâdesi budur. Yâni söz, düşünce, hakaret okları onlara ulaşmaz çünkü orada ulaşacak kimseyi bulamaz.

Bunu aldıktan sonradır ki, ilâhî hikmetten yana bildiği kadar, duygulara çıkarmaktadır.

Buradaki duygular beşeri duygular cinsinden değil ilâhî hakîkatlere dayanan cinstendir.

Bu iş, manevî zevk dayanan bir iştir. Kimde bu çeşit zevk varsa mânâsını o anlar, başkası anlayamaz, kaldı ki bu, havas zümresine ait bir iştir, âvam için değildir.

Zevk kelimesinin burada anlatmak istediği mânâyı çok iyi anlamamız gereklidir eğer bu zevk ifâdesi beşeri kaynaklı bir zevk ise o kişiyi bireysel varlığa götürür. Bu zevk aslı îtibarıyla “ilmî huzur” demektir.

Simya ilmi de, bu levhde bulunanlar arasındadır. Üstün büyü şekli de, bu levhdedir ki bu bir bakıma kerametlere benzer. Buna, üstün büyü demenin sebebi onun ilâca, bir işleme tabi tutmadan bir şey söylemeden oluşudur. Bunun oluşu, sırf insânda bulunan büyüleme gücüne dayanır. Bu durumda, işler, büyüü yapanın arzusuna göre olur. Bu işte, o büyüü yapan, hayâl âleminde bulunan sûretleri bu his âleminde gösterir. El değdirip tutulacak görülecek gibi yapar. Bunun oluşu şu şekildedir, ona bakanların gözünü, kendi hayâl âlemine sokar.

O hayâle istediği sûreti verir. Sonra, bakanlara o sûreti gösterir. Onlar da onu, gözleri ile görürler. O iş, hayâlen olmaktadır, ama o bakanlar, bu his âleminde olduğunu sanırlar. Bu iş Tevhid yolunda, benim başıma geldi. Bu vücûtta hangi sûretle olmayı istersem, o sûrete giriyordum. Hangi işi yapmayı istersem, o işi yapıyordum. Ancak, bu işin tehlikeli bir yol olduğunu bildiğim için bıraktım. Onu yapıyordum, çünkü, Cenâb-ı Hak bana, Kâf ile Nûn arasına

koyduğu gizli kudret kapısını aralamıştı.

Hakk yolunda kişi eğer yolcu ise, bu varlıkların yaşadığı bölgelerden geçer. Salıklar buralardan geçerlerken kendilerine sunulanları tadar ve bu tadışın zevki içerisinde kalırlarsa, ve orayı aşamazlar ise yanıp gittiler demektir çünkü onların oyuncağı olurlar. Buradan mutlaka geçmek lâzımdır çünkü buradan geçmeden onları tanımak mümkün değildir. Hakk yolunda mâniler çoktur, işte onları ancak bilip öğrendikten sonra aşmak mümkündür.

Kâf, Kudret, Nûn ise Nûr'dur yâni Kudret nûrunun tecellisidir. Bu tecelli bizde olursa önümüzde hiç bir mâniâ kalmaz. Yeter ki biz gönlümüzü sağlam tutalım **"innâ fetahnâ leke fethan mubînâ"** yâni *"Muhakkak ki Biz sana apaçık bir fetih verdik"* (Fetih, 48/1) Âyeti bizde olduğu sürece hiçbir şey önümüzde duramaz. Benim de başıma gelen bu hâdisede her sabah taptaze haberler getiren bir melek vardı, fakat ilmi melekten değil Hakk'tan almak gereklidir, yâni aracıdan değil kaynaktan almak gereklidir bu nedenle bir zaman gelince onun da ortadan kalkması şarttır. Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki *"Benim öyle bir zamanım olur ki ne bir nebî-i mürsel ne bir melek-i mukarreb oraya giremez."*

Beşinci Levh : Hüküm

Bunda, emirler ve yasaklar ilmi vardı ki bunlar, İsrâîl oğullarına, Allah'ın farz kıldığı şeylerdi, haram olmasını istediği işi de, haram kılmıştı. Bu levh, Mûsevî yolunun anlatıldığı levhdir ki Yahud yolu, bunda anlatılanlara göre kurulmuştur.

Altıncı Levh: Ubudiyyet

Halka lâzım olan hükümler, bu levhin içindeydi. Meselâ, Zillet, iftikar, korku, hûşû gibi şeyler. Hatta bu mânâda Mûsâ (a.s.). kavmine şöyle demişti, "İçinizden biri, kötülüğe karşılık kötülükle ceza verirse Fir'avun'un tanrılık davasına benzer davaya girmiş olur." Çünkü kulun, iddia edecek hiçbir hakkı yoktur. Şunlar da, bu levhde, bulunanlar arasındaydı,

Tevhid sırları, teslim, tevekkül, işleri Hakka ısmarlamak, rıza, korku, rağbet, zühd, Hakka dönüp başkasını bırakmak vb. şeyler.

Yedinci Levh: Saadet ve Şekâvet

Bu levhde Allah'a götüren yol anlatılmaktadır. Daha sonra, saadet yolu, şekavet yolundan ayırd edilip anlatılmaktadır. Yine bu levhde bulunan cümleden olmak üzere, saadet yolunda, diğerine nazaran daha uygun olan anlatılıyor ki, bu saadet yolunda câiz olan iştir. İşbu levhdedir ki Mûsâ (a.s.). kavmi dinlerinde isteyerek bazı yenilikler yapmıştır ki bu çıkardıkları arasında rûhbanîyet vardır. Bunu kendi akıllarına göre yaptılar, Mûsâ'nın (a.s.). kavline göre değil. Allah'ın kendilerine bu levhde tanıdığı cevaz yoluna girerek o icadı yaptılar. Onun da hakkından gelemediler. Eğer o icadlarını ilâhî bir ihbar, ilâhî bir keşif yolundan yapmış olsalardı, Allah, o işte kendilerine güç ihsan ederdi. Ama nerede? Kaldı ki öyle bir şeyi hakkı ile yapmak, onlar için imkânsızdı. Eğer böyle olmasaydı, Allah onlara o işi peygamberinin dili ile emrederdi. Mûsâ'nın (a.s.). ise o gibi işleri yapmalarını söylemeyişi onun cehli değildir, onlara acımasıdır. Bir de, o hakkından gelemeyecekleri işi yapınca, ceza görecekleri endişesi idi. Yine, bu levhde bulunanlar arasında beden ilmîne ve dinlere ait bilgi vardır.

Bu yapraklara, Tevrat'ta bulunanları böylece aldık. İşbu aldıklarımız, Allah'ın bize ihsan ettiği keşif yolundan oldu ama kısa anlattık. Çünkü kasdım, özet olarak anlatmak, eğer onu, başından sonuna kadar tüm alsaydık, çok uzun olurdu. Hayli uzâtmamız gerekirdi. Bundan da, pek fayda çıkmazdı.

Netice, toplu olarak Tevrat bu anlatılanlardan ibarettir. Kalanını da anlamaya çalış. Allah Hakk söyler. Bu yola hidâyeti nasib eden Allah'tır.

*****

Bu günlerde 2,000'li yıllarda yaşıyoruz ve rakkamlar İsâ (a.s.)'ın doğumuna göre verilmiş olan tarihlerdir, milâdi olarak belirtilen bu tarihlerin birde öncesi vardır, yâni insân yeryüzünde olduğundan beri bu üzerinde durduğumuz mevzûular konuşulmaya başlanmış. Sırayla bütün peygamberler vâsıtasıyla ve kendi mertebeleri düzeyindeki bu konuşmalar her devirde konuşulmuştur.

Efendimiz (s.a.v) geldiği zaman Kûr'ân-ı Kerîm vâsıtasıyla bütün bu konuşulanları en baştan Âdemiyetten alarak en üst mertebeye olan kendi mertebesine kadar çıkarmıştır. Diğer peygamberlerin konuştukları konular sadece kendi mertebeleri içinde olduğu hâlde bugün bizlerin konuştuğu konular, Âdem (a.s.)' dan başlayarak mîrac'a kadar uzanan ve Ulûhiyyete kadar bütün mertebeleri kaplayan bir genişliktedir. Bu da bizlerin ne kadar büyük bir ilim ve irfan içerisinde olduğumuzu göstermektedir, bunu bu şekilde düşünmemizde Cenâb-ı Hakk'ın bu ümmete nekadar büyük bir lütûfta bulunduğunu bilip kendi kadir kıymetimizi anlamamız içindir.

Efendimizden (s.a.v.) sonrada İslâmiyyet ile ilgili bir çok sohbetler yapılmıştır fakat vahdet sohbetleri ne yazık ki çok az katılımlarla olmuştur. Bu vahdet sohbetlerinin kökleri beşeri düzenlemeye dayanan değil, ilâhî düzenleme ye dayanan ve başlangıcı Âdem (a.s.)'dan itibaren gelen bir süreçtir. Bu kadar köklü bir eğitimidir, seyri sülûk ve şaşması, bozûlması ve kesintiye uğraması mümkün olmayan bir seyirdir ve buna Kevser ırmağı, deniliyor.

(Kevser/108)

Efendimizin (s.a.v) erkek çocukları vefat edince müşrikler, Efendimizden (s.a.v) sonra İslâmiyyetin sona ereceği fikrine kapıldılar, fakat bu Âyeti Kerîme çok açık bir yön ile İslâmiyyetin devamını anlatıyor. Hz. Resûlullah'ın (s.a.v.) Kevser ırmağının akışı gönüllerden gönüllere kıyamete kadar sürüp gidecek inşallah.

*****

Yolumuza kaldığımız yerden devam edelim.

(A'raf-7/151-154)

*****

﴿١٥١﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلَاخِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ
وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿﴾

(A'raf-7/151) **Kâle rabbıgfırlî ve li ahî ve edhilnâ fî rahmetike ve ente erhamur râhımîn.**

Mûsâ dedi ki: "Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi başışla! Bizi rahmetinin içine al. Sen merhametlilerin en merhametlisisin."

Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti olmazsa nefsi emmâre o mertebede dahi kişiyi alaşağı edebilir.

*****

﴿١٥٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ
مِّن رَّبِّهِمْ وَذَلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَلِكَ نَجْزِي
الْمُفْتَرِينَ ﴿﴾

(A'raf-7/152) **İnnellezînettehazûl icle seyenâluhum gadabun min rabbihim ve zilletun fil hayâtid dünyâ, ve kezâlike neczîl mufterîn.**

"Şüphesiz o buzağıyı ilâh edinenlere Rablerinden bir gazâp, dünya hayâtında iken de bir zillet erişecektir. İşte biz, iftiracıları böyle cezalandırırız."

*****

Buzağıyı put edinmek, nefsi emmâre çevresinde bulunan güçlere, akıl, gerçek Rabbınızı bulun ve ona ibâdet edin dedikçe, nefis "hayır, biz putperest olacağız" diyerek, altından yapılmış buzağıya yâni maddeye tapıyorlar.

Belki Zâhiren parası çok olup, paraya tapanların

durumları çok iyi gibi gözükse de bu, gerçekte zillet ve gadaptan başka bir şey değildir, çünkü bu nefis madde ile ilgili neyi en güzel şekilde yaparsa yapsın kesinlikle içinde huzur bulamaz, hep daha fazlasını ister. Kişinin kanaat ehli olabilmesi için aslını bilmesi lâzımdır. Kendi hakikatini bildiği zaman çok az şeyler ile hatta hiç denecek şey ile huzurlu olmasını bilir ki, çok huzurlu yaşar. Bir insân altından yapılmı binalarda yaşasa, her istediği yapılsa, yine içinde boşluk vardır çünkü orada Rabbi yoktur, Rabbi olmayanın da huzurlu olması mümkün değildir.

Zâhirdeki kısa süreli nefsi emmârenin menfâatini ön plâna çıkararak yaşayan kimselerin hâli böyledir. Şu anda bizlerin yaşadığı zamanlar nefsi emmârenin tarihteki en şiddetli hâllerini yaşayarak, kendisindeki büyük güçleri de tanımaya başladığı dönemlerdir. Fir'âvn'un nefsi emmâresi Bu günün insânından daha yumuşak idi, çünkü bugünkü teknik donanım o zaman yoktu, nefsi emmâre eline geçirdiği teknik donanımları kendi emrinde kullanır, Râhmani olarak kullanmaz. İşte bu teknik donanımlar Râhmani olarak kullanıldığı zaman insânlığa yararlı olur.

Nefsânî olarak kullanılıp, istenildiği kadar Zâhiren ileriye gidilmiş olsun Bâtinen geriye gidilmiş olunuyor. Yaşadığımız devrin insânları, Hakîkati Muhammedî yeryüzünde olduğu hâlde, bu imkânları kontrolsüz olarak kullanmalarından dolayı Âdemiyetinde altında bir seviyeye düşüyorlar.

Eski kavimlerin ortadan kalkmasına yol açan yaşantılar, bugün açık, açık ve çok doğal bir yaşantı olarak kabul edilerek yaşanmaktadır. Daha önce gelmiş olan bütün peygamberler, âlem şumul yâni genel olarak bunları yaşamışlar, fakat bizlerinde bütün bu peygamberlerin yaşantılarını bireysel olarak kendi bünyemizde yaşamamız gerekiyor ve bu bir insânın seyri sülûkudur.

Mûsâ (a.s.) o gün Tur dağına çıkarak kendi kavmi için bu levhâları almış ise de, biz bugün kendi kavmimiz yâni kendi varlığımız için bunları almalıyız ki bu kadarı da bize zâten yetiyor.

*****

﴿١٥٣﴾ وَالَّذِينَ عَمَلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا
وَأَمَّنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿﴾

(A'raf-7/153) **(Vellezîne amilûs seyyiâti summe
tâbû min ba'dihâ ve âmenû inne rabbeke min ba'dihâ
le gafûrun rahîm.)**

**"O kötü amelleri işleyip de sonra arkasından
tevbe ve îmân edenler için hiç şüphe yok ki, Rabbin
bundan sonra yine de affedici ve merhamet edicidir."**

*****

Bu Âyette de ümitsizlik ortadan kaldırılarak çok büyük bir lütûf açılıyor. Bir zamanlar kişi eksi işler yaparsa buradaki belirli şartlar dâhilinde hareket ederse, Rabbi eskileri örter ve merhamet eder diyerek kişilere ümitlerini kesmemelerini söylüyor. Seyri sülûkun başlarında yâni şeriat mertebesinde kişiler "ümit ve korku" arasında hareket ederler, yolda ilerledikçe ve târikat mertebesine gelince "kabz ve bast" hâli oluşur. Kişi durup dururken ortada hiçbir şey yok iken, bu hâlleri yaşar. Nefs kontrole alındığından istediği gibi hareket edemez ve kişiye sıkıntı vererek kabz hâlini oluşturur, belirli bir süre, buna dayanmak lâzımdır ve buna da ancak irfaniyyet yönüyle dayanmak mümkündür. Bu hâlden sonra biraz daha ilerleyince ve hakikat mertebesine gelince, "heybet ve üns" oluşur. Heybet yâni asâlet oluşur ve dışarıdan bakanlar onun hâlini bir türlü değerlendiremezler. Seyri sülûkta mârifet mertebesine ulaşıncaya kadar ise kişiye "Celâl ve Cemâl" tecellileri olur.

*****

﴿١٥٤﴾ وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَابَ
وَفِي نُسُخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿﴾

(A'raf-7/154) **(Ve lemmâ sekete an mûsel gadabu ehazel elvâha, ve fî nushatihâ huden ve rahmetun lillezîne hum li rabbihim yerhebûn.)**

"Mûsâ'nın öfkesi geçince levhâları aldı. Onlardaki yazıda, ancak Rablerinden korkanlar için bir hidâyet ve rahmet vardı."

*****

Aklımız nefsimizin yapmış olduğu bir kötülük karşısında gadaba geliyor, ancak bu gadap nefsânî anlamda bir gadap değildir, çünkü o durumda kişi kendini kaybeder, buradaki gadap kişinin idrâk ve şuuruyla dozunu aşmadan olan gadaptır. Bu gadaptan sonra akıl söyleyeceklerini söyledi ve sükût ettikten sonra daha önce yere bırakmış olduğu ilâhî emanetleri eline aldı ve bu hakîkatleri yüklenerek taşımaya başladı.

Burada belirtilen hidâyet yâni Hüda bilgisi Mûseviyyet mertebesi itibarıyla olan Rabb bilgisidir. Mûsâ (a.s.)'ın beni İsrâîl'e "**Yahve**" ismiyle bildirdiği Rabb'tir. "**Yahve**" ismindeki **(Y)** yakîn mânâsına, **(h)** bu Âyette belirtilen Hüda yâni hidâyet, **(v)** ise velâyet yâni o mertebenin vekilliğini ifâde etmektedir, bu şekilde anlam "*Hüda'yı yakın hâlde idrâk ederek onun vekili olmak*" demektir, ki bu da Mûsâ (a.s.) dır. Bizler de seyri sülûkta Mûseviyyet mertebesinde Rabbimizi bu kadar idrâk edebiliriz. Gerçi günümüzün idrâk düzeyi o dönemin idrâk düzeyinden çok üsttedir, fakat yine de bu yollardan geçmek gereklidir.

Rablerinden korkanlar için, olması bu mertebedeki yaşamın "*korku ve ümit*" düzeyinde olduğunu göstermektedir ki, bu da bizde ki şeriat mertebesine isâbet etmektedir. Burada belirtilen Hüda ve Rahmet Mûseviyyet mertebesinde hemen faaliyete geçmesi gereken iki hakîkattir.

*****

Yolumuza taha Sûresi ile devam edelim.

(Tâ-Hâ-20/80-84)

*****

﴿٨٠﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ
وَوَعَدْنَاكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ
وَالسَّلْوَى ﴿٨٠﴾

(Tâ-Hâ-20/80) (Yâ benî isrâile kad enceynâkum min aduvvikum ve vâadnâkum cânibet tûril eymene ve nezzelnâ aleykumul menne ves selvâ.)

"Ey benî İsrail! Sizi düşmanınızdan kurtarmıştık. Ve Tûr'un sağ tarafında sizinle (buluşmak üzere) vâadleştik ve size kudret helvası ve bildircin indirdik."

*****

Ey gece yürüyenin çocukları, sizi düşmanınız olan nefsi emmâre ve askerlerinden kurtarmış idik. Makam-ı akl-ı kül olan beden tur-u dağının sağ tarafında, ilâh-i hakikatleri Mûseviyyet mertebesinden almanız için sözleşmiş idik. Size hakikat-i İlâhiyyeden, ma'nâ tatlısı olan **"kudret helvası"** ve gök ilimlerinden olan, gönlünüze **bildircin indirdik."**

*****

﴿٨١﴾ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ
فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِي وَمَنْ يَحِلِّ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى ﴿٨١﴾

(Tâ-Hâ, 20/81) (Kulû min tayyibâti mâ rezaknâkum ve lâ tatgav fihi fe yahille aleykum gadabî ve men yahlil aleyhi gadabî fe kad hevâ.)

"Sizi rızıklandırıdığımız temiz şeylerden yeyin. Ve onda (yediğiniz şeylerde) azgınlık (nankörlük) etmeyin. Aksi halde size gazâbım iner. Ve kimin üzerine gazâbım inerse, artık o hevâ olmuştur (nefsinin hevasına tâbî olup dalâlete düşmüştür)."

*****

Yerden, beden arzından, gökten, gönül göğünden, zâhir bâtın, "**Sizi rızıklandırdığımız, nefs-i emmâre karışmamış temiz şeylerden yeyin.**" Bunlardan aldığınız gıdalar ile **azgınlık (nankörlük) etmeyin.** Bu nimetlerimin kıymetini bilmez iseniz, **aksi halde** üzerinizde olan tecelli nurlarımı çekerim mahcub ve perdeli kalırsınız, o zaman **size gazâbım iner. Ve kimin üzerine gazâbım inerse, artık o hevâ,** hayal vehmin kulu **olmuştur (nefsinin hevasına tâbî olup dalâlete düşmüştür).**"

*****

﴿٨٢﴾ وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ

اهْتَدَىٰ

(Tâ-Hâ, 20/82) **(Ve innî le gaffârun li men tâbe ve âmene ve amile sâlihan summehtedâ.)**

"Ve muhakkak ki Ben, tövbe edenler ve îmân edenler ve sâlih amel yapanlar için mutlaka Gaffâr'ım. Sonra onlar, hidâyete erdirilir."

*****

"Ve muhakkak ki Ben, kendilerini ayrı ve müstakil birer varlık olarak gören daha sonra da kendilerine ait bir varlıkları olmadığını anlayanlardan ve bu halden **tövbe edenler, ve** kendi varlıklarında Hakk'ın varlığından başka bir şey olmadığını idrak edip yakîn nuru ile **îmân edenler, ve** bunun neticesinde hayatlarını Hakk'ın yönünde kullanıp, **sâlih amel yapanlar için** onları rahmet perdelerimle örter korurum, **mutlaka Gaffâr'ım. Sonra onlar,** İlâh-î tecellilerimle **hidâyete erdirilir."**

*****

﴿٨٣﴾ وَمَا أَعْجَلَكَ عَن قَوْمِكَ يَا مُوسَىٰ ﴿٤﴾

(Tâ-Hâ, 20/83) **(Ve mâ a'celeke an kavmike yâ mûsâ.)**

"Ey Mûsâ! Seni, kavminden (ayırıp) sana acele ettiren nedir?"

*****

Kendine verilecek İlâh-î bilgileri bir an evvel alması ve bunları anlayıp kavmine bildirmesi içindir.

*****

﴿٨٤﴾ قَالَ هُمْ أَوْلَاءِ عَلَىٰ أُثْرَىٰ وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ

لِتَرْضَىٰ ﴿٨٤﴾

(Tâ-Hâ, 20/84) **(Kâle hum ulâi alâ eserî ve aciltu ileyke rabbi li terdâ.)**

"(Mûsâ (a.s.): "Onlar, onlar benim izim üzerindeler (benim arkamdan geliyorlar). Ve Rabbim ben, Senin rızan için (Sana gelmekte) acele ettim." dedi."

*****

Onlar, "İsr" oğulları olduklarından, **benim izim üzerindeler,** o güne kadar gelen peygamberlerinin en ileri "İsrî" Mûsâ (a.s.) olduğundan, **(benim arkamdan geliyorlar). Ve Rabbim ben,** bana vereceğin şeyi bir an evvel almak ve tebilğ etmek ve bu şekilde de, **Senin rızan için,** Zâtının muhabbetiyle **(Sana gelmekte) acele ettim." dedi."**

*****

Samirinin buzağı heykeli

(Tâ-Hâ-20/85-97)

*****

﴿٨٥﴾ قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمْ

السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

(Tâ-Hâ, 20/85) **(Kâle fe innâ kad fetennâ kavmeke min**

ba'dike ve edallehumus sâmiriyyu.)

"(Allahû Tealâ): "Muhakkak ki Biz, böylece senin kavmini, senden sonra imtihan etmiştik. Ve Sâmiri, onları dalâlete düşürdü." dedi."

*****

"Muhakkak ki Biz, sana o güne kadar verdiğimiz güzellikleri sen kavmine aktardıktan sonra **böylece senin kavmini**, sen onlardan ayrıldıktan sonra, imânları yönünden **imtihan etmiştik. Ve Sâmiri, onları** putperstliğe karşı olan zaafı yüzünden **dalâlete düşürdü."** dedi."

*****

﴿٨٦﴾ فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ يَا قَوْمِ أَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَن يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَاخْلَفْتُمْ مَوْعِدِي ﴿٨٦﴾

(Tâ-Hâ, 20/86) (Fe recea mûsâ ilâ kavmihi gadbâne esifen, kâle yâ kavmi e lem yaidkum rabbukum va'den hasenen, e fetâle aleykumul ahdu em eredtum en yahille aleykum gadabun min rabbikum fe ahleftum mev'idî.)

"Bunun üzerine Mûsâ, esefle (üzülerek) gadapla (öfkeyle) kavmine döndü. "Ey kavmim! Rabbiniz size, güzel bir vâadle vâadetmedi mi? Buna rağmen ahd süresi size uzun mu geldi? Yoksa Rabbinizin gazâbının üzerinize inmesini mi istediniz? Bu sebeple mi vâadimi (sizden aldığım vâadi) yerine getirmedi?" dedi."

*****

Kavmini buzağaya tapar halde bulan "**Mûsâ, esefle (üzülerek) gadapla (öfkeyle) kavmine döndü.** Yani onların yanına gidip onlara dönerek seslendi. "**Ey kavmim! Rabbiniz size,** o güne kadar hiçbir kavme vermediği değer ve bilgi gibi ve fir'âvn'un elinden kurtarması gibi, **güzel bir vâadle vâadetmedi mi?** Ve vaadinde durmadımı? **Buna rağmen** tur dağında kaldığım **ahd süresi size uzun mu geldi? Yoksa** kahramanlık yapıp, **Rabbinizin gazâbının üzerinize inmesini mi istediniz? Bu sebeple mi buzağı putuna tapıp vâadimi (sizden aldığım vâadi) yerine getirmediniz?" dedi."**

*****

﴿٨٧﴾ قَالُوا مَا أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلِكِنَا وَلَكِنَّا حُمِلْنَا
أَوْزَارًا مِنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا فَكَذَلِكَ أَلْقَى
السَّامِرِيُّ ﴿٨٧﴾

(Tâ-Hâ, 20/87) (Kâlû mâ ahlefnâ mev'ıdeke bi melkinâ ve lâkinnâ hummilnâ evzâren min zînetil kavmi fe kazefnâhâ fe kezâlike elkâs sâmiriyyu.)

"Sana vâadettiğimizden kendi isteğimizle dönmedik. Ve lâkin bize, o kavmin ziynetleri (altın süs eşyaları) yüklenmişti. Bu yüzden onları (eritmek üzere ateşe) attık. Sonra Sâmiri de attı." dediler."

*****

Aslında biz **"Sana vâadettiğimizden kendi isteğimizle dönmedik. Ve lâkin bize, o kavmin ziynetleri (altın süs eşyaları)** nın muhabbeti gönlümüze **yüklenmişti. Bu yüzden onları (eritmek üzere ateşe)** ve daha sonra bütünleştirmek üzere **attık. Sonra** bunları evvelâ bize attırdı sonra **Sâmiri** bizlere güven gelsin diye kendisi **de attı." dediler."**

*****

Beni İsrâil kavmi Mısır'dan çıkacakları gece kendi

düğünlerinde takmak için Kıbtî kadınlarından ödünç zîynet eşyası almışlar ve o gece yola çıkılınca geri vermeye fırsat bulamamışlar.

*****

﴿٨٨﴾ فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا

إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَىٰ فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾

(Tâ-Hâ, 20/88) **(Fe ahrece lehum iclen ceseden lehu huvârûn fe kâlû hâzâ ilâhukum ve ilâhu mûsâ fe nesiye.)**

"Böylece onlar için (ortaya) böğüren bir buzağı heykeli çıkardı. Ve onlara (Sâmîri ve taraftarları): "Bu, sizin ilâhınız ve Mûsâ'nın da ilâhı, fakat o unuttu." dediler."

*****

"Böylece onlar için, yani onların hoş görecekları ve hayellerine hakim olacak (ortaya) böğüren bir buzağı heykeli çıkardı. Ve onlara (Sâmîri ve taraftarları): Bu arada **Sâmîri** kelimesini tasavvuri de olsa biraz inceleyelim. **(Sâ)** "sâhir" yani sihirbaz, **(mir)** âmir-bey-baş kumandan, gibi ifadeleri olduğundan, sihirbaz ve göz bağcılarının beyi baş kumandanı, mevkikinde bir isim oluşur. Mısırın sihirbazları Mısırda kaldığından **"sâmîri"** ve arkadaşları bu safhada onların rolünü üstlenmişler ve geçicide olsa kavme karşı kısa süreli nefsi yönden üstün gelmişlerdir. Bu yüzden hayellerindeki ilâh formuna uygun olan buzağıyı, **"Bu, sizin ilâhınız ve Mûsâ'nın da ilâhı, fakat o unuttu." dediler."** Böylece hem kavme hemde **Mûsâyâ** ihanet etmiş oldular.

*****

﴿٨٩﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ

لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾

(Tâ-Hâ, 20/89) (E fe lâ yerevne ellâ yerciu ileyhim kavlen ve lâ yemliku lehum darren ve lâ nef'an.)

"Onlara sözle cevâp vermediğini ve onlara zarar veya fayda vermeye mâlik olmadığını görmüyorlar mı?"

*****

Yapılmış olan sun'î buzağın **"Onlara sözle cevâp vermediğini ve onun sadece bir sûretten ibaret olduğunu, onlara zarar veya fayda vermeye mâlik olmadığını görmüyorlar mı?"**

*****

﴿٩٠﴾ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِي

(Tâ-Hâ, 20/90) (Ve lekad kâle lehum hârûnu min kablu yâ kavmi innemâ futintum bihî ve inne rabbekumur rahmânu fettebiûnî ve etîû emrî.)

"Ve andolsun ki Hârûn daha önce, onlara şöyle dedi: "Ey kavmim, siz onunla sadece imtihan edildiniz! Ve muhakkak ki Rahmân, sizin Rabbinizdir. Artık bana tâbî olun ve emrime itaat edin."

*****

Daha başlarda bu buzağı heykeli yapılıyorken, fikir Hârûn'u neticeyi daha evvelden tahmin ederek onlara **"Ve andolsun ki Hârûn daha önce, onlara şöyle dedi: "Ey kavmim, buzağı yapıldıktan ve onun sevgisi günahları yüzünden kalplerine içirildikten ve ona tapılmaya başladıktan sonra siz onunla sadece imtihan edildiniz!** Yani size tenzihi ma'nâ da hakk bilgisi verildikten sonra siz yine teşbîhte bir Rab aradınız ve bulduğunuzu zannettiniz, **Ve muhakkak** açık ve gerçek olan şudur **ki** bütün mevcudata, buzağı dahil kendi varlığından bir varlık

verdiğinden **Rahmân, sizin Rabbinizdir.** Hâl böyle olunca **Artık bana tâbî olun ve emrime itaat edin."**

*****

﴿٩١﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا

مُوسَىٰ

(Tâ-Hâ, 20/91) **(Kâlû len nebreha aleyhi âkifîne hattâ yercia ileynâ mûsâ.)**

"Mûsâ bize dönünceye kadar, ona kendimizi vakfetmekten (ibâdet etmekten) asla vazgeçmeyeceğiz." dediler."

*****

Kavmi, Hârûn'a, sen bizi buza'ya tapmaktan men etsende, **"Mûsâ bize dönünceye kadar,** ve onun hakikatini bize anlatıncaya kadar **ona kendimizi vakfetmekten,** çünkü o buzağı heykeli bizim değerli mallarımızdan meydana gelmiştir, mal ise muhabbet edilen sevilen mail-mal, meyledilendir. Bu yüzden onun sevgisi "bize içirildi-2/93" bu sebepten dolayı elimizde yapabileceğimiz başka bir şey yoktur, şimdilik biz ona **(ibâdet etmekten) asla vazgeçmeyeceğiz." dediler.**

*****

﴿٩٢﴾ قَالَ يَا هَرُونَ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا

(Tâ-Hâ, 20/92) **(Kâle yâ hârûnu mâ meneake iz reeytehum dallû.)**

(Mûsâ (a.s.) "Ey Hârûn! Onların dalâlete düştüğünü gördüğün zaman (onları uyarmaktan) seni ne men etti?" dedi."

*****

Bunun üzerine **(Mûsâ (a.s.)** kavmine döndüğünde, ilk olarak görevli olarak bıraktığı ağabeyisine dönerek. **"Ey Hârûn!** Diye hitap etmesi nezaketsizliğinden değil,

makamının onun üstünde olması ve ayrıca yaş farkının sadece sûrette olması itibariyledir. **Onların dalâlete düştüğünü gördüğün zaman** bu durumlarından, **(onları uyarmaktan) seni ne men etti?" dedi."**

*****

(Tâ-Hâ, 20/93) ﴿٩٣﴾ أَلَا تَتَّبِعُنَّ أَفْعَصَيْتَ أَمْرِي ﴿٩٣﴾

(Ellâ tettebiani, e fe asayte emrî.)

"Niçin bana tâbî olmadın? Yoksa emrime isyan mı ettin?"

*****

Kavminin bu tür teşbîh-i ibadetlerini görüpte benim bildirdiğim tenzîh-i ma'nâda ki ibadet şeklinde **"Niçin bana tâbî olmadın?** da, daha başka türlü bir ibadet şekli ilemi, **Yoksa emrime isyan mı ettin?"**

*****

﴿٩٤﴾ قَالَ يَبْنَومٌ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي
إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ
تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾

(Tâ-Hâ, 20/94) (Kâle yebneumme lâ te'huz bi lihyetî ve lâ bi re'sî, innî haşîtu en tekûle ferrakte beyne benî isrâîle ve lem terkub kavli.)

"(Hârûn (a.s.): "Ey annemin oğlu! Sakalımı ve başımı (saçımı) tutma (çekme). Gerçekten ben, senin, "İsrâiloğulları arasında fırkalar oluşturdu (ikilik, düşmanlık çıkardın) ve sözümü tutmadın (emrimi yerine getirmedi)" demenden korktum." dedi."

*****

Bütün bunların üzerine Mûsâ (a.s.) **"(Hârûn (a.s.): "Ey annemin oğlu! Demesi kardeşine olan muhabbetindedir. Genelde bizde kardeşler, kendi aralarında nasılsın "Baba oğlu" diye hitap ederler, burada ise "annemin oğlu! demesi**

kendisinin de Mûsâ (a.s.)a bir anne şefkati ve kardeşlik gayreti ile kötü şeyler yapmasından korkup bu yumuşaklık ile korumaya çalışmasıdır. Ayrıca kendisinin de bir peygamber olmasını isteyen ve buna sebep olan gene kardeşi Mûsâ (a.s.)dır.

Kişinin saçları esmâ-i ilâhiyyenin tamamının kişinin başı olan arşından beden arz-ı-dünyasına doğru olan karışık sûrette tecelli de olan Esmâ-i ilâhiyyelerdir, yüzündeki sakalları ise sadece cemâli isimlerin zuhur yeridir. Bıyıkları ise tam burnun altından, yani nefes-i Rahmâninin rahmân-î sıfatları olarak zuhura çıkmalarıdır. **Sakalımı ve başımı (saçımı) tutma (çekme)**. Çünkü onlar Hakk'ın isimlerinin ve sıfatlarının zuhur mahallidir, Demesi benden zuhura gelen, kavmime karşı bu davranış, yani ben onlara bu işi yapmayın dedim istidatlarına göre bazıları kabul ettiler bazıları kabul etmediler. Bu yüzden kavmin içinde ikimizde küçük düşmeyelim. **"(Hârûn (a.s.): Gerçekten ben, senin, "İsrâiloğulları arasında fırkalar oluşturdu İsrâîl oğulları buzağaya tapma hususunda kendi aralarında belki üçe ayrıldılar bir kısmı hiç tapmadı, bir kısmı hemen tapmaya başladılar, bir kısmıda Mûsâ (a.s.) gelinceye kadar tapacağız dediler. Bu yüzden onların batındaki halleri bu idi o sebepten bende fazla üstlerine gitmedim ve senin, dönmeni bekledim, (ikilik, düşmanlık çıkardın) ve sözümü tutmadın (emrimi yerine getirmedi)" demenden korktum." dedi."**

*****

﴿٩٥﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ ﴿٩٥﴾

(Tâ-Hâ, 20/95) **(Kâle fe mâ hatbuke yâ sâmiriyyu.)**

"Öyleyse ey Sâmiri! Senin (onlara) amacın ne idi?" dedi."

*****

Bunun üzerine, **Mûsâ** (a.s.) hadiseyi araştırarak fitnenin başının **Sâmiri!** Olduğunu anlayınca ona dönerek! Daha evvelce bu kavim Hakk'tan başka bir şeye ibadet

etmeyeceklerine dair Hakk'a ve bana da söz vermişlerdi sende bunların arasında idin. "**Öyleyse ey Sâmiri! Senin (onlara) amacın ne idi?" dedi.**"

*****

﴿٩٦﴾ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً
مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾

(Tâ-Hâ, 20/96) (**Kâle basurtu bi mâ lem yabsurû bihî fe kabadtu kabdaten min eserir resûli fe nebeztuhâ ve kezâlike sevvelet lî nefsi.**)

"(Sâmiri): **"Ben, onların görmediği şeyi gördüm. Resûl'ün (Cebrâil (a.s.)'ın) izinden (ayağının bastığı yerdeki topraktan) bir avuç aldım. Sonra da onu (erimiş madenin içine) attım. Ve böylece (bu), nefsim (bana) güzel göründü."** dedi."

*****

Ben-î İsrâîl-in içinde, (**Sâmiri**) "Sâmir" kasabasına mensub, "Mûsâ b. Zafer" isminde bir şahıs idi. ilim ve fen adamlarından biri idi, kendisi "**(Sâmiri): "Ben, onların görmediği şeyi gördüm.** Demesinde kendi zamanının bazı hakikatlerini, ancak nefsi ma'nâ da anlayabiliyor idi bu yüzden de kavminden daha üstün bir kişiliği vardı, **Resûl'ün (Cebrâil (a.s.)'ın) izinden (ayağının bastığı yerdeki topraktan) bir avuç aldım.** Zaman, zaman kavminden ayrılıp sahra da gezmeye çıktığı bir sıra da uzaktan bir atlının gelmekte olduğunu görür ancak bu atlı bilinen atlılardan değildir, ön ayağı ile arka ayağının bastığı yerler çok uzak mesafelerdir, anlarki bu bilinen atlılardan değildir ve ayrıca bir şey daha dikkatini çeker atın ayağının bastığı yerlerden hemen yeşil otlar çıkmaktadır. Bunun bir hayat emaresi olduğunu anlayıp o atın bastığı yerde bir avuç toprak alıp yanın da saklar. Ve **Sonra da onu (erimiş madenin içine) attım. Ve böylece** meydana

getirdiğim (**bu**), buzağı sûreti ses vermeye böğürmeye de başlayınca ve etrafında ilgisini çekince, **nefsime (bana) güzel göründü."** dedi."

*****

Bu Âyeti kerîme hakkında Muhîddini Arabî hazretleri Fususul Hikem isimli eserinde şöyle buyuruyor:

*****

Bilinsin ki, kesinlikle ruhların kendilerine has özelliklerindedir ki, onlar bir şeye irtibat etmesin ve temas etmesin mutlaka o şey canlanır ve onda hayât yayılmaya başlar. Ve buna binaen Sâmiri, resûlün izinden, ki o Cibrildir, o da rûhtur, bir tutam aldı. Oysa Sâmiri bu işi bilir idi. Şimdi onun Cibril olduğunu bildiği zaman, üzerine temas ettiği şeyde kesinlikle hayât yayıldığına ârif oldu. Böyle olunca "dad" ile (kabza) yani avuç dolusu yâhut "sâd" ile (kabsa) yani parmaklarının uçlarıyla, resûlün izinden bir tutam aldı. Şimdi onu buzağıya koydu. Buzağı böğürdü. Çünkü buzağı sesi, ancak böğürmedir. Ve eğer onu başka bir sûrette yapsaydı, bu sûrete ait olan sesin ismi ona vasıf olunurdu.

*****

﴿٩٧﴾ قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ وَانظُرْ إِلَى إِلْهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾

(Tâ-Hâ-20/97) (**Kâle fezheb fe inne leke fil hayâti en tekûle lâ misâse ve inne leke mev'iden len tuhlefehu, vanzur ilâ ilâhikellezî zalte aleyhi âkifen, le nuharrikannehu summe le nensifennehu fil yemmi nesfen.**)

"(Mûsâ (a.s.): "Artık git! Senin için (söz konusu

olan), bütün hayatın boyunca "(bana) dokunmayın" demendir. Muhakkak ki senin için asla vazgeçilmeyecek bir vâad (ceza) vardır. Ve ona, ısrarla kendini vakfettiğin (taptığın) ilâhına bak! Onu mutlaka yakacağız. Sonra da elbette onu, toz haline getirerek (küllerini) savurup denize atacağız." dedi."

*****

Bu hadise anlaşılıp fâilinin kim olduğu anlaşılınca Sâmiriye "**(Mûsâ (a.s.): "Artık git! Artık diyerek sertlenip gadap etmiştir, Enbiya ve evliyadan bir kimse karşısına ve kendine karşı çıkan kimseye kolay kolay beddua etmez ancak ederse de bu beddua dünya ve ahret geçerli olur. Senin için (söz konusu olan), bütün hayatın boyunca "(bana) dokunmayın" demendir.** Bu hüküm ile kavmin dışına çıkarılan Sâmiri'nin cüzzam hastalığı ve ya benzeri bir hastalığa tutulmuş olması ve yalnız yaşamaya mahkûm olmasıdır. Ve yaptıkları yüzünden dünya ahret, **Muhakkak ki senin için asla vazgeçilmeyecek bir vâad (ceza) vardır.** Büyük bir nefsi iştah ile meydana getirdiğin **Ve ona, ısrarla kendini vakfettiğin (taptığın) ilâhına bak!** Hakk'ın gücü ve kudreti karşısında nasıl bakalım kendini koruyabilecekmi? Tur dağında bize gözüken ateşte **Onu mutlaka yakacağız.** Ondan ortada hiçbir bakiye kalmaması için de, **Sonra da elbette onu, toz haline getirerek (küllerini) savurup** İlâh-î tevhid ilmi **denizine atacağız."** Ki görünürde ondan bir şey kalmasın ve sizin gönlünüzün sevgilisi olan altından da eser kalmasın, **dedi."**

*****

Sâmiri her ne kadar kavmi puta yöneltmiş ise de Mûsâ (a.s.) ve Hârûn (a.s.)'dan sonra kavminde ilim olarak en ileri derecede olanlardan biri olduğu da "**Ben, onların görmediği şeyi gördüm.**" ifâdesinden anlaşılmaktadır. Bu nedenle Mûsâ (a.s.), Sâmiri'nin bir takım konulara ârif olmakla berâber meselelere tam bir vâkif oluşu olmadığından dolayı aynı şekilde kavmi tekrar yanlış yola sürükleyebileceğini düşünerek onu kavmin dışına çıkardı.

Ve dikkât ederse ilginçtir buzağı putuna tapanların hepsi öldürülürken (Uktulû enfüse-küm-2/54) bütün bunlara sebep olan Sâmiri öldürülüyor ve kendisine kavmin dışına çıkarılma cezası veriliyor. Ancak bu ceza daha ağır bir cezadır, çünkü yaptığı işin pişmanlığını yaşadığı her an acısıyla tatmaktadır diğerleri ise öldürülmüş oldukları için günah diyetlerini hayatları ile ödemişler ve bu dünyada tevbe ettikleri için ahretlerini kazanmışlardır. Sâmiri ise hem dünyasını hem ahretini kaybetmiştir.

*****

Bu hususta daha geniş bilgi (Füsûs-ül Hikem cilt 4 Hârûn) fass'ında mevcuttur dileyen oraya da bakabilir.

*****

Belki tekrar gibi olacak ama bahsi geçen mevzûun Bakara Sûresinde belirtilen şekliyle de ilâve etmeyi uygun buldum, çünkü her Âyet-i Kerîme kendi sahasında aynı mevzû hakkında bile olsa başka bir ufuk açmaktadır.

**Hakikat-i İlâhiye saltanatını seyret, her an, taptaze.
T.B.**

*****

Mısırdan çıkış bakara Sûresi (Bakara Sûresi-2/47/64)

﴿٤٧﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ كَفَرْتُمْ عَلَيَّ فَذُكِّرْتُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٤٨﴾

(Bakara-2/47) **(Ya beniy isrâilezküru nı'metiyelletiy en'amtü aleyküm ve enni faddaltüküm alel âlemiyn;)**

"Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün kıldığımı hatırlayın."

Cenâb-ı Hakk, bu mertebenin hakikati olan kavme

hitab ederek yani tarikat mertebesinin hakikatini yeryüzünde yaşayan kavim olarak, yani ilk defa yaşayan kavim olan beni İsrâîl'e Hz. Mûsû ((a.s.)) 'ın hayat hikâyesini okuduğumuz zaman, tabii eğer bunu gerçekten okuyor isek ve kendi bünyemizde tatbik edebiliyoruz isek, biz o zaman işte gerçek tarikat ehliyiz, İsâ (a.s.) 'ın hayatını idrak edip kendimizde tatbik edebiliyorsak biz hakikat ehliyiz, Muhammed (s.a.v) Efendimizin hayatını idrak edip yaşayabiliyorsak o zaman biz marifetullah ehliyiz ve işte o zaman ancak varis-i Muhammediyiz yoksa ben Muhammedi'yim demekle lâfzi olarak Muhammedi olunmuyor ancak tabii olarak olunuyor, yani ondan sonra dünyaya geldiğimiz için onun ümmeti içerisinde o şerefe nâil olmuş oluyoruz ama zamanlamayı biz yapmadan Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla, peki, biz çalışmadan namazla, sabırla, huşu ile bu hayatı yaşamadıktan sonra biz nasıl ümmeti Muhammed olacağız, buna mirasyedi deniyor, ama mirasyedi de çabuk biter, insân üretici olmalı ki veya ürettiğinde toplayıcı olmalı ki rezervi olsun bitmesin.

Ey gece yürüyen kullarım size verilen nimetimi hatırlayın, eğer bu sadece beni İsrâîl'e verilmiş olsaydı eğer o 4500 sene evvel olup bitmiş olan hadisenin bugün zikredilmesine gerek yoktu, olsa bile o tarihi bir hadise olurdu.

Cenâb-ı Hakk'ın bu kavme verdiği o kadar büyük nimetler var ki, işte onlar Mûseviyyet ismi altında tarikat mertebesinde yaşayan kimseler, isterse bu hıristiyanlardan olsun ama hakikileri tabii ki, sadece bize ait değil, o nimetler öyle bir nimetler ki ben o nimetleri sizin üzerinize verdim yani tarikat mertebesinde yaşayan kimselerin üzerine verdim o nimetleri. Ben sizi âlemlerin üzerine yükselttim, âlemlerden kasıt o günkü Mâseviyyet mertebesi itibarıyla hangi âleme yükseltilmişse o âlemler ve onun altındaki âlemler yani şeriat mertebesinin üstüne yükselttim demek, Hakikati Muhammedi âlemlerine de yükselttim demek değil, bütün âlemlerin üzerine yükselttim demesi Mûseviyyet mertebesi itibarıyla geldiği için daha evvelki

peygamberlerin mertebelerinden sizi üste çıkarttım demek yani şariat mertebesinin üzerine çıkarttım demek burada, Muhammedi mertebesi daha burada yok ama bu hâl eski hâle göre çok büyük bir nimettir.

*****

﴿٤٨﴾ وَأَتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا
وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ
يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾

(Bakara-2/48) **(Vettekü yevmen la tecziy nefsin an nefsin şey'en ve lâ yukbelu minha şefaatin ve lâ yühazü minha adlün ve la hum yunsarun;)**

"Öyle bir günden sakının ki, o gün hiç kimse bir başkası adına bir şey ödeyemez. Hiçbir kimseden herhangi bir şefaate kabul olunmaz, fidye alınmaz. Onlara yardım da edilmez."

*****

Öyleyse sakının, ittika edin, öyle bir günden ki hiç, bir şey değiştirilemez, alınıp satılamaz ve orada hiçbir şefaatte kabul edilmez, tabii Allah'ın şefaate ettirdiği kimseler ayrı, onlardan hiçbir fidye alınmaz yani o gün insânlara ne bir yardım edecek ne şefaate edecek kimse vardır, o günden sakının, Cenâb-ı Hakk burada bütün bu tarikat hakikatinin bir kısmını anlattıktan sonrada hayatınızı böyle sürdürün ve başınıza gelecek o hadiseler gelmeden sakının, yani gereği neyse bunun gereğini uygulayın .

*****

﴿٤٩﴾ وَإِذْ نَحَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ
الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي
ذَلِكَ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾

(Bakara-2/49) **(Ve iz necceynaküm min âli fir'avne yesumuneküm suel'azabi yüzebbihune ebnaeküm ve yestahyune nisaeküm, ve fiy zâliküm belâun min Rabbiküm azîym;)**

"Hani, sizi azabın en kötüsüne uğratan, kadınlarınızı sağ bırakıp, oğullarınızı boğazlayan Fir'âvn ailesinden kurtarmıştık. Bunda, size Rabbinizden (gelen) büyük bir imtihan vardı."

*****

O vakti hatırla ki; biz size kurtuluş verdik, demek ki zamanlarımız arasında bazı zamanlar var ki Cenâb-ı Hakk o zaman içerisinde bize kurtuluş necat veriyor, işte biz hep Hakk istikametinde olduğumuz zaman o necat bize hangi saatlerde gelmiş ise, o saati yakalayabiliriz, ama Hakk yolunda olmazsak, herhangi bir zamanda necat-ı İlâhiyye kurtuluş vesilesi bize gelir ise de, biz orada olmadığımız için bizi bulamaz gider ve o rahmette başkasının olur, ama biz kendimizde olduğumuz sürece, kendi evimizde olduğumuz sürece, evimize birisi gelse kapıyı çalsa içerde olduğumuzdan o misafiri hemen içeriye alırsınız o necat'ı kullanırsınız.

Burada Cenâb-ı Hakk, sizi Biz kurtardık diyor, zaman ve mekân ötesinde olan bir Allah bu kelimeyi konuşur mu hiç! Peki bu fir'âvn ve âilesi ne yapıyorlardı, size kötülüklerle azab ediyorlardı, yani nefsi emmâre senin veled-i kalp olan gönül evlâdına azab ediyordu, onu rahat bırakmıyordu, sizin erkek evlâtlarınızı kesiyordu ve kız çocuklarınızı bırakıyordu, bakın ne kadar açık bir ifade, erkek çocukları fir'âvn'un kesmesi, yani nefsi emmârenin kesmesi ne demek? Kişide meydana gelen veled-i kâlb olan erkek evlâdı yani İlâh-î ilimleri kesiyordu ve kendinden

meydana gelen hayal ve vehim kızlarını bırakıyordu, işte bu erkek evlâtları nefsi emmâre tarafından kesildiği sürece kişinin erkek bir evlâda sahip olup onu kendisine vâris etmesi mümkün değil, kızlar çoğaldıkça hayal ve vehmi artmış oluyor insânın, işte erkekten kasıt İlâh-î hakikatleri idrak etmek, kızıdan kasıttaki, hayal ve vehmi anlamak, bizdeki nefsi emmâre de Hakk'la ilgili olan şeyleri keser, gerçek irfaniyyet sohbetini dinletmez uykuyu getirir keser, gaflet getirir mâni olur yani ama dünyevi şeylerin yolunu açar, daha çok onu dinletmeye çalışır. İşte bu o mertebe sahipleri için Rab'binden azîm bir belâydı bu.

*****

﴿٥٠﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا
أَلْ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥١﴾

(Bakara-2/50) **(Ve iz feraknâ Bikümül bahre feenceynaküm ve ağrakna le fir'âvne ve entüm tenzurun;)**

"Hani, sizin için denizi yarmış, sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Fir'âvn âilesini suda boğmuştuk."

*****

Yine o vakti hatırlaki, size denizi yarıdık, onu da hatırlayın, yine size necat verdik sizi kurtardık fir'âvn ve çevresindekileri boğduk, sizde bakıp seyrediyordunuz bu hâdiseyi, Biz yaptık bu işleri; İşte bakın nefsi emmârenin yani fir'âvn'un ölüm yeri burası, ölüm yeri derken hükmünün kalktığı yer burası, bir insân başlangıçta şeriat mertebesinde de olsa, tarikat mertebesinde de olsa nefsi emmâresi fir'âvn gibi önünde dikiliyor ama ne zaman ki Mûseviyyet mertebesinde bir "**Hâdi**-Hidâyet" gelecek, bir kurtarıcı gelecek, bunlarda ilham, idrak ve şuurun geldiği zamanlar işte, bunun içinde onun talepçisi olmak lâzım, Kızıldeniz olduğu söylenen denizi yarıdık demesinden maksat, hayalinde varedtiğin hayal denizi, beşeriyetinle, akli cüz'inle meydana getirdiğin hayal denizi, insânoğlunun

burasını aşması mümkün değil, ta ki Hakk'tan bir necat gelecek, bir kurtuluş gelecek, bir Mûsâ gelecek ve asasıyla vuracak, oradan Oniki yol açılacak.

Her tarikatın yolu kendine göre ayrı bir yol demektir, yeter ki o tarikat isminin ifadesi olan gerçek yolunu bilmiş, bulmuş olsun ve o yoldan gitmiş olsun yoksa o yolun kendisine açılmaması mümkün değildir, eğer yol açılmıyorsa ya dervişte aksaklık vardır ya Mûsâ'da aksaklık vardır fakat Mûsâ gerçek Mûsâ ise o yolu açar mutlaka ve dervişte gerçek bir dervişse Mûsâ'nın açtığı yoldan geçer eğer geçilmiyorsa eksikliği aramamız gerekiyor.

Fir'âvn'u ve çevresini, orada gark ettik, boğduk, sizde bakıp duruyordunuz;

Beni İsrâîl Mısır'dan çıktıktan sonra fir'âvn onları gönderdiğine pişman oldu ve arkasından ordusuyla birlikte geldi, önlerinde deniz arkalarında fir'âvn ve ordusunun olduğunu gören Yahudiler şaşırıldılar, panik yapmaya başladılar, Mûsâ (a.s.) bu durumda Rab'binden niyaz etti, Cenâb-ı Hakk'ta ona elindeki âsâyı suya vur dedi, Mûsâ (a.s.) On iki defa muhtelif yerlerde esasını suya vurunca On iki yol açıldı (**Not: burada açılan denizin dibindeki kumlar dünyada güneşi bir defa gördü ve sonra deniz tekrar kapandı**)

Cenâb-ı Hakk o suyu öyle bir hâle getirmişki, o su açıldıktan sonra buz dolabında donan su gibi donup kalmış, şeffaf bir şekilde ve açılan On iki yoldan giden beni İsrâîl'in hepsi birbirini görmüşler, kalpleri mutmain olsun, huzurlu olsun diye bu şekilde olmuş, beni İsrâîl'in son ferdi bu yoldan karşıya geçtikten sonra fir'âvn ve ordusu oraya ulaşmış, fakat girme cesaretini gösterememişler, su kapanır diye, fakat o anda Cenâb-ı Hakk Cebrâîl (a.s.) ı bir kısrağın üzerinde suya göndermiş, fir'âvn'un altındaki at kısrağı görür görmez o da onun arkasına takılmış yoksa fir'âvn kendi isteğiyle oraya girmiş değil, at üstünde fir'âvn'u götürüyor, arkasındaki orduda fir'âvn gidiyor diye onun arkasından yola giriyorlar, ne zaman ki bütün ordu denize

giriyor, o anda su üstlerine çöküyor, fir'âvn suya batıp boğulmak üzereyken "ben Mûsâ'nın Rabbine imân ettim" diyor "Lâ ilâhe illâllah" diye fakat o kabul edilmiyor tabi müşahedeli olduğu için, bir müddet sonra bütün ordu suyun dibinde kaldığı halde fir'âvn'un cesedi suyun üstüne çıkıyor, buradaki hikmet şu, zâhir olarak bile olsa Kelime-i Tevhid'i söyleyen bir kişi mutlaka fayda sağlar. Nefsimizde aynı şekilde, ne zaman ki biz kendimize ait yolu bulup hayal ve vehmin dışına çıkacağız, Mûsâ gelecek yani bizi götüren kimse olan irfan ehli, arifibillâh bize yol açacak biz o yola girdiğimiz zaman yani hayal ve vehmin dışına çıkmaya başladığımız zaman, nefsi emmâre'nin aslı hayale dayandığından o kendi anasına ulaşip kendi anasında boğulmuş olacak, fakat Kelime-i Tevhidi telâffuz ettiği için bizde hayatını sürdürecektir ama gerçeği olarak, işte ondan sonra karşıya geçtiğimizde o bize yardımcı olacak, bizi arkamızdan kovalamayacak, elimizden tutup yanımızda yardımcı olacak inşallah, işte o mertebe itibarıyla gerçek tarikat ve yaşantısı budur.

Ve sizde buna bakıp duruyordunuz; sanki bu oyunlar başka bir yerde oynanıyormuş gibi, bizler de cesedimiz üzerinde oynanan, duygularımız üzerinde oynanan bu oyuna aklımız itibarıyla bakıp duruyoruz, seyrediyoruz, işte nefsinin bilen demek bu fiilleri itibarıyla, duyguları itibarıyla, akli itibarıyla kendini tanıyabilmiş olan kendi nefsinin bilen kimse demektir bu da bizim akli külden gelen o mertebedeki zuhurumuz veya temsilci tarafımız, işte o bakıp duruyor seyrediyor çünkü müşahede ehli.

*****

﴿٥١﴾ وَأَذِ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٥١﴾

(Bakara-2/51) **(Ve iz va'adnâ Mûsâ erbe'îne leyleten sümmettehâztümül'icle min ba'dihi ve entüm zâlimun;)**

"Hani, biz Mûsâ ile kırk gece için sözleşmiştik. Sizler ise onun ardından (kendinize) zulmederek bir buzağıyı tanrı edinmiştiniz."

*****

Ey kulum, ey Habibim, ey tarikat ehli veya ey okuyan kişi, o vakti hatırla ki biz sözleşmiştik, vadeleşmiştik yani bir tarih tespit etmiştik Mûsâ ile kırk gün kırk gece olarak, diğer Âyetlerde bu durum biz Otuz gün vadeleşmiştik daha sonra On ilâve ettik kırk'a çıkardık diyerek anlatılıyor, bu da şu demek; Tur dağına çıktığı zaman Mûsâ (a.s.) otuz gün gündüzleri oruçlu, geceleri ibadet halinde geçiriyordu ve bu durum nefis teskiyesine yeterli olmadı, tarikat mertebesi itibarıyla, Cenâb-ı Hakk bu nedenle on gün daha ilâve ettik diyor ve son on günde Tevrat-ı Şerifi alması var, her gün bir Suhuf, dokuz Suhuf verildi bunların yedi tanesi mermer taşta yazılmış, iki tanesi Nur'dandı, işte o iki tane nurdan olan levhaları ümmetine açamadı Mûsâ (a.s.) çünkü onlar hakikat mertebesinin izahlarıydı, tarikat mertebesinde olanlar onu anlamayacağı için onu İsâ (a.s.) a bıraktı, sadece yedi levhayı açıkladı.

Mûsâ (a.s.) bu kırk gün için giderken kavmini kardeşi Harûn'a teslim etti, sonra onlar ne yaptılar, bir buzağıya yöneldiler ve zulüm ehli oldular.

*****

﴿٥٢﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾

(Bakara-2/52) **(Sümme afevna anküm min ba'di zâlike le'alleküm teşkürun;)**

"Sonra bunun ardından şükredesiniz diye sizi affetmiştik."

*****

Sonra sizden bu günahı affettik, o günahı işledikten sonra, böylece umulur ki, bu işe şükredersiniz, demek ki tarikat mertebesinde olan bir kimse zaman zaman eski

haline dönebiliyor çünkü tarikat mertebesinde kendi nefsanîyetinin bazı güçleri olduğu için zaman zaman dönebiliyor yani daha orada ayağı sağlam basmış değildir.

*****

﴿٥٣﴾ وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾

(Bakara-2/53) **(Ve iz ateynâ MuselKitabe velFurkane le'alleküm tehtedun;)**

"Hani, doğru yolu tutasınız diye Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) ve Furkan'ı vermiştik."

*****

Ve Biz Mûsâ'ya kitabı verdik, ve Furkan'ı verdik, umulur ki siz bunlara bakmak sûretiyle yolunuzu bulursunuz yani hidâyete erersiniz yani bunların içinde olan Hâdî ismini alıp o yoldan gidersiniz, Burada şunu bilmek lâzım ki, tarikat mertebesinde olan bir kişiye de kitap gelebiliyor, kitaptan kasıt ilhamlar yani tarikat mertebesi, Mûseviyyet mertebesi itibarıyla gelen ilhamlardır, yeri gelmişken bu ilhamların kaynağı nasıldır ona da bakalım;

Mûsâ (a.s.) doğduktan sonra fir'âvn ve ailesi ona bakıyorlar, yani Mûsâ (a.s.) nefsi emmâre'nin kucağında büyüyor. Mûsâ (a.s.) a fir'âvn'un muhabbet etmesi, **"ve elkaytü aleyke mehabbeten minnî"** (Taha-20/39 Âyet) yani *"Kendimden bir muhabbet ilka ettim"* Âyetinde dediği gibi, işte bu muhabbet Mûsâ (a.s.)'ın özünde olduğundan, ondan meydana gelen güzellik Asiye Hatun'uda, fir'âvn'u da cezbetti ve Âsiye Hâtun *"umulur ki bu evimize neşe getirir, evlat edinelim"* dedi. O güne kadar Mûsâ (a.s.) şahsında rivâyetlere göre kırkbin çocuğun kesildiği ifade ediliyor, fakat bunların herbiri aynı zamanda Mûsâ (a.s.)'a güç, kuvvet oldu, yani Mûsâ (a.s.) fir'avn karşısına çıktığı zaman tek bir fert olarak çıktı ve duasında **"Kâle Rabbişrahî sadrî"** (Tâhâ-20/27.Âyet) yani **"Rabbim sadrımı**

genişlet" dedi ve kendisi için kesilen o çocukların gücüyle gitti fir'âvn'un karşısına, fir'âvn tek kaldı aslında orada, **"Ve iz ateynâ Mûsel Kitabe"** dediği bu aslında, kendisi namına nefsi emmâre tarafından kesilmiş gibi görülen o bilgiler yani o çocuklar toplandı ve bir kitap halinde Mûsâ kemâle erdiği zaman kendisine verildi ve bunun zâhirdeki ismi Tevrat oldu. Tevrat haberi uzağa ulaştıran tevriyyet demektir, daha evvelki peygamberler sadece kendi kavimleri içine geliyorken, Mûsâ (a.s.) daha geniş kavimlere getirildi, işte şariat mertebesi itibarıyla kendi bünyende yaptığı faaliyetler, fiziki çalışmalar, tarikat mertebesine girdiğin zaman daha da genişler, yani iç bünyende daha derinlere doğru genişlemeye başladığı zaman o tevriyyet olur, *"işte bunu verdik"* diyor.

Âyet'in diğer yönden ifadesi ise Mûsâ (a.s.)'ın şahsında, tarikat ehline ben gönlümden bir muhabbet ilka ettim yani Zâtımdan *"Ben ilka ettim"* diyor Cenâb-ı Hakk, **"venefahtü"** **"veelkaytü"** bakın aynı şey yani *"Ben ruhumdan verdim"* dediği gibi *"Ben muhabbetimden verdim"* diyor. Âdem (a.s.) a ruhumdan veriyor bu ruhaniyetin daha çok faaliyete geçmesi için, daha geniş sahayı kaplaması için Mûseviyyet mertebesinde bir de muhabbet ekleniyor.

Ve Furkan'ı verdik, buradaki Furkan'dan kast Mûseviyyet mertebesine kadar gelen bilgileri birbirinden ayırmak ve farklı hallerde tatbik etmek demek, Âdemiyyet, Nûhiyyet, İdrisiyyet, daha sonra İbrâhîmiyyet bilgisi yani tevhibi ef'âl ve Mûseviyyet bilgisi olan tevhibi esmâ bilgisi. Bunların da farklılıklarını verdik, yani sana kadar her mertebenin bilgisini ayrı, ayrı verdik hem mücmel olarak Tevrat'ta verdik, hem de bu mertebelerin hakikatlerini ayrı ayrı izah ederek verdik demektir,

Bizdeki Furkan'da Mûseviyyetten sonra İseviyyet ve Muhammediyyet mertebelerini de sana ayrı, ayrı anlattık demek, bizdeki Furkan yani Kûr'ân'ın Furkan'ı, mertebeleri ayıran demektir, eğer öyle bir şey olmasa herşey birbirine

karışır, hangi mertebede hangi ilim geçerli olur bilinmez, yani hangi hastalığa hangi ilaç verilecek bilinmez, işte Furkan bu meseleyi yerlerinde kullanmaktadır.

Umulurki bu toplu olarak verilen kitap ve içerisinde ayrı ayrı mertebeleri olan kitapta yerinizi bulursunuz da Hidâyete erersiniz, tarikat mertebesi itibarıyla.

*****

﴿٥٤﴾ وَاذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ انْكُم ظَلَمْتُمْ
أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارئِكُمْ فَاقْتُلُوا
أَنفُسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

(Bakara-2/54) **(Ve iz kâle Mûsû likavmihî ya kavmi inneküm zalemtüm enfüseküm Bittihazikümül'icle fetubu ila Bariiküm faktulu enfüseküm, zâliküm hayrun leküm inde Bariiküm, fetabe aleyküm* inneHU HüvetTevvaburRahîm;)**

" Mûsâ, kavmine dedi ki: "Ey kavmim! Sizler, buzağıyı ilâh edinmekle kendinize yazık ettiniz. Gelin yaratıcınıza tövbe edin de nefislerinizi öldürün (kendinizi düzeltin). Bu, Yaratıcınız katında sizin için daha iyidir. Böylece Allah da onların tövbesini kabul etti. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir."

*****

Mûsâ (a.s.) kemâle erdikten sonra kavmine hitap ediyor, yani bizdeki gönül Mûseviyyet mertebesine ulaştığı zaman kendi esmâsına yani kavmine hitap ediyor, "Muhakkak ki siz buzağıya yöneldiğiniz için nefsinize zulmetiniz" diyor.

*****

﴿٥٥﴾ وَاذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللَّهَ
جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٦﴾

(Bakara-2/55) **(Ve iz kultüm ya Mûsû len nu'mine leke hatta nerAllahe cehreten feehazetkümüssa'ikatü ve entüm tenzurun;)**

"Hani siz, "Ey Mûsâ! Biz Allah'ı açıktan açığa görmedikçe sana asla inanmayız" demiştiniz. Bunun üzerine siz bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı."

*****

Mûsâ (a.s.) ın kavmi olan Ben-î İsrâîl madde ağırlıklı bir hayat anlayışına muhabbetli oldukları için, Mûsâ (a.s.) onları bu anlayışlarından korumak ve putperest olmalarını önleyebilmek için, aslında kendi mertebesi de olan **"tenzih"** hakikatinin yaşantısını, yani Cenâb-ı Hakkın sıfat ve esmâ mertebelerinden tenzih ederek ötelerde olan bir Rabb anlayışını yerleştirmeye çalışıyor idi. Çünkü bu mertebe müşahede mertebesi değildir, müşahede için bir varlık olması lâzımdır. Ancak Ben-î İsrâîl madde anlayışına yatkın olduklarından rabb'larını da bu şekilde açık olarak görmek istiyorlar idi. Daha sonraları, Mûsâ (a.s.) Tur dağına çıkınca kendisinde aynı talepte bulunacağı için kendisine verilen cevap (*Lenterânî-sen beni göremessin-7/143*) olacaktır. **"Hani siz, "Ey Mûsâ! Biz Allah'ı açıktan açığa görmedikçe, işte bu istekleri olmayacak bir talep olduğundan yerine gelmesi mümkün değildi. Mümkün olmayan bir şeyi istemekte cehlin işidir. Bu mertebede imân-ı gaybi olduğundan onlar İmân-ı şuhud-î istediklerinden ve bunu şart koştuklarından, kendi hayalleri ile, sana asla inanmayız" demiştiler, demiştiniz. Bunun üzerine siz hayal, vehim ve tereddüt ile, bakıp dururken sizi bu düşüncenizden dolayı seri olarak hemen Mûsâ (a.s.)a görünen rahmet ateşi size gazap ateşi olarak görünen yıldırım ateşi hemen sizi çarpmıştı."** Beşeri benliğinizi yakmıştı.

*****

﴿٥٦﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾

(Bakara-2/56)(Sümme be'asnâküm min ba'di mevti-küm le'alleküm teşkürun;)

"Sonra, şükredesiniz diye ölümünüzün ardından sizi tekrar dirilttik."

*****

Bütün bu hadiselerden **"Sonra,** işin aslını anlayıp **şükredesiniz diye** daha evvelce sizi beşeriyet **ölümünüzün ardından,** hakikatiniz itibariyle yaşamınıza dönmeniz için, **sizi tekrar dirilttik."** Umulurki, bu tecrübenin kıymetini bilirsiniz.

*****

﴿٥٧﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٥٧﴾

(Bakara-2/57) (Ve zallelnâ aleykümülgamame ve enzelnâ aleykümülmenne vesselva* külu min tayyibati ma rezaknaküm* ve ma zalemuna ve lâkin kanu enfüsehüm yazlimun;)

"Ve üzerinize bulutları gölgelik kıldık. Ve üzerinize kudret helvası ile -Selva denilen- yelve kuşunu indirdik. Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin pak -helâl- olanlarını yiyiniz -dedik-. Bize zulmetmiş olmadılar ancak kendi nefislerine zulmeder oldular."

*****

Zât-î tecellimizin ateşinden ve aydınlığından zarar görmemeniz için **"Ve üzerinize** esmâ ve sıfat **bulutları gölgelik kıldık.** Bunları idrak etmeniz için **Ve üzerinize**

size hakikat-i İlâhiyyeden, ma'nâ tatlısı olan **kudret helvası ile** - gök ilimlerinden olan, gönlünüze **Selva denilen- yelve kuşunu indirdik**. Maddî ve ma'nevi, **Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin pak -helâl- olanlarını yiyiniz -dedik-**. Bunları ayırt etmeyip her türlüünü kullandıklarından dolayı, **Bize zulmetmiş olmadılar** Çünkü bunları belirtilen şekilde İlâh-î yönleri ile kullanmadıkları için bu dünya günlerinde, ve gelecek ahiret günlerinde de kendilerine zararı olacağı için, **ancak kendi nefislerine zulmeder oldular."**

*****

﴿٥٨﴾ وَأَذِقْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً
نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

(Bakara-2/58) **(Ve iz kulnedhulu hezihilkaryete fekülü minhe haysü şî'tüm ragaden vedhulülbabe sücceden ve kûlü hittatün nağfirleküm hatayaküm ve senezîdül muhsinîne)**

"Ve hani demiştik ki: Şu kasabaya girin, ondan dilediğiniz yerde bol bol yiyiniz. Kapısından secde ederek giriniz ve "hitte" deyiniz, sizin için hatalarınızı bağışlayalım. Ve iyilik edenlere -mükâfatı- daha artıracğız."

*****

"Ve hani demiştik ki: Bu kadar yolculuk meşakkat ve tecrübelerden sonra **Şu** tenzîh mertebesi ruh kuds'ü olan **kasabaya girin, ondan** ihtiyacınız olan ilimlerden **dilediğiniz** makam da, **yerde bol bol** tecelli ve tenzî hi bilgilerden ma'nevi gıdalardan **iyiyiniz**. Ve bu makamın gönül **Kapısından** tevazu idrak ve hürmetle **secde ederek giriniz ve** beşeri-nefsi günahlarınızdan töve ederek **"hitte" deyiniz, sizin için hatalarınızı bağışlayalım. Ve** böylece

hem kendilerine hem çevrelerine **iyilik edenlere** –ve seyr-
ü sülûkları zamanında gayret gösterip azm edenlere
mükâfatı- daha artıracamız.”

*****

﴿٥٩﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ
فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ

(Bakara-2/59) **(Febeddelellezine zalemu kavlen
gayrallezi kile lehüm fe enzelnâ allellezine zalemu
riczen minessemâi bimâ kânû yefsükune.)**

**"Derken, onların içindeki zâlimler, sözü kendilerine
söylenenden başka şekle soktular. Biz de haktan
ayrılmaları sebebiyle, o zâlimlere gökten bir azap
indirdik."**

*****

Bunlar bu sözü değiştirdiler, yani Cenâb-ı Hakk'ın
onlara **"ve kulu hıttatün nağfir leküm"** "hıtta (Ya Rabbi,
bizi affet)" deyiniz dediği cümledeki "hıtta" kelimesini "hıttai
hamra" ya çevirmişler yani "Ya Rabbi bize kırmızı buğday
ver" diye çevirmişler ve şehre öyle girmeye kalkmışlar yani
secde etmekten imtina etmişler, onlar için denildi, böyle
yaptıkları için o zulmedenlerin üstüne indirdik, gökyüzünden
bir kötülük, bir pislik indirdik onların üzerlerine, daha
önceleri onlara gökyüzünden nimet gelirken yapmış
oldukları ters bir olaydan dolayı bu sefer pislik indirdik
üzerlerine deniyor, bozgunculuklarından dolayı, bu sözden
sonra Kudüs-ü şerife giremiyorlar, Cenâb-ı Hakk yasaklıyor
onlara ve kırk sene sahralarda dolaşıyorlar, bu kırk sene
içerisinde "hıttaihamra" talebinde bulunanlar vefat
ediyorlar ancak onlardan sonra yetişen gençler Kudüs-ü
Şerif'e giriyorlar.

*****

Kayadan su çıkması.

(Bakara Sûresi-2/60-64)

﴿٦٠﴾ وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ
كُلُّ أَنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ كُلُّوا وَاشْرَبُوا مِن رِّزْقِ اللَّهِ
وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٦١﴾

(Bakara-2/60) **(Ve izisteska Mûsâ likavmihî fekulnadrib
Bi'asakelhacer* fenfecerat minhüsnetâ aşrete aynen,
kad alime küllü ünasin meşrabehüm* külu veşrabu
min rizkılâhi ve lâ ta'sev fil' Ardı müfsidîn;)**

"Hani, Mûsâ kavmi için su dilemişti. Biz de, "Asanı kayaya vur" demiştik, böylece kayadan on iki pınar fişkırmış, her boy kendi su alacağı pınarı bilmişti. "Allah'ın rızkından yiyin, için. Yalnız, yeryüzünde bozgunculuk yaparak fesat çıkarmayın" demiştik."

*****

Yine o vakti hatırla ki, Mısırdan çıktıktan sonra kavmi Mûsâ'dan su talep etti, Mâsâ'da kavmi için Cenâb-ı Hakk'tan su talep etti, ama bu olay Kudüs-ü Şerif'e giriş hadisesinden önce olan bir olaydır ; Biz dedik ki Mûsâ'ya asanı şu taşa vur! ve oradan On iki kaynak, On iki göz olarak su fişkirdi akmaya başladı, ve insân'lar nereden su içeceklerse o yerlerini bildiler, On iki kaynaktan çıkan sudan hangi sıpta yani sülâlaye hangi kaynak ayrılmışsa oradan içtiler sularını, birbirlerinin sularından içmediler, işte hangi mertebenin insân-ı kaynağı nereden ise oradan suyunu almakta ve ayrıca diğer bir ifade ile bir tarikat yolcusu On iki dersin neresinde ise suyunu o anda o mertebe içerisinden almaktadır. Yiyiniz, içiniz Allah'ın rızkından, yalnız yeryüzünde bozguncu olarak yürümeyiniz, yani ben

tarikât ehliyim diyerek kendinden aşığlarını hor görme, bozguncu olarak gitme, kendi halinde devam et.

*****

﴿٦١﴾ وَأَذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لِنَارِكَ لَنُخْرِجَ لَنَامِمًا تُنْبِتُ الْآرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقَتَائِهَا وَقَوْمَهَا وَعَدَسَهَا وَبَصَلَهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ أَهْبَطُوا مِصْرًا فَآنَ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاوَبِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بَأْنَهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيَّيْنَ بَغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦٢﴾

(Bakara-2/61) (Ve iz kultüm ya Mûsâ len nasbire alâ ta'amin vahidin fed'u lenâ Rabbike yuhric lenâ mimma tünbitül'Ardu min bakliha ve kıssâiha ve fumiha ve adesiha ve besaliha* kâle etestebdilunelleziy huve edna Billeziy huve hayrün, ihbitu mısran feinne leküm ma seeltüm* ve duribet aleyhimüz-zilletü velmeskenetü ve bau Biğadabin minAllah* zâlike Biennehüm kanu yekfürune Biayatillâhi ve yaktülunenNebîyyiye BiğayrilHakkı, zâlike Bimâ asav ve kânu ya'tedun;)

"Hani, "Ey Mûsâ! Biz bir çeşit yemeğe asla katlanamayız. O hâlde, bizim için Rabbine yalvar da, o bize yerden biten sebze, kabak, sarımsak, mercimek, soğan versin" demiştiniz. O da size, "İyi olanı düşük olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Öyle ise inin şehre! İstedikleriniz orada var" demişti. Böylece zillet ve yoksulluk onları kapladı. Onlar, Allah'ın gazabına uğradılar. Bunun sebebi, onların; Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor, peygamberleri de

haksız yere öldürüyor olmaları idi. Bütün bunların sebebi ise, isyan etmek ve aşırı gitmekte oluşlarıydı.”

*****

O vaktide hatırla ki siz Mûsâ'ya demiştiniz, ya Mûsâ biz tek yemeğe sabredemeyiz artık; hani gökyüzünden helva ve bıldırcın eti gelmişti ya, bunları belirli bir süre yedikten sonra bu bize yetmez dediler, Rabbine bizim için dua et bizim için yer yüzünden, sebze, salatalık, kabak, sarımsak, mercimek ve soğan çıkarsın, biz bunları istiyoruz diyorlar.

"Sizin için hayırlı olana sizin için düşük olanı mı tercih ediyorsunuz, talep ediyorsunuz, değiştirmek mi istiyorsunuz" dedi Mûsâ (a.s.) o zaman Mısır'a dönüp gidin sizin istedikleriniz orada var, benim peşimde ne duruyorsunuz, ben sizinle neden uğraşıyorum. Bakın işte tarikat mertebesi itibarıyla çalışmalarda zorlanmaya başlayan kişinin hali bu, eğer öyle bir şey istiyorsan git fir'âvn'un yani nefsinin hükmü altına gir, işte ne kadar açık, bir müddet insân kendindeki muhabbetle bir hız alır ama gerçekçi çalışmalar başladığı zaman ve bir müddette yol aldığı zaman veya bir müddet çalıştığı zaman bu işler kendisinde zorlanmaya yolaçar ve kaçış yerleri aramaya başlar, gerçi tam muhabbet ehli için bunlar olacak şeyler değildir.

Muhabbet ehli yoluna devam eder bunlara hiç bakmaz, bıldırcın etini bulmuş onu yer, helvayı bulmuş onu yer, soğan, sarımsak istemez, işte soğan sarımsak istemesi kendi tabiatı itibarıyla kendi nefsaniyeti ağırlığı itibarıyla onu geriye çeker, eski haline, muhabbetine çeker, eski arkadaşları varsa onlar onu çekerler, ve bunu talep eder gönlünden, tasavvuf sohbetleri ağır geliyor bana, ben gideyim biraz dünya işleriyle uğraşayım demeye başladığı zaman işte bu Âyetin hükmü altına girmiştir. O zaman ona **"ihbitu mısran"** derler "sen Mısır'a git" senin istediklerin orada var, çünkü onlar yolda tarım yapamadıkları için Cenâb-ı Hakk onlara gökyüzünden nimet verdiği halde bu nimeti yemeyip tekrar başka yiyecekler istemeleri

beşeriyet hallerini özlemeleri oluyor ve tarikat mertebesine Cenâb-ı Hakk bunu bu şekilde bildiriyor. Mâide sûresinde havarilerin gökyüzünden bir sofraya istemeleri ile buradaki fark şöyledir, havariler kendileri sıfat mertebesinde oldukları için Zat mertebesinin özlemini duyuyorlar ve oradan bilgi istiyorlar, ama Mûseviler kendilerinde esmâ mertebesi olduğu halde ef'âl mertebesine geriye dönüş istiyorlar arada büyük fark var, İşte tarikat ehlerinden burada kayan gider Mısır'a, kalanda neticede Kudüs-ü Şerife girer.

Rabbine dua et dediği, kendi Rabbi ile onu bütünleştirebilirse dönmüyor artık, bütünleştiremezse dönüyor. Bunun üzerine onların üzerine zillet vuruldu, bu dünyada zelil olmak üzerlerine vuruldu, işte bunun üzerine Kudüs'ten kovuldular, dünyanın her bir tarafına dağıldılar ve bu zillet daha halen sürmekte üzerlerinde. Ve böyle yapmakla Allah'ın gadabını da satın aldılar, işte Cenâb-ı Hakk bir kimseye hakiki tarikat yolunu açmışta o kimseler ondan geriye dönmüşlerse Allah'ın gadabını satın almış oluyorlar, çünkü Cenâb-ı Hakk onlara o kadar büyük bir yol açmış o kadar büyük ihsânda bulunmuş ki bu ihsânı reddetmek tabi ki gazaptan başka bir şeyle telâfi edilemez.

İşte bu Allah'ın Âyetlerini inkâr etmekten, küfretmekten böyle oldu, ve haksız yere de peygamberleri öldürdüler, açık olarak Zekeriyya (a.s.) Yahya (a.s.) ve Üzeyir (a.s.) ı öldürdüler ve bilinmeyenlerde var, bugün peygamber öldürmek demek kişide meydana gelmeye başlayan İlâhi varidatı kesmek demek, nefsâniyetiyle onu kapatmak demek, kaçmak demek yani. İşte böylece bunlar isyan ettiler, taşkınlık ettiler, hadlerini, hudutlarını aştılar.

*****

﴿٦٢﴾ اِنَّ الدِّينَ اَمْنٌوَا الدِّينَ هَادُوَا وَالنَّصَارَى
وَالصَّابِئِينَ مَنْ اَمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمَلٍ
صَالِحًا فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾

(Bakara-2/62) (**İnnellezîne âmenu vellezîne Hadu vennesara vessabiîne men âmene Billâhi velyevmil' âhiri ve amile sâlihen felehüm ecruhüm inde Rabbihim ve lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenune**)

"Şüphesiz, inananlar (Müslümanlar) ile Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sâbîilerden (her bir grubun kendi şeriatında) "Allah'a ve ahiret gününe inanan ve sâlih ameller işleyenler için Rableri katında mükâfat vardır; onlar korkuya uğramayacaklar, mahzun da olmayacaklardır" (diye hükmedilmiştir)."

*****

Şimdi başka bir mertebeye, başka bir hâle geçiyor, ama imân ehline gelince, o kimseler ki imân ettiler;

Mertebe-i Âdemiyetten mertebe-i Muhammediyyete kadar bütün bu mertebelerin imân ehli var, âmenû dendiği zaman bütün bu mertebeleri kapsamına alıyor, biz imân ehli dendiği zaman müslümanları zannediyoruz sadece.

O imân edenler şunlar ki, bunların bir kısmı Yahudilerdir yani beni İsrâîl'dir bunlardan imân ehli olanlar, sadece ırsi Yahudilik yetmiyor, ve imân ehli olan hıristiyanlar ve sabiîn yani yıldıza bakanlar, yıldıza tapanlar.

Efendimiz (s.a.v.) diyor ki "*Benim sahabimin hangisine baksanız yolunuzu bulursunuz, çünkü onlar gökyüzündeki yıldızlar gibidir*", birde Yusuf (a.s.) "*Ben rüyamda on bir yıldız, ay ve güneşin bana secde ettiklerini gördüm*" dediği yıldız vardır. Yıldızın hakikatini idrak etmiş olanlar "**Ven necmi iza heva**" (Necm-53/1.Âyet) bu heva yıldızını da idrak etmiş olanlardır.

Sabiîn tarihte geçmiş bir kavim olarakta bilgilerde bildiriliyor, bunlara İdris (a.s.) ve onun devrindekiler de diyorlar, Babil devrinde yıldıza tapan kişiler olduğu da

söyleniyor, fakat burada her ne hal ise biz onları belirli bir grup olarak düşünmeyelim de, gönül semasında yıldız gibi parlayanlar diyelim, Kim ki, bunlardan Allah'a imân etti, yani Yahudi olsun, hıristiyan olsun, bütün peygamberan mertebesinde yıldızlaşan kimseler olsun, bunlar Hz. Peygamber (sa.v.) den önceki devrelerde veya sonraki devrelerde olsun öncelikle şartı, bunlardan Kim ki Allah'a imân eder, ahiret gününe imân eder ve sâlih amel yapar ise onların Rablarının yanında karşılığı vardır, hepsinin Rabları ayrı olduğu için hepsinin Rablarının yanında onlar için ayrı ayrı nimetler vardır. Bunlar için bugün korku yoktur ve gelecekte onlar mahzunda olmayacaklardır, çünkü onların herbirlerine kendi ait olduğu Rabları sahip çıkacaktır ve kendi Rabları yönünden mahzun olmayacaklardır, hepsi dünyadayken o Rab'lerinden zâten râzı olduklarından, Rabları onları alacak, işte burada gereken imân ehli olmak, ahirete inanmak ve sâlih amel işlemektir.

İslâmiyyetin genişliğine bakın, biz hıristiyanlar küfür ehli , Yahudiler küfür ehli diyoruz, sûreti Yahudi ve hıristiyan olanlar için böyle ama biz hakikat-i Mûseviyye'den, hakikat-i İseviyye'den bahsediyoruz, ki onlarda imân ehli İslâm olduklarından mertebe-i İseviyyet'in, mertebe-i Mûseviyyet'in gerektirdiği ahiretteki karşılığı ne ise onu görecekler, bugünkü Mûsevi de onu görecektir, fakat bugünkü Mûsevi derken Mûsevi grubu olarak bilinenlerin tümü değil, İslâmiyyet'in içinde de Mûseviler vardır, Mûsevi grupların içinde de imân ehli Mûseviler vardır işte ahirette bunların hepsi ayrılıp kendi Rabları itibarıyla korkuları ve hüznüleri olmayacak, yeter ki kendi mertebesi olarak imân etmiş olsun ve o mertebenin gereği sâlih ameli işlemiş olsun.

İşte bütün mesele sistemi fazla dolaştırmadan, karıştırmadan, sağda solda vakit geçirmeden doğru olarak gidip ve sadece bilmekle değil tatbik etmekle ve iyi niyetle yapabildiği kadar yapmalı kişi, zâten yapamadığını da ondan istemiyorlar, bir araç 150 kişi taşıyorsa ona 300 kişi

bindirmek haksızlık olur, 100 kişi binerse de görevini tam hakkıyla yapmamış olur, işte biz kapasitemizin ne kadar olduğunu bilmediğimiz için elimizden geldiği kadar çalışmamızı yapmamız gerekiyor, ki âzami derecede bu âlemden istifade edelim, buraya gelişimizin tek hayat şansı var onu da değerlendirelim.

*****

﴿٦٣﴾ وَأَذِّنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ
خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ
تَتَّقُونَ

(Bakara-2/63) **(Ve iz ehazna miysakaküm ve refa'na fevkekümütture, huzü ma ateynaküm Bikuvvetin vezküru ma fiyhi le'alleküm tettekun;)**

"Hani, (Tevrat ile amel edeceğinize dair) sizden sağlam bir söz almış, Tûr dağına da tepenize dikmiş ve "Sakınasınız diye, size verdiğimiz Kitab'ı sıkı tutun, onun içindekileri düşünün (gafil olmayın)" demiştik."

*****

Yine o vakti hatırlaki biz benî İsrâîl'den misak almıştık, söz almıştık, bu nasıl sözdü, Allah'a isyan etmeyeceğiz, adam öldürmeyeceğiz, şirk koşmayacağız, ana'ya baba'ya âsi olmayacağız, hırsızlık yapmayacağız diye söz almıştık ama bu sözlerinde durmadılar, durmadıkları içinde Tur dağına onların üstlerine yükselttik, onlar isyan ettikleri zaman veya o buzağıya taptıkları zaman Cebrâîl (a.s.) geliyor Tur dağına altına kanadını sokuyor ve Tur dağına benî İsrâîl kavminin üstüne getirip tutuyor, onlarda korkudan secde ediyorlar ama bir taraftanda gözleriyle yukarıya bakıyorlar acaba dağ üzerimize düşecek mi düşmeyecek mi diye.

Size verdiğimiz şeyi kuvvetle tutun, size verdiğimiz

hakikatleri, yani Mûseviyyet mertebesi itibarıyla size verdiğimiz Tevrat'ı ve Furkan'ı sınıksız tutun , zikredin hatırlayın onun içinde olanları, umulur ki böylece ittika etmiş olursunuz yani sakinmiş olursunuz.

*****

﴿٦٤﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

(Bakara-2/64) **(Sümme tevelleytüm min ba'di zâlike, felevlâ fadlullahi aleyküm ve rahmetuHU leküntüm minel hasirîn;)**

"Bundan sonra yine yüz çevirdiniz. Allah'ın bol nimeti ve merhameti olmasaydı, herhâlde ziyana uğrayanlardan olurdunuz."

*****

Sonra yine döndünüz, Allah'ın sizin üzerine fadlı, keremi olmasaydı, rahmeti olmasaydı, mutlaka siz hüsranda olanlardan olurdunuz, yani bir tarikat ehli zaman zaman eksik yaptığında, gerilerde kaldığında eğer Allah'ın fadlı keremi onların üzerinde olmasaydı ve rahmeti olmasaydı hüsranda kalırdı. Cenâb-ı Hakk fazlı kerem'i, rahmetiyle çok âsi olmayanlarınızı, inkâr ehli olmayanlarınızı geçirdi, yolundan götürdü.

*****

Sebt-Cumartesi günü yasağı.

(Bakara Sûresi-2/65/66)

*****

﴿٦٥﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾

(Bakara-2/65) **(Ve lekad alimtümüllezîna'tedev minküm fiysSebti fekulnâ lehüm kûnu kîradeten hasîîn;)**

"Şüphesiz siz, içinizden Cumartesi yasağını çiğneyenleri bilirsiniz. Biz onlara, "Aşağılık maymunlar olun" demiştik."

*****

Ve andolsun ki sizin içinizden bazıları bildiği halde sebt gününü yani cumartesi'yi istismar ettiler, Biz onlara dedik ki, maymunlar olunuz;

Bakın benî isrâîl ne oyunlar yapmış vaktiyle, halâ da yapıyorlar, biz İseviyyet mertebesinde de Muhammediyyet mertebesinde de olsak o Mûseviyyet mertebesinin hayal yönü var ya işte o hep oyunlar kuruyor fakat gerçek İseviyyet mertebesinde olan kimseye tesiri olmuyor, gerçek Muhammediyyet'te yine hiç olmuyor ama o ahlâkı itibarıyla yapmaya devam ediyor, işte burada benî isrâîl'in dinlenme günü, sebt günü olan cumartesi günü o gün onlara çalışmak yasaktır.

Ancak onların içinde deniz kenarında yaşayıp balıkçılıkla geçinen bir topluluk varmış, onlar bir hile yapıp denizin birkaç metre dışına bir havuz açmışlar, denizden bir bağlantı yapıp kapak koymuşlar, o kapağı cuma akşamından açıyorlarmış, geceden sabaha kadar deniz suyuyla beraber balıklarda havuza doluyorlarmış, cumartesi geçince de kapağı kapatıyorlarmış, daha sonra bu balıkları kolayca o havuzdan yakalıyorlarmış, işte böyle bir hile-i şerriye yaptıkları için Cenâb-ı Hakk onlara hor ve hakir maymunlar olunuz diyor ve tefsirlerde yazdığı gibi o şehir ahâlisinin tümü maymun oluyorlar, işte tarihte kayıtlı olarak maymundan olan insân yok ama insândan dönen maymunlar var.

Demek ki insânların bir hayvanlık mertebesi var ve insâna câzip gelen daha çok hayvanlık mertebesinde yaşamak, meleklik mertebesi de var insân da o da belirgin

ama daha az kimselerde, çoğunlumuzda hayvanlık mertebesi zuhurda, işte dış görünüşlerimiz her ne kadar insân sülîetinde ise de iç bünyemizdeki hakiki halimiz ne ise bizim gerçek kimliğimiz odur, kimimiz ihtiras peşinde koşuyoruz, kimimiz hırsızlık peşinde koşuyoruz, hırsızlık derken şunun bunun malını değilde kendi malımızı çalıyoruz, kendi nefsimiz çalıyor ve hatta kendi yönünde kullanıyor, hepimiz başka ahlâktayız işte bu ahlâk bizim insânlık yönümüzden daha ağır basıyorsa biz o hayvan kimliği üzereyiz, Cenâb-ı hakk bu hakikati belirtmek için bunları söylüyor.

Ahrette-mahşerde, üç türlü toprak kaynaklı mahlûk olacak, ahirette cinler de olacak, ruhlar da, melekler de yani birçok varlık olacak mahşer de ama toprak kaynaklı üç tür olacak, bizi ilgilendiren onlar, bunlar;

*dünyada hayvan olarak yaşamış ahirete hayvan olarak intikal etmiş,

*dünyada insân olarak yaşamış ve ahirete insân olarak intikal etmiş, ve

*bu ikisi arası yani dünyada insân sûretinde yaşamış ahirete hayvan olarak intikal etmiş, yani kendi asli varlığı üzere intikal etmiş olanlar.

Şimdi herbirerlerimizin biz dünyaya gelirken Cenâb-ı Hakk'ın murad-ı ilâhisi ile "*Her insân İslâm fitratı üzere doğar ebeveyni onu hıristiyan veya müsevi yapar*" denildiği şekilde, İslâm fitratı üzere hâlk olduğumuz için bizim zâhir varlığımız insân sülîeti, işte bizim dünya yaşam süreci içerisinde hangi tarafa doğru meylimiz artmışsa yani hangi mahlûkun kimliğini almışsak ağırlıklı olarak o bizim kimliğimiz oluyor, yani biz ona dönüşmüş oluyoruz, kimimiz meleki yöne gidiyoruz melek hüvviyyetini oluşturuyoruz, kimimiz hayvani mertebeye doğru gidiyoruz onu oluşturuyoruz, kimimiz de gerçek insân hükmüne ulaşıyor ve halife hükmünü oluşturuyoruz kendimizde, bunların

içinde en ağır hayvan cinsinden birini ifade eder hale gelmemiz dünya içerisinde.

Efendimiz (s.a.v), "*insân hangi hal ile yaşamışsa o hal ile ölür, hangi hal ile ölmüşse o hal ile mahşere kalkar, dirilir*" diyor. Biz burada kendi gerçek varlığımızı idrak edememişsek ve biz de mevcut olan şeyi Mısır'a gidin hükmüyle nefsanîyetimize kaptırmışsak, nefsanîyetimizde hangi hayvanın fitratı üzere hareket etmişse ahirette o hayvan sûretinde kalkacağız, çünkü o bedeni mânâ oluşturduğundan, bizdeki mânâ ne ise o süliet o vücûdu oluşturacak, mânâ o zuhuru oluşturacak, ahiretteki bedenimizde o mânâ oluşturacağından o sülietlerle kalkacağız.

Mahşerde adaletle hareket edilip hayvanlar birbirlerinden haklarını aldıktan sonra onlara "*Toprak olun*" denilecek ve onlar o anda toprak olacaklar, onların âhireti yok, ama dünyada insân olarak, insân sülietinde yaşamış olan kişiler ahirete hayvan sûretiyle geldiklerinde "**ya leyteniy küntü turaba;**" (Nebe,78/40.Ayet) "**Keşke toprak olsaydım!**" temennisinde bulunacaklardır, bunun dışında dünyada insân olarak yaşamış insân asaletine yakışır şekilde hayatlarını sürdürmüş olanlarda insânî muameleye tabi olacaklar ama biraz günahları varsa cehennem de günahlarını çekecekler, eğer cennet ehli iseler kendi mertebelerine göre cennetlerine gidecekler, irfan ehlide Zat cennetine kendi yerine gidecek, Hakk'ın indine gidecek böylece o hayatta bitmiş olacak, işte bu Âyetten mahşerin bütün halinin anlatılması mümkün oluyor.

Burada Sebt günü Allah'ın günü demektir, Allah'ın günü de kıyamet gününün sahibi demektir, cumartesi'de onların Allah'a ibadet etme günleri, ibadette din demektir, yani din gününün sahibi derken, bizim yaşadığımız zaman içerisinde ne kadar vaktimiz Allah ile geçmişse işte o vakitlerin sahibi Allah'tır, o da dindir, yani din gününün sahibidir, burada dinden kasıt zamandır, onun dışında geçen günleri nefsimiz kapmışsa, nefistir o zamanların sahibi, vaktimizin ne kadarını Allah için ne kadarını nefsimiz için kullanıyor isek bizim üzerimizde sahip olan o dur, işte

bunlar cumartesi gününü nefsleri için kullandıklarından ziyan ettiler, hayvan oldular, burada maymun diye belirtiliyor, çünkü maymun en büyük taklitçidir, bizler de ibadetlerimizi taklidi yapıyorsak hayali veya nefsani bir çıkar için yapıyorsak bu dünya da maymundan başka bir şey değiliz.

Cuma günü de bizim günümüz olduğuna göre bizler haftanın bütün günlerini Cuma etmek zorundayız, Cuma cem etmek demek, toplamak demek, Hakk'ın zaman zaman dünya işi giren o dakikalarını hep Rabbimizle birlikte olup, Cum'a etmemiz gerekiyor, Cum'a da bayram olduğundan mü'minler olarak her günümüzü bayram etmek, her gecemizi de kadir gecesi etmek zorundayız, durumundayız ve bu imkânda bizde vardır.

*****

﴿٦٦﴾ فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَآبِيْنَ يَدَيْهَا وَمَآخِْلَفْهَا
وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿٦٦﴾

(Bakara-2/66) (Fece'alnaha nekalen lima beyne yedeyha ve ma halfeha ve mev'ızaten lil müttekîn;)

"Biz bunu, hem onu görenlere, hem de sonra geleceklere bir ibret ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara da bir öğüt kıldık."

*****

Bunu bir nakil olarak kıldık, mîsâl olarak, benzeyiş olarak yaptık maymun oluşumlarını, önde olanlara da arkada olanlara da yani o gün yaşayanlar için ve sonra gelecek olanlar için bir ibret vesilesi yaptık, ittika sahipleri içinde bir uyarı bir nasihat yaptık.

Nefs-i emmârenin ahlâklarından biri olan maymunluğun yukarıdaki halinden bahsettikten sonra, burada da nefs-i levvâme'nin ahlâklarından biri olan "bakara-inek" halinden bahsedilmektedir.

*****

Bakara inek hikâyesi.
(Bakara Sûresi-2/67/74)

*****

﴿٦٧﴾ وَاذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ
تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُؤًا قَالَ أَعُوذُ
بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٨﴾

(Bakara-2/54 67) **(Ve iz kale mûsâ likavmihi innAllahe ye'muruküm en tezbehu bekareten, kalu etettehizüna huzuva* kâle e'uzü Billahi en eküne minelcahiliyn;)**

" Hani Mûsâ kavmine, "Allah, size bir sığır kesmenizi emrediyor" demişti. Onlar da, "Sen bizimle eğleniyor musun?" demişlerdi. Mûsâ, "Kendini bilmez cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım" demişti."

*****

O zamanlar beni İsrâîl arasında şöyle bir hadise olmuş; Yahudi zenginlerinden birini öldürüp iki köyün arasına koymuşlar, o günlerdeki anlayışa göre de, maktul hangi yerleşim birimine yakınsa kâtil'in o yerleşim biriminden olduğuna karar verilir ve kâtil'in kimliği onlardan araştırılmış. İşte bunu bilen kâtil cesedi tam iki köyün sınırına bırakmış, iki köyde bulunanlarda bize yakın değildir, size yakındır diyerek neredeyse aralarında kavgaya başlayacaklarmış, bunun üzerine sorunu çözmek üzere Mûsâ (a.s.)a geliyorlar.

Mûsâ (a.s.)da onlara "Rabbim bana bir inek(bakara) kesin onun bir uzvuyla (dili veya kuyruğu ile) ölüye vurun o dirilecektir" diye bildirdi diyor, sonra onlar ineği kesip, bir uzvuyla ölüye vuruyorlar ve ölü diriliyor, dirildikten sonra "beni yeğenim öldürdü" diyerek tekrar ölüyor. Öldürülen kişi evli değilmiş ve çocukları da yokmuş, kardeşinin bir

çocuğu varmış, o da mirasın bir an önce kendisine kalması için amcasının canına kastetmiş,

Şimdi o ineğe gelelim, bütün vasıfları belirtildikten sonra, ineği aramaya başlıyorlar ve beni İsrâîl köyleri arasında o vasıfta bir tek inek buluyorlar, bu inek kimindir diye araştırdıkları zaman, ineğin sâhibi, genç bir delikanlı çıkıyor, meğerse gencin babası genç yaşta vefat eden mü'min bir Yahudi imiş, vefat ettiğinde çocuk küçükmüş, ve sahip olduğu küçük bir buzağısı varmış, komşuları ve yakınları vasıtasıyla, buzağı yavaş, yavaş büyümüş, onu çayıra salmışlar, kendi kendine büyüsün diye, çevresindekilerde bunu bildiği için o salma bir inek olarak çayırda büyümüş ve görenlerde ona bir şey yapmamışlar. Çocuk büyüdüğü zaman "*bu sana babandan kalma mirastır, al artık ondan faydalan*" diyerek ineği kendisine vermişler. Bu genci bulup ineği bize sat bunu diye teklifte bulduklarında genç "*satmam, o babamın hatırası*" demiş, bunun üzerine çok ısrar etmişler ve sonunda genç "*satırım ama derisi dolusu altın isterim*" diyor, işte Âyette "*ve ma kâdu yef'alun-az daha vaz geçeceklerdi*" dediği yer burası, çünkü bu para çok geliyor gözlerine, fakat neticede içlerinden atak, işbitirici birkaç kişi çıkıyor ve sonunda gencin isteğini kabul edip ineği alıyorlar.

Bura da bir başka hikmet var ki o da, Cenâb-ı Hakk mü'min kuluna böyle bir yönden nimetlerde bulunuyor, eğer beni İsrâîl daha baştan yani Cenâb-ı Hakk onlara bir inek kesin dediğinde yani inek hakkında hiçbir özellik mevzubahis değilken, istenilen sıradan bir inek iken, çünkü orada ineğin kendisi değil uzvu lâzımdı, onlar belki işi atlatırız diye bir sürü soru sordular, fakat bu onların başına iş açtı, peki bu bizim başımıza ne iş açacak şimdi; Evvelâ mühim olan şu, bir şey yap dediği zaman onu yapmaya çalışmalı yani şeyhi bir dervişe bir şey söylediği zaman, derviş olabildiğince onu yapmaya çalışmalı fazla teferruatına girmemeli, neden, niçin, olur mu, olmaz mı vb. gibi akıl yürütmeden, ne isteniyorsa mümkün olduğu şekilde yapmaya bakması lâzımdır, o anda beşeri aklıyla

bir şeyler düşünürse, o zaman şunu da yapiver, derler yani daha büyük yükler biner sırtına.

Bakara sûresine ismini veren Âyete gelmiş bulunuyoruz, **bakar** bilindiği gibi inek demek veya eti yenebilen hayvan cinsinden demek. Bu olay mühim olmalı ki koskoca bir sûreye isim olmuş, Bakara Sûresi Kûr'ân-ı Kerîm'in en uzun sûresi, okumaya başlayacağımız bu Âyetler bir hâdiseyi hikâye ederek bize anlatıyor, bizler bu hikâyenin içerisinden almamız gereken ne özellikler var ise onları anlamaya çalışalım, yoksa buradaki gaye yaklaşık 4500 sene evvel yaşanmış bir hâdiseyi Kûr'ân-ı Kerîm'de sadece tekrar etmek değil, onu tekrar etmekle birlikte onun hakikati bizlere neler veriyor onu almamız lâzımdır, biz bunları alırsak Kûr'ân-ı Kerîm'den yararlanmış oluruz yoksa okuduklarımızı sadece tarihi bir vesika olarak okumuş oluruz.

"Musa bir zamanlar kavmine şöyle bir söz söyledi, muhakkak ki Allah size bir inek kesmenizi emrediyor, dedi"

Bunun öncesinde beni İsrâîl Mûsâ (a.s.)a bir olguyla geldi, Mûsâ (a.s.) bunun üzerine onlara bu cevabı verdi, Âyetlerin devamında bunu anlayacağız. Onlarda bunun üzerine *"Ey Mûsâ sen bizimle alay mı ediyorsun"* diye cevap verdiler, Mûsâ (a.s.) da *"cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım"* dedi, yani onu câhillikle suçladılar, nasıl bir işle bize geliyorsun gibi.

Levvâme mertebesinin hakikatine gelmiş bulunuyoruz.

"Ey dervişler, ey müslümanlar o vakti hatırlayın Mûsâ (a.s.) in kavmiyle olan bir konuşması vardı."

Burada Mûseviyyet mertebesi itibarıyla meseleye bakmamız gerekiyor, Mûsâ kavmi demek tenzih mertebesinde yaşayan insânlar ve onun altındakiler demektir, tenzih ise Cenâb-ı Hakk'ı ötelere zannedip arayıp bulmaya çalışmaktır.

"Mûsâ (a.s.) kavmine Allah size bir inek kesmenizi emrediyor dedi,"

Burada kesilmesi istenen inek ile kastedilen, nefsi levvâme'dir, bu basamağı atlamadan kişi öteki basamaklara geçemez. Mânâ âlemindeki basamakların arası, bildiğimiz basamakların arası gibi zıplayarak aşılacak gibi değildir, ancak yaşayarak, tahakkukla aşılması gerekir. Burada ineğin (bakara'nın) yani nefsi levvâmenin kesilmesi emrediliyor, demek ki daha önce nefsi emmâre kesilmiş olması lâzım ki, bakara emrediliyor, bunun üzerine kavim yani bizdeki nefsi mülhimenin evham tarafı (ilham tarafı değil), sen bizimle alay mı ediyorsun diyor, levvame nefiste evham olduğu için, kendindeki vehmin ortadan kalkmasını istemiyor, bunun üzerine Mûsâ (a.s.) çok güzel bir cevapla **"cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım"** bu bendeki ilim, Hakkikat-i İlahiye ilminden başka bir şey değildir eğer bu sözü bana isnad ediyorsanız ben cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım, size anlatmaya çalıştığım ilim tenzih mertebesinde gelen İlâh-i bilgidir, bu ilmin dışına çıkmaktan ve cahil olmaktan Allah'a sığınırım, diyor.

*****

﴿٦٨﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَتْ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَفَارِضٌ وَلَا بَكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿٦٩﴾

(Bakara-2/68) (Kalüd'u lenâ Rabbeke yübeyyin lenâ ma hiye, kale inneHU yekulü inneha bekaretün la faridun ve la bokrün, avanün beyne zalike, fef'alu ma tü'merun;)

"Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir sığır olduğunu bize açıklasın." dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki: O, ne yaşlı, ne körpe, ikisi arası bir sığırdır. Haydi, emrolduğunuz işi yapın."

*****

Mûsâ (a.s.) öyle dedikten sonra, onlar peki o zaman,

"bizim için Rabbine dua et, nasıl bir inektir bunun mahiyetini bize beyan etsin" diye karşı teklifte bulundular, yani Mûsâ (a.s.) Ben cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım deyince işin ciddiyetini anladılar ve dediler ki, nasıl bir inek ki, bunun mahiyetini bize bir daha anlat, Rabbine o dua ettikten sonra Rabbim der ki dedi, muhakkak ki o inek ne çok gençtir nede çok yaşlıdır, işte böyle bir ikisinin arasındır, o halde emir olduğunuz şeyi işleyin dedi onlara Mûsâ (a.s.). Diğer yönüyle bunu kendimize alalım;

Hâdiseyi anlatan bizdeki akl-ı küll, kavimde bizdeki güçlerimizdir. Kendimizi derviş olarak düşündüğümüzde, Allah'ın câmi esmâsı bu sahneyi biz de de oluşturuyor ve mertebe-i Mûsâ ve bize bağlı güçlerde bizim kavmimiz oluyor, bizdeki güçler o ineği keseceğiz ama hangi çalışmalarla, hangi sistem içinde o ineği keseceğiz bunun yolunu göster diyorlar. Beden mülkünde, beden sahrasında bu oyun oynanmaya başlıyor artık, o gün beni İsrâîl sahrasında oynanmış, bugün kendi varlığımızda bu oyun oynanıyor.

O bir bakara'dır, ne yaşlıdır ne çok gençtir, burada dervişin halini anlatıyor, evvelâ bir dervişte bakara'lık olması lâzımdır, yani bir dervişin inek ahlâkında olması gerekir, çünkü o mübarek hayvan (*bazı insânların ona taptığı şekilde değilde, vericiliği şekliyle*) bize sütünü verir, etini verir, derisini verir, kemiğini verir yani herşeyini verir ve biz bunların hepsinden faydalanırız ve önüne bir avuç ot, bir avuç saman koyarız o bunu alır bembeyaz tertemiz bir içecek olarak bize iade eder, hiçbir şey beklemeden, sabahtan akşama kadar işe koşarız, onu kullanırız, bütün zorlu işlerimizi ona yaptırırız, bir dervişin de bu halde olması gerekiyor, hiç bir şey beklemeden hep fayda, hep fayda temin etmesi gerekiyor, işte ineğin vasıflarından biri bu şekilde örneklenmiştir.

Ayrıca beni İsrâîl Mısır'dayken Mısır'lılar ineğe tapıyorlardı, putperestlik hükmü ayrı olarak, ineğe tapmalarının sebebi iyi niyete dayanıyor aslında, bütün ihtiyaçlarını inek tarafından giderdiklerinden onu put

edinmişler, hürmet babından tazim ediyorlar, işte böyle bir varlığın kesilmesi emredildiği içinde biraz acaiplerine gitti onların, başka bir şey kes denilseydi belki onu hiç düşünmeden keseceklerdi.

Bizde de nefsi emmâremiz terbiye edilmezse bir İlâh hükmündedir, beşeriyet hükmünde bizde olduğundan onu kesmemiz biraz zorlaşıyor, yani duygularımız, hissiyatlarımız, benliklerimiz, varlıklarımız hep bu inek hükmü altında toplanmış ve onun kesilmesi gerektiğinde burada açıkca belirtiliyor, eğer o inek kesilmeden orada bırakılırsa, bizim yerimiz orası olur ve o mertebede kalırız ve kendi hakikatlerimizi de idrak edememiş oluruz. Yol devam edecek, yolcuda ne yaşlı olacak, ne genç olacak, çocuk olursa akli bu ilmi almaya yetmez, bulûğa ermiş olacak kişi en azından tasavvuf hakikatlerini idrak edebilmesi için, kendini tanıyabilmesi için, çok yaşlı olursa, bu işlere çok geç başlamış olursa onunda belirli bir hayat anlayışı vardır ve ondan sıyrılması zor olur ama bunun istisnaları her zaman vardır o ayrı konu, fakat genel olarak bu ikisi arası bir kemâlde olması lâzımdır, O halde fazla sorup soruşturmayın hemen bu işi yapın, beşeriyet ineğini kesin.

*****

﴿٦٩﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ
إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءٌ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ
النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾

(Bakara-2/69) (Kalüd'u lena Rabbeke yübeyyin lena ma levnüha* kâle inneHU yekulü inneha bekaretün safrau, fakı'un levnüha tesürrünnazırîn;)

"Onlar, "Bizim için Rabbine dua et de, rengi neymiş? açıklasın" dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki, o, sarı; rengi, bakanların için açan bir sığırdır" dedi."

*****

Beni İsrâîl kavmi tatmin olmadı ve tekrar dediler ki, "Rabbine dua et, bunun rengi nedir bize onu da bildirsın"

Mûsâ (a.s.) dedi ki "Muhakkak ki Rabbim der ki, o şöyle bir inehtir, sarı bir inehtir, rengide parlaktır, ayrıca o ineğ bakanlar sürur bulurlar, hoşlanırlar, üzerinde hiçbir alacası yoktur."

Kavim yani nefsi mülhime ve onun vehim yönü, "onun hakkında bize biraz daha malûmat ver, rengi nasıl olacak" diye soruyor, ve işi zora koşmak istiyor, fakat bu seferde, kendine zorluk çıkartıyor. Rengi nasıl olacak, diye sorması, demek ki, bir renklenme hadisesi de var orada, levvâme nefse gelince kişi emmâreye göre biraz güzelleşmiş oluyor, emmâre nefiste ben yaparım, ben ederim derken, burada niye yaptım, niye ettim, keşke yapmasaydım diye üzüntü duyar ve tevazu sahibi olmaya başlıyor ve rengi de güzelleşmeye başlıyor, ayrıca kendisinde oluşmaya başlayan İlâh-î muhabbet ile de rengi sararmaya başlar, ve onu gören kişi kendisinden emin olur artık, bakanlar sürur bulur, ondan hoşlanır. Bazen birisi gelir yanınıza, ona bakarsınız ve bundan bana zarar gelmez diye içinize kanaat gelir, fakat başka birisi gelir, nefsi emmârenin şiddeti ve çirkinliği içerisinde olduğu için, bu sefer ondan uzaklaşmaya çalışırsınız çünkü adeta zarar geleceği aşikar gibidir.

Renginin parlak olması ise yapmış olduğu zikirlerinden, oraya gelinceye kadar yapmış olduğu iyiliklerden kendisinde bir parlama meydana gelmiştir. Üzerinde hiçbir alacası olmayacak, yani o mertebenin vahdet rengine bürünmüş olacaktır,

Bakara 2/138 Âyet "**SıbgatAllah* ve men ahsenü minAllahi sıbgaten-** Allah boyası! Allah boyası ile boyanmış olmaktan güzel ne olabilir!"

İşte daha burada başlıyor bu Âyet, ve burada sarı renkten bahsediyor, yalnız bu boyama işi yüzeysel bir hadisedir, onu sıyırdığınız zaman altındaki rengi çıkar, süngerin suyu emdiği gibi zamanla kişinin bütün varlığına Hakk'ın varlığının en derinine kadar sirayet etmesi lâzım ki,

kesildiğinde de yine vahdet renginin içinden çıkması lâzımdır ama evvelâ üstü düz, pürüzsüz renk olacak ki, ardından içerisi düz renk olsun.

*****

﴿٧٠﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ
الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾

(Bakara-2/70) **(Kalüd'u lena Rabbeke yübeyyin lenâ ma hiye, innelbekara teşabehe aleynâ ve innâ inşaAllahu lemühtedun;)**

"Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir sığır olduğunu bize açıklasın. Çünkü sığırlar, bizce, birbirlerine benzemektedir. Ama Allah dilerse elbet buluruz" dediler."

*****

Yine yetinmiyor beni İsrâîl kavmi ve tekrar, "bizim için yine Rabbine dua et onun mahiyetinden bize biraz daha haber versin, bizde bu özelliklerinden onu bulalım ve muhakkak inşaAllah biz onu bulup doğru yola ulaşırız yani bu mesele hakkında doğru yolu buluruz." Gerçi onlar zora koşuldukça koşuluyor ama bize de malûmat çıkıyor, yani levvâme nefsin özelliklerinden bahsedilmiş oluyor, bakın onlarda "inşaAllah" diyorlar eğer buradaki inşaAllah'ı demeselerdi zâten o ineği bulupta kesecek halleri yoktu, kesemeyeceklerdi çünkü nefisleri onları hep vazgeçirecekti, onun neticesindedey başlarına çok büyük kavgalar musibetler, gelecekti. "Çok içlerinde, özlerinde bulunan Allah'ın dilemesi" ni lisânen bile olsa söylemelerinden dolayı Cenâb-ı Hakk onlara bu fiili geçte olsa işletti.

*****

﴿٧١﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ
وَلَّا تَسْقَى الْحَرْثَ مُسَلِّمَةً لَّا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا لَئِن
جِئْتِ بِالْحَقِّ فَدَبْحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾

(Bakara-2/71) (Kale inneHU yekulü inneha bekaretün lâ zelulün tüşiyru'Arda ve lâ teskîlharse, müsellemetün lâşiyete fiyha* kalül' ANe ci'te BilHakkı, fezebehuha ve ma kâdu yef'alun;)

"Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki; o, çift sürmek, ekin sulamak için boyunduruğa vurulmamış, kusursuz, hiç alacası olmayan bir sığırdır." Onlar, "İşte, şimdi tam doğrusunu bildirdin" dediler. Nihâyet o sığırı kestiler. Neredeyse bunu yapmayacaklardı."

*****

Bunun üzerine Mûsâ (a.s.) tekrar Rabbine danışıyor, "muhakkak ki O der, yani Rabbim der, o öyle bir bakara'dır yeryüzünü sabanla sürmek için boyunduruğa koşulmamıştır ve ekinleride sulamak için dolaba bağlanmamıştır, böylece alacasız bir inektir" bunun üzerine onlar "işte şimdi bize Hakk olarak geldin, yani bu kadar izahat bize yeter" dediler, hemen onu buldular ve kestiler, yalnız az daha bu işi yapmayacaklardı vazgeçeceklerdi, bu iş zor diye, ama aralarından birkaçı çıktı, hadi artık uzatmayın bu kadar soru yeter gelin şunu hemen bulalım, keselim dediler, buldular ve kestiler ama pahası onlara biraz ağır oldu.

Burada dervişliğin çok güzel özelliklerinden Bahsediyor boyunduruğa girmemiştir yani şartlanmalar içerisine girmemiştir, derviş mutlaka bu böyledir, şöyledir diye kesin değerlendirmede bulunmamalıdır, boyunduruğa girmesi hür düşünmemesi demektir.

Ark çevirmemiş, ekin sulamamış olacak, bugün dervişliğin genel olarak tarikatlarda görülen hadiseleri bunlardır, boyunduruğa koşulmak ve ekin sulamak, şeyhler o kadar yükseltiyor ki dervişte bu artık kesin bir çizgi haline yani boyunduruk haline geliyor, şeyhten kurtulması mümkün olmuyor herşeyi onda buluyor, tabi ki her yolun bir eğitim sistemi olacak o konu ayrı, fakat Hakk'ın yerine haşa o kişiler getirilmiş oluyor ve bizde putperestlik yok derken o kişinin şahsında putperestliği icad etmiş oluyoruz, örneğin günde binlerle belirtilen çok fazla rakamlara ulaşan

zikirler çekiliyor, bunlarda hep kendi yerinde dönüp durmaları sonucunu doğuruyor, o yükü çekecek, o dolabı çevirecek takati kalmıyor, hem o şekilde şartlanmış oluyor bunun yanında boyunduruk altına girerekte şartlanıyor.

En büyük eksiğimiz günün yaşantısına bu fiilleri uyduramamaktan kaynaklanıyor, o günün şartlarını bugünün insânına yapıştırmaya çalışıyoruz fakat olmuyor, bütün o hükümler yani şeriat, tarikat, hakikat, marifet vardır fakat sistemini-tatbikatı değiştirerek kullanmak gerekiyor, çünkü hükümlerin değil, sisteminin hükmü geçmiş, ama bunlar düzgün bir şekilde nasıl yapılır ayrı konu, yeri gelmişken bazı şeyleri tespit için söylüyoruz.

Biz kendimizi kabirden çıkarmaya çalışıyoruz, beden kabrinden çıkarmaya çalışıyoruz, bu işin eğitimi diyerek kendilerini toprak altına ve kabirlere sokanlar var, Hz. Resûllullah (s.a.v.) toprak altında bulmadı ki Rabbini miraçta buldu, biz onun ümmetiyiz ve mirac ehliyiz toprak ehli değiliz ki biz, bizim sistemimiz derviş odaklıdır yani bu işi sen kendin yapacaksın, kimse kimsenin işini yapmaz kendi işini kendin yapacaksın.

Yeryüzünü sürmemiş, demesinin bir başka özelliğide kendi beden mülkünü fazla karıştırmayacak, yeryüzü demek bizim varlığımız bizim kendi dünyamız, sürerek bunu fazla karıştırmayacağız, eşelememiş olacağız, ve sulamamış olacağız, çünkü bu nefsi emmâre, nefsi levvâme toprağını sürüp, karıştırıp sularsak iyice azar, biz onları beden ve nefis yolunda değil Hakk yolunda kullanacağız.

Ve alacasız olacak, yani muhabbetinde bir fiske kadar acaba ve şüphencilik gibi şeyler olmayacak, ne mal, mülk, ne ana-baba, ne çoluk-çocuk sevgisi, bunlar tabiki olacak ama Allah sevgisinin altında olacak.

*****

﴿٧٢﴾ وَأَذِ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادْرَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ
مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾

(Bakara-2/72) **(Ve iz kateltüm nefsen feddare'tüm**

fiyha* vAllahu muhricün ma küntüm tektümun;)

"Hani, bir kimseyi öldürmüştünüz de suçu birbirinizin üstüne atmıştınız. Hâlbuki Allah, gizlemekte olduğunuzu ortaya çıkaracaktı."

*****

Ve devam ediyor bunun sebebini anlatıyor şimdi, hani siz bir nefsi öldürmüştünüz, onun hakkında tereddüte şüpheye düşmüştünüz, Allah muhakkak ki sizin gizlediklerinizi ortaya çıkarır.

Burada katledildiği söylenen nefis, emmâre, levvâme, mülhime (v.b.) mânâsına değil, insânı kasteden nefis kelimesi, yani siz içinizde mevcut olan insân tarafınızı kesmiştiniz, yani hükümsüz hale getirmiştiniz.

Bakın çoğul olarak kullanılıyor, siz yapmıştınız diyor yani herkesin varlığında bu tecelli etmiş gibi, yani herbirerlerimiz bu hükmün içerisindeyiz, şöyle diyelim, biz henüz nefsi levvâmeyi kesememiş iken, bize evhamda gelir ilhami yoldan düşüncelerde gelir ve insânî hakikatler gelir gönlümüze, ama siz bunları kesmişsiniz diyor, nefsi emmârenin, levvâmenin işine gelmediği için, böyle bir zamanınız vardı ve bu hususta münakaşaya düşmüştünüz, çelişkiye düşmüştünüz, muhakkak Allah sizin gizlediklerinizi ortaya çıkartır yani bunu niye yaptınız samimiyyetinizin derecesi nedir, Allah bunu bilir ve ortaya çıkartır.

*****

(Bakara-2/73) **(Fekulnadribuhü Biba'diha* kezâlike yuhyillahulmevta ve yuriyküm ayatihi le'alleküm ta'kilun;)**

"Sığırın bir parçası ile öldürülene vurun" dedik. (Denileni yaptılar ve ölü dirildi.) İşte, Allah ölüleri böyle diriltir, düşünesiniz diye mucizelerini de size böyle gösterir."

*****

Biz onlara dedik ki, o kesilen bakara'nın bir uzvuyla

ölen kişiye vurun, Allah işte böylece ölüleri diriltir, umulurki Allah'ın böylece murat etmiş olduğu Âyetlerde akıl edersiniz.

Yani bakın Cenâb-ı Hakk burada doğrudan doğruya devreye giriyor ve **"Biz dedik"** ki diyor, az evvel Rabbine sor ey Mûsâ diye Rab'tan bir konuşmayla başladı sonra Allah gizlediklerinizi ortaya çıkartır dedi bakın hep Allah'ı ve Rabbi dolaylı konuşmayla anlatan bir oluşum var, burada ise Cenâb-ı Hakk bizzat kendi Zâtından **"Biz dedik"** ki diyor, **"bazı parçasıyla vur"** dedik, sonra bakın yine başkası anlatıyor, **"işte böylece Allah ölüleri diriltir"** diyor, aynı hadiseyi bakın kaç mertebeden anlatıyor, işte tek düze anlatmakla bunun içinden çıkılmaz, onun için çıkılmıyor zaten, bakın kaç mertebe, rububiyet mertebesi var, Ulûhiyyet mertebesi var, Ahadiyyet mertebesi var, **"Biz"** diyor Cenâb-ı Hakk sıfat-ı subûtiyyesi ile birlikte ifadeleri var, aynı hikâye içerisinde kaç mertebeden mevzuat var.

"Bazı parçalarıyla vur" dedik, Mûsâ (a.s.) ma'mı vur demiş, yoksa kavminden birisine mi vur dendi, kime dediği belli değil, sonuçta ineği kestiler dili veya kuyruğu ile o ölünün üstüne vurdular, yani bizde ölmüş olan o bilginin üstüne kuyruğu veya diliyle vurdular o bizdeki bilgi tekrar meydana çıktı, tekrar dirildi, burada diliyle vurulduğunu düşünürsek daha uygun olur çünkü dil kelâm ifadesi olduğundan o da ondan aldığı ilhamla konuşmaya başladı, ve beni nefsi mülhime, nefsi levvâme, nefsi emmâre öldürdü diye haber verdi ve tekrar öldü, çünkü o ilim mertebesini gördü işini gördü.

Aynı şekilde İsâ (a.s.) çamuru aldı eline ve bir kuş sûretinde yaptı, ona üfledikten sonra o uçmaya başladı, burada Cenâb-ı Hakk **"biizniHi"** yani **"Benim iznimle uçmaya başladı"** dedi.

Burada da Allah'ın bizatihi izniyle konuşmaya başladı, demek ki zaman zaman Cenâb-ı Hakk bazı mahallerde Zâti tecellisini ortaya getiriyor ve Zâti tecellisi, Zâti kudreti ortaya geldiğinde de biz zannediyoruz ki o işi oradaki kişi

yaptı, hayır, Allah'ın oradaki rolü veya işi oynaması vardır.

(Enfal-8/17) (Ve ma rameyte iz rameyte ve lâkinnAllahe rema.)

"Attığında sen atmadın, atan Allah'tı"

Âyetinde belirtilen hâdise orada meydana geliyor, İsâ (a.s.) üflediği zaman orada üfleyen Allah'ın kendisiydi, işte burada da vuran Allah'ın kendisiydi, Zâti tecellisinin falan kişiden zuhura gelmiş olmasıdır, niye İsâ (a.s.) her zaman kuş sûretinde çamuru yapıpta uçuramıyor **"BiizniHi"** olduğu için, Zât tecellisi meydana geldiği zaman uçabiliyor, işte aynı hadise burada da var, **"Biz dedik ona vur"** diye, Allah bir şeye **"kün"** **"ol"** dediği zaman o şey hemen olur.

Ve Allah ölüleri böyle diriltir, yani bir sebep hâlkeder ölüleri diriltir, bizde ölmüş olan insânlık hakikati bir kelâm-ı İlâh-î tarafından vurulduğu zaman, vurmak illâ ki bir maddeyi başka bir maddeye vurmak değildir, kelâm lisanı ile de vurmak olur, yani onu uyandırmak olur, nefha-i İlâh-îyeyi oraya gönderdiği zaman, bakın üfledim, nefesim aynaya vurdu deriz orada bir darp yok ama oraya ulaşması var, kimde ki Hayy Esmâ-i İlâhiyyesinin zuhuru varsa karşı tarafa o Esmâ-i İlâhiyyeyle vurduğu zaman orada mutlaka yeni bir hayat meydana gelir. Ne zaman ki bir ağızdan Allah'ın **"kün"** emri ortaya geliyor işte o ölü kalpleri ancak bu kelâm diriltir, işte kişi böyle bir nefha-i İlâhiyyeye ulaşamazsa onun ebedi hayatı bulması mümkün değildir, kendine ulaşması yeniden varolması mümkün değildir.

(Sad 38/72) **(ve nefahtü fiyhi min rûhi.)**

"Ona, Ruhumdan üfledim" hâdisesinin bir özelliğide budur,

Umulur ki siz akledersiniz, yani muhakkak, kesin olarak şöyle yapın, böyle yapın değilde, düşünerek, çalışarak, araştırarak umulur ki bu hâle ulaşırsınız demek isteniyor.

*****

﴿٧٤﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ

أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَأَنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ
الْأَنْهَارُ وَأَنَّ مِنْهَا لَمَّا يَشَقُّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ
وَأَنَّ مِنْهَا لَمَّا يَهْبِطُ مِنَ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٧٤﴾

(Bakara-2/74) (Sümme kaset kulûbüküm min ba'di zâlike fehiye kelhicareti ev eşeddü kasveten, ve inne minel hicareti lemâ yetefecceru minhül' enhar* ve inne minha lema yeşşakkaku feyahrucü minhülma'* ve inne minha lema yehbitu min haşyetillâh* ve mAllahu Biğafilin amma ta'melun;)

"Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır. Taş vardır ki yarılır da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir."

*****

Yukarıdaki hâdise oluştuktan sonra öldürülmüş olan kişi dirildi ve **"beni yeğenim öldürdü"** dedikten sonra tekrar bâki âlemi'ne döndü ve kâtilin ortaya çıkmasıyla beni İsrâîl'in arasında o zor devir kapanmış oldu, mesele aydınlandığı için rahatlıyorlar fakat bir müddet sonra;

"Sizlerin kalpleriniz katılaştı,"

Hakk yolunda giden bir kimse belirli aşamalara geldikten sonra o mevzular üzerinde rahatlar ve nefsi emmâreyi, nefsi levvâmeyi aştım diyerek rehavete kapılıp çalışmalarını sürdürmezse, daha ileriye gitme çabalarında bulunmazsa bu Âyeti Kerîm'e onun üzerinde faaliyete geçer.

"Onların kalpleri taşlar gibi oldu, hatta taştan daha katı oldu,"

Bir kimse belirli bir tarikat ahkâmını yaşadıkdan sonra çeşitli sebeplerle orada kaldıysa işte onun kalbi katılaştı ve taşlar gibi oldu, hatta taştanda daha katı oldu,

(Maide 5/115) **(KâIAllahu innî münezzilüha aleyküm* femen yekfür ba'dü minküm feinnî üazzibühu azaben lâ üazzibühu ehaden minel âlemiyn;)**

"Allah buyurdu ki: "Kesinlikle Ben, onu sizin üzerinize indireceğim, fakat ondan sonra sizden kim inkâr ederse, ona öyle azap edeceğim ki, âlemlerden hiçbirine böyle azap vermedim"

*****

Sûresinde dediği gibi, kişi bu halde olacağına sadece şeriat ehli olarak kalması daha iyidir, bu kişi gönül âleminde ki yolculuğa hiç çıkmasın, yolculuğa çıkarsa da bunu götürmeye gayret etsin, götüremiyorsa hiç olmazsa bulunduğu yerdeki yumuşaklığını muhafaza etsin.

"O taşlar katıdır ama, onlardan bazısı vardır ki onlardan nehirler çıkar,"

Kendisi taş olduğu halde içinden kaynaklar çıkar, taştır ama su kaynar içerisinden, dışarıdan bakarsın taş gibi görürsün ama içerisinde kaynak vardır, bir taraftan taş benzetiyor bir taraftanda taştan daha katıdır, kasvetlidir diyor çünkü taşların hiç olmazsa özellikleri vardır, içerisinden su çıkar.

Yine o taşlardan bazıları vardır ki güneşin sıcaklığından çatlar, yarılr arasından sular akmaya başlar, ama o insânların kalbi bundan da katıdır taştan da katıdır, çünkü su çıkmaz içerisinden bir şey çıkmaz.

Yine o taşlardan vardır, Allah'ın haşyetinden yere yuvarlanırlar, kendiliğinden değil, çünkü Allah'ın tabii biçimde onlara olan tecellisidir bu, yani tabiat adı altında onlara olan tecellisidir, yağmur yağdı yumuşattı, güneş kuruttu çatlattı, işte tabii iradi olarak Allah'ın tecellisi bu yağmur, güneş, rüzgâr vasıtasıyla oluyor.

" Allah bu yaptıklarınızdan gafil değildir."

Şimdi burada bakın dört türlü taştan bahsetti; biri kaskatı olan taş, insânın kalbini yani inkâr ehlinin kalbini o taşlara benzetti, yani hiç verimsiz olan taşlara benzetti, işte

bizim kalplerimizde böyle olmasın, taştan katı olmasın, taş olursa bile içinde zemzem ırmağı gibi nehirler kaynasın veya o kadar değilse bile kevser ırmağı aralarından sızsın veya bizim taş gibi olan başımızın üstünden yere yuvarlansın bazı bilgiler, yani tevazu haline dönüşün.

*****

NOT: Bakara Sûresi (67/74) Âyet-i Kerîmeleri içinde geçen, yukarıda özetle bilgi verilen bu hikâye hakkında daha evvelce (34) no.lu (34-Bakara inek hikâyesi) "bir hikâye bir çok yorum" isimli dosya olarak genel bir çalışma yapmıştık, ilgisi olması dolayısıyla o çalışmanın son bölümünü de buraya almayı uygun gördüm, vakit bulur tamamını da okuyabilirsiniz İnşallah her iki yönden de faydalı olur düşüncesindeyim.

BİSMİLLÂHİRRAHÎM:

Epey uzun bir çalışmadan sonra, buraya kadar düzenleyerek aktarabildiğimiz "**bakara hikâyesi**" hakkında mailler den gelen yazıları şimdilik sonlandırmış olmaktadır. Eğer vaktimiz olsa idi bundan çok daha fazlası oluşabilirdi. Ancak bu kadarının da kâfi derece de mevzuu hakkında bilgi oluşturduğu düşüncesiyle yeterli gördüm. İlgilenip zaman ve emek sarfeden, eş dost akraba ve evlâtlarımıza gerçekten teşekkür ederiz. Ve sizlerle gerçekten iftihar etmekteyiz.

Zamanımız dünyasında böyle bir çalışma ve bu tevhd-i idraklere ulaşmış bir topluluk olduğunu zannetmiyorum.

Bütün ehli İslâm guruplarının hepsi kendi mertebeleri itibariyle kendi kemâllerinde'dir bundan hiç şüphe yoktur. Ancak! bu ayrı bir konudur ve zâten bizim de bir iddiamız yoktur. Bu tür çalışmalar kişinin kendi'ni ve Rabb-i ni bilmesi, O na Ârif olması yönünden faydalı olacak çalışmalardır kanısındayım. İşte bu yüzden bu tür çalışmaları

zaman, zaman yapmaktayız bilindiği gibi bu "**dosya-kitap**" onların üçüncüsüdür. Cenâb-ı Hakk emeği geçenlerin hepsinden râzı olsun, okuyanları da en geniş biçimde faydalandırsın İnşallah.

Okuyanlar farkında olacaktır, yukarıda ki yorumlar arasında bizim seneler evvel İstanbul Kasımpaşa da Hz. Pirimizin dergâhında yapmış olduğumuz (Bakara Sûresi) sohbetlerinden ilgili Âyet-i Kerîmelerin yorumlarını kayda alıp kendilerine göre yorumlamışlardır. Belki bu kayıtlar tekrar olmuş gibi gelse de, hepsi ayrı, ayrı ve birbirlerinden habersiz iyi niyetle yapılan çalışmalar olduğundan hepsini de dosya ya aldım, Cenâb-ı Hakk herkesin çalışmalarını kabul etsin İnşallah.

Bütün bunlardan sonra, mevzû hakkında yukarıda ki bilgiler yeterli olmakla beraber, benden de birkaç satır yorum bekleneceği düşüncesi ile fazla da vaktim olmadığından özetle, bu yazılanlara bende birkaç satır ilâve edip konuyu sonlandırayım istedim, İnşallah.

*****

Bu hikâye yi daha başka bir biçimde incelemeye çalışalım. Evvelâ hikâyenin içinde geçen ve hikâyenin üzerlerinde dönen "**varlıkları-kimlikleri**" tesbit etmeye çalışalım.

- (1) **Alah-u Teâlâ Hz. Leri: Ulûhiyyet mertebesi:**
- (2) **Rabb, Rubûbiyyet mertebesi:**
- (3) **Mûsâ, (a.s.) Risâlet mertebesi:**
- (4) **Mûsâ, (a.s.) ın kavmi:**
- (5) **Bakara, boğazlanması istenen inek:**
- (6) **Sâlihlerden ihtiyar bir zât:**
- (7) **Bu ihtiyar zât'ın bir oğlu:**
- (8) **Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç bir buzağı:**
- (9) **Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç**

bir buzağı: sının derisi dolusu altınla alınması.

(10) İhtiyar zengin adam:

(11) İhtiyar zengin adam'ın malı:

(12) İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri:

(13) İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi:

(14) Bakara'nın "zebh-kesilmesi"

(15) Bakara'nın "zebh-kesilmesi" Daha sonra bir uzvu ile maktûle, darb-vurulması:

(16) İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi:

(17) İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi, daha sonra tekrar ölmesi:

Şimdi bu mertebeleri özetle anlamaya çalışalım.

(1) Alah-u Teâlâ Hz. Leri: Ulûhiyyet mertebesi:

Ulûhiyyet, mertebesinin şöyle bir tarifi vardır, evvelâ onu hatırlayalım.

*****

Ulûhiyyet: (Tüm olarak bu varlığın gerçek yüzleri ile kendi mertebelerinde korumağa Ulûhiyyet adı verilir.)

*****

Bu ifadeye göre, yukarıda belirtilen bütün vasıfların kendi mertebeleri itibariyle koruma ve hayat veren kaynaklarının Ulûhiyyet mertebesi olduğu açıktır. Hâl böyle olunca bütün bu mertebelerin Ulûhiyyet hakikatleri içinde olduğu da açıktır.

(2) Rabb, Rubûbiyyet mertebesi:

Rubûbiyyet, mertebesi'nin de şöyle bir tarifi vardır, evvelâ onu da hatırlayalım.

*****

Rubûbiyyet: (Bütün varlıklara verilen isimlerin zuhur ettiği mertebelerin ismidir.)

*****

Aynı zamanda (Esmâ-ul Hüsnâ) isimler mertebesidir. Ayrıca (Nûr'u İlâh-î) mertebesidir. Varlıklar burada bir bütün olarak lâtif varlıklarıyla mevcuttur ve ef'âl âleminin bütün zuhura gelecek varlıkları son zuhur kaynaklarını buradan almaktadırlar. "**Şef'iyyet-ikilik**" burada başlamaktadır.

(3) Mûsâ, (a.s.) Risâlet mertebesi:

Ulûhiyyet ile Abdiyyet'in arasında bir iletişim köprüsüdür, ve Ulûhiyyet' ten gelen haberleri abdiyyet Ef'âl mertebesi, yönüyle kavmine ulaştırması'dır.

(4) Mûsâ, (a.s.) in kavmi:

Zâhiren birey insân'lar, bâtinen ise O nun kendi varlığında, âyân-ı sâtesi'nde mevcut Esmâ-î güçleridir.

(5) Bakara, boğazlanması istenen inek:

Genelde "**tabiat-dünya**"dır, özeldir ise nefsi levvâme mertebesinde olan "**sâlik**" tir. Ayrıca hikâyede ki, inektir.

(6) Sâlihlerden ihtiyar bir zât:

Mûseviyyet'in tenzîh mertebesi itibari ile gizli velîsi'dir.

(7) Bu ihtiyar zât'ın bir oğlu:

Zâhiren fiziki oğlu bâtinen ise "**veled-i kâlb**" kâlbinin oğludur.

(8) Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş genç bir buzağı:

Bâtinen ve genelde İhtiyar zât, zâhirde yaşlanmış olan bu tabiat âlemdir. İlk başlangıç ilkbahar mevsimi genç buzağı'dır. Kemâle ermiş "**bakara-inek**" ise her türlü meyvelerin ve gıdaların kemâlde olduğu karşılıksız sunulan hasat zamanı'dır. Zâhiren ise bilinen zâhiri "**buzak**" tir. Bu her iki mertebe de kışın o soğuk günlerinde gerek tabiat gerek genç buzağı olarak, Ulûhiyyet mertebesine tekrardan geri dönülmek üzere, emânet edilmiştir. Zâhir isminden bâtın ismine geçmesidir.

(9) Bu ihtiyar zât'ın Allah'a emânet edilmiş

genç bir buzağı'sının derisi dolusu altınla alınması.

Bâtinen, zâhir âlemde tabiat ismini verdiğimiz bu arzın üstü olan, yer kabuğunun bir deri gibi, arzı sarması ve kışın içindeki değerlerin gizli kalması, bahar gelince içindeki değerlerin yavaş, yavaş ortaya çıkmasıyla gençlik devresini yaşamaya başlayan dünya yaz olunca da olgunlaşarak derisi dolusu sarı altın derecesinde olan hububatları ile değer kazanmasıdır. İşte bu dünya tabiatı da bizden adeta hiçbir şey istemeden kabuğunun "**derisinin**" içinde, özünde ne varsa hepsini ihtiyaç sahiplerine karşılıksız sunmasıdır. Ancak bu "**bakara**" nın böyle değer bulması "**Sâlih bir ihtiyar**" ın, yani bu hakikatleri idrak etmiş velî bir ihtiyar'ın olması gerekmektedir. Bu hususlar ancak onun elinde değer bulmaktadır.

(10) İhtiyar zengin adam:

İhtiyar zengin adam, içinde, hazinesinde her şeyin mevcûd olduğu yaşlı dünya'dır, diğer yönüyle, birey olan hikâyenin bahsettiği kimsedir. Nefs-i emmâre'nin kendine tanıdığı geçici "**azîz ve mâlik**" sıfatlarının Hakk'sız nefsi kullanılışıdır.

(11) İhtiyar zengin adam'ın malı:

İhtiyar zengin adam'ın malı tabiat'tır. "**azîz ve mâlik**" sıfatlarının nefsi emmâre yönlü varisidir. Diğer yönden kendi benliğidir.

(12) İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri:

İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri: Sonbahar ve kış'tır. Diğer taraftan fizikî, kardeşinin çocuklarıdır. Diğer yönden nefsi "**kahhar**" isminin, "**kin, gadab, ihtiras**" gibi yeğenleridir.

(13) İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi:

İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi: Tabiatın katledilmesi, "**azîz ve mâlik**" sıfatlarının sahipsiz kalması ve bunların ele geçirilme isteğidir. Diğer taraftan hikâyeye de geçen ihtiyar kişinin öldürülmesidir.

(14) Bakara'nın "zebh-kesilmesi"

Bakara'nın "**zebh-kesilmesi**" birey olarak nefs-i "**levvâme**" nin kesilmesi, dünyalığın kesilmesi, dünya arzularının kesilmesi, ve hikâye içinde geçen ineğin kesilmesidir.

(15) Bakara'nın "zebh-kesilmesi" Daha sonra bir uzvu ile maktûle, darb-vurulması:

Kuyruğu veya dili, ile vurulması. Kuyruğu tabiatın meltemi, dili ise hayat veren ısıdır. Ayrıca bakaranın bahsedilen uzuvlarıdır.

(16) İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi:

İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi: Sonbahar da ölmeye başlayan, kıştan sonra tekrar dirilmeye başlayan tabiat'tır. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesidir. Nefsi emmârenin, ölüm anında kendisini öldürene karşı olan kininin dirildiğinde öldüreni bildirmesi'dir.

(17) İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi, daha sonra tekrar ölmesi:

Daha sonra tekrar ölmesi, tabii seyrinde olan tabiat'ın kış gelince tekrar bâtın âlemine, içine dönmesidir. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesi daha sonra kendini öldüreni bildirip, tekrar aslî haline dönüşmesidir diyebiliriz. İşte bu da gösteriyor ki; âhirette kim, kime bir şey yapmış ise gizli kalmış ne varsa hepsi açığa çıkacaktır.

Buraya kadar özetle belirtmeye çalıştığımız hikâye de ki, kimlikler bunladır. Şimdi bu kimlikleri daha geniş bir yönde Âyet-i Kerîmelerden takib ederek yolumuza devam edelim.

*****

Bu Sûre-i Şerîfe'nin, ve "**bakara**" kelimesinin yukarıda ki, yazılarda özellikleri oldukça geniş bir şekilde ifade edilmişlerdi, dileyen tekrar bakabilir. Yenilemeye lüzum görmedim.

Hâdisenin geçtiği zaman, Âyet-i kerîmeler'in ifadesiyle, Ben-î İsrâîl-in Mısırdan çıktıktan uzun seneler sonrası yerleşik düzene geçtiği devirlerde vuku bulduğu

anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi, Mûsâ (a.s.) ve mertebe-i Mûseviyyet "**tenzîh**" ve zâhiren tam, gerçek bir "**yol-tarik-tarikat**" mertebesi yaşantısıdır. Gerçi Kûr'ân-ı kerîm de geçen bütün mevzuların içinde bütün **mertebeler "şariat, tarikat, hakikat, marifet"** vardır, fakat zâhiren ifade ettiği mâlar ne ise zâhirde o esas üzere kabul edilirler. Gene bilindiği üzere, Mûsâ kavminin üç ismi vardır.

Birincisi: Ben-î İsrâîl. "**İsrâîl oğulları**" Yani, "*gece yüreynin oğulları*" mânâsına'dır. Bilindiği gibi bu lâkap kendilerine Yakub (a.s.) tarafından gece yolculuğu (İsr) yaptığı için kalmıştır. (Bakara/2/122) ve benzeri Âyet-i Kerîmeler'le bildirilmiştir. Bu hususlar'dan diğer kitaplarımızda bahsettiğimiz için daha fazla vaktinizi almayayım, dileyenler oralara ve Kûr'ân-ı Kerîm'de ki yerlerinden araştırabilirler. "**İş'ârî**" yorum olarak, Bu ve benzeri Âyet-i kerîmelerin ifadeleri çok mânîdardır. Bu durumda olanlar "**tenzîh**" mertebesi itibariyle "**âlemlerin üzerine yükselmiş**" olmaktadırlar.

(2/122) (Ya benî İsrâilezkürû ni'metilletî en amtü aleyküm ve ennî feddaltüküm alel âlemîne.)

(2/122.) "**Ey İsrâîl Oğulları!.. Size ihsan etmiş olduğum nimetimi ve sizi âlemler üzerine üstün kılmış olduğumu hatırlayınız**".

İkincisi: Yahûdî'ler. Bilindiği gibi (Yakûb) (a.s.) ın büyük oğlunun ismi (Yahuda) olduğundan, mensûbiyyet yönünden bu ismi almışlardır ve tam bir "**irk-ı**" ifade etmektedir.

(2/62) (.....Vellezîne "hâdû" vennisâra.....)

(2/62.) "...Yahûdîlerden ve Hıristiyanlardan ..."

Üçüncüsü: Mûsevî'ler'dir. Bu isim ise Mûsâ (a.s.) a tâbî olanların isimleridir. Ben-î İsrâîl sözünün içinde ise hem ırk ve hem de Mûsâ (a.s.) a mensûbiyyet vardır. Ve buna "**kavm**" denmektedir.

(2/67) (Ve iz kâle mûsâ likavmihi.....)

(2/67) "Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti....."

Evet bu kısa girişten sonra yavaş, yavaş yolumuza devam edelim.

Genelde bütün Âyet-i Kerîmeler de olduğu gibi bunlarında, "**şariat, tarikat, hakikat, marifet**" mertebelerinden izahları vardır. Mealler de olan zâhiri ifadeler Şariat mertebesindedir ve genele olan ifadelerdir. Bunların daha açık ve dikkatli olarak hikâye ve duygular tarikiyle anlaşılması, tarikat mertebesindedir.

Hikâyelerde geçen varlıkların kendilerine ait olan "**esmâ**" isimlerin ve sıfatlarının hakikatlerini idrak edip o yönde anlaşılması, "**hakikat**" mertebesindedir. Ve bütün bunların hepsini asıllarını bozmamak sûretiyle bütün mertebeleri itibariyle idrak etmek ise "**marifet**" mertebesindedir. Ancak bunları anlayabilmek için oldukça iyi bir "**İrfaniyyet**" eğitiminin alınması lâzım gelmektedir.

*****

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM:

Bakara Sûresi: (2/67-74) Âyetleri. Meali Şerifi:

(ve iz kâle Mûsâ likavmihi innellahe ye'mûruküm en tezbehu bakaraten kâlû etettehâzüne hüzüven kâle eûzübillâhi en eküne minel câhilîn.)

(2/67) "Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti: Allah size bir bakare boğazlamanızı emrediyor, ay dediler: Bizi eğlence yerine mi koyuyorsun? Dedi: öyle câhillerden olmamdan Allaha sığınırım."

"Bir vakit de Mûsâ kavmine demişti:" Bir vakti ve o vaktin içinde geçen hadiseleri daha iyi anlayabilmek için, üç yönü vardır. (1) hayâlen de olsa hadisenin geçtiği zamana dönmek, (2) veya o zamânı kişinin yaşadığı zamâna getirmek, bunlar kişinin hadisenin içine girip kendini Kûr'ân'da bulduğu ve yaşamaya çalıştığı ef'âl âleminde olan yönleridir. (3) Veya zamânın olmadığı "**esmâ ve sıfat**" mertebesinde olan lâtif yönüdür. "**İşte böyle bir vakitte Mûsâ kavmine bir şey demişti**"

"Allah size bir bakare boğazlamanızı emrediyor"

Yukarıda belirtildiği üzere, bütün mertebelerin koruyucusu ve ihtiyaçlarının gidericisi olan Ulûhiyyet mertebesinden, Risâlet-haberci mertebesine indirilen ve oradan "**kavme**" haber verilen bilgi ile ne yapacakları açık olarak bildiriliyor idi. Bu emir ise bir "**bakara**" (ineğin) kesilmesi idi.

Her derece itibari ve her sâlik'in anlayışı ile bu hakikatlerin ve bu ineğin başka başka izah ve anlayışları vardır. Bunlardan bir kısmını anlamaya çalışalım. Yukarıda da kısmen izaha çalışıldığı gibi, zâhiren mealler "**dîn-i resmi**" olarak yani genel kabul gören izah gerektirmeyen "**muhkem**" şeriat ve tarikat mertebeleri yönleri dir, aralarındaki fark tarikat mertebesinin biraz daha duygusal yaklaşımıdır. Hakikat mertebesi itibari ile ise bahsedilen hadiseyi veya hadiseleri kişinin şuhûden kendi nefsinde yaşamasıdır.

Bu hadiseyi gerçek mânâ da aslına yakîn şekilde yaşayabilmek için en az "**Mûseviyyet mertebesi**" itibari ile kişinin, (Hazarât-ı hamse) "**beş hazret**" mertebelerinden (**Tevhid-i esmâ**) "**isimlerin birliği**" mertebesi idrakine ulaşmış olması lâzımdır. Buradaki idrak şudur. Bu halin daha iyi anlaşılabilmesi için, belki biraz uzayacak ama! (**İrfan mektebi**) isimli kitabımızın dokuzuncu, "**tevhîd-i esmâ**" bölümünü ilâve etmeyi uygun buldum. Bölümün içinde bahsedilen hususlar içinde hadiseyi yaşamak her halde daha kolaylaşacaktır ümidindeyim, idrak etmeye çalışanlara Cenâb-ı Hakk gayret kuvvet sabır, nasib etsin İnşallah.

*****

İRFAN MEKTEBİ DOKUZUNCU BÖLÜM

" TEVHİD-İ ESMÂ "

Tevhid-i Esmâ: İsimlerin birliği, anlamındadır.

Makamı: "Tenzih" dir

Zikri: "Ya **VAHİD**" dir.

Âlemi: "Âlemi Melekût" tur, âlemi ervah, âlemi hayal de denir.

Peygamberi: "MÛSÂ" (a.s.) dir.

Lâkabi: "Kelimullah" dir.

Kelimesi: "**Lâ mevcude illâllah**" dir, yani, mevcud olan ancak, ALLAH'dır.

Seyr-i: "Seyr-i ilâllah" "ALLAH'a seyr" dir.

İdrâki: Bu mertebenin şuuru ile ileriye doğru gitmeğe gayret etmesidir.

Kûr'ân-ı Kerîm; Bakara Sûresi (2/115) Âyetinde bu mevzua işaret vardır.

﴿١١٥﴾ وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ

وَجْهٌ لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

"Velillâhil meşriku vel mağribu fe eynema tüvellu fesemme vechullah, innellahe vasiun aliyim."

Meâlen: **115. Doğu da, batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın vechi oradadır, şüphe yok ki Allah Teâlâ'nın rahmeti geniştir, o herşeyi bilendir.**

Hâli: Bu mertebenin hâli ile hallenmektir.

Kûr'ân-ı Kerîm; Rahmân Sûresi; (55/26-27) Âyetlerinde bu hale işaret vardır.

﴿٢٦﴾ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٌّ ﴿٢٦﴾

﴿٢٧﴾ وَيَبْقَى وَجْهٌ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾

“Küllü men aleyhe fe'nin ve yebka vechü Rabbike zülcelâli vel ikram”

Meâlen: ***“Varlık âleminde bulunan her KİM'lik fanidir, ancak yüce ve ikram sahibi Rabb'ının VECHİ, varlığı bakidir.”***

Yaşantısı: Tevhid-i Esmâ ya varan kişinin sıfatı tevhid mertebelerini daha ince bir sezgi ile idrak etmeye başlamasıdır.

Kişi, Tevhid-i ef'alde, fiilleri birlemişti, bu def'a fiilleri meydana getiren isimleri birlemesi gerektiğini anlamaya başlamasıdır.

Her fiilin (ESMÂ'ÜL HÜSNÂ) ALLAH' ın güzel isimlerinden birinin zuhur yeri olduğunu kavrar. Bu makamın anahtarı ve yükselticisi (**VAHİD**) ismidir, işaretini ehli bilir. Mürşidinin himmeti irşadadır.

Hakkikat mertebesi nin devamıdır.

Bu hususta kısa bilgi sunmağa çalışalım.

Bu mertebe de kişi daha evvelce, Tevhid-i ef'alde gördüğü fiil birliğini bu def'a fiilleri meydana getiren ve onlara **KİM**'lik veren **İSİM**' lerde görüp (ESMÂ'ÜL HÜSNÂ) “ALLAH'ın güzel isimleri” ni birlemeye çalışacaktır. Epey gayret isteyen bu idrak ve yaşam da Hakk'ın yardımı ile olgunlaştırılır.

Kişi de varlığın ve fiillerin kaynağının (ESMÂ ÂLEMİ) olduğu bilinci yerleşince bu yaşam kişiyi (**TEZİH**)i bir yaşama doğru götürür. Gerçek (TENZİH)i “**noksan sıfatlardan arındırma**” bu mertebeye ulaşan kimseler yapabilir.

Taklidi (**TENZİH**)den tahkiki (**TENZİH**)e ancak bu mertebenin ilmi ve anlayışı ile geçmek mümkündür. Gerçek bir (**TENZİH**) anlayışına ermenin tek şartı ise, evvel kişinin kendi gerçek varlığını tahlil ederek düşünce ve anlayışında ki noksanlıkları gidererek gerçek bir (**İLÂH**) anlayışı ile (**TENZİH**)i hakikatleri idrak ederek, (**TENZİH**) etmesi mümkün olabilecektir.

Aksi halde yapılan lâfzi ve hayali tenzihlerle **(ALLAH)** (c.c.) lühü hakkında **(şunu yapar, veya, bunu yapmaz,)** gibi hayali anlayışlarla O nun hakkında hüküm vermek olur ki; bu da ne edebe ne gerçek ilme ve ne de nezaket kurallarına uymayan bir davranış olmuş olur.

Bu mertebe ilk olarak gerçeği itibarile **MÛSÂ** (a.s.) ma ve ondan da Beni İsrâil kavmine verilmiştir. Ancak onlar daha ziyade madde ve paraya düşkün olduklarından, bu hakikati idrak edememişler, madde de aramışlar ve neticede **maddeperrest** olmuşlardır.

Doğu da batı da Allah'ındır, nereye dönerseniz Allah'ın isimlenmiş vechi orasıdır” diye buyuran kelâmı ilâhi bu mertebeyi çok açık bir şekilde anlatmaktadır.

Bu mertebede sâlik **“Vahid”** ismi ile birlikte **“Lâ Mevcude İllâ Allah”** kelimesini fırsat buldukça çekmelidir.

“Gözükten her şey ve oluşan her fiil bir esmânın zuhurudur” idrâkine ulaşan kişi **“Siratullah”** **“Marîfetullah”** **“Allah bilgisi”** yolunda epey menzil almış demektir.

“Varlık âleminde bulunan her “kim”lik fânidir, ancak yüce ve ikram sahibi Rabb’ının varlığı bakidir.” **“Kelâmı ilâhi”**si bu mertebenin kemâlini anlatmaktadır.

Bu mertebede bir hayli çalışma neticesinde varlıklardaki **“İzafi Kim”**likler düşer ve onların yerini **“Celâl ve İkrâm sahibi”** olan Allah’ın güzel isimleri, **“Esmâ’ül Hüsnâ”** alır.

Daha evvelce varlıklarının kendine ait olduğu **“zan”**edilen isimler düşmüş, gerçek, yerine konmuş olur. Aslında gerçek zaten, yerindedir, fakat bizdeki yanlış bilinç ve uygulama yerini doğrusu ile değiştirmiş olur.

Bu mertebenin kemâli **“Fenâ-i Esmâ”** yani izâfi isimlerin fenâ (**son**) bulması’dır. Bir başka deyişle kendi varlığında ve dışarda gördüğü, hissettiği her varlığın Allah’ın güzel isimlerinden meydana geldiğini bilmesi ve Onu bütün noksanlıklardan mutlak **“Tenzih”** ederek yaşamasıdır.

"Mertebe-i Müseviyyet"in tahsil yeri ve mertebesi, eymen vadisinin hakikati de burasıdır.

Nefs-i Sâfiye ye kadar süren seyr, **"Sırat-ı Müstakîm"** tevhid-i ef-âl den sonra devam eden seyr ise **"Sıratullah"**tır.

Kûr'ân-ı Kerîm; Şûrâ Sûresi; (42/53) Âyetinde bu hale işaret vardır.

﴿٥٣﴾ صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

"Sıratillâhillezi lehü mâfissema'vati ve mâ fil'ardi elâ illellahi tesîrul umur"

Meâlen: **53. O Allah'ın yoluna ki, göklerde ne varsa ve yerde ne varsa hep O'nun dur. Agâh ol! Bütün işler Allah'a dönüp varacaktır.!**

Bu bahsi de burada bitiriyoruz, daha fazlasını tadarak yaşamak temennisiyle. gayret bizden, yardım ve muvaffakiyyet Allah'dan dır. (c.c.)

Bu mertebede de yapılacak zikir değişikliğini kısaca belirtmeğe çalışalım. Bu mertebenin özelliği, âfaki mânâ da **Tevhid** idrâkine doğru yol almağa devam etmektir.

Derse başlarken çekilen **(700)** adet "Kelime-i Tevhid" **(100)** adet daha eksiltilecek **(500)** e düşürülecek, verilen sayılar da **Esmâlar'**a devam edilecek, yine verilen sayıda **VAHİD** zikrine devam edilecek

Sonra. **(100)** adet bu mertebenin kelimesi olan **(İâ mevcude illâllah)** ilâve edilecek. Daha sonra bu mertebenin **idrâki ve hâli** ni ifade eden Âyetleri en az (33) çer defa çektikten sonra yine üç ihlâs bir fatiha okuyup Peygamber Efendimiz (s.a.v.) min ehli beyt hazaratının rûhlarına hediye eyleyip, o günkü dersimizi bitirmiş oluruz.

Ancak, dersimiz daha ileride ise bu duayı son

dersimizin sonun da yaparız diğerleri de böyle devam eder.

Bu mevzuda daha geniş bilgi altı peygamber isimli kitabımızın **Mûsâ** (a.s.) bölümünde gelecektir. Fakat en verimli eğitim yolu sohbetir.

*****

Kelime-i Tevhid kitabımızın, Tevhid-i Esmâ, bölümünde de bu mevzu ile ilgili bilgiler vardır oraya da bakılabilir.

*****

Yolumuza devam edelim.

"Allah size bir bakare boğazlamanızı emrediyor,"

Bu mertebede bir hayli çalışma neticesinde varlıklardaki **"İzafi Kim"**likler düşer ve onların yerini **"Celâl ve İkrâm sahibi"** (55/27) olan Allah'ın güzel isimleri, **"Esmâ'ül Hüsnâ"** alır. Diye yukarıda ifade edilmişti.

Bilindiği ve yukarıda da bahsedildiği gibi bir mertebede **"ineğin"** dünya olduğunu ve bu dünya yı nefs-i emmâre kendi istikametinde kullandığı için onun ortadan kaldırılması gerektiğinin emri İlâh-î ile bildirilmesi mutlak sûrette kesilmesi lâzım gelmiştir.

Diğer taraftan, bakara-inek, Genelde **"tabiat-dünya"**dır, özelde ise sâlik'in nefs-i levvâme mertebesinde olan nefsidir, ve onu, yani nefs-i levvâme anlayışını kesmesi-üzerinden-ahlâkından kaldırması gerekmektedir. Mülhime nefse geçip, levm ederek bu bakarayı ne kadar çok beslemişim diye pişman olup **"zebh-boğazladıktan-Hakk'a kûrbân ettikten sonra"** her parçasını başkalarına fayda sağlamak üzere dağıtmasıdır. Aslında boğazlanması, sesinin kesilmesi dolayısı ile ahlâkının hükümsüz hâle getirilmesidir. Ayrıca hikâyede ki, inektir. O devirde Mûsâ (a.s.) ın kavminin bu hâdise ile daha henüz Emmâre, levvâme ve bâzılarının da mülhime mertebesinde olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda bahsedildiği gibi şimdi isterseniz bu hâli izâfi olarak yaşamak için ister siz, o günlere gidin isterseniz o halleri bu günlere getirin, getirin ki, ne demek istendiği daha iyi müşahedeli anlaşılmalı olsun.

Mûsâ (a.s.) ise onlara zâhiren, hem kavminin mertebesinden ve hemde talepleri üzerine kendi mertebesinden haber vermektedir. Fakat onlar hâdiseyi ancak ve sadece kendi izâfi mertebelerinden anlamaya çalıştılar, gerçek "**Mûseviyyet**" mertebesini anlayamadılar. Gerçek "**Mûseviyyet**" mertebesini ise Hakkikat-i Muhammed-î mensubu olan irfan ehli anlamıştır, diyebiliriz. Çünkü onlar hakikat-i Muhammediyye üzere olan ilm-i İlâhiyenin câmi ismiyle cem olmuş varisleridir.

Diğer taraftan hakikat-i Muhammed-î mertebesi itibariyle izâfi mânâ da aynı zamanda (Esmâ-ul Hüsnâ) isimler mertebesidir. Ayrıca (Nûr'u İlâh-î) mertebesidir. Varlıklar burada bir bütün olarak lâtif varlıklarıyla mevcutturlar ve ef'âl âleminin bütün zuhura gelecek varlıkları son zuhur kaynaklarını buradan almaktadırlar. "**Şef'iyyet-ikilik**" buradan başlamaktadır. Bu mertebeye de bir hayli çalışma neticesinde varlıklardaki "**İzâfi Kim**"likler düşer ve onların yerini "**Celâl ve İkrâm sahibi**" (55/27) olan Allah'ın güzel isimleri, "**Esmâ'ül Hüsnâ**" alır. Diye yukarıda ifade edilmişti.

Bilindiği gibi "**Esmâ'ül Hüsnâ**" mütekâbil-karşılıklı-zıt isimlerden meydana gelmiştir, **Celâl-î** ve **cemâl-î** isimler olarak ikiye ayrılırlar. Celâl-î isimler fâil-etken, tesir-müessir olanlar. Cemâl-î isimler ise mef'ûl-etilgen-tesir alan isimlerdir. İşte bu yüzden İlâh-î rahmet ve ikram (Celâl) kaynaklı olan Cemâlinden gelmektedir. Ve bu hakikat hakikat-i câmia olarak bütün âlemi kaplamıştır.

Hakkikat-i İlâhiyye de Ulûhiyyet mertebesi fâil, sıfat-hakikat-i Muhammed-î mertebesi mef'ûl'dür.

Bir sonraki tecelli ve nüzülde, Hakkikat-i Muhammed-î sıfat-ceberût mertebesi fâil, esmâ-melekût mertebesi mef'ûl dür.

Daha sonraki tecelli ve nüzülde de, esmâ mertebesi fâil, şahadet mertebesi ise mef'ûl-etilgen tesir edilen ve esmâül hüsnâ'nın özünde bulunan bütün hakikat ve zuhurlarının bu yolla meydana çıktığı-zuhur ettiği ef'âl-şahadet âlemidir.

Bütün bu tecellî ve zuhurlar Ulûhiyyetin zâtında bulunan İlmi İlâhiyyenin silsiletten bir sistemler manzûmesi olarak âlemde, âlem ismini alarak zuhura çıkmasıdır. Seyrimizi bu idrakle yaptığımız zaman bu âlemde, görebileceğimiz ancak Âyet-i Kerîmelerdeki gerçek hakikatlerle bu anlayışlar olur.

"Velillâhil meşriku vel mağribu fe eynema tüvellu fesemme vechullah, innellahe vasiun aliyim."

Meâlen: ***(2/115. Doğu da, batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın vechi oradadır, şüphe yok ki Allah Teâlâ'nın rahmeti geniştir, o herşeyi bilendir.***

"Küllü men aleyhe fe'nin ve yebka vechü Rabbike zülcelâli vel ikram"

Meâlen: ***(55/27) "Varlık âleminde bulunan her KİM'lik fanidir, ancak yüce-Celâl ve ikram sahibi Rabb'inin VECHİ, varlığı bakidir."***

Yer yüzünde de aslında hayat bu iki hâl ile devam etmektedir, herhangi bir varlık bir mertebede fâil-etken-er-Akl-ı küll hükmünde iken, diğer bir mertebeye de mef'ûl etilgen üretken-dişi-Nefs-i küll olmaktadır. Ve hayat-ı dünyeviyye ve tabiat dediğimiz beşer olarak içinde yaşadığımız bu sistemin aslı da bu dönüşümlerdir. Yukarıda kısaca bahsettiğimiz gibi bu dünya tabiat âlemi bu yüzden izâfî-teşbih-î mânâ da Cemâlî etilgen **"bakara-ineğ"** benzetilmiştir. Eğer Âyet-i kerîme devam ederek birde bu hakikatleri daha geniş mânâ da fail-etken yönünden de belirtmek isteseydi belki de Ben-î İsrâîl'den **(Bakara-ineğ'in)** karşılığı-fâil ve etkeni olan **(sevr-öküz)** ü de kestirmek isteyecekti. İşte işin hakikat-i olarak iş'ârî yönde bu bölümde bunlarda vardır, ve daha da neler vardır.

Biz yine yolumuza devam edelim.

"ay dediler: Bizi eğlence yerine mi koyuyorsun?"

Yani bizlerle alayımı ediyorsun? Çünkü taleb ettikleri şey hakkında kendilerine iletilen şeyle bir bağlantı kuramadılar, ayrıca bir hikmete dayanır diye de düşünemediler. Çünkü gerçek mânâ da peygamberlik ve "**Kelîmullah**" mertebesinden haberleri yok idi. Kendilerine söylenenin Hakk'ın sözü değil beşer Mûsân'ın sözü olduğunu ve onlarla eğlendiğini zannederek işin ciddiyetinin farkında olamadılar. Ayrıca Mısır adetlerinden kendilerinde kalma bakara-ineğin nefislerinde ki kutsallığı idi. Ve bu yüzden Peygamberlerini kavmiyle eğlenen bir kişi zannettiler. Bu hal ise tam îmân etmeyen sûreta îmân etmiş gibi görünen kişinin hâlidir. İşte dervişlikte de bu haller geçerlidir gerçek derviş ile sadece merak ve sûret, dervişî olanların arsında ki fark ta budur.

" Dedi: öyle câhillerden olmamdan Allaha sığınırım."

Bilindiği gibi (**cehl-cehâlet**) iki türdür biri, Âriflerin yanında-indinde olan kendinde ve bütün âlemde hâzır olan Hakk'ı (**ilmî ve irfân-î**) olarak müşahede ederek. Kişinin kendi nefsinden câhil olmasıdır.

Diğeri ise, gafillerin yanında-indinde olan (âvam-î ve beşeri) olanıdır.

İrfân-î olanı medih edilir, beşer-î olanı zemmedilir-kötülenir.

Aralarında ki fark ise. İrfân-î olanı ve Hakk'ın indin de medih edileni. kendinde ve bütün âlemde hâzır olan Hakk'ı (**ilmî ve irfân-î**) olarak müşahede etmesi kişinin kendi nefsinden câhil olmasıdır. Yani kendi varlığını kaybedip Hakk'ta bâki olmasıyla nefsinin câhil'i olmasıdır. Zât-ı mutlak emânetini işte bu (**cehûlâ**) (**33/72**) câhil'lere yani nefsinin câhili, Hakk'ın Ârifi olan Rahmân sûret-i üzere zuhur eden evliyasına yüklemiştir.

Diğeri ise gafillerin yanında-indinde olan (**âvam-î ve beşeri**) olanıdır. Bu ise kendinde ve bütün âlemde hâzır olan Hakk'tan (**cehi-cehâlet**) tir. İşte bu kimseler gerçek câhiller'dir.

İşte Mûsâ (a.s.) tenzîh mertebesi üzere olan nefsinin câhili ve Hakk'ın Ârifi idi. Kavmi onu kendileri gibi Hakk'ın câhili zannettiler ve "bizimle eğleniyormusun?" dediler. Bunun üzerine, "**öyle câhillerden olmamdan Allaha sığınırım.**" Dedi yâni ben câhilim amma nefsimin câhiliyim sizin düşündüğünüz gibi Hakk'ın câhili değilim, diye açık olarak kavmini ikaz etmiştir. Ve bu yüzden "**Allaha sığınırım.**" ismi Câmî olan "**Allah**" ismine sığınmıştır. Çünkü sadece Allah ismi kapsamına girenler nefislerinden tam câhil olabilirler, diğer esmâların kapsamı altında olanlar ise o esmânın ihatası-kapsamı kadar nefislerinden câhildirler.

(2/68) (Dediler; bizim için rabbine dua et nedir o? Bize beyan etsin, dedi: Rabbim şöyle buyuruyor: Bir bakare ki ne yaşlı ne genç, ikisi ortası bir dinç, haydi emrolduğunuz işi yapın.)

"Dediler; bizim için rabbine dua et nedir o? Bize beyan etsin,"

Bu talep üzerine büyük bir şaşkınlığa düşen kavm kendilerinden istenen şey hakkında ayrıca büyük bir tereddüte düştüler. Bir taraftan hadisenin açığa çıkmasını isterken diğer taraftan adeta hiç ilgisi olmayan ve tatbiki de kendi nefs-î anlayışlarına göre mümkün olamayacak bir emirle karşılaştılar. Ve bu yüzden nefisleri yönünden acze düştüler. Tekrar vahyi İlâhiyye ye rücû-döndüler ve oradan yardım istediler.

Bilindiği gibi Ben-î İsrâîl'in (Rabb'ı) "**yhv**" (**Yahve**) "**yahova**" dır. Buradaki ifadeye göre Mûsânın kavmi Rabb'larıyla irtibat kuramamışlar veya bir çokları inanmamışlardır ki; Mûsâ (a.s.) a "**rabbine dua et**" talebinde bulunmuşlardır.

*****

NOT= Aşağıda (**Yahve**) hakkında internetten alınan küçük özet bir bilgiyi de faydalı olur düşüncesiyle ilâve etmeyi uygun buldum.

*****

-**Yahve** İbrânice bir kelimedir. "**yhv**" kelimesinin okunuşudur. Tevrat'ta Allah'ın "**ELOHİM**" le birlikte ençok geçen isimlerinden biridir. Arapça ve İbranice kardeş Samî dillerdir. Kuvvetli bir ihtimalle, "**ELOHİM**", Arapça "**ALLAHUMME!**" (Allah'ım!), "**YAHVE**" ise "**YA HUVÉ**" (**YA HÛ!**) mânâsına gelir.

-**Mûsevîlerin** bir kısmı bu kelimeyi bir nevi İsm-i a'zâm gibi telâkki edip, bazıları batınî olmak üzere bir çok mânâlar yüklemişlerdir. Bu sebeple, belli bir makama gelmeden bu kelimeyi telaffuz etmeyi bile uygun görmüyorlar. Bunlara göre, bu isim, **Allah** ismi gibi **câmi**/kapsamlı **özel** bir isimdir.

*****

NOT= Belki rastlantıdır diyebiliriz ama şöyle küçücük bir karşılaştırma yapabiliriz. Şöyle ki! Yukarıda (**Yahve-Yahova**) olarakta söylenen ismin aslı "**yhv**" bu harflerden meydana gelmektedir ve sayı değeri de (**12**) dir. Diğer taraftan bu harflerin sondan başa okunması ise (**VHY-VaHY**) dir ve yine sayısal değeri (**12**) dir. Demek ki (**Yahve-Yahova**) Allah-ın kendisi değil kelâm sıfatıyla tecelli eden gizli sesi, (**VHY-VaHY**) dir. (**7/143** "**risâletimle ve kelâmımla seni seçtim.**) İşte bu yüzden (**Lenterânî (7/143)** "**sen beni göremesin**" dir. İşte gene bu yüzden o mertebe görüş- müşahede değil, sadece duyuş-kelâm mertebesidir.

(**İncil**) Yuhannaya göre: Bab-1 sayfa (205) te şöyle bir ifade vardır.

KELÂM, başta var idi, ve Kelâm Allah nezdinde idi, ve Kelâm Allah idi. O başlangıçta Allah nezdinde idi. Her şey onun ile oldu. Ve olmuş olanlardan hiçbir şey onsuz olmadı.

Hayat onda idi, ve hayat insânların nuru idi.....

Diğer İnciller de ise böyle bir anlayış dahi yoktur.

Görüldüğü gibi İncil’de tarif edilen Allah sadece kelâm sıfatıyla ve onu da çok kısıtlı bildirmektedir. Onların aslında, Allah bilgileri en yüksek olarak kelâm sıfatı yönüyledir. O da Rububiyet mertebesi itibariyle olan Rabb (**Yahve**) anlayışıdır ki, Allah bilgileri kelâm yönünden bu kadardır. Çünkü Mûsâ kelimullah, (**Allah’ın sesini duyan**) İsâ kelimetullah, (**Allah’ın bir kelimesi**) dir. Kûr’ân kelâmullah ise Allah’ın bütün sözleridir. Muhammed (s.a.v.) ise kendisine ilk verilen (**cevâmiül kelîm-Bütün kelimelere câmi**) “Esmâül Hüsnâ” nın sahibi olduğudur. Kendileri bu hakikat-i dahi idrak edemedikleri için, Mûsâ (a.s.) dan kendileri için dua etmesini istemişlerdir.

“bizim için rabbine dua et” Bu talepte iki yön vardır ve ikisi de mahfiyettir. **Birincisi** mertebe-i Mûseviyyet-tenzîh’te, mahviyettir, bu durumda kavmi (**Fenâ-i Mûsâ**) Mûsâ da fânî olduklarından kendilerinden bir şey söyleyemezler, bu halde Mûsâ (a.s.) dan vekil olarak **“bizim için rabbine dua et”** isteğinde bulunurlar.

İkincisi ise nefis-i emârelerinde mahfiyettir ki tümnden nefis-i emmârelerinin hükmü altına girip gerçek İlâh-î ve Âdem-î kimliğini unutmaktır. Bu hâl ise nefis-i emmârenin kulu olmaktır, kul olanın ise kendine ait iradesi olamayacağından, biz âciz kimseleriz, **“bizim için rabbine dua et”** demek sûretiyle farkında olmadan, nefis-i emmâreleri ile inkâr ettikleri, vahyi İlâhiyye ye zarureten teslim olup hükmüne râzı olacaklarını ifade etmişlerdir. İşte onların, **“bizim için rabbine dua et”** talebi ikinci bölümde ifade edilen nefis-i emmârelerinin talebidir.

“ nedir o? Bakara” Mısır adetlerinden kendilerinde kalma bakara-ineğin nefislerindeki kutsallığı idi. Bunu kesmek nasıl olurdu? Biz bu hususta acze düştük. Bir tarafta vahyi İlâhî ile Kelimullah İfânından gelen açık emir, diğer tarafta, Mısırın ve nefis-i emmârelerinin İlâh-ı olan **bakara’nın (APİS)** zebh-kesilmesi, nasıl bir durumdur, **“ Bize beyan etsin,”** açıklasın biz şaşırarak kaldık dediler.

"Mûsâ (a.s.) dedi: Rabbim şöyle buyuruyor:

Kavminin talebi üzerine gönül âleminden Rabb'i ne yönelerek aldığı cevap üzerine, **"Bir bakare ki ne yaşlı ne genç,"** olmaması lâzım geldiğini bildirmesi üzerine

kavmi, nihâyet kendilerinden istenen bakara'nın değişmeyeceğini ve belirtilen vasıfta olması lâzım geldiğini anladılar.

Yukarıda **"bakara"** nın değişik mertebelerden tanıtımı yapılmıştı, tekrar onların bir kısmını hatırlamaya çalışalım. Bir bakıma **"bakara"** bu tabiat âlemidir. İlk başlangıç ilkbahar mevsimi genç buzağı'dır. Kemâle ermiş **"bakara-inek"** ise her türlü meyvelerin ve gıdaların kemâlde olduğu karşılıksız sunulan hasat zamanı'dır. Zâhiren ise bilinen zâhiri **"buzak"** tır. Bu her iki mertebe de kışın o soğuk günlerinde gerek tabiat gerek genç buzağı olarak, Ulûhiyyet mertebesine tekrardan geri dönülmek üzere, emânet edilmiştir. Zâhir isminden bâtın ismine geçmesidir.

Kemâl diye bilinen nokta, **"başlangıcın sonu, sonun da başlangıcıdır."** **"ne yaşlı ne genç,"** Yani her bir varlığın orta kemâlde ki hâlidir. Tabiat genç yani, ilk baharın ilk ayları, son baharında yaşlı, son ayları olmayacak, (12) ayın ortası olan "haziran" (6) cı ay ve çevresi olacaktır ki, hasatın en bol olduğu zamandır. Buna karşılık (bakara-inek) türü varlıkların kemâl yaşamları (12-13) yaşlarıdır. Yaşlı olarak (18-20) yaşlarına kadar yaşasalarda (12-13) yaşından sonra ihtiyarladıklarından sahibine yük getirdikleri için o yaşlarda kesilirler ve en verimli olan devreleri tabiat'ta da olduğu gibi (6) yaş çevresidir ve değeri bu yüzden çok fazladır.

Diğer taraftan bir dervişte bu hakikatleri idrak edebilmesi için, gençlik- çocukluk, veyahud yaşlılık ihtiyarlık halinde olmamalıdır. Ancak bu husus kabiliyyet meselesidir ki, istisnâ olarak nice ilerlemiş yaşında sâlik olup ileri derecelere ulaşmış kimseler vardır. Hattâ bazılarını tanıtabilirim ama yeri olmadığı için gerek görmedim.

*****

Ancak bu hususta küçücük bir hatıramı ilâve edeyim.

Bir gün yaşlılığa doğru yol almış iki zat gelmişti, sâlik olmak istiyorlardı, tesâdüf bu ya ikisinin de ismi aynı idi. Konuşmalarından çok samimi ve arzulu olduklarını kendilerinde gerekli kabiliyetlerinin olduğunu da gördüm ve yapmaları lâzım gelen şeyleri tarif ettim, bütün görevlerini tamamen ve sadıkane yerine getiriyor idiler.

Aradan epey bir muddet geçtiği halde yollarına devam ediyorlar idi, ancak içlerinden birinin benliği oldukça ağır olduğu anlaşılıyor idi ve bundan kurtulamıyor idi. Anlayışı güzel fakat yaşantısında bu halini aşamıyor idi. Derslerinin dışında kendisine her gün çekmek üzere bir tesbih de (101) adet Türkçe olarak **(ben yokum, ben yokum)** vird-i ni vermiş idim samimi olarak bu virde epey bir zaman devam ettikten sonra kendisinde bu hususta değişiklikler olmaya başladı ve o benlik yükü yavaş yavaş sırtından indi. Aradan epey zaman geçtikten sonra, bir gün bana, eğer o vird-i bana vermeseydiniz ben bu halden-benlikten kutulamazdım demiştir. İşte bu hadise yaşanmış bir tecrübedir. *Onun bakarası biraz yaşlı kesilmiş idi.*

*****

"ikisi ortası bir dinç, haydi emrolunduğunuz işi yapın.)

İkisi ortası, yukarılarda balırtıldığı gibi, "**dünyanın-tabiatin**" senenin (6) cı ay civarı. "**Bakara-ineğın**" de (6) cı yaş civarı. Sâlik'in yaklaşık (30) yaş civarları. Âyân-ı sâbite hakikatlerinin açılması ise "**Celâl ve Cemâl**" arası yaşantının açığa çıkması zamanıdır. Diyebiliriz.

Hangi mertebe de olursa olsun, bu hâlin mutlak mânâ da yapılması görevidir. "**emrolunduğunuz işi yapın**" Âmir olan bu hükmü yerine getirmemek mümkün değildir. Zâten ister istemez yerine getirilmiştir.

(2/69) (Bizim için dediler: Rabbine dua et, rengi ne imiş bize beyan etsin, Rabbim, dedi, Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki sapsarı, rengi bakanlara sürur verir.)

"Bizim için dediler: Rabbine dua et," Yukarıda da

belirtildiği gibi. Bu talepte de iki yön vardır ve ikisi de mahfiyettir. **Birincisi** mertebe-i Mûseviyyet-tenzîh'te, mahviyettir, bu durumda kavmi (Fenâ-i Mûsâ) Mûsâ da fânî olduklarından kendilerinden bir şey söyleyemezler, bu halde Mûsâ (a.s.) dan vekil olarak **"bizim için rabbine dua et"** isteğinde bulunurlar.

İkincisi ise nefs-i emmârelerinde mahfiyettir ki tümünden nefs-i emmârelerinin hükmü altına girip gerçek İlâh-î ve Âdem-î kimliğini unutmaktır. Bu hâl ise nefs-i emmârenin kulu olmaktır, kul olanın ise kendine ait iradesi olamayacağından, biz âciz kimseleriz, **"bizim için rabbine dua et"** demek sûtîyle farkında olmadan, nefs-i emmâreleri ile inkâr ettikleri, vahyi İlâhiyye ye zarureten teslim olup hükmüne razı olacaklarını ifade etmişlerdir. İşte onların, **"bizim için rabbine dua et"** talebi ikinci bölümde ifade edilen nefs-i emmârelerinin talebidir.

"rengi ne imiş bize beyan etsin," Bu hususta müracaat eden kavmin sözcüleri, ellerinde kıyas ve ölçülerin olması için bakara'nın rengini de öğrenmek istemişlerdir. Bilindiği gibi renk herhangi bir şeyin tanınmasında çok önemli bir işarettir. Ve her rengin kendine göre de ifadeleri olduğu mâlûmdur. Bakara'lar da değişik renklerde olduğundan daha iyi tanınması için, burada da bu özellikten istifade edilmek istenmiştir. Bu sorunun üzerine Rabb'ı na, **"Vahy"**e yönelen Mûsâ (a.s.) Rabb'ından gelen cevabı şöyle açıklamıştır.

Bilindiği gibi bakara türü hayvanların renkleri siyah, beyaz, bej, siyah beyaz, kerişimi, ve az miktarda sarı renklidirler. İşte bunların içinden.

"Rabbim, dedi, Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki sapsarı,"

Tasavvufta, renklerin değişik ifade ve mânâları vardır, bizim seyrimizde. Nef-i emmânin rengi **gri** tonlarıdır. Nefs-i levvâme de **kırmızı**, nefs-i mülhime de **yeşil**, mutmeinne de **beyaz**, nefs-i râdiyye de **(sarı)** nefs-i merdiyye de **siyah**, nefs-i sâfiye de **renksizlik**'tir.

Tabiat'ta ise en baskın renkler **(yeşil ve sarıdır)** yeşil başlangıç'ta hamliğe, sarı ise netice de kemâle işarettir. Ancak yeşil olmadan sarı olmaz.

Dünyada da en değerli ve en geniş kullanım sahası olan **"sarı altın"**dır. Ve yine dünya da en geniş mânâ da **"sarı buğday başakları"** ve benzeri zirâi ürünlerdir. Dünya yı aydınlatan güneş **sarı**'dır. Mânâda sarının kemâli İbrâhimîyyet'tir, belki tesadüftür diyeceksiniz amma, örtüsü **siyah** olan, Kâ'be-i Muazzama'nın karşısında onun aynası olan Makam-ı İbrâhîm **sarı** dır. Aşkın **sarı**'sı, korkunun **sarı**'sı vardır. Mâsâ (a.s.) Tûr dağında iken yapılan buzağı heykelî'de **sarı**'dır. Yunus emre **sarı** çiçeğe sormuş onu konuşturmuş'tur.

Hazret-i Âli (k.a.v.) efendimiz'den! Bir kimse **sarı** pabuç giyerse, kederi **(cer)** olur, açılır. Dediği, Beyzavi, Ebussuud ve Medarik'in ifadelerindedir. Denmiştir.

Biraz dikkatlice kendimizi incelediğimizde de, kendimizde bir zamanlar bu **sarı** rengin hükmü altında olduğumuz zamalarımızı hatırlamamız zor olmayacaktır kanısındayım. Acaba şu anda bile nefis ve benlik ineğimizin rengi hangi tonda bunun farkındamıyız. İneğimiz başka bir renkte ise daha henüz o inek kurb'ân edilmeye hazır bir inek olmadığından buna bile lâyük olamayacaktır. Kurb'ân edilecek inek, yani nefsi varlığımızın bile bir asâleti olması gerekmektedir, o da **sarı** renktir. İşte bu yüzden onu diğer renklerden arındırıp sarartmak için o rengin oluşumunu sağlayacak ilmi ledün bilgileri ile onu beslememiz gerekecektir.

Şimdi birazda internetten aldığımız **sarı** renk hakkında ki bilgileri faydası olur ümidi ile ilâve etmeye çalışalım.

*****

SARI : Sarı zekâ , incelik ve pratiklikle ilgilidir. Toplumsal yaşamı ve birlikte çalışmayı yansıtan bir anlamı vardır. Geçiciliğin ve dikkat çekiciliğin sembolüdür. Dikkat çekiciliğinden dolayı dünyada

taksiler sarıdır. Sarı ayrıca hüzün ve özlemin rengidir. Sonbaharın tüm hüzünlü güzelliğinde onun her rengini izlemek mümkündür.

SARININ ZİHİNSEL VE DUYGUSAL ÖZELLİKLERİ:

(Tamamlayıcı rengi: MOR)

YÜKSELEN ÖZELLİKLERİ: Spektrumun sıcak renkleri arasında en hafif ama en fazla kozmik gücü olan **sarı** renk , Güneşe en çok benzeyen renk oluşu ile, insâna umut duygusu veren bir potansiyeldir. Parlak, neşeli ve heyecan yüklü bir güce sahiptir. Hırs ve iddiayı simgelerken özgürlüğe en düşkün renktir. Açık görüşlülüğü ve ilhamı simgeler. Parlak bir renk oluşu ifade, bilgiyi ve bilgeliği ön plâna çıkarır. Entelektüel bir bakış ve yöneticilik duyguları ile de iç içe yaşar. Üst mantal zekayı öne geçirir, mantığı simgeler.

KAYBOLAN ÖZELLİKLERİ: **Sarı** rengin olumsuz özelliği, yıkıcılığa yol açabilmesidir. Aldatma, iki yüzlülük, kindarlık negatif yönlerinin en belirginleri arasında yer alır. Derin bir karamsarlığa, zihinsel depresyona sebep olabilecek özellikleri de bünyesinde taşır. Sinir sistemi bozukluğu ve ani fraksiyonlara sebep olur.

FİZİKSEL ETKİLERİ: Sinir ve kas sistemini sağlar. Dolaşım sistemini doğru yolda çalıştırarak kalbin daha rahat çalışmasında yardımcı olur. Karaciğer ve safra kesesinin çalışması gibi bazı vücut fonksiyonlarında yardımcı olur. mide sularının salgılanmasını sağlar. **Sarı** renk hiçbir akıl ve zihin hastasına tavsiye edilmemelidir.

Sarı: Psikolojik olarak olumluluk ve canlılık özellikleri vardır. Fizyolojik olarak sinirsel bozukluklara iyi gelir.

İlham kaynağı sarı: Sarının parlak, neşeli ve sevecen etkisinin umut aşıladığı belirlendi. **Sarı**, ilham verici özelliğiyle zihinsel karışıklığa da yol açabilir. Mutfak için çok uygundur. Çalışma odalarında kullanılmamalıdır çünkü zihni bulandırıp karışıklığa yol açar. Dinlenme amaçlı ortamlarda da önerilmez.

Parlak sarı da uyarıcı bir renktir, fakat kalp atışını ve kan basıncını arttırsa da kırmızının etkisine ulaşamaz. **Sarı** hafızayı arttırabilir ve beyinsel aktiviteleri geliştirebilir ama dikkat edilmesi gereken en önemli unsur, eğer fazla kullanılırsa sinirlilik yapabilir. En uygun tonu daha yumuşak ve daha az yoğunluktaki tonudur.

Sarı, parlak limon sarısı gözü en çok yoran renktir. Bu parlak renkten yansıyan ışık gözleri aşırı derecede uyarır ve rahatsızlığa yol açar. Aynı zamanda **sarı** renk metabolizmayı hızlandırır. Odayı parlak sarıya boyarsanız bebeklerin ağlamasına ve büyüklerin sinirlenmelerine yol açarsınız. Ayrıca sarı sayfalı not defteri ve bilgisayar ekranında sarı renkli arka fon pek iyi bir fikir değildir; beyninizi uyararak konsantrasyonu arttırabilir fakat gözleriniz için zarar vericidir.

Sarı, az miktarlarda kullanıldığında parlaklık ve sıcaklık hissi verir. Şakacılığı, aydınlığı, yaratıcılığı, samimiyeti ve hayata karşı rahat bir tutumu simgeler. Tıpkı güneşli bir gün gibi davet çekicidir. **Sarı** güneş ışığı gibidir: kendinizi iyi hissetmek için orda olmasını istersiniz ama gözünüzün içine girmesini istemezsiniz.

Sarı, rengin pek çok farklı tonu vardır. Saf **sarı** bütün diğer tonlar arasındaki en neşeli ve güneşli olanıdır. Fakat bir parça koyulaşmış haline bakmak daha keyiflidir. Soluk sarı dikkati, çürümeyi, hastalığı, kıskançlığı ve hilekârlığı simgeler. **Sarı** söz konusu olduğunda seçilen ton oldukça önemlidir.

Sarı, geçiciliğin ve dikkati çekiciliğin ifadesidir. O yüzden taksiler sarıdır. Dikkat çeksin ve geçici olduğu

bilinsin diye. Araba kiralama şirketleri de logolarında sarıyı kullanırlar. Ayrıca bu yüzden dünyada hiçbir banka ambleminde sarıyı kullanmaz. Paranın geçici değil, kalıcı olmasını isterler.

Sarı, pek çok dinde İlâh-î varlığı simgeleyen bir renktir.

NOT= Yukarıdaki cümlelerin şöylece değiştirilmesi lâzım gelecektir. Çünkü dünya da başlangıçtan beri sadece tek din vardır O da "İslâm"dır." Diğer dinler ifadesi ile belirtilmek istenen şey ise onların İslâm dini içinde birer mertebe olduklarıdır. T.B.

SARI: Bulaşıcı Hastalığı Çağrıştırıyor, neşe verir, tanrıyı çağrıştırıyor, cana yakındır, başkalarını dikkatini çekmeye çalışır, ilgiyi kendine çekmeyi istiyor, ferahlatıcı özelliği var, sır saklayamaz, bir arzunun bitirilmesi endişesi yoktur. Neşe, hareket, kendini beğendirme, ön plânda. Düzensizlik içeriyor. Çalışmaları ile harikalar yaratabilir, ama düzeyli değildir. Özgürlüğe uçuştur, yaptığı işten zevk almayı psikologlar **sarı** ile ifade etmişler.

Sarı loblu insânlar:

Beyninin sağ üstü çalışan insânlar. **Sarı** lob yaratıcı zekâyı simgeliyor. Yaratıcı lobu ağır basanlar, toplumun genelinin duygu, düşünce ve davranışının ötesinde hayatı algılayan, verileri yorumlayan insânlar. Sarılar farklı tasarımları, yaratıcılıkları olan insânlardır. Onların davranışları, düşünceleri farklı olduğu için duygularını da farklı yaşarlar. Sarılar risk alırlar. Hayal kurarlar, yaratıcıdırlar, problem çözerler ve ilişkilerde problem çözücü olurlar. İlişkilere yatırım yaparlar.

SARI RENK:

Bağırsak, akciğer hastalıklarına ve şekerle karşı. Vücuttaki **sarı** renk merkezi düzenli çalışan kimseler aklı başında, mantık sahibi ve ince kişiler dir. Eğer bu renkle uyum halinde bulunan chakra düzensiz çalışıyorsa bu şahıslarda bencillik duygusu artar. Sahtekarca davranışlar farkedilmeye başlar. **Sarı** renk merkezinin düzensizliği akciğer, karaciğer, bağırsak ve mide hastalıklarına, şekerle, zihinsel yorgunluklara ve kabızlığa sebeptir. Sarı renkle ilgili tedavi uygulanırken Çin’li uzmanlar altın, krom, nikel, bakır, çinko gibi metallerin tedavi edilen kişilerin üzerinde bulundurulmasını tavsiye ederler. Yine sarı renk ile yapılan tedavi sırasında şu gıda maddelerinin yenilmesi tavsiye edilir: Kavun, mısır, muz, limon, kabak, sarı renkli tohumlar ve sebzeler.

Evet **sarı** renk hakkında internetten aktardığımız bu bilgiler her halde yeterli olmuştur. İşte bütün bunlardan dolayı: "**renği bakanlara sürur verir.**" Yukarıda, nefsi-râdiyenin renginin **sarı** olduğunu ifade etmiştik işaretinin bir kısmı da "güneş ve altındır," İşte bu mertebeye ulaşan sâlik'te olan temizlik ve parlaklık bakanlara "sürûr verir."

Şimdi burada bir hususu izâh etmemiz gerekecek. Zuhurat'ta bakara türü hayvanların kesildiği meretebe (nefs-i levvâme) mertebesi'dir, rengi itibari ile ise yukarıda da belirtildiği gibi, (nefs-i râdiyye) dir, denmişti. O halde bahsedilen bakara da iki meretebe vardır. Biri içi, eti yenen hayvanlığı itibari ile, (nefs-i levvâme,) diğeri ise, dışı rengi itibari ile (nefs-i râdiyye) mertebesidir. Bu bakara Kesilipte içi altınla doldurulduğunda içi de (nefs-i levvâme) likten kurtulup. İçi dışı (nefs-i râdiyye) mertebesine dönüşecektir.

*****

Yeri gelmişken faydalı olur düşüncesiyle yine (**İrfan mektebi**) isimli kitabımızdan (nefs-i râdiyye) bölümünü okumanızı tavsiye ederim.

*****

Biz yine yolumuza devam etmeye çalışalım.

(2/70) "Dediler: Bizim için rabbine dua et nedir o bize beyan etsin, çünkü o bakare bize karışık geldi/hangi sığır olduğunu kestiremedik. Bununla birlikte biz-Allah dilerse onu elbette buluruz."

"Dediler: Bizim için rabbine dua et nedir o bize beyan etsin,"

Yukarıda da ifade edildiği gibi burada da aynı mânâda ki Âyet-i kerîme tekrar edilmektedir. Birincisi "ilmel yakîn" ikincisi "aynel yakîn" üçüncüsü ise "hakkal yakîn" mertebesi itibariyledir. Daha evvel kendilerine yapılan izahlar yeterli gelmemiş daha başka işaretler aramaktadırlar.

" çünkü o bakare bize karışık geldi/hangi sığır olduğunu kestire-medik.

Üzerlerinde musallat olan hayal ve vehim onları bir türlü rahat bırakmıyor zora sokarak belki vaz geçiririm

diyerek, onlara vesvese veriyor idi bu yüzden hep soru üretiyorlar idi. **"Bununla birlikte biz-"Allah dilerse" onu elbette buluruz."** Dediler. Görüldüğü gibi burada hitab değişmektedir. Çünkü daha evvelce "Mûsâ'nın Rabb'ı na derlerken, bu def'a (İnşallah) **"Allah dilerse"** dediler ve kısmen de olsa teslimiyetlerini ifade etmiş oldular. Zâten bakarayı kesebilmelerine de bu ifadeleri sebep olmuştur. Yani bu isteklerini öylece (Allah)ın da isteği haline gelmesini istemişlerdir.

(2/71) "Rabbim, dedi: Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki ne koşulur arazi sürer, ne de ekin sular, salma, hiç alacası yok, işte dediler, şimdi hak ile geldin, bunun üzerine o bakareyi boğazladılar, ki az kaldı yapmıyacaklardı."

"Rabbim, dedi: Şöyle buyuruyor: Bir bakare ki ne (koşulur)" "koşulmak" tan murat, o devirlerden azda olsa günümüze kadar da gelen hayvanların kas gücünden yararlanılarak iş yaptırmak için boyunlarına takılan

boyunduruk ismi verilen bir araç ile, fiziki olarak araba yürütmektir. Ve bir de mânevî olarak kişi nefsinin hükmü altına girip bu bedenini "**bakara**" sını nefis boyunduruğuna kaptırmasıdır. Birde "**â'yan-ı sabite**" itibariyle kısmî bir İlâh-î "**boyunduruk-koşulma**" (**emri irâdî**) vardır ki, ancak kişi bundan sorumlu değildir ve kurtulması da mümkün değildir, ve zaten kurtulmaya gerek te yoktur. Çünkü bu husus kişinin iç bünyesinde ki dengelerini kurmak içindir.

Gerek Fizîki bakara gerek o mertebe bulunan nefis ve beden bakarası böyle bir şartlanmışlıklar içerisine girmemiş başkasının malı olarak köle hükmüne düşmemiş olmalıdır.

"Ne arazi sürer," Bilindiği gibi arazi sürmek, daha çok, ürün almak içindir işte bu işler nefis-in yararlanması için yapıyorsa aslında gelecekte onun felâketi olacaktır. Ve beden arzını da, daha derinlerine inip nefis tohumlarını ekmek için beden arzını da sürmemiştir.

Ayrıca kişi kendini bilmediği süre içinde kendi varlığında mevcut olan Allah-ın Esmâ-ül hüsnasını kendine ait olarak zannedip kendi mülkü gibi esmâ-i nefsiyye anlayışı ile kullanmaktadır, işlerini bu anlayışla yürütmektedir. İşte Allah-ın isimlerini böylece kendi nefsi için kullanması onları nefis-î mânâ da yarması ve sürmesi'dir. İşte böyle bir yarma ve sürme yapılmamış olması lâzımdır. Arazi sürmemiş olması Esmâ-i İlâhiyyenin gerçek mânâ da kendi istikametinde Hakk olarak kullanılması gereğinin şartını hatırlatmaktadır.

"ne de ekin sular," Yukarıda bahsedilen hususların aynı şekilde nefis-i için gerek toprak arz da, gerek beden nefis arzı için sulamama, hakkında da geçerli olması gerekmektedir,

"salma, hiç alacası yok," Zâhiren bakara'ya bakınca tamamen **sarı** karışık hiçbir başka rengi yok olacak, beden bakarasının da böyle olması gerekmektedir. Nefis-i râdiyye de olan sâlik'in de işte böyle gönlü Hakk'tan tam bir **razi** olmuş olarak hayatını sürdürmüş olmasıdır,

eğer bir parça "neden niçin" gibi soruları olursa sarı rengi başka nefis renkleriyle karışmış olur. Bu da istenmemektir.

"İşte dediler, şimdi hak ile geldin," Bütün hükümler meydana çıkınca ve daha başka şüpheli bir şey kalmayınca sorularına makul cevap bulan kavim bu hadiseden mutmain olunca istenilenden râzî (nefs-i râdiyye) olarak **"şimdi hak ile geldin,"** yani şimdi "Hakk esmâsı" ile geldin. Bu âlemlerin hakikati bâtını Hakk, zâhiri ise halk'tır. Şimdi aklımız erdi dediler.

"bunun üzerine o bakareyi boğazladılar," Bundan evvel Mûsâ (a.s.)

Tur dağında, Tivrât-ı Şerîf-i almak için Rabb'î nin huzuruna çıkınca kavminin içinde bulunan Sâmirî isimli bir kuyumcu tarafından altından yapılan (icl) bir buzağı heykelene tapmaya başlamışlardı. Tur dağından inen Mûsâ (a.s.) onların bu halini görüp yanlış yaptıklarını kendilerine bildirmek için o buzağı heykelini ateşe atıp yakmış idi. Ve bu şekilde olan hadiseden ibret alınsa idi daha sonra meydana gelen bakara hadisesi olmayabilirdi. Ben-î İsrâîl burada bir bedel ve bakara hadisesinde de bir büyük bedel ödemek zorunda kalmazlardı. İlk buzağıyı (icl) Mûsâ (a.s.) ateşe atarak öldürmüş-yok etmiş, bakara'yı ise zor da olsa kavmi öldürmüş-boğazlamıştır. İşte bir sâlik'te levvâme mertebesinde olan nefisini kesip Hakk'a kûrb'ân ettikten sonra Cenâb-ı Hakk'ta onu derisi dolusu altınla doldurup mülhime, mutmeinne ve râdiyye mertebelerine doğru yoluna devam ettirir.

(İcl) buzağı hadisesi Kûr'ân-ı Kerîm (2/92) "o buzağayı (tanrı) edinmiştiniz." (2/93) "yüreklerinde o buzağıyı içirildiler-buzağı sevgisi yüreklerine içirildi."

İşte bu ve benzeri Âyet-i Kerîmeler Ben-î İsrâîl'in içinde bulunduğu rûh halinin hakikatini açık olarak ifade etmektedir. Uzun süre yaklaşık (400) sene kadar, bu süre içerisinde de Mısırlıların "bakara" kültüründen ne kadar çok etkilendikleri açık olarak görülmektedir. İnsanların şartlanmışlık ve alışkanlıklarından kurtulması oldukça zor olmaktadır. Bu Âyet-i Kerîme'lerin kendi genel seyri içinde

çok daha geniş izahları vardır, yeri olmadığı için bu kadarla bırakıyoruz, daha çok araştırmak ve bilgi almak isteyenler tefsirlere bakabilirler. İşte onlar da bu zorluklar yüzünden, **"ki az kaldı yapmıyacaklardı."** Onlar için ve bir sâlik içinde gerçekten bu işi yapmak oldukça zordur. Bu iş ancak bir Ârif tarafından yönlendirilerek tatbik ettirilebilir, işte Mûsâ (a.s.) da onların Ârif bir (Rasûl) leri idi buzağıyı kendi yok etti, bakarayı ise kavmine tavsiyeleri ile tanıttı, buldurdu ve yok ettirdi. İşte bizde de Kûrb'ân bayramının hakikati, nefis bakarası'nın Kâmil bir mürşit-Ârif'in telkin ve sâlik'in kendi irade gücünü oluşturmasıyla, zâhir de inek-bakara'sını bâtın da ise nefsi levvâme bakarasını kûrb'ân ettirmesi dir. Gerçek kûrb'ân bayramı da budur.

Zâhiren ise bakara kesilir kıyma ve ete dönüştürülür, daha sonra onu ibadet ehli bir kimse yer ondan aldığı gıda ile namazında (rükû) eder ve orada "Sübhane Rabb'iyel azîm) diyerek Rabb'i ni tenzîhi yönden tesbîh eder, ve bu haliyle şeklen bakara sûretindedir ama kendisi aslen insândır. Ve şahsında (**hay**) olan bakarayı Hakk'ın huzuruna İnsân şekliyle çıkarmıştır, Çünkü onun bir uzvunu yemiş o bakara kendisinde fânî olup ona güç kaynağı ve dilinde dua ile tesbih olmuş bakara, insân mânâsına intikâl ederek onun varlığında Mi'râc etmiştir. İşte bu yüzden Bakara ondan (**râzı batinen de sarı**) olmuş, onu bünyesinde gizleyerek Mi'rac ehli olmasını sağlayan insân da (**merzi**) râzı olunmuşlar'dan olmuştur.

Namazın bilindiği gibi dört mertebesi vardır, bunlar kıyam, rükû secde, ve kâde-tahiyyattır. Kıyam İbrâhîmiyyet, rükû **Mûseviyyet, (2/43) "ve rükû edenler ile beraber rükû ediniz."** secde İseviyyet, kâde-tahiyyat ise Muhammediyyet'tir. Diğer taraftan, kıyam Hakk'ın huzurunda bitkilerin insân tarafından temsilciliği, rükû hayvanların temsilciliği. secde mâdenlerin temsilciliği, kâde-tahiyyat, ise insân oğlunun, namaz kılanın kendinin temsilciliğidir. Görüldüğü gibi Bakara ile insân oğlunun birlikteliği günümüzde de olduğu gibi ezeldir. Ve ayrı iki gibi görülen aslında tek olan bir yaşantıdır. Ayrıca insân'a başlarda hayvân-ı nâtik "**konuşan hayvan**" denir.

Bu mertebesi itibariyle onlarla müşterek değerdeyiz ve ortak pek çok değerlerimiz vardır. Ancak İnsânın bu halinden gerçek kendi aslî haline-mertebesine, yükselmesi gerekmektedir. Bunun ilk aşaması hayvân-ı nâtık "konuşan hayvan" dan **(nefs-i nâtika-konuşan nefs'e)** oradan, **(İnsân-ı nâtık'a-konuşan İnsân'a)** oradan, **(Kûr'ân-ı nâtık'a-konuşan Kûr'ân'a)** ulaşılması gerekmektedir. İşte genel olarak bakara Sûresinin Mûseviyyet mertebelerinin de bulunduğu İnsân-ı Kâmil-in mertebeleri'dir.

*****

Yukarıda da belirtilmişti ama hatırlama babında gene belirtilen kaynak-tan ilgili bölümü (*zâhiri olarak*) ilâve edelim.

Ba-ka-ra, yarmak, ayırmak, izah etmek ve araştırmak, anlamında Arapça bir fiildir. El-bakara ise, manda, sığır, inek, düve, öküz (tosun) anlamında Arapça bir isimdir.(1)

Sığır cinsine bakara denilmesinin hikmeti ise geçmişte ve halen (!) bu hayvanların tarım sektöründe çiftçilik yaparken toprağı sürüp yarmasıdır. (2)

Tasavvuf ilminde Bakara, çile çekme kabiliyeti kazanan ve süfli arzuların kurtulmaya elverişli hale gelen nefis anlamındadır. (3)

BAKARE, «bakar» in müennesi veya müfredidir. «Bakar» mandaya dahi şamil olmak üzere sığır cinsinin ismidir. Binaenaleyh bakare erkek veya dişi sığır, yani bir inek veya bir öküz, bir düve veya bir tosun veya bir manda olabilir, erkeğine bâkır, bakîr, beykur, bâkur dahi denilir, «bakr» yarmak demek olduğundan bu hayvan dahi toprağı sürüp yarmak için kullanılması itibarile bu isim verilmiştir.

Hikâye olunuyor ki salihlerden ihtiyar bir zâtın bu evsafı hâiz bir buzağısı ve bir de çocuğı varmış, ihtiyar bu buzağıyı bir ormana götürmüş ve Allaha emanet ederek bırakmış, «Yarab, bunu çocuğum büyüyünceye kadar sana emanet ediyorum» demiş, sonra ihtiyar vefat etmiş, işte o

buzacı da böylece himâyei ilâhiyye de büyümüş, bu sırada çocuk da yetişmiş ve bu hâdise vakı olmuş idi, araya, araya bunu buldular ve derisi dolu altın ile satın aldılar. Yukarıda'ki beyan üzerine kestiler. Ve halbuki kesmiye yanaşmıyorlardı.

Bu işi gözlerinde o kadar büyütmişlerdi. Ve bunun için Hazreti Mûsâ'yı mütemadiyen sual ile taciz ediyorlardı, hattâ bazıları bu işi kırk sene sürüklediklerini rivâyet etmişlerdir. Nihâyet ilâhî zorlama ile emri yerine getirdiler, başlangıcında sıradan bir bakareyi kesip işin içinden çıkabilecek idiler, fakat pek ziyade uzak ve büyük bir iş zan ettiklerinden dolayı bu hadise kendilerine pek pahalıya mal oldu ki etraflıca düşünebilenler için işbu Bakare kıssasının incelikleri ve hassas ifadeleri pek çok ibretlerle dop doludur.
Sh:»385

Bunun için umumi sûrette ihtar edildikten sonra yine Beni İsrâîl'e hitaben bu emrin aciz bırakan bir neticesi şu yönüyle zikir buyuruluyor:

Meali Şerifi:

(2/72) Ve o vakit bir kimse katletmiştiniz de hakkında biribirinizle atışmış, üstünüzden atmıştınız, halbuki Allah sakladığınızı çıkaracaktı.

"Ve o vakit bir kimse katletmiştiniz" Yukarıda vakitten şöyle bahsedilmişti tekrar hatırlamaya çalışalım. **"Bir vakit de Mûsâ kavmine demiştin:"** Bir vakti ve o vaktin içinde geçen hadiseleri daha iyi anlayabilmek için, üç yönü vardır. (1) hayâlen de olsa hadisenin geçtiği zamana dönmek, (2) veya o zamânı kişinin yaşadığı zamâna getirmek, bunlar kişinin hadisenin içine girip kendini Kûr'ân'da bulduğu ve yaşamaya çalıştığı ef'âl âleminde olan yönleridir. (3) Veya zamânın olmadığı "esmâ ve sıfat" mertebesinde olan lâtif yönüdür. *"İşte böyle bir vakitte Mûsâ kavmine bir şey demiştin".*

Ancak burada ki, hitap o hitaptan farklıdır, o vakitte Mûsâ kavmine yapması gerekeni, söylemiş bize de Kûr'ân-ı Kerîm vasıtasıyla Hazret-i Muhammed (s.a.v.) in lisânından

bu gerçekler ilân edilmiş-edilmektedir. Burada ise, Mûsâ (a.s.) yoktur. kavmi ve Allah vardır, ayrıca bunları anlatan ismi verilmeyen. **(Allah sakladığınızı çıkaracaktı.)** Diye **(Ahadiyyet)** mertebesinden, lisân-ı Muhammed-î kaynağından bilgi vardır. Bu hakikati görmemiz gerekmektedir. Bu ve benzeri Âyet-i Kerîmeler zâtî Âyetlerdir ve ifadeleri çok değişikdir. Eğer bu Âyet-i Kerîme Ulûhiyyet mertebesinden olsa idi şöyle olması gerekcekti. **(Ben olan Allah sakladığınızı çıkaracağım)** oysa ifade, bir başka lisandan belirtilmekte, **(Allah sakladığınızı çıkaracaktı.)** şekliyledir. İşte Âyet-i Kerîmelere bakış açımız bu tür ifadeleri dikkate almamızla daha da zenginleşecektir, inancındayım. Burada bir husus daha vardır, eğer siz söylenenlerin hiç birisini de yapmasanız, Allah (c.c.) hadiseyi gene de ortaya çıkaracaktı. Diye açık olarak belirtilmektedir. Şimdi hadiseyi kendi seyri içinde biraz daha yaklaştıralım.

Yukarıda da özetle ifade edilmeye çalışılan, hikâyede belirtilen.

(10) İhtiyar zengin adam:

İhtiyar zengin adam, içinde, hazinesinde her şeyin mevcûd olduğu yaşlı dünya'dır, diğer yönüyle, birey olan hikâyenin bahsettiği kimsedir. Nefs-i emmâre'nin kendine tanıdığı geçici **"azîz ve mâlik"** sıfatlarının Hakk'sız nefsi kullanılışdır.

(11) İhtiyar zengin adam'ın malı:

İhtiyar zengin adam'ın malı. Tabiat'tır. **"azîz ve mâlik"** sıfatlarının nefsi emâre yönlü varisidir. Diğer yönden kendi benliğidir.

(12) İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri:

İhtiyar zengin adam'ın yeğenleri: Sonbahar ve kış'tır. Diğer taraftan fizîkî, kardeşinin çocuklarıdır. Diğer nefsi yönden **"kahhar"** isminin, **"kin, gadab, ihtiras"** gibi yeğenleridir.

(13) İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi:

İhtiyar zengin adam'ın öldürülmesi: Tabiatın katledilmesi, "azîz ve mâlik" sıfatlarının sahipsiz kalması ve bunların ele geçirilme isteğidir. Diğer taraftan hikâye de geçen ihtiyar kişinin öldürülmesidir. Ancak kendileri için ise dünya da (1,000/2/96) sene yaşasalar ölümü arzu etmezler.

(2/96) (Ve and olsun ki onları. İnsanların ve müşriklerin hayata en düşkününü bulacaksın. Her biri arzu eder ki bin sene yaşatılsın. Halbuki yaşatılması onu azaptan uzaklaştırıcı değildir. Allah Teâlâ ise onların neler yaptıklarını hakkıyla görücüdür.)

" *hakkında birbirinizle atışmış, üstünüzden atmıştınız,*" Kendi kitaplarında (10) emir'in içinde bulunan **(öldürmeyiniz)** hükmüne rağmen, o kişiyi kendi birey hükümleriyle nefsi menfaat sağlamak ve amcalarının miraslarının hepsi kendilerine kalması için öldürmüşlerdi.

" *halbuki Allah sakladığınızı çıkaracaktı.*" Allah (c.c.) lâtif ve habir ismi ile her şeyden haberdardır, çünkü zâten her yerde ve her şeyle de beraberdir. Bu yüzden nerde ve ne zaman kimin ne yaptığını kişi saklasa da gene kendisi bilir ve bir şekilde ortaya çıkartır bura da çıkartmazsa da gelecek âlemde her şeyi ortaya çıkaracaktır.

(2/73) Onun için dedik ki o bakaranen bir parçasile o maktule vurun, işte böyle Allah ölüleri diriltir ve size âyetlerini gösterir gerek ki akıllanasınız.

"Onun için dedik ki o bakaranen bir parçasile o maktule vurun,"

Yukarıda da belirtildiği üzere nihâyet Mûsâ kavmi belirtilen özelliklerde olan bakarayı bulup kestiler ve kendilerine onun "**bakaranın bir parçasile o maktule vurun,**" dendi. Onlarda maktûle dili veya kuyruğu ile vurdular maktûl dirildi ve lisana gelip beni amca çocukları yeğenlerim öldürdü dedi ve tekrar eski ölü haline döndü. Zâhiren bu ifadeler yeterli iken bâtinen düşünen beyinler için yeterli değildir, ve üzerinde de oldukça durulması

gerekmektedir. Bu hadise de iki sessiz biri hareketli biri de âmir, hüküm veren bir de dava edilenler olmak üzere beş merteye vardır.

İki sessizden biri öldürülen maktül, diğeri ise kesilmiş bakaradır. Hareketli olan vur emrini yerine getirecek olan fail kişidir. Diğeri âmir-hüküm veren Allah'tır. Diğeri ise meçhul sanıklar dava edilecek olanlardır. Görüldüğü gibi ortada, biri insân sûretli diğeri hayvan sûretli olmak üzere bu dünya şartlarına göre iki ölü vardır. Hayret edilecek şudur. Eğer hayvanı diriltmek için insânın bir uzvu ile hayvana vurulması istenseydi. Zâhiren bu daha uygun olurdu çünkü insânlık mertebesi hayvanlık mertebesinden üstündür ve onu diriltmesi akla daha yakındır. Ancak istenen hayvanın bir uzvu ile insâna vurulup hayvan vasıtasıyla insânın diriltmesidir ki, merteye olarak bu mümkün değildir. Pekî o halde Âyet-i Kerîme hükmünün de yanlış olması mümkün olmayacağına göre, bize düşen bu hakikatleri idrak etmeye çalışmak olacaktır.

Şöyle bir araştırma düşüncesiyle bu vadide yola çıkabiliriz. Elimizde bir insân cesedi birde bakara-hayvan cesedi vardır. Bunların ikisinin de sahipleri ihtiyar yaşlı kimselerdir. İhtiyarın biri Sâlih dünya malı olarak tek bakara'sı vardır, diğeri ise, dünyanın zenginidir. Sâlih ihtiyarın Allah'a emanet edilmiş olan bakarası kesilmiş, diğeri yaşlı dünya zengininin ise kendi öldürülmüştür. İşte işin özü buradadır, şöyleki!

Yukarıda da kısaca bahsettiğimiz gibi:

(6) Sâlihlerden ihtiyar bir zât:

Mûseviyyet'in tenzîh mertebesi itibari ile gizli **velîsi'**dir.

Daha henüz buzağı, nefsi levvâme mertebesini ifade ediyor iken Allah'ın Zâtına emanet edilmiş ve onun terbiyesine teslim edilmiş olan buzağı yavaş yavaş esmâ-i İlâhiyyenin çeşitli gıdaları ile ilim mer'âsında yetismeye başlamış ve nihâyet gelişerek levvvâmeden sonra mülhime, mutmainne, ve râdıyye mertebesine ulaşmış sahibinin

bereketiyle "**Hay ve an**" olan bir derviş hükmüne girmiştir. Dışarıdan bakılınca "bakara" ama özü itibari ile râdiyye (**rıza**) mertebesinin zikri olan gerçek (**HAY**) hayat sahibi olmuş ve bu esmânın hükmüne girmiş onun taşıyıcısı olmuştur. Diğer taraftan.

(10) İhtiyar zengin adam:

İhtiyar zengin adam, içinde, hazinesinde her şeyin mevcûd olduğu yaşlı dünya'dır, diğer yönüyle, birey olan hikâyenin bahsettiği kimsedir. Nefs-i emmâre'nin kendine tanıdığı geçici "**azîz ve mâlik**" sıfatlarının Hakk'sız nefsi emmâre yönüyle benlik üzere kullanılışdır.

Görüldüğü gibi bu ihtiyar zengin adam dünyayı ve nefs-i emmâre'yi temsil etmektedir. Onun varlığı da aynı şeydir yani kaynağı nefs-i emmâre'dir. Ve nefs-i emmâre ise vahşi hayvandır. Kendisinde her türlü vahşi ve yırtıcı hayvan ahlâkı mevcuttur. *Daha çok bilgi almak isteyenler (İrfan mektebi) kitabımızın ilgili bölümüne bakabilirler.* Kûr'ân-ı Kerîmde bu tür varlıklara (kel en'âmü belhüm edal) (onlar sürüler gibidir belki daha aşağıdırlar, 7/179) şekliyle ifade edilmektedirler. Hâl böyle olunca, dışarıdan bakılınca, bakara hayvan, fakat özünden hakikatinden bakılınca ise hayat sahibi Hakk'tan râzı olmuş bir mertebedir. Ölmüş olan ise insân, zâhiren insân sûretinde, ama özünden bakılınca yırtıcı bir hayvandır, asıl olan ise iç bünyedeki hükümdür. O halde sûreta insân görünümünde olan yaşlı adam, hayvan, hayvan görünümünde olan bakara ise gerçek insânî bir mânâdır. Hâl böyle olunca ise sorun yoktur insân mertebesi hayvan mertebesini diriltir.

Kullanılan uzva gelince kuyruk olma ihtimâli vardır ve onun izahları da var ise de fazla uzatmamak için bu uzvun dil olduğunu düşünmek daha tercih edilecek yönüdür diyebiliriz. Bilindiği gibi dil kelâm sıfatının zuhur mahallidir ve yerine göre hem öldürür hemde diriltir. Acı söz, nefs-i emmârenin sözü, gaflete düşürüp öldürür, ama **hay** olan nefs-i râdiyye'nin sözü kendi diriliği gibi karşı tarafıda diriltir. İşte ölü olan insân sûretinde ki nefs-i emmâre hayvanına diri ve **hay** isminin zuhuru olan bakara

sûretindeki nefsi râdiyye'nin dili ile vurulduğunda ona **hay** esmâsı ile hayat verip diriltmiştir. Bu diriltmede bir darp, vurma vardır ve bu günkü hayat veren kalb masajlarının da ilk bildirilen kaynağıdır, diyebiliriz.

Kişinin kendi ölü bedenini de gönlüne kelime-i tevhid diliyle devamlı vurma onun da ölü olan hayatını diri bir hayata çevirecektir. Ve diğer zikirlerde ölü olan kalpleri dirilmektedir. **"İşte böyle Allah ölüleri diriltir"** ve tabii çok daha başka şekiller ile de diriltir. **" ve size âyetlerini gösterir"** Kelâm sıfatı nasıl ki dirilik veriyor ise basar sıfatıda âfak ve enfüs'te Allah-ın Âyetleri-işaretlerini **görmeyi** temin eder. Böylece marifetullah bilgisi artmış olur. Bu yollardan faydalanarak, **"gerek ki akıllanasınız."** Cenâb-ı Hakkın bizler hakkında ki temennisine teşekkür edip gerçekten (Akl-ı kül) ile akıllanmaya gayret edelim, en çok ihtiyacımız olan şey de budur. Gerçek temiz, arı, duru, nefis tozlarıyla kirlenmemiş bir akıl sahibi olamaya çalışalım.

Şimdi yeri gelmişken bir şeye daha dikkat çekmeye çalışalım. Bilindiği gibi Kûr'ân-ı Kerîm'in en büyük Sûresi zâhiren (Bakara) bir hayvan ismiyle, ifade edilmiştir. Sizce de bu düşündürücü değildir.? O halde burada var olan hakikatleri gene onun kendi içide arayıp bulmamız gerekecektir.

Zâhiren bir hayvan ismiyle bildirilen Sûre-i Şerifenin başında (hurufu mukattaa) **" elif, lâm, mim"** remzi ile muhteşem bir hâli yani İnsân-ı Kâmil-i şüphesiz olarak ifade etmektedir. Başında İnsân-ı Kâmil-i ifade eden bu hakikat-i nasıl bir bakara-hayvan isminin içine alırız? Diye tabii bir düşünce hasıl olabilir. İşte gerçekten düşündürücü olan da bu hâl'dir. Cenâb-ı Hakk'ın işinde de ise yanlışlık olmayacağına göre bu işin bir hakikati olduğu açıktır.

İşte bu en uzun Sûre-i Şerife'nin isminin (bakara) olması bir bakıma **"Bakara"** remzi ile ifade edilen mânâ'nın (İnsân-ı Kâmil olma yolunda ki başlangıç aşamalarının mertebelerini, yaşantısını ve hakikatlerini bildirmesi dir.

(Füsûs-ül Hikem, A. A. Konuk şerhi, cild 4 İlyas fassı s. 63) te.

*****

Kim ki, İlyas (a.s.) in hikmetine vâkîf olmak isterse, aklının hükmünden, ya'ni semâdan nefis ve duygular mahalline, yani arza tenezzül etsin ve (hayvân-ı mutlak) olsun. Yani eşya da tasarruf hususunda akli sınırlandırılmış olmayıp varidat-ı Rahmâniyye ye boyun eğen hayvan gibi olsun. Tâ ki akılları emr-i tasarrufta "tasarruf işinde" sınırlandırılmış bulunan (sakaleyn.) Yani ins ve cinin gayri olan her bir (dâbbe) nin, "yürüyen mahluk-debelenen) keşfettiği şey, ona da açılmış olsun. Ve bu bir makamdır ki, İlyas (a.s.) in rûhâniyyeti onda müşahede olunur. Ve bu inkişaf-açılım zamanında makâm-ı hayvâniyyetle tahakkukun nasıl olduğu bilinir.....

*****

İşte daha yukarıda bahsedilen **(Hay ve an)** in bir bakıma da hakikat-i budur, gerçek hayattır, ve Bakara temsili bu yüzden Sûre-i Şerif'e ye yakışan gerçek bir isimdir. Ayrıca **(sarı bakara)** bir başka yönden de gene İnsân-ı Kâmilin zâhiren de remzi- işaretidir. Eskiden olduğu gibi gene de dünyanın yükü bakara'nın üstünde'dir. Eskiler (boğa burcu) hakkında "dünya öküzün boynuzu üstünde durur" dedikleri de budur. Yani dünyanın bütün yükünü çeker demektir ki, İnsân-ı Kâmilin vasfıdır. Çünkü (İnsân-ı kâmil) zâhiri ve bâtını ile hakikat-i ilâhiyye üzere mahlûk'tur) ve tecelli-i İlâhiyye esmâ ve sıfat bütün mertebeleri itibariyle İnsân-ı kâmilin üzerine yüklenmiştir.

İşte bu yüzden de bakara derisi dolusu altındır. İçi, dolusu ise Allah'ın bitki hayatı tabiat mer'asından gidalanmaktadır. Ve ürettiği ise ettir, bu ise gene gerçek mânâ da İnsân-ı Kâmilin gıdasıdır. Onun eti bitkiden, bitki de bilindiği gibi madenden' topraktan'dır. Toprak ise hikmettir, ürettiği her şey bir hikmete dayanmaktadır. Maden yani toprak mânâ'dan meddeye bâtından zâhire

çıkarken Hakk'a en yakın olan mertebedir. İşte bakara ismi ve mânâsı baştan sona her mertebesi itibari ile İnsân-ı Kâmil-i anlatmaktadır, ve Sûre-i Şerife'ye isim olması yakışmış ve yerli yerince de olmuştur.

Bu hakikat üzere Kûr'ân-ı Kerîm'de zâhiren hayvan ismi verilmiş başka Sûreler de vardır işte onların da hepsi bu ve benzeri hakikatler üzere kendilerine has İnsân-ı Kâmil-i anlatmaktadırlar. Ki! O nun Kitabının (Sûre) Sûretlerine İnsân-ı kâmilin bir Sûreti olarak isim almışlardır. Biz yine kaldığımız yerden devam edelim.

Hâdise diğer bir şekliyle de.

(16) İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi:

İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi: Sonbahar da ölmeye başlayan, kıştan sonra tekrar dirilmeye başlayan tabiat'tır. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesidir. Nefsi emmârenin, ölüm anında kendisini öldürene karşı olan kininin dirildiğinde öldüreni bildirmesi'dir.

(17) İhtiyar zengin, maktûl-ölünün dirilmesi, daha sonra tekrar ölmesi:

Daha sonra tekrar ölmesi, tabii seyrinde olan tabiat'ın kış gelince tekrar bâtın âlemine, içine dönmesidir. Diğer şekliyle fiziki ölünün dirilmesi daha sonra kendini öldüreni bildirip, tekrar aslî haline dönüşmesidir diyebiliriz. İşte bu da gösteriyor ki; ahirette kim, kime bir şey yapmış ise gizli kalmış ne varsa hepsi açığa çıkacaktır.

(2/74) Sonra bunun arkasından kalbleriniz katılaştı, şimdi onlar taşlar gibi hattâ daha duygusuz, çünkü taşların öylesi var ki içinden nehirler kaynıyor, öylesi var ki çatlıyor da bağından sular fışkırıyor ve öylesi var ki Allahın haşyetinden yerlerde yuvarlanıyor, sizler ise neler yapıyorsunuz Allah gafil değil.

"Sonra bunun arkasından kalbleriniz katılaştı," Aradan bir müddet geçtikten sonra günlük tabii nefs-i emâre yaşantınıza gaflet halinize döndünüz de kalplarınız hassasiyetini kaybederek hissizleşerek kaskatı oldu,

insânlığını kaybetti.

"şimdi onlar taşlar gibi hattâ daha duygusuz," Tamamen maddeleşen benî İsrâîl'in çoğunluğunun kalbi insânlık duygularını ve rahmetini kaybedince çok acımasız katı, taş kalpli oldular. **"çünkü taşların öylesi var ki içinden nehirler kayıyor,"** Bu Âyet-i Kerîmeler ile misalen taşların iki özelliği olduğu anlatılıyor. Biri tamamen nefsi benliği diğeri ise üç özelliği ile ilâh-î benliği ifade etmektedirler. Diğeri ifade ile taşlar iki yönüyle insânlarda teşbih etmektedirler. Taş gibi ve hattâ daha katı olanlar, nefsi benlik üzere yaşayan insânlardır. Diğeri ise İlâhi benlik üzere yaşayan, Ârifi Billâh olan İnsân-ı Kâmillerdir.

(2/60) **(Âsânı o taşa vur)** denildiğinde vurulan taştan (12) kaynak fışkırdı ve her **"sıbt"** bölük, kendine ayrılan kaynağından sularını içtiler. Aslında diğeri yönden bu dağ o günün İnsân-ı Kâmil olan Mûsâ (a.s.)'ın gönül dağı idi. Ancak buraya bir açıklık getirmemiz gerekmektedir. Şöyle ki; (12) kaynak-mertebe hakikat-i Muhammediyye ye aittir. Her ne kadar zâhiren açılan kaynak (12) ise de aslında en üst merteye olarak (9) dur. Çünkü Mûseviyyet (9) üzere kurulu ve yukarıda da ifade edildiği gibi (9) uncu (tevhid-i esmâ) mertebesidir. Yani (9) uncu kaynaktan sonrası için onlarda bâtin mertebesi yoktur (9) dan sonrası hep (9) meşrebindedirler. Hâl böyle olunca, sayılar şöyle olur. (9-10) (9-11) (9-12) dir. Daha sonra gelecek olan İsâ mertebesi (10) Muhammediyyet mertebesi ise (11-12-13) tür, işte kaynağın (12) olması sonradan gelecek mertebelerin öncü habercileridir.

İşte kendilerinden (12) kaynak zuhura gelen kümmelîn-Kâmil Âriflerin gönül dağlarıdır. Karşılıklarına hangi mertebeden sâlik gelse hepsini ilâhiyyat kaynağı suları ile ilim sususluklarını bol bol giderirler.

" öylesi var ki çatlıyor da bağrından sular fışkırıyor" Bu ifade de, de Ârif-i billâh-ın gerektiğinde bütün mertebeleri bir ağızdan meydana getirebileceğini ifade etmektedir.

" ve öylesi var ki Allahın haşyetinden yerlerde

yuvarlanıyor,”

(59/21) Eğer bu Kur'anı bir dağ üzerine indirmiş olsa idik elbette onu Allah'ın haşyet-korkusundan baş eğimiş, parça parça olmuş görürdün ve biz o misâlleri insânlar için veriyoruz, tâ ki, düşünöversinler.

(7/143) Rabbim!. Bana varlığını göster sana bakayım. -Cenab'ı Hakk da- buyurdu ki: Sen beni katiyyen göremezsin. Fakat dağa bir bak, eğer yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin. Hemen Rab'bi dağa tecelli edince onu parça parça etti. Musa da baygın bir halde düşüp kaldı. Vaktaki, ayıldı, dedi ki: Seni tenzih ederim, sana tövbe ettim ve ben imân edenlerin ilkiyim.

(7/154) “Ne zaman ki Mûsâ'dan o öfke dindi. Levhaları alıverdi ve onun nüshasında: Rablerinden korkanlar için bir hidâyet ve bir rahmet olduğu yazılmış bulunuyordu.” Bilindiği gibi Mûsâ (a.s.) a gelen levhalar, yedisi taş üzerine yazılı, ikisi de nûrdan idi. Bu ikisini kavmine açıklayamadı sadece taş üzerine yazılmış olanları açıklayabildi. Onları ise İsâ (a.s.) açıkladı çünkü onlar “Rubûbiyyet ve kudret hükümlerini belirtiyor idi.

Bunlar ve benzeri ifadeler dağlar ve taşlar hakkında verilen bilgileri açıklamaktadırlar dileyenler kendileri de kendi kaynaklarından inceleyerek daha geniş bilgilere sahip olabilirler.

Bütün bu gerçek İlâh-î bilgilerden sonra. **“sizler ise neler yapıyorsunuz Allah gafil değil.”** Çünkü her an bütün âlem gözetim altındadır, bu yüzden Allah (c.c.) âlemde ve gönüllerde, gizli aşikâr ne varsa ilmi ilâhiyyesi ile bilmektedir. Ayrıca âlem zâhir ismiyle zâten kendisidir. Kendisi kendisinde olan ise, kendisini tabii ki, bilir. Yeterki biz bunların böyle olduğunu açık bir müşahede ve irfaniyyet ile bilelim. Rabb'ı mızdan bu ve benzeri zât-î müşahede seyirlerini rica ederiz. **(Rabb'î zidni ilmâ)**

*****

İşte ey Beni İsrâîl siz Hazreti Mûsâ gibi bir Peygamberi âlişanın hayatında böyle bir cinâyet yapmış, birbirinizle muhasameye kalkışmış idiniz Allah tealâ ise sizin böyle gizleye geldiğiniz cinâyetleri meydana çıkaracaktı. Bunun için siz muhaseme ederken biz azîmüştân dedik ki zebh edilmiş olan bakarenin bir parçası ile o maktul nefse vurun işte Allah böyle akl-ü hayale gelmez bir sebeple ölüleri diriltir. Bundan anlaşılıyor ki bakarenin bir parçasını maktule vurdukları zaman maktul bir hayat eseri göstererek canileri haber vermiş ve bu suretle o gizli cinâyet meydana çıkarak niza

E.H.Y. H.D. K.D. Sh:»387

ve fitne de bastırılmıştır. Demek ki bakaranın kesilmesi emrinin neticesinde ölülerin dirilmesine misâl ve şâhit verecek büyük bir mucize zuhur etmiştir.

Artık ölüler dirilir mi imiş diyerek ba's ba'delmevti "öldükten sonra dirilme" inkâr etmemelidir. Allah tealâ böyle akılların ihata edemeyeceği her hangi bir sûretle ölüleri diriltir. Ve aklınız kemale ersin, hatırlayasınız ve tedbirli olasınız diye size âyetlerini, delillerini de gösterir. – Siz ölenlerin dirilmesini akla muhalif gibi zannedersiniz, halbuki bu zan, akıldan değil, aklın noksanından gelir. Zira ilk hayatı benzersiz kuran, başlatan İlâh-î kudretin, ikinci hayatı inşa edememesi için hiç bir sebep yoktur. Akıl bunu öncelikle kabul etmek lâzım gelir, akıl, gerçi kıyas için daima bir misal arar, lâkin ilk hayat da misal olmak üzere kâfidir. Böylece bunu idrak edemiyenler için de Peygamberlere böyle bakare kıssası gibi i'cazkâr misaller gösterilmiştir. Yukarıda "saika-yıldırım" kıssası da diğer bir misal idi ki biri genel'î diğeri ferdîdir. Binaenaleyh bakare kıssasını Beni İsrâîle gösterilen bir ba's ba'delmevt "öldükten sonra dirilme" misali olarak tasavvur etmek lâzımgelir.

*****

*Yukarıda bahsedilen (Nefs-i levvâme) mertebesini de merak edenler (**İrfan mektebi**) isimli kitabımızda ikinci bölüm de, bulabilirler oraya bakmalarını tavsiye ederim.*

*****

Zât-ı Mutlağın, bakara Âyetleri ile kelâm sıfatı ve rasûlünün lisanından teşbih mertebesi itibarîle bizlere ulaştırdığı bu hikâyeden bu kadarla bahsederek şimdilik sona erdirelim. Aslında bu ve benzeri misâl yollu hikâyelerin hakikatlerinin sonu yoktur her mertebede başka bir yüz gösterirler. Şimdilik bu kadarını gönül ve gözlerinize armağan ederek, Mûsâ Hızır kıssası ile, Kasas Sûresi kitabımızdan aktararak devam edlim.

*****

Mûsâ Hızır kıssası, Kehf Sûresi kitabından.

*****

﴿٦٠﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَبْلُغَ
مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقُبًا ﴿٦١﴾

(Kehf/18/60) **Ve iz kâle Mûsâ li fetahu la ebrahu hatta eblüğa mecmeal bahreyni ev emdiye hukuba;**

"Hani Mûsâ, beraberindeki gence şöyle demişti:" "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım, ya da uzun zaman gideceğim."

*****

Mûsâ (a.s.) ve Hızır (a.s.) kıssası ile ilgili olarak önce, Konyalı M. Vehbi Tefsirinden alınan bölümü aktaralım;

*****

Vacip Tealâ tekebbür edenlerin kibirlerinin akibetini beyandan sonra Mûsâ Aleyhisselâmın ulüvv-ü kadriyle beraber tekebbür etmeksizin Hz. Hızır'dan bilmediği bazı ledünniyâtı taallüm ettiğini beyan etmek üzere buyuruyor.

[Zikret habibim! Şol zamanı ki o zamanda Mûsâ

Aleyhisselâm hizmetçisine «İki denizin birleştiği mahalle vasıl olmadıkça veyahut seksen sene yol yürümedikçe ben oturup istirahat etmem» diyerek Hızır'ı buluncaya kadar seyr ü sefer etmesini kastettiğini beyan etti,]

Beyzavî'nin beyanı veçhile Hz. Mûsâ'nın Fetâsı; Hz. Yuşa'dır ki Yusuf Aleyhisselâmın oğlu (Efraim) in oğlu (Nun) un oğludur. Hz. Musa'nın hizmetinde bulunduğu için fetâsı denmiştir. Bahreyn ile murad; Bahr-i faris ve Rumdur. Çünkü; Hızır'la mülakatın orada nasip olacağı vaad olunmuştu. Uzun müddet yahut seksen senedir. Yani «denizin birleştiği mahalle varmak ve eğer varamazsa çok zaman seyr ü sefer edip Hızır'ı buluncaya kadar oturmıyacağına azm etti» demektir.

Beyzavî ve Hâzin'in beyanları veçhile Hz. Mûsâ'nın Hızır'ı aramasının sebebi şöyledir : Fir'âvn ve kabilesinin helâkinden sonra Mûsâ Aleyhisselâm Benî İsrail'e belîğ bir vaazedince bazı kimse tarafından «Yer yüzünde senden a'lem bir kimse bilir misin?» denildiğinde Mûsâ Aleyhisselâmın «Bilmem» demesi üzerine Cenâb-ı Hak Hızır'ın a'lem olmasını beyan edince Mûsâ Aleyhisselâm Hızır'dan tahsil-i ilme talip olup nasıl bulacağını Cenâb-ı Hak'dan suâl eder. Vacip Tealâ Zembiline bir tuzlu balık koymasını ve Rum deniziyle Faris denizinin birleştiği yere kadar gitmesini ve balığı nerede yitirirse (kaybederse) Hızır'ı orada bulacağını beyanla Mûsâ Aleyhisselâmın Hızır'a mülakatını tayin ve Yuşa'la beraber Hz. Mûsâ'nın yola çıktığını ve Hızır'ı buluncaya kadar yol yürüyeceğine niyet ettiğini Cenâb-ı Hak bu Âyette beyan buyuruyor.

Vacip Tealâ Hızır'ı aramak üzere Hz. Mûsâ'nın yola çıktığını beyandan sonra götürmüş olduğu balığı yitirdiğini beyan etmek üzere buyuruyor..

[Mûsâ Aleyhisselâm yola çıkıp vaktaki hizmetçisiyle beraber iki denizin birleştiği mahalle vasıl olunca balıklarını unuttular. Binaenaleyh; balık denize yolunu girdap olarak ittihaz etti.]

[Vaktaki Mûsâ Aleyhisselâm ve hizmetçisi o mahalli

geçtilerse Mûsâ Aleyhisselâm hizmetçisine «Kuşluk taamımızı getir bize, yiyelim. Muhakkak şu seferimizde biz meşakkate uğradık» dedi.]

Yani; Mûsâ Aleyhisselâm Yuşa' ile beraber tarif-i İlâhî veçhile zenbile bir tuzlu balık koydu ve Yuşa' «balığı yitirdiğini bana haber ver» dedi. Yola çıktılar, vaktaki iki denizin birleştiği mahalle vasıl olunca balığı unuttular. Zira; balık dirildi denize gitti. Hz. Mûsâ balığı sormayı ve Yuşa' da balığın denize gittiğini haber vermeyi unuttular. Balık ise denize yol buldu gitti. Vaktaki o mahalli geçince Hz. Mûsâ «getir kuşluk taamımızı yiyelim. Muhakkak şu seferimizde biz yorulduk» dedi.

Nimetullah efendinin beyanı veçhile balığı unutmalarının keyfiyeti şöyledir : Denizlerin içtimâ ettiği mahalde bir pınar başında istirahat için oturduklarında Hz. Mûsâ bir taşı başı altına yastık ederek yatar. Yuşa' abdest alır, abdest

suyundan zenbilen içindeki balığa dokunmasıyla sudan harikulade olarak balık dirilir ve denize gider, gittiği yer balığın cesametine göre yol olur. Yuşa' bu halden teaccüb eder. Hz. Mûsâ kalktığında haber vermeyi niyet ederse de lihikmetillâh unuttur. Hz. Mûsâ kalkar yollarına devam ederler bir gün bir gece gittikten sonra kuşluk vakti âyette beyan olduğu veçhile kuşluk taamı isteyince balığın denize gittiği mahallin kemer gibi yol olduğunu haber verir. Hz. Mûsâ denizlerin birleştiği yere gelinceye kadar yorulmamıştı. Fakat matlubun bulunduğu mahal geçince yorulmuş ve yorulduğunu da haber vermiştir.

Vacip Tealâ balığı unuttuklarını bildirdikten sonra cereyan eden muhavereyi ve geri döndüklerini ve Hızır'ı bulduklarını beyan etmek üzere buyuruyor.

[Yuşa' Mûsâ Aleyhisselâma «Gördün mü şol zamanı ki o zamanda biz sahrayı kastetmiştik. Orada vaki olan emri garîb hakkında ne buyurur ne 'yedersii? Zira; ben balığın halini sana söylemeyi unuttum» demekle unuttuğunu beyan etti.]

[»Bana balığı unutturmadı, ancak şeytan balığın halini sana

zikretmemi bana unutturdu.»]

[»Balık denize acîb surette yol ittihaz etti.»]

[Mâsâ Aleyhisselâm «Ya Yuşa' işte senin gördüğün garib ve acîb hal bizim aradığımız şeydir» demekle matlubun orada olduğuna işaret etti.]

[Ve muhavere üzerine Mûsâ Yuşa' ile beraber vukuatı hikâye ederek izleri üzerine döndüler.]

[Ve geri dönüp sahraı mezkûreye gelince bizim kullarımızdan bir kulumuzu buldular ki o kulumuza biz kendi indimizden ni'met verdik ve biz onu kendi indimizden bir ilimle talim ettik ki o ilim kitap veya bir üstazdan taallüm vasıtasıyla değil, belki bizim ona bildirdiğimiz bazı esrar ve eşyadan bazı şeyin ledünni-yâtını ona bildirmekten ibarettir.]

Yani; Hz. Mûsâ «Yorulduk getir taamımızı yiyelim» deyince balığın denize gittiği Yuşa'nın hatırına gelir. Balıktan görmüş olduğu hal-i acîbi hikâyeye başlar ve der ki «Ya

Mûsâ! gördün mü biz deniz kenarında pınar başındaki taş gelip sen orada istirahat için yattığında benim abdest suyundan sıçrayan damlaların balığa dokunmasıyla balık denize gitti ve gittiği mahal kendine göre yol oldu. Bunu ve balığın ahvalini size haber vermeyi unuttum. Bana bunu sana haber vermeyi ancak şeytan unutturdu. Çünkü unutulacak bir şey değildir. Zira; günlerce tuzlanmış balığın hayat bulup denize acîp bir yol tutup gitmesi unutulacak bir şey değilken bunu unutmak ancak şeytandandır» demekle vukuatı gördüğü gibi hikâyeye edince Mûsâ Aleyhisselâm memnun oldu ve «Ya Yuşa' işte şu senin gördüğün emr-i garîb bizim aradığımız şeydir ve bu müsa-feretten maksadımız ondadır. Çünkü; ilim tahsil etmek için aradığımız zatı orada bulacağız dönelim, geriye» dedi. Kemal-i meserretle geldikleri yola vakayı.hikâyeye ederek döndüler, gittikleri izlerinden geri geldiler ve orada bizim has kullarımızdan birini buldular. Hızır'ı o taş yanında namazla meşgul olduğu halde buldukları mervîdir. O kulumuza kendi

indimizden nimet verdik, kendi ledünniyatımızdan bize mahsus olup biz bildirmeyince kimsenin bilemeyeceği bazı mugayyebâttan ona ilim verdik ve bazı eşyada, zahirde görüldüğünün hilâfındaki hikmetleri ona öğrettik.

Mûsâ Aleyhisselâm Hızır'ı görünce selâm verir. Hızır nereli ve kim olduğunu suâl edip Hz. Mûsâ zâtını ta'rif ettiğinde «Ya Mûsâ! İlim cihetinden Tevrat ve meşguliyet cihetinden Benî İsrail sana kâfi değil mi?» demesi üzerine Mûsâ Aleyhisselâm emr-i İlâhî üzerine geldiğini haber verir.

Tefsir-i Hâzin'de beyan olunduğuna nazaran Hızır'ın ismi (Bülya) dır ve künyesi (Ebül Abbas) dır ve kendisi bir padişah zadedir. Dünya umurunu terkle zühd ü takva yolunu tuttuğu cihetle Cenâb-ı Hakk bazı eltâf-ı İlâhiyesiyle taltif etmiştir. Hatta oturduğu yer harika olarak derhal yaşarıp çimen olduğundan Hızır ismi kendine lâkap olmuştur. (Ebu Hüreyre) hazretlerinin Rasûlüllah'dan aynı mealde rivayet ettiği bir hadisle de (Hızır); lâkabı olduğu teyyüd etmiştir.

Vacip Tealâ Hızır'ı bulduklarını beyandan sonra Hızır'la beyinlerinde ceryan eden muhavereyi ve Mûsâ Aleyhisselâmm ta'-lim-i ilmiğin Hızır'dan istizan ettiği beyan etmek üzere buyuruyor.

[Mûsâ Aleyhisselâm Hızır'a «Senin savap ve doğru olarak ta'-lîm olduğun ilimden bana ta'lîm etmek üzere ben sana ittibâ edeyim mi?» Demekle Hızır'ın sohbetinde bulunmasını istizan etti.]

[Mûsâ Aleyhisselâmm taleb ve istizanı üzerine Hızır dedi ki <Ya Mûsâ! Sen benimle elbette sabra kaadir olamazsın.>]

[«Ve sırrına muttali' olamadığın ve haberini ihata edemediğin şeye nasıl sabredebilirsin?» Zira; zahirde şeriatine muhalif ve batında esrar ve hikmetine vakıf olmadığına şeye sabredebilmek müşküldür] demekle kendine refakatin son derece sabra muhtaç olduğunu beyan etti.

[Mûsâ Âleyhisselâm Hızır'ın sabır ve tavsiyesi üzerine «İnşa-allah sen beni. sabreder bulursun ve ben sana hiç bir

emirde isyan etmem ve emrinden çıkmam» demekle sabredeceğine kaviyyen vaad verdi.]

[Mûsâ Aleyhisselâmin ısrarı üzerine Hızır «Ya Mûsâ! Eğer sen bana ittiba' edersen ben sana haber verip hakikatini beyan edinceye kadar bana hiç bir şeyden suâl etme» demekle ittibâda bazı şerait dermeyan etti.]

Yani; Mûsû Âleyhisselâm kemal-i edeb ve tevazuu iltizamla Hızır'a «Taraf-ı İlâhîden senin talim olunduğun ilimden bazı ha-kayıki bana talim etmek üzere ben sana ittiba edeyim mi müsaade eder misin?» dedi. Bu istizan üzerine Hızır Hz. Mûsâ'ya «Ya Muûsâ! Kemâl-i dirayet ve hazakatinle kavaid-i diniyye ve meâlîm-i şer'iyeyi vaz'edip zalimden mazlumun intikamını almak, siyaset-i memleket ve tedbir-i umur-u millet ve menazil hususlarında fevkalâde maharetinle beraber sen benimle göreceğin acayibe sabra elbette muktedir olamazsın. Zira; zâhir-i şeriata muhalif ve Tevrat'ın ahkâmına mübayin gördüğün şeylere risaletin ve şeriatin icabı elbette sen zahirine bakarak itiraz edersin. İlmîni ve ledün-niyatını ihata edemediğin haberine ve hikmetine vakıf olmadığın şeye nasıl sabredersin? Elbette sabredemezsin.

Çünkü; bu nevi ilim size vahyolunmamıştır. Ama benim - halim sana kıyas olunmaz. Zira; Rabbim bana bir takım acayib ve esrara ilim verdi. Ben onların hakikat ve hikmetini bildiğim cihetle muktezasını işlerim» demekle Mûsâ Aleyhisselâmı ittibadan menetmek istedi. Hz. Mûsâ da i'tizar etti ve «Meşîyyet-i İlâhiyye benim sabretmeme tealluk ederse beni sabredici bulursun ve ben hiç bir şeyde sana isyan etmem» demekle her halde .ittiba' etmeye arzusunu izhar etti. Hz. Mûsâ'nın bu arzusunu görünce Hızır tavsiye suretiyle dedi ki «Eğer sen bana ittiba' edersen ben hakikati sana haber verinceye kadar zahir-i şeriatına muhalif benden sadır olan şeylerden sual etme. Zira; ben onun ledünniyâtını kemaliyle sana izah eder ve ondan kalbine arız olan ızdırabı izale ederim.

Beyzavî'nin beyanı veçhile Mûsâ Aleyhisselâm ülülazim

Ru-sül-ü kiramdan olduğu halde kendinin mertebesinden aşağı olan Hızır'dan ilim talimini istemesi risâletine münafi değildir. Zira; Resulün ilmi usul-ü dine ve fûru-u a'mâle ve şeriatinin ahkâmına olur, Allah'ın vahyettiği her şeyi bilir ve ümmetine tebliğ eder. Ama umur-u dinden olmayan ve ahkâm-ı şeriatin harici olan bazı ledünniyâtı bilmemesinde ve mertebede kendinden aşağı olan kimseden taallüm etmesinde bir beis yoktur. İşte şu esasa binaen Hz. Mûsâ Resul olduğu halde bilmediği bazı hakayıkı Öğrenmek maksadıyla tevazu ederek nefsini o misilli esrara vakıf değil addederek Hızır'ın sohbetinde bulunmasını Hızır'dan istizan etti. Mûsâ Aleyhisselâm tilmizle üstaz arasında lâzım olan âdaba riayet dahi etti;

Birincisi; Zatını Hızır'a tâbi kıldı ve tâbi olmasına müsaade istedi.

İkincisi; «Bana ilim talim eder misin?» demekle nefsini matlubu olan ilimden bihaber addetti.

Üçüncüsü; Hızır'dan talep ettiği ilimin, Hızır'ın ilminden bazısı olduğuna işaret etti.

Dördüncü s'ü; Hızır'dan irşâd talebetti.

Beşincisi; tilmizin üstazına teslimiyeti lâzım olduğunu beyan etti ve bunlarla muallimle müteallim arasında riayeti lâzım olan adaba işaretle üstaza hürmetin lüzumunu beyan etti.

Vacip Tealâ Hz. Mûsâ ile beyinlerinde vaki olan mukaveleyi beyandan sonra refakat ederek yola çıktıklarını beyan etmek üzere buyuruyor.

[Hızır Mûsâ Aleyhisselâmla sohbeta muvafakat ederek ikisi beraber deniz kenarına bir gemi aramak üzere gittiler ve orada buldukları bir gemiye bindiler. Hızır bindikleri gemiyi deldi.]

[Mûsâ Aleyhisselâm Hızır'ın şu muamelesini gayrın hukukuna bigayr-ı hakkın-tecavüz ve fuzulî ızrar etmek görüp bu muamele şeriatine muhalif olduğu cihetle nehy-i

anilmünker olmak üzere Hızır'a dedi ki »'Sen gemi ahalisini suya batırmak için mi gemiyi deldin?«]

[«Allah'a yemin ederim ki sen bir emr-i münker ve sevilme-yecek bir şeyi işledin ve sebep-i şer'îsi olmadan bir çok cemaati batırmak istedin» demekle Hızır'a itiraz etti.]

[Mûsâ Aleyhissleâmm bu itirazına karşı Hızır «Ben sana benimle beraber elbette sabra kaadir olamazsın demedim mi» demekle beyinlerinde olan mukaveleyi hatırlattı ve unutmaması lâzım olduğuna işaret etti.]

[Mûsâ Aleyhisselâm Hızır'a vermiş olduğu ahdini tezekkür ederek «Nisyanım sebebiyle beni muahaze etme, benim sana itti-baım bilmediğim bazı esrara vakıf olmak içindir. Şu halde benim şu emrimden her tarafımı güçlkle ihata edip kapatmakla beni menetme. Yani şu tahsil-i ilmi bana güçleştirme teshil et ki ben tahsilden kalmıyayım» demekle itizar etti ve unuttuğunu zikirle nisyan üzere hüküm terettüp etmiyeceğini beyan etti.]

Tefsir-i Hâzin'de beyan olunduğu veçhile Hızır gemiyi delmiş-se de harikulade olarak su girmemiştir, yahut Hz. Mûsâ derhal hırkasını tıkamıştır veyahut Hızır'ın kırdığı mahal sudan yukarıda geminin küpeşte tahtası olduğundan sudan zarar görülmemiştir. Bu hâl, Hz. Mûsâ ile Hızır

arasında cereyan edip gemi ahalisinin haberleri olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü; ahali tarafından müdahale olduğuna dair Âyette sarahat yoktur. Eğer bu hale vakıf olsalardı onlar tarafından dahi telâş gösterileceği şüphesizdi.

Vacip Tealâ gemide cereyan eden ahvali beyandan sonra Hz. Mûsâ'nın i'tizarını Hızır'ın kabul edip gemiden çıktıktan sonra yollarına devam ettiklerini ve ikinci vakalarını beyan etmek üzere buyuruyor.

[İkisi beraber gemiden çıktılar yollarına gittiler, hatta bir oğlan çocuğuna tesadüf ettiler. Hızır o çocuğu katletti.]

[Çocuğu bilâcürüm katil, şeriat-ı Mûsâ'ya muhalif olduğun

dan Hızır'ın hilâf-i şeriat hareketini görünce derhal i'tiraza kıyam ederek dedi ki «Ey Hızır! Sen gûnahtan tahir ve katlettiği bir nefis olup ta mukabilinde kisas olmadan masum bir nefsi mi katlettin? Allah'a yemin ederim ki sen bir şey'-i münker getirdin.» Zira; sabiden bir günah sudur etmedi ve bize karşı kusuru da yoktur, bir nefis katledip kisas da lâzım gelmedi. Hulâsa bir şahsı katletmek; ya katil icabeden bir cürümle veya kisasla olur. Bunda ikisi de yoktur.] demekle Hızır'ın şu işini bir emr-i münker addetti.

[Mûsâ Aleyhisselâmın şu i'tirazını dinledikten sonra Hızır söze başladı ve dedi ki «Ben sana benden göreceğin umuru garibeye benimle beraber sabra elbette muktedir olamazsın demedim mi?» Bundan sonra benimle senin beynimizde devam mümkün değildir. Bırak beni zihnimi karıştırma.] deyince :

[Mûsâ Aleyhjsselâm Hızır'ın sözüne karşı rıfkla söze başladı ve «Eğer bundan sonra ben sana bir şeyden sual edersem benimle refakat etme. Zira; benim tarafımdan özre baliğ oldun. Çünkü; iki defa işine müdahale ve i'tiraz ettiğimden benimle refakat etmemekte mazursun» demekle tekrar i'tizar etti.] Ve Hızır da i'tizarını kabul ederek üçüncü refakata muvafakat eyledi.

Tefsir-i Hâzin'de beyan olunduğuna nazaran çocuk gayet

güzel ve henüz baliğ olmamış diğer çocuklarla oynarken katletmiştir. Katlin keyfiyeti; başını duvara vurmakla katlettiği mervidir, çocuktan katlini icabeder bir günah sadır olmadığına işaret için Hz. Mûsâ çocuğu zekiyye yani gûnahtan tahir olmakla tavsif etmiştir.

Râsûlüllah'ın «Biraderim Mûsâ'ya Allah rahmet etsin. Hızır'dan utandığına binaen bir dahi sual edersem bana refakat etme demese de bir az meksetmiş olsaydı daha pek çok acayib görürdü" buyurduğu mervidir.

Vacip Tealâ ikinci muahadelerinde sonra refakatlerini ve beyinlerinde cereyan eden muhavereleri beyan etmek üzere buyuruyor.

[Çocuğu katilden sonra tekrar mukavele ederek Hızır ve Muûsâ Aleyhisselâm beraber gittiler. Hatta bir karye ahalisine geldiler. Ehl-i karyeden yemek istediler. Karye ahalisi onları misafir etmekten imtina' ettiler. O karyede yıkılmaya meyletmiş ve bir tarafına eğilmiş bir duvar buldular. Hızır o duvarı doğrulttu.]

[Mûsâ Aleyhisselâm Hızır'a «istemmiş olsaydın şu duvar üzere ücret alırdın. Madem ki karnımız aç ve yemeğe ihtiyacımız vardır. Onlar da bize taam vermediler, insanın ameline ücret istemesi meşru'dur. Ne olurdu duvarı ücretle doğrultsan da karnımızı doyursak?» demekle duvarı meccânen doğrulttuğunu muvafık görmedi.]

[Mûsâ Aleyhisselâmm itirazı üzerine Hızır «İşte şu sözün seninle benim beynimizde mufarakata sebeptir.» Zira; gördüğün acayib üzerine sabredemedin. Üç defa mukavele vukubulduğu halde hiç birinde sabredemedin. Binaenaleyh; ayrılmak zamanı gelmiştir» dedi.]

[Hızır mufarakat lâzım gelmişse de mufarakat etmeden «Ya Mûsâ! Sabredemediğin şeylerin tevilini sana haber vereyim ki onlarda olan esrar-ı hafiyyeyi ve hikmet-i acîbeyi bilesin ve efâl-i İlâhiyenin her birinde insanların idrak edemediği bir çok hikem-i ğarîbe olduğunu ümmetine beyan Ve bunları birer misâl olarak irad edesin» dedi.]

Beyzavi ve Medarik'te beyan olunduğu veçhile müsafir olmak istedikleri karye; (Antakya) yahut (Eyle-i Basra) dır. Karye ahalisi misafir sevmediklerinden bunları misafir etmedikleri gibi karınlarını doyuracak ekmek de vermediler.

Karnı aç olan misafirin ekmek istemesi meşru ve misafir kabul etmek insanlar arasında eski bir âdet olup kabul etmeyenlerin levmolunmaya şayan olduğuna bu âyet delâlet eder. Hızır'ın duvarı doğrulttuğunun keyfiyetinde ihtilâf varsa da esah olan duvarı eliyle harikulade olarak doğrultmasıdır. Yani elini duvara sürmesiyle duvar doğrulmuştur. Bu gibi harikalar tabiatın fevkinde bi-iznillâh olur şeylerdendir.

Fahri Râzi'nin beyanı veçhile Hz. Mûsâ ile Hızır arasında ce-reyan eden üç meselenin hakikati; enbiya indinde ahkâmın, esbab-ı zahire üzerine bina olunması ve Allah'ın ihsan ettiği ilim icabı Hızır indinde esbab-ı hafiyye üzerine muhtemeli olmasıdır. Binaenaleyh; Hazreti Mûsâ birinci meselenin zahirini bilâ izin gayrın mülkünde tasarruf ve ızrardan ibaret olup bu is'e caiz olmadığını nazar-ı itibare alarak itiraz etmiş ve Hızır'da esbab-ı hakikiy-yeyi nazar-i itibare alarak gemiyi delmiştir. Gerçi gemiyi delmek sahiplerine zararsa da menfaatleri bilküllüye fevtolmamıştır. Ama gemi sağlam olsa ellerinden tamamen çıkacak ve zarar-ı külliye düçâr olacaklardı. Şu halde «İki zarar cem'olursa ehvenini ihtiyar etmek lâzımdır» kaidesine tevfikân zararın ehveni olan gemiyi delmek cihetini ihtiyar etmiştir. Diğer iki meselede dahi hâl böyledir.

Her şeyin ledünniyâtına vakıf olmak ibâd için mümkün olmadığından ibâdın ahvalini islâh için nazil olan şeriatlerde muteber olan; esbab-ı zahiriyedir, esbab-ı hafiyye değildir. Binaenaleyh ibad; Esbab-ı zahiriyye üzerine ahkâmı bina etmekle mükellef olur, esbab-ı hafiyye aramakla mükellef değildir. Ama Allah'ın dilediği kuluna bazı hafâyayı bildirmesi umumun muttali' olmasını icabet-mez. İşte Hızır hazretleri de esbab-ı hafiyyeden bazısına muttali olan

zevat cümlesindedir. Binaenaleyh; insan esbab-ı hafiyye aramakla mükellef olmadığı gibi mes'ul de olmaz.

Vacip Tealâ üç meselede olan esbab-ı hafiyyeyi Hz. Mûsâ Aleyhisselâma zikrettiğini beyan etmek üzere buyuruyor.

[Ama benim deldiğim gemi bir takım fukara kimselerindir. Gemiden başka bir esbab-i ticaretleri olmadığından gemi vasıtasıyla denizde amel eder, ticaretle meşgul olur ve onun ticaretiyle teayyüş ederler. Binaenaleyh; Allah'ın ilhamı ve izniyle ben onu ayıplamak istedim ve deldim. Halbuki onların arkalarında veyahut önlerindeki varacakları yerde bir zalim padişah var. Ayıptan salim olan her gemiyi gasıb yoluyla alıyor. Şu hale nazaran ben onu ayıpladım ki o zalim melik ellerinden gemiyi almasın ve fukaranın malları

ellerinde kalsın.] Gerçi gemiyi delmekle onlar hakkında zararsa da geminin bilkülliye ellerinden çıkmasına nisbetle ehven olduğundan gemiyi delmek haklarında aynı menfeat olmuştur.

Hâzin, Ebussuud ve Kâzi'nin beyanlarına nazaran geminin sahipleri on kardeş olup beşi; kör, topal ve alîlülvücûd olarak otururlar, diğer beşi sağlam gemide işlerler hem kendilerini hem de alîl olan kardeşlerini besledikleri mervîdir.

Bu Âyet; elinde bir miktar malı olup fakat zengin olmıyan kimseye miskin demek caiz olduğuna delâlet eder. Zira geminin sahiplerini Cenâb-ı Hakk miskin unvanıyla irad etmiştir.

Vacip Tealâ ikinci meselenin sebab-i hafiyesini beyan etmek üzere buyuruyor.

[Ama benim katledip de Ya Mûsâ! Senin itiraz ettiğin oğlan çocuğuna gelince : onun anası ve babası mümin oldular. Onlar mümin olunca biz bu çocuğun küfür ve tuğyanla onları ihata edip etraflarını çevirmesinden korktuk. Zira; çocuk kâfir olacak, ebeveynini küfre teşvik edecek, ebeveyni de çocuğa kesret-i muhabbetlerinden naşi çocuğun küfrüne iştirak etmek korkusuna binaen biz çocuğu Öldürdük. Gerçi çocuğun katli ebeveyn hakkında

zarar ise de çocuğun hayatta kalarak onları küfre sokmak zararından ehvendir, işte haklarında melhuz olan şu iki zarardan ehvenini ihtiyar onlar haklarında aynı menfeat olduğundan onların Rableri bu çocuktan daha hayırlı, tahir, merhamet cihetinden anasına babasına daha yakın bir çocuğa tebdil etmesini murad ettik.] Gerçi çocuğun katlölunduğu zaman katlini icabedef kusuru yoksa da baliğ olduğunda bir çok mefsedette ve bilhassa ebeveyninin küfürlerine sebep olacağını bildiği için Cenâb-ı Hakk katlini emretmiştir. Katlolunan çocuktan daha hayırlı ve daha merhametli bir çocuğu onun yerine ihsan edeceğini vaadetmiş ve rivayet-i mevsukaya nazaran bu çocuk katlolunduktan sonra Allahü Tealâ onlara bir kız vermiş ve o

kız bir nebiye nikahlanmış ve ondan bir nebi meydana gelerek o nebi sayesinde büyük bir ümmet ihtida etmiştir.

Vacip Tealâ üçüncü meselenin sebab-i hafisini beyan etmek üzere buyuruyor.

[Ama benim doğrulttuğum duvar o şehirde mevcut iki yetimindi, o duvarın altında onlar için mediun bir hazineleri vardı ve babaları sulehâdan mümin muvahhid daima hakka teveccüh eder ve her işini Rabbisine havale ederdi.]

[Çocuklar yetim ve pederleri salih olunca Rabbim Tealâ onların yetimlikten çıkıp sinn-i rüşde baliğ, fikr-i selim ve re'y ü tedbir sahipleri olduklarında Rabbimden ihsan olarak hazinelerini kendi elleriyle çıkarmalarını irade ve bana duvarı doğrultmayı emretti ki hazineleri mahfuz kalsın, ecnebi eline geçmekle zayi olmasın ve ben şu işlediğim şeyleri re'y ü tedbirimle işlemedim, belki Cenâb-ı Hakkın emriyle işledim ve emr-i İlâhîye imtisale mecburum.] Gerçi duvarı doğrultmakta benim çektiğim meşakkat bana zarardır velâkin onların hazinelerinin zayi olması daha ziyade zarar olduğundan ehven-i zarar olan meşakkatle emrolundum.

[İşte şu beyan olunan esbab-ı hafiiyye «yâ Musa! Senin sabrına kaadir olamadığın şeylerin te'vilidir»] demekle Hızır, Hz. Mûsâ'ya refakatinde vukubulan hadisatını esbâb-ı hafiiyyesini alâvec-hittafsîl beyan buyurmuştur.

Kâzi ve Hâzin'in beyanları veçhile yetimlerin isimleri (Asrum) ve (Sureym) ve pederlerinin ismi de (Kâsih) veyahut (Dahbesun) dur. Kenzle murad; altından bir levhadır ki onda «kadere iman edip de hadisata mahzun olan kimseye ve rızka iman edip de meşakkat çekene ve mevte iman edip de ferah ve sürür edene ve yevm-i kıyamette hesaba iman edip de gaflet edene ve dünyanın inkılâbını bilip de itimad edene ben teaccüp ederim ibaresi» yazılıdır denilmişse de esah olan kenzle murad; altından ve gümüşten bir definedir. Zira Kenz; maldan hazineye ilhak olunmak mütearefdir. Mütearefin hilafını ihtiyara hacet olmadığı gibi hilafım irtikâba bir delil de yoktur.

Binaenaleyh; mütearef olan hazine manâsına olması evlâ ve esahtır.

Bu âyette yetimlerin hazinelerinin hıfzına sebep; pederlerinin salahı olduğuna işaret vardır. Çünkü; salih bir kimsenin sebebine evlâdı ve evlâdının evlâdı, kavm ü kabilesi ve hatta komşularının o salih olan kimse içlerinde buldukça mahfuz kalacaklarına dair bir çok eserler vardır. Zira; sevdiği bir kimse sayesinde bazı kullarını Cenâb-ı Hakkın sayebân etmesi baîd (uzak) bir şey değildir. Nasıl ki padişahın mukarribi olan bir kimsenin tarafları onun sayesinde sayebân olurlar. İşte Allahü Tealâ da sevdiği kulunun evlâd ü ahfadını himaye edeceğine bu âyet delâlet etmektedir.

Esbab-ı hafiyyeyi beyanda Hızır Cenab-ı Hakka karşı hüsnü edebe riayet etmiştir. Çünkü; birinci meselede gemiyi ayıplamayı kendi nefsine nisbet ve ikinci meselede çocuğu da katli kendine ve çocuğun yerine hayırlı bir bedel icadını Allahü Tealâ'ya isnad ve üçüncü meselede yetimlerin hukukunu muhafazayı Allah'a isnat etti. Zira; pederlerinin salahı sebebiyle evlâdı muhafaza ancak Allah'a mahsustur. Hızır'ın nebi veya velî olmasında ihtilâf olup deliller yekdiğerine taarruz ettiğinden bir tarafa kat'î hüküm yoktur. Hızır vefat etti mi berhayat mıdır? Burasına da kat'î delil yoktur. Bazı ulemâ «Diridir, senede bir defa hac mevsiminde (Minâ) da içtima eder» demişler ise de bizim için Allah bilir demek daha evlâdır.

İşte Cenâb-ı Hakk Hızır'la Mûsâ Aleyhisselâm arasında cereyan eden bu vak'ayı beyanla Ümmet-i Muhammediyeyi bir çok esrara vakıf kılmış ve zahirde zarar gibi görünen hâdiselerin batında bir çok hikmetleri ve menfeatleri mutazammın-içinde olduğuna itikat etmek lâzım olduğunu ve ölmüş balığın dirilmesiyle hasrın vukuuna ve insanların dirileceğine inanmak ve ilim için meşakkat çekmek ve mesafe-i bâideye seyr ü sefer etmek lâzım olduğunu anlatmıştır.

Hulâsa; bir insan kendi ilmine teaccüp etmemek, zahirde iyi

görmediği şeye derhal itiraz eylememek, o şeyde bir çok menfaat ve esrar-ı hafiyeye olduğunu düşünmek, tahsil-i ilmiğin seyr ü seferi ihtiyarla meşakkata tahammül ve muallime karşı son derece tevazu etmek, muallimin huzurunda sözüne dikkat eylemek ve tilmizden-talebeden vaki olan kusur üzerine derhal muahazeye kıyam etmemek emr-i meşru olduğu bu kıssadan müstefad-istifade, olan fevaid-faideler cümlesindedir.

*****

﴿٦١﴾ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦٢﴾

(Kehf/18/61) **Felemma beleğa mecmea beynihima nesiya hutehüma fettehaze sebiylehu fiyl bahri sereba;**

"Onlar iki denizin birleştiği yere varınca, balıklarını unuttular. Balık denizde yolunu tutup kayıp gitti."

*****

Balığın dirilmesi konusunda tefsirlerde bir çok ifadeler bulunmaktadır, tuzlu ve ölü balığın iki denizin birleştiği yerde dirilmesi, fakat onlar oraya geldiklerinin henüz farkında değiller tabî ve kişi olarak Hızır (a.s.) Mûsâ (a.s.) ve Yuşa (a.s.) var yani üç değişik mertebenin temsilcileri, Hızır (a.s.) Ledün ilmi hakikati üzere, Mûsâ (a.s.) zâhir, şeriat ilmi hakikati üzere, Yuşa (a.s.) bunların tasdikçisi, kabul edicisi ve yardımcısı, haber verme görevi gence veriliyor fakat o bunu unutuyor ve daha sonra **"Bana bunu şeytan unutturdu"** diyerek izah ediyor.

Bu üç mertebe herbirlerimizde mevcut fakat bizler bunu tam olarak faaliyete geçiremiyoruz şer'i olan beden tarafımız o mertebedeki Mûseviyyet hakikatini ifade etmekte, bâtın olan ruh, Rahmâni tarafımızda Hızır hakikatini ifade etmekte, Genç'te bizde çalışma azmi olan kendi faaliyetlerimizi ifade etmekte, bu üç özellik bir araya

toplandığı zaman, deniz ögesi olan balık ve deniz de İlâh-î denizdir, işte belirli kimseler tarafından bu İlâh-î deryadan çıkartılan balık daha sonra kendi haline uygun olmayan yerlerde yaşamasını sürdürmektedir, balık ölü dahi olsa maddi olarak varlığı devam etmektedir fakat hareket kabiliyeti yok, fakat iki denizin birleştiği yere (bu yere zâhir ve bâtın ilminin birleştiği yerde diyebiliriz ayrıca) gelinip uç kişi ile ifade edilen hakikatler bir araya geldiğinde ölü balıklar diriliyor, bu da demektir ki;

Hakikati İlâhiyenin bizlerde sûret olarak batında kalmış olması ancak zaman ve zemin müsait olduğunda hemen faaliyete geçmesidir.

Bu öyle bir balık ki gönül alemimizde dolaşan fakat biz gaflette kaldığımız için tuzlayıp rafa kaldırdığımız, ancak iki denizin birleştiği yerde Mûsâ-Hızır-Genç buluşmasıyla tekrar faaliyete geçen bir balıktır.

*****

﴿٦٢﴾ فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتِيهِ إِنَّا نَدَاؤُنَا لَقَدْ

لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا ﴿٦٢﴾

(Kehf/18/62) **(Felemma caveza kale lifetahu atina ğadaena lekad lekıyna min seferina hazâ nesaba;)**

"Oradan uzaklaştıklarında Mûsâ beraberindeki gence, "Öğle yemeğimizi getir, bu yolculuğumuzdan dolayı çok yorgun düştük" dedi."

*****

﴿٦٣﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ

الْحُوتَ وَمَا أَنَسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ

وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾

(Kehf/18/63) (Kâle eraeyte iz eveyna ilesSahreti feinni nesiytül hut ve ma ensaniyhu illeşşeytanu en ezküreh vettehaze sebiylehu fiylbahri aceba;)

"Genç, "Gördün mü! Kayaya sığındığımız sırada balığı unutmuşum. –Doğrusu onu sana söylememi bana ancak şeytan unutturdu- Balık şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti" dedi."

*****

Burada şeytan unutturdu derken, şeytan Mûsâ (a.s.) ve Hızır (a.s.) ile değil Genç ile ilgili yani bizdeki faaliyet hükmüyle ilgili, baştan onu gaflete düşürüyor ve unutturuyor.

*****

﴿٦٤﴾ قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْعُ فَارْتَدَّا عَلَىٰ آثَارِهِمَا

قَصَصًا ﴿٦٤﴾

(Kehf/18/64) (Kale zâlike ma künna nebğı, fertedda alâ asarihima kasasa;)

" Mûsâ: "İşte aradığımız bu idi" dedi. Bunun üzerine tekrar izlerini takip ederek gerisingeri döndüler."

*****

Buradan çıkan sonuç, her zaman uyanık olmak ve her işi mahallinde bitirmek, eğer geriye dönmeselerdi iki gün daha zaman kazanmış olacaktı. Balığın denize gittiği yeri müşahede edemediklerinden bir hayli yol alıyorlar ne zaman ki yemek için duruyorlar orada balığın olmadığını anlıyorlar ve geriye dönüyorlar. Bu bir zaman kaybı ve zaman kaybının da telâfi edilemeyecek bir şey olmadığıda aslında ortaya çıkıyor, eğer döndüklerinde yeri bulamasalardı zaman kaybının telafisi olmayacaktı.

﴿٦٥﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ

عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا

(Kehf/18/65) **(Feveceda abden min ibadiNA ateynahu rahmeten min indina ve allemnahu min ledünNA ilma;)**

"Derken kullarımızdan bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmiştik."

*****

"**veceda**" buldu, geldi, oldu anlamındadır, aslında "**vecd**" Allah'ın tecellisi oldu anlamındadır fakat genelde vecd denilen şeye gelindiğinde eğer kişi eğitilmemiş ise nefsanî olur yani vecd nefsinde tecelli eder, aslında o vecd'in ruhunda tecelli etmesi gereklidir, işte Ledün ilminde o vecd ruhunda tecelli eder ki bilgiyle gelir, ilim dolarak, akarak gelir, nefsteki tecellisinde bağırıp çağırmakla gelir ve zuhura çıkar çünkü kişi eğitilmediği için gelen vecdin ilmini alamaz, çünkü o bilgiyi alacak kabul yoktur, hazırlanmamıştır ve hazırlanmamış bir yere bir şeyin akması onu şaşırtır ve olmayacak haller yapar, kendinden geçer.

Bakın burada da Ledün ilmi verilmeden önce rahmet verildiği belirtiliyor ve bu rahmet bedenimize değil ruhumuza, iç bünyemize veriliyor, işte bu rahmet vasıtasıyla kişide oluşan açılımlarda Ledün ilmi doldurulmaktadır, eğer yer hazırlanmazsa ilim gelmez, gider.

Bu Âyet tam tevhid yolunu, dervişlik hakikatini ve yüzümüzü nereye çevireceğimizi, nasıl bir anlayış içerisinde olacağımızı çok açık bir şekilde anlatıyor. Allah'ın indinden gelen rahmet onu bütünüyle kaplamış oldu ve ona Ledün ilmini talim ettik. Ledün ilmi batını ilimler olarak tarif ediliyorsa da Allah'ın indindeki ilim demektir yani tevhid ilmi demektir. İlim genel olarak iki türdür, biri sûri ilimler olarak adlandırılan ve bedenimizi ilgilendiren ilimler, diğeri

de manevi ilimlerde denilen ruhumuzu ilgilendiren ilimlerdir ve genelde din ile ilgili ilimler manevi ilimler olarak kabul edilmektedir fakat gerçek anlamda manevi ilimler ismi üstünde fiiller ile ilgili değil, mânâ ile belirtilen ilimlerdir, bunlara batını ilim de denmektedir.

Cenâb-ı Hakk'ın Hızır (a.s.) a kendi indinden verdiği belirttiği ilim Muhammediyyet mertebesi ile ilgili ve o kemal de olan ilim değil, Mûseviyyet mertebesi ile ilgili ve o kemal de olan ilimdir, bu ilmin zahiri Mûsâ (a.s.) da, batın-ı Hızır (a.s.) da dır.

Seyri sülûk yolunda da Hızır'lık vasfının Mûseviyyet mertebesinde ortaya çıktığı görülmektedir bu anlatımlar ışığında. Herbirerlerimiz Hakk yolunda gitmeyi murat ediyorsak, bunun gereğini yerine getirmemiz icab etmekte, hangi yöne gideceksek o istikamete giden araca binmemiz gerekecektir, bunun yanında bilinçli bir şöför ve sağlam bir araç gerekiyor, işte tevhid yolunda yol alabilmek için ilk yapılması gereken hususlar faaliyet ve kabiliyettir.

Kabiliyeti olmayan kimseler zâten böyle hassas işlere gönül veremezler ve dünyanın rahatlığı içerisinde kolay bir hayat sürdürürler fakat sonu hüsrân olur, orası da ayrı bir meseledir.

Yola giren kişiler verilen görevleri faaliyet içerisinde yaparlarken, bu fiillerin kalitesi yapılan faaliyetin kabiliyetle desteklenerek bilinç içerisinde yapılmasına bağlıdır. İlk yapılan faaliyetler sonucu ortaya çıkan kabiliyeti geliştirmek için tekrar bir faaliyet gerekecektir, bunu da yaptıktan sonra tekrar bir kabiliyet oluşacaktır, bu şekilde bir devri daimle yukarıya doğru çıkılacaktır. Sadece sayısal mânâ da bir faaliyet değil şuur, anlayış ve idrâkle kabiliyete dönüşen bir faaliyet gereklidir, bu şekilde yol alınarak gidildiğinde Ledün ilminin yolu açılmaktadır, tabî sistem, niyet ve hedef bu olursa, bazılarımızın hedefi cennet oluyor ve o yol neyi gerektiriyorsa onlar yapıyor fakat Hakk'ın Zâtının yolunu biliyorsak ve O'nun indine ulaşmak istiyorsak gereğini yapacağız.

Din tek din olmasına rağmen ki o da İslâm dinidir, insanların kendi anlayışları itibarıyla biri kulun kendi anlayışındaki din, diğeri Allah'ın indindeki din olarak ayrılmıştır.

Kulun kendi anlayışındaki din, din'in zâhir tarafını oluşturmaktadır ve bu din kişinin varlığı üzere kurulmuştur, bu sisteme göre şeriat ikilik üzere tesis edilmiştir yani Allah ve kul ikiliği üzerine kurulmuştur.

Mûseviyyet ve daha sonra İseviyyet ile kullardaki bir çok tanrı anlayışından, ancak üçe kadar indirildi daha sonra Efendimiz (s.a.v) gelmesiyle zâhiri olarak ikiye indirildi fakat bâtını itibarıyla tevhidle bir'e indirildi çünkü bu âlemde batınen yani özde ikiye yer yoktur, bu âlemde gayrı da yok, boş yer de yoktur, bu âlemin her zerresini Hakk istilâ etmiş, doldurmuş vaziyette yani saltanatının mutlak Hakimidir. Bu âlemlerde bazı yerlere Cenâb-ı Hakk'ın hükmü geçemiyor olsaydı oralarının başka bir İlâh-a ait olması lâzım gelirdi, böyle bir şey olmadığından da bu âlemde tek bir varlık vardır o da Allah ismiyle bildirilendir, fakat mutlak varlığı yönünden ne olduğunu hiç biz zaman bilemeyeceğimiz bir varlık ancak zuhurları itibarıyla biliyoruz.

A'maiyyette Zât-ı Mutlak halinde O'nu beşer kelimesiyle ifade edecek bir kelime yoktur, buradan Ahadiyyete zuhuru ki buna da sadece bir bilinç, bildirge olarak diyorlar, bu Ahadiyyet tecellisinden sonra bir zuhur daha oluyor ve Ulûhiyyet ortaya çıkıyor ve orada Allah ismini alıyor ve Ulûhiyyet burada faaliyete geçmeye başlıyor, A'maiyyet ve Ahadiyyette bir faaliyet yok, kendini sadece kendisi biliyor kendi varlığında, bu indinde olan özel halleri var Cenâb-ı Hakk'ın bir de Ulûhiyyetinden Rahmaniyyetine oradan Rububiyyetine oradan Mülk âlemine tecellisi vardır, bu tecelli olup bu âlemde zuhura çıktığında bu sistemin farkında olmayan mahlûk denilen bizlerde bir Allah anlayışı ve bir Din anlayışı oluyor, yine O'nun tabiri ile ve peygamberler aracılığı ile bizlere bildirdikleriyle. Bu din anlayışı da ikili bir din anlayışıdır yani yukarıda bir Allah aşağıda kullar olan bir anlayıştır. Normalde tastamam yerli

yerinde olan bu anlayış düşüncemizi ilerlettikçe ve bu âlemde ikiliğe yer olmadığını gördükçe bu ikiliğin kalkması gereği ortaya çıkmaktadır ve doğal olarak Mutlak varlık ortadan kalkamayacağına göre izafi olan bizlerin ortadan kalkması gerekiyor ve İseviyet mertebesindeki fenâfillâh haliyle kul ortadan kalkıyor Hakk bâki kalıyor. Hakk zâten bâki idi fakat biz bu bakiliği kendimiz sahiplendiğimiz için zan olarak biz kalktık Hakk bâki kaldı diyoruz aslında bu da yanlış bir değerlendirme çünkü biz zâten hiç bir zaman olmadık ki kalkma, kaldırılma diye bir oluşum olsun.

Cenâb-ı Hakk'ın sonsuz tecellilerinin zuhura çıkması yönüyle bu çokluk oluşuyor işte bu çokluktaki tekliği görebilmek tevhid'in genel anlayışı ve yaşam sürelerinden bir yönüdür.

Çokluk yönünden baktığımızda Kûr'ân-ı Kerîm'deki her bir Âyet-i Kerîme'yi bu gözle görüyoruz yani mahlûk hükmü içerisinde ve o mertebeden yukarıya doğru bakarak, işte bu din kul indinde olan din'dir ve bununla ilgili olan ilim zâhir ilmidir, insânın zahiride muhteşem olduğundan bu zâhir dediğimiz ilimde muhteşemdir fakat bâtını çok daha muhteşemdir ve bunu anlatacak kelime yoktur. O kadar çok genişlemeliyiz ki **"ve nefahtü fihi min ruhi"** hakikatini içimize sığdıralım.

Efendimize (s.a.v) dört defa yapılan gönül ameliyatı, ef'al'den esmâ'ya, esma'dan sıfat'a, sıfat'tan Zâtına ve Zat âleminde yapılan ameliyatlar olmasaydı Efendimizin (s.a.v) gönlü bu muhteşem hakikatleri alamazdı, bizler de onun ümmeti olmamız dolayısıyla o nasıl bir seyir sürdürmüşse, nasıl bir yaşam içerisinde bulunmuşsa onun âlem şümül olarak yaşadıklarını biz de bireysel âlemimizde yaşamalıyız ki gerçek mânâ da ümmeti Muhammed olalım ve bunların karşılığında ne cennet bekleyeceğiz ne de cehennem korkusu yaşayacağız.

Tabî ki; bu cehennem'den korkmamak derken, Ya Rabbi sen bilirsin beni cennetine koyarsan kabulüm, cehenneme koyarsan kabulümdür anlayışında olmamızdır, çünkü

ahirette yaşanacak iki mekân vardır başka mekân yoktur, bizim ikisine de rıza gösterip cehennemden korkarak ona yönelme veya cenneti isteyerek ona yönelme gayesinde olmamız lâzımdır. İnsanın dünyaya gelmesindeki en büyük gaye ibadet etmesi ve irfaniyetle hareket etmesidir yani faaliyette bulunması, düşüncesi ile de kabiliyet üzere olmasıdır.

Bütün ehlullah hazeratı Ledün ilmi yoluyla şerefleşmişler ve bunun için kendilerine Allah ehli denmiştir, gerçi bu hali bilsekte bilmesekte bizlerde Allah ehliyiz fakat kıymetini, hakikatini bilemediğimiz için değerlendiremiyoruz.

Dinimizin giriş kapısının içerisinde bahçesi var, bahçede büyük bir saray, sarayın içerisinde büyük büyük odalar var, sarayın en mutena yerinde padişah'ın oturduğu özel bir yeri var. Gayemiz bahçeden girip bahçedeki meyvelerle meşgul olmak mı olmalı,? yoksa Zât'ının huzuruna çıkıp Zâtı ile ilgilenmek mi olmalı,? işte İlmi Ledün Zâti hakikatleri idrak edip Allah'ın Zâtına yaklaşmaktır, tabi bunun girişi de şeriat mertebesinde belirtilen farzlardır, bunları yerine getirip Allah'ın indindeki dine çıkmamız gerekiyor. İslâm dininin içerisinde helezon olan ilmi Ledün ki Kâbe-i Şerif'in etrafında dönmek bunun en bariz ifadesidir, helezon olarak yükselince zaman ve mekân değiştirdiğimizden anlayışlarda farklılaşmalar olmaktadır ve bu tatbikatların üzerine yeni birşeyler ilâve ederek yükselmeye de seyri sülûk denmektedir.

Cenâb-ı Hakk Cebrâîl (a.s.) vasıtasıyla herbirerlerimizden gönüllerine bunları sunmuştur yeter ki bizler bu incileri oradan çıkaralım ve hangi inciye nerede takacağız onu bilelim. Yeryüzünün de bir de semâvî dinler diye anlatılan bir anlayış var oysa semâvî din diye bir şey yoktur ancak semâvî kitaplar vardır, tabi ki batı ve diğerlerinin bunu kabul etmeleri mümkün değildir çünkü din ismi altında kendi milliyetçi çıkarlarının hesaplarını yapıyorlar yoksa saf niyet ve gerçek mânâ ile düşünseler İslâmiyyet'i kabul edecekler fakat hakimiyet ellerinden gideceği için bunu

yapmazlar ve dinler ismi altında çoğaltırlar, ve ne yazık ki bu anlayış içerisinde bizde onların tatbikatlarını kabul ediyoruz, oysa bu semâvî dinler olarak belirtilenler Allah indindeki din olan İslâm'ın mertebeleridir çünkü İslâm tek bir kattan oluşan bir sistem değildir.

Ehlullah sürekli Allah indindeki dini anlatarak bizleri oraya çekmeye çalışmışlardır fakaz bizler tefekküre fazla yönelik olmadığımızdan dolayı sadece fiili mânâ da tekrarlanarak yapılanları dinin aslı zannetmişiz, Efendimiz (s.a.v) "Namaz mü'minin miracıdır" diyor, bakın kesin olarak belirtiliyor, anlayışa bırakılmıyor, tabi ki fıkıh ilminde belirtilen bedenimizin namaz içinde uygulandığı haller gereği gibi yerine getirilecektir, belirtilen fazları ve sünnetleri uyguladık böylece peki ruhumuzdaki farzlar ve sünnetler nerede kaldı, ruhumuzda bu sûret cesede hâkim olan bir varlık, sûretin hukuku olurda onun hukuku olmaz mı? işte biz sûret hukukunu yerine getirip yol aldığımızı zannediyoruz, yerince doğrudur, çünkü o hukuku dahi yerine getirmeyenler vardır, onların durumuna göre bunları yerine getirmek çok güzel bir şeydir, ruhumuzun hukukuyla uğraşmak ise Hakk'ın indindeki dine doğru yol almaktır.

İlmi Ledün'nü tarif ederlerken şöyle demişlerdir:

"İlmi Ledün nefsin vakıa geçişi değil vakı'ın nefste taayyünüdür."

Herhangi bir hâdisenin vuku bulmasından sonra biz onu anlayıp idrak ediyoruz, işte bu nefsin vakı'ya geçişi demektir, yani bu hadise yok iken nefsimiz o hadiseyi bilmiyor, vakı' olduktan sonra biz ona nüfuz ediyoruz, işte bu anlayış ilmi Ledün anlayışı değildir diyor, ilmi Ledün ise vakı'ânın nefste meydana gelmesidir.

İşte anlatılması ve anlaşılması bu kadar zor olan bir hadisenin yaşanılması tabi ki daha zor olacaktır, belirli seviyelerde bulunan kıstaslarımızı aşmamız gerekiyor bunun için. İnsanlar nefslerinin, şartlanmaların ve zanların tesiri altındadır ve bunların sınırları içerisinde dışına

çıkamıyoruz, gerektiğinde ihtiyati olarak bunların dışına çıkmamız gerekiyor. Ne kadar Hakk'a yakın bir yaşam idraki bizde olursa onlar ilmi Ledün anlayışlarındandır.

*****

﴿٦٦﴾ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا

عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾

(Kehf/18/66) (Kâle lehu Mûsâ hel ettebiuke alâ en tuallimeni mimma ullimte rüşda;)

Mûsâ ona, "Sana öğretilen bilgilerden bana, doğruya iletici bir bilgi öğretmen için sana tabi olayım mı?" dedi.

*****

Hızır anlam olarak Hakkani vasıflarla hazır olan demektir, bir yönüyle.

*****

﴿٦٧﴾ قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾

(Kehf/18/67) (Kâle inneke len testetıy'a maiye sabra;)

Adam, şöyle dedi: "Doğrusu sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin."

*****

﴿٦٨﴾ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾

(Kehf/18/68) (Ve keyfe tasbiru alâ ma lem tuhit Bihi hubra;)

"İç yüzünü kavrayamadığın bir şeye nasıl sabredebilirsin?"

*****

﴿٦٩﴾ قَالَ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي

لَكَ أَمْرًا ﴿٦٩﴾

(Kehf/18/69) (Kâle setecidüniy inşaAllahu sabiren ve la a'sıy leke emra;)

Mûsâ, "İnşaallah beni sabırlı bulacaksın. Hiçbir işte de sana karşı gelmeyeceğim" dedi.

*****

﴿٧٠﴾ قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى

أُحَدِّثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾

(Kehf/18/70) (Kâle fe initteba'teniy fela tes'elniy an şey'in hatta uhdise leke minhu zikra;)

O da şöyle dedi: "O hâlde, eğer bana tabi olacaksan, ben sana söylemedikçe hiçbir şey hakkında bana soru sormayacaksın."

*****

﴿٧١﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا

قَالَ أَخَرَقْتُهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا ﴿٧١﴾

(Kehf/18/71) (Fentaleka hatta iza rekiba fiys sefiyneti harekaha kale eharakteha litüğrika ehleha lekad ci'te şey'en imra;)

"Derken yola koyuldular. Nihayet, bir gemiye bindiklerinde (adam) gemiyi deldi. Mûsâ, "Sen onu içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu, şaşılacak bir iş yaptın." dedi."

*****

Mûsâ (a.s.) in yardımcısı olan genç Yuşa (a.s.) dan artık

bahsedilmediğine göre onun işi bitmiş ve sadece Mûsâ (a.s.) ile Hızır (a.s.) in yola devam ettikleri anlaşılıyor.

*****

﴿٧٢﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾

(Kehf/18/72) (Kâle elem ekul inneke len testatiy'a meyye sabra;)

"Adam, "Sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin, demedim mi?" dedi."

*****

﴿٧٣﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي

﴿٧٣﴾ مِنْ أَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾

(Kehf/18/73) (Kâle la tuahizniy Bima nesiytü ve la türhikniy min emriy usra;)

"Mûsâ, "Unuttuğum için bana çıkışma ve bu işimde bana güçlük çıkarma!" dedi."

*****

﴿٧٤﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ

﴿٧٤﴾ أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

(Kehf/18/74) (Fentaleka hatta iza lekiya ğulamen fe katelehu, kâle ekatelte nefsen zekiyyeten Bi ğayri nefsi le kad ci'te şey'en nükra;)

"Yine yola koyuldular. Nihayet bir erkek çocukla karşılaştıklarında, adam (hemen) onu öldürdü. Mûsâ, "Bir cana karşılık olmaksızın suçsuz birini mi öldürdün? Andolsun çok kötü bir iş yaptın!" dedi."

*****

﴿٧٥﴾ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿١٦﴾

(Kehf/18/75) (Kâle elem ekul leke inneke len testetiy'a meyye sabra;)

"Adam, "Sana, benimle beraberliğe asla sabredemezsin demedim mi?" dedi."

*****

﴿٧٦﴾ قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي
قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا ﴿١٧﴾

(Kehf/18/76) (Kâle in seeltüke an şey'in ba'deha fela tusahıbnıy kad belağte min ledünnıy 'uzra;)

"Mûsâ, "Eğer bundan sonra sana bir şey hakkında soru sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme. Doğrusu, tarafımdan (dilenecek son) özre ulaştın (bu son özür dileyişim)" dedi."

*****

﴿٧٧﴾ فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا آتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعَمَا
أَهْلَهَا فَابْتَدَأُوا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا
يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَاقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ
أَجْرًا ﴿١٨﴾

(Kehf/18/77) (Fentaleka hatta iza eteya ehle karyetinistat'ama ehleha feebev en yudayyifuhüma feveceda fiyha cidaren yüriydü en yenkadda feekameh kale lev şı'te lettehazte aleyhi ecra;)

"Yine yola koyuldular. Nihayet bir şehir halkına varıp onlardan yiyecek istediler. Halk onları konuk etmek istemedi. Derken orada yıkılmaya yüz tutmuş bir

duvar gördüler. Adam hemen o duvarı doğrulttu. Mûsâ, "İsteseydin bu iş için bir ücret alırdın" dedi."

*****

﴿٧٨﴾ قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ
مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾

(Kehf/18/78) (Kale hazâ firaku beyniy ve beynik seünebbiüke Bi te'viyli ma lem testeti' aleyhi sabra;)

"Adam, "İşte bu birbirimizden ayrılmamız demektir" dedi. "Şimdi sana sabredemediğin şeylerin içyüzünü anlatacağım."

*****

﴿٧٩﴾ أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي
الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ
كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾

(Kehf/18/79) (Emmes sefiynetü fe kânet li mesakiyne ya'melune fiyl bahri feeredtü en eiybeha ve kâne veraehüm melikün ye'huzü külle sefiyinetin ğasba;)

"O gemi, denizde çalışan birtakım yoksul kimselere ait idi. Onu yaralamak istedim, çünkü onların ilerisinde, her gemiyi zorla ele geçiren bir kral vardı."

*****

Burada anlatılan Mûsâ (a.s.) ve Hızır (a.s.) kıssasında bize bir faaliyet tanıtıldı, biz kendimizde bunları yaşadığımız zaman buradaki kabiliyyet ortaya çıkmış oluyor ve bunları kendimizde bulmamız Ledün ilmidir, tamamı değil tabi ki. Genele anlatılan bu hikâyeden kişiler kendilerine ne kadar pay çıkarırlarsa kendi hayat hikâyelerini Kûr'ân'dan o kadar yazabiliyorlar veya aktarabiliyorlar.

Bizim gönlümüz, aklımız, İlâh-î varlığımız Hızır hükmünde, sûretimiz ve bedenimiz şeriat mertebesi olarak Mûsâ hükmünde, hadiselerde bizim gönül âlemimizde, nefis âlemimizde yaşanan hadiselerdir, bunları bu şekilde idrak edersek Ledün ilmi kapıları bize açılmış olacak ve bu yollardan gidişi diğer hadiselerde de tatbik ederek anlatılmamış olsa dahi üzerinde bulunduğumuz hadisenin bâtının yolu bize açılış olacak. Bütün çıraklar sadece ustalarından öğrendikleri ile kalırlarsa söylendiği gibi **"Sanat ölür"**, bizlerde bu gelenleri bulunduğumuz ortam ve günümüz şartları içinde alıp geliştiremez isek bizlerinde sonu gelmiş olur. Ustalar bizlere belirli yollar ve kıstaslar gösterir çünkü bütün hakikatleri göstermeye ömür yetmez, bizlerde onlardan aldığımız kıstaslar ile yeni Ledün hakikatleri üretmemiz gerekiyor ve bu konunun önceliğinde kişilerin kendilerini bulmasıdır, başka yerlere yönelmelerde kaybolmadan azami derecede oralardan yararlanarak kendimizi bulmalıyız, karşımızdaki eğiticimiz en yüksek olsun, öyle varsayalım iyi ama biz neyiz, bize lâzım olan kendimiziz çünkü, başımızı yere koyduğumuz zaman Rabbimizle karşı karşıya biz kalıyor, kimse kurtaramıyor, herbirerlerimiz tevhid ehli olalım, herhangi bir şekilde yalnız kaldığımız zaman moralimiz bozulmasın ve her türlü hadise karşısında *"Ya Rabbim Sen benimle berabersin, ben Seninle beraberim"* diyerek büyük bir güç kendisinde bulsun.

Bunların yapılmasında çalışma gerektirmektedir, birşeyin sıradan çok tekrarı değil, az fakat düşünülüp, idrak edilerek tekrarının üzerinde durması lâzımdır, kişi istediği kadar ezber yapsın, ezber yaptığı şeylerin içindeki bileşimlerinin hakikatlerini bilmedikten sonra bunlar bir işe yaramıyor, On ezber yapacağına bir ezber yapsın fakat içindeki oranlarını da bilsin, bu şekilde olunca sadece kelâmıyla ve nuru ile değil ruhu ile de biz onu idrak etmiş oluyoruz ve bize hayat veren de bu ruh, yani nuru aydınlatıyor, ruhu hayat veriyor sadece kelâmı ise sevap kazandırıyor tabî hiç olmamasından bu da iyidir.

Burada Mûsâ olan zâhirimiz yani şeriat halimiz bir başka yerde İsâ olur, bir başka yerde Yusuf olur kuyuya atılırız, Yunus olup balığın karnına girip istiğfar ettiğimizde bunu hissetmemiz lâzımdır, yaşantısıyla hâllenmemiz lâzımdır, başrollerde olan biziz, o mertebede o isimlerde bizim yaşantımız, o yaşantıları onların ruh halleriyle bir kere okumak binlerce defa okumaktan daha üstündür.

Aslında Hızır (a.s.) olarak orada zuhurda olan Allah'ın ta kendisidir, Mûsâ (a.s.) Ulûlazim peygamberi iken Allah'tan vasıtalı yani melek vasıtasıyla ilim alırken, Hızır (a.s.) vasıtasız kendi bünyesinden zuhura getiriyor, işte kişinin Rabbiyle arasında olan münasebetlerini düzelterek bire bir Rabbinden ilham alarak faaliyete geçmesi Ledün ilmidir.

Bu binilen gemi Hakikat-i İlâhiye de Hakikati Muhammedi gemisi, yani beşer aklımız olan Mûsâ ile hakikatimiz, özümüz olan Hızır bu beden gemisine biniyorlar ve Hızır bu beden gemisini biraz yaralıyor, gıdasını fazla vermiyor v.b. yollarla ve onu kullanılmış eski bir şey haline getiriyor ki bedeninin biraz arızaları olursa nefsi emmâre denilen hükümdar bu beden gemisini alıp sahip çıkamıyor, eğer bu beden gemisi çok sağlam olursa nefsi emmâre hükümdarı onu hemen alıyor ve kendi emrinde kendisi kullanmaya başlıyor, Hızır gemiyi yaraladığı için bizdeki ilim çocukları büyüyünce o gemiye sahip oluyorlar.

Eğer bu hadiseler olmuyorsa ve gemi çok sağlamsa bizde Mûsâ ile Hızır hakikati yaşanmıyor demektir, dolayısıyla kelâmî olan bu hikâyeyi okusakta fiilen okumamış oluyoruz. Dikkat edelim bâtın olarak gözüken bu hâdise yine zahiren anlatılıyor, bunun gerçeği yukarıda anlatıldığı şekilde kendi üzerimizdeki tatbikatıdır, Ledün yönü budur.

*****

﴿٨٠﴾ وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنِينَ فَخَشِينَا

أَنْ يُرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨١﴾

(Kehf/18/80) **(Ve emmel ğulamü fekâne ebevahu mu'mineyni fehaşıyna en yurhikahüma tuğyanen ve küfra;)**

"Çocuğa gelince, anası babası mü'min insanlardı. Onları azgınlığa ve küfre sürüklemesinden korktuk."

*****

"Bu çocuk eğer büyüseydi ebeveylere büyük zararı olacaktı o nedenle onu öldürdüm" diyor Hızır (a.s.).

Bu çocuk bizim nefsi emmare, levvame ve mülhimeye kadar gelen süremiz ve bunları bizimde öldürmemiz gerekiyor, istek ve arzularını öldürerek onları faaliyet dışı bırakmamız gerekiyor.

*****

﴿٨١﴾ فَآرَدْنَا أَن يُّبَدِّلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكْوَةً

وَأَقْرَبَ رَحْمَةً

(Kehf/18/81) **(Feeredna en yübdilehüma Rabbuhüma hayren minhu zekâten ve akrebe ruhma;)**

"Böylece, Rablerinin onlara, bu çocuğun yerine daha hayırlı ve daha merhametli bir çocuk vermesini diledik."

*****

Cenâb-ı Hakk'ın vereceği bu çocuk ebeveynine rahmet olacak. Bu çocukta bizim veled-i kalbimiz fakat biz asi olan çocuğu öldürmeden bu gönül evlâdı doğamıyor çünkü yeri hazırlanmamış oluyor. Asi olan çocuk ortada olduğu müddetçe yeni bir çalışma yapma imkânımız olmuyor çünkü evlâtlık görevini o yapıyor yani nefsimizdeki emmâre, levvâme, mülhime mertebeleridir.

Bu veled-i kalb bizim mukaddes varlığımızda Akli küll ve Nefsi küll'ün istikametinde hayat yaşamaya hazırlamakta yani bu bedeni o yöne doğru yönlendirmekte, bunlarla sâlih

evlât olmaktadır. Sâlih çocukta kurgusu Hak'tan fiili kuldan olan sâlih amel gibi Hak'tan aldığı şeyleri işlemektedir diğer çocuk gibi nefsinden aldıklarını değil. Seyri sülûk yolunda yapılan ilk işlemler bunlardır, kişinin aşama kaydetmesi için bazı şeylerin öldürülmesi gerekiyor, ki İsmâîl (a.s.) ın kûrb'ân edilmesi hadisesi ile de buna işaret edilmektedir ayrıca, şöyle ki; Ne zaman ki biz veled-i kâlb-i ortaya getireceğiz İbrâhîm'in İsmâîl ile Kâbe'yi tamir etme hadisesi bizde zuhura gelecek ve biz asi olan evlâdı öldürdükten sonra Cenâb-ı Hakk'ın verdiği yeni bir evlât ile Kâbe'yi yükseltmeye başlıyoruz, gönül Kâbesi'ni, Hakk'ın nazargâhını.

*****

﴿٨٢﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ
رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً
مِّن رَّبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ
تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾

(Kehf/18/82) (Ve emmel cidaru fekâne li ğulameyni yetimeyni fiyl mediyneti ve kâne tahtehu kenzün lehüma ve kâne ebuhüma saliha feerade Rabbüke en yeblüğa eşüddehüma ve yestahrica kenzehüma rahmeten min Rabbik ve ma fealtühu an emriy zâlike te'vilü ma lem testi' aleyhi sabra;)

"Duvar ise şehirdeki iki yetim çocuğa ait idi. Altında onlara ait bir define vardı. Babaları da iyi bir insandı. Rabbin, onların olgunluk çağına ulaşmalarını ve Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkarmalarını istedi. Bunları ben kendi görüşüme göre yapmadım. İşte senin, sabredemediğin şeylerin

ıçyüzü budur."

*****

Bizlerin harabe olmuş beden binalarını az bir miktar sağlamlamak gerekiyor çünkü batınında, özünde büyük bir define var ve eğer bu define gizlenmez ise nefis onu kendi çıkarları için kullanacağından dolayı duvarı sağlamlaştırıyor ve Hızır yapıyor bunu ve bunun gönül rızasıyla, Hakk rızasıyla karşılık alınmadan yapılacağını belirtiyor. Burada iki yetimden bahsediliyor, bir yönüyle Efendimizin (s.a.v) bir özelliği olan yetimlik, hazine de Hakikati Muhammedi sırlarına işaret ediliyor, diğer yönüyle abdiyyet ve rububiyet'tir bunlar babaları olan Ulûhiyyetten dünya âlemine gelmişler ve yetim olarak faaliyete başlamışlardır.

Bazı tefsirlerde sandığın içinde Âdem (a.s.) dan Efendimize (s.a.v) kadar gelen bütün peygamberlerin resimleri olduğu belirtilmiştir. Mânen bu da doğrudur çünkü gönül hazinesinde onların hepsinin resimleri vardır yani ruhaniyetleri, maneviyatları vardır işte bunları korumak için beden duvarını sağlamlaştırmak gerekiyor. Daha sonra yetim çocuklar burası bizim diyerek binayı karıştırmaya başlayınca kendileri bulacaklar haklarını. Efendimizde (s.a.v.) bu hadise hakkında şöyle demiştir: "Mûsâ kardeşim Hızır ile biraz daha dayansaydı bize daha çok ilmi miras kalacaktı"

Hızır (a.s.) ben bunları kendimden yapmadım Rabbimin Ledünnünden bana bildirdikleriyle yaptım diyerek şeriat peygamberi ile hakikat varisi arasındaki farkı bildiriyor. Şeriat peygamberine dışarıdan bir kitap gelmekle Resul ve Nebi oluyor fakat Veli'sine batınından bir hüküm, anında işlemek sûretiyle bir hüküm verilmesiyle fiilini işliyor. Peygamberin getirdiği hüküm sonradan uygulanmak üzere gelen bir sistem Ledünni ilim ise anında faaliyete geçen bir sistemdir.

Yeri yemişken burada küçük bir şeye dikkat çekmek isterim. Hızır (a.s.) ın Nebî'mi veya Velî'mi,? Olduğu

hakkında ihtilâf vardır. Bizce indî kanâatimiz. Bizlere bildirilen **bu üç hadise hakkında** Hızır (a.s.) ın nübüvvetini kabul edebiliriz, çünkü (nebe) zâten (haber verme) dir. Sadece bizlere Kûr'ân-ı Kerîm vasıtasıyla Hızır (a.s.) kaynaklı olan bu haberlerden dolayı (Nübüvveti) kendi halinde olan tavırları ise, velâyeti hükmündedir diyebiliriz. Allahu a'lem.

*****

Elmalılı Hamdi Yazır Cüz 5 sayfa 3268 Sabra dayanamadığın şeylerin tevili bunlardır diye devam ediyor.

Faydalı olur düşüncesi ile ilâve etmeyi uygun buldum.

*****

Hızır dedi ki: "İşte bu, seninle benim aramızın ayrılmasıdır. Şimdi sana o sabredemediğin şeylerin içyüzünü haber vereceğim."

79- *"Gemi, denizde çalışan bir kaç yoksula aitti. Onu kusurlu kılmak istedim, çünkü onların ilerisinde her sağlam gemiye zorla el koyan bir hükümdar vardı."*

80- *"Oğlana gelince, onun ana-babası mümin kimselerdi. Çocuğun onları azgınlık ve inkâra sürüklemesinden korktuk."*

81- *"İstedik ki Rabbleri onun yerine kendilerine ondan temizlikçe daha hayırlı ve daha çok merhamet eden birini versin."*

82- *"Duvar ise, o şehirde iki yetim oğlana ait idi. Duvarın altında onların bir hazinesi vardı. Babaları da iyi bir kimse idi. Onun için Rabbin istedi ki o iki çocuk erginlik çağlarına ersinler ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar. Ve ben bunların hiçbirini kendiliğimden yapmadım. İşte senin sabredemediğin şeylerin içyüzleri*

budur."

76-77- Nihayet bir köy halkına vardılar. İleriden anlaşılacağı üzere bu bir şehir idi. Birçokları Antakya olduğunu söylemiş. Şehre Antakya ismi sonradan verilmiş olduğuna göre eski isminin başka bir şey olması gerekir. Bundan başka Übülle denilmiş. Berka denilmiş. Hıristiyanların nisbet edildiği Nasıra denilmiş, Bacırvan denilmiş. Rum topraklarında bir köydür denilmiş, Endülüs'te Hadrâ adasıdır denilmiş. Şu halde bu köyün sağlam bir şekilde belirlenmesi mümkün değildir. Aslında Kur'ân'da köyün belirlenmesi istenmediğinden dolayı belirsiz gösterilip yalnız şöyle bir niteliği anlatılmıştır:

Öyle bir köy ki halkından yiyecek istediler (köy halkı) onları konulamaktan kaçındılar. Burada in iki defa söylenmesi, birisi şehrin asıl hükümeti, biri de genel halkı olması gibi iki mânâya işaret olsa gerektir. İkisinden de kastedilen, aynı mânâ ile halk demek olduğuna göre kelimesinin tekrarlanması sırf onları ayıplamak için olmuş olur. Gerçekten bu köyün ileri gelenleri ve halkıyla, bütün halkı o kadar alçak imişler ki, iki kişiyi konulamaktan çekinmişler.

Bu alçaklığa karşı gösterilen büyüklüğe bakınız: O vakit orada yıkılmak üzere olan bir duvar buldular; (Hızır) hemen onu doğrulttu. Nakledildiğine göre bu bir kale duvarı gibi yüksek ve kalın bir duvar imiş. Bazılarının zannettiği gibi bunu yıkmış ve durup yeniden yapmış olabilir. Fakat böyle bir memlekette o tuhaf durumda bulunan bir duvarı yıkmaya kalkışmak bile olağan bir şey olamayacağı dikkatle düşünülürse, sözün gelişinden bunun bir mucize şeklinde hemen doğrultulduğunu anlamak gerekir. Nitekim İbnü Abas'tan ve İbnü Cübeyr'den rivayet edildiğine göre: "El il e dokunmuş ve (duvarın) hemen doğrultulmuş olduğu" söylenmiştir. Gerçekten peygamber-lerin durumlarına ve kissanın meydana gelmesine yakışan da budur.

Bunu gören Mûsâ dedi ki: İsteseydin buna karşılık bir ücret alırdın. Yiyecek istemek gibi acı bir ihtiyacın gerçekten olduğu bir sırada, mümkün olan bir kazancı bırakıp boşu

boşuna bir iyilik yapmaya kalkışmak Mûsâ'ya anlamsız göründü de sabrını tutamadı. Şu kadar ki bu defa öncekiler gibi öfke ile değil, yumuşaklıkla itiraz etti ve yukarıdaki sözü gereğince, arkadaşlığın sona ermesi gerekeceğinden çekinmedi. Onun için Hızır da:

78- Dedi ki: "İşte bu, benimle senin aramızın ayrılmasıdır. Artık sabredemediğin şeylerin içyüzünü sana söyleyeceğim." Yani gemi, oğlan ve duvar hakkında yaptığım şeylerin sana gizli kalan mânâ ve maksadını, gizli olan sebep ve hikmetini anlatacağım.

79-Şöyle ki: "Gemi, denizde çalışan bir takım yoksullarındı. Ben onu ayıplandırmak istedim. Çünkü ötelinde bir melik vardı" Bu melik Gassân hükümdarı Cülendâ b. Kerber idi denilmiş. Endülüs yarımadasında Mıkvâd b. el-Cülbend idi denilmiş. Ünü böyle zulüm ile destan olmuş olan bu kral her gemiyi gasbederek alıyordu. Yani sağlam, kusursuz olan her gemiyi zorla alıyordu. Bundan dolayı gemiyi biraz yaralayıp ayıplandırmak, o gasptan kurtarmak için iki kötülüğün en az zararlısını seçmek ile, o yoksullara yardım cinsinden yararlı bir iş idi. İşte Allah'ın hükümlerinde böyle dış görünüşe göre zarar gibi görünen şeylere rastlanır ki, Allah katındaki sırları bilinirse onların zarar değil, fayda olduğu anlaşılır.

80- Oğlana gelince, onun anası babası mümin insanlardı. Bundan dolayı bunları azgınlık ve nankörlüğe sokmasından korktuk. Yani sakındık. Yani oğlan görüldüğü gibi masum (günahsız ve suçsuz) değildi. Büluğa ermiş, azmış bir kâfir idi ki, anasını babasını da küfür ve azgınlığının istilâsı altına almak üzere idi. Yahut henüz çocuk ise de öyle küfür ve azgınlığa kabiliyetliydi ki, sağ kalırsa ileride anasını babasını bile azıtacak, onları da küfre bürüyecekti. Halbuki o ana ve babanın imanlarındaki samimiyyeti Allah tarafın-dan böyle bir kötülükten korunmaya lâayık ve onun çocuk iken ölmesi hepsi hakkında hayırlı idi.

81- İstedik ki: bu iki müminin Rableri kendilerine ondan daha temiz ve daha merhametli birini versin. Hem oğlanın yüzünden görecekları kötülükten kurtulacaklar, hem de

onun ölümüyle duyacakları acıya karşılık daha sevimli bir oğlana erişeceklerdir ki, o oğlan ölmeyince bu olmayacaktı. Rivayet edildiğine göre onun yerine Allah, bunlara bir kız vermiş ve bu kız bir peygamber annesi olmuş ve o peygamberin eliyle ümmetlerden bir ümmet, hidayete ermiştir.

82- Duvara gelince şehirde iki yetim çocuğun idi altında bunlar için bir hazine vardı. Yani bunlar, için saklanmış bir altın ve gümüş hazinesi vardı. Bunun bir takım hikmet ve öğütleri kapsadığı, bir altın levha olduğu da rivayet edilmişse de birincisi açıktır. Ve babaları iyi bir kimse idi. Yani o hazine onlara iyi bir babanın mirası idi. Helalinden kazanılmış ve Allah yolunda harcanmak için iyi niyet ile konmuştu. "Altın ve gümüşü biriktirip de onu Allah yolunda sarfetmeyenleri acıklı bir azab ile müjdele" (Tevbe, 9/34) Âyetinde kötülener yerilmiş hazinelerden değildi. O iki yetim, yalnız yetim olduklarından dolayı değil, babalarının iyiliğinden faydalanarak o hazineyi elde edeceklerdi. Bu zatın iyi bir insan olması misallerinden biri olmak üzere denilmiştir ki; O çok güvenilir bir adamdı. İnsanlar ona emanetleri bırakırlar, o da verdikleri gibi teslim ederdi.

Özetle iki oğlu yetim kalmış olan o iyi babanın iyiliği Allah katında boşa gitmeyecekti. Bu yüzden Rabbin o iki yetimin buluş çağına ve erginliğe erişmelerini ve erişip hazinelerini çıkarabilmelerini istedi. Bunlar büyümeden duvar yıkılmış olsaydı, o hazineyi başkaları bulacak ve zayi olacaktı. Düşünmeli ki o durum ve vaziyette yıkılmak üzere bulunan bir duvarın altında, iki yetime ait bir hazinenin var olduğunu bilip de onun belirli zamanına kadar korumasını temin etmek ne kutsal bir iştir. Bunlar hep Rabbinden bir rahmet olarak yapılmıştır. Ve ben bunu, bu yaptıklarımı kendiliğimden yapmadım. Yani kendi görüş ve ictihadımdan değil, Rabbinin bildirdiği emri ile, O'nun bir rahmeti olmak üzere yaptım, bu benim bir görevimdi. İşte senin, hakkında sabredemediğin şeylerin içyüzü budur.

Kissanın burada bitmesinden anlaşılıyor ki bu açıklamaya karşı Mâsâ bir şey dememiştir. O halde bu

açıklama ve yorumda reddedilecek bir şey görmemiştir. Demek ki Mûsâ'nın görünürde zararlı ve beğenilmez gördüğü şeyler gerçekte öyle değilmiş. Onun beğenmemesi, gözünden gizli olan sebepleri ve hikmetini anlamasından ileri geliyormuş. Öyle ki o gizli sebepler, açıklanınca zâhir ve bâtın birleşiyor, Allah'ın hükmünde çelişme kalmıyor. O halde demek oluyor ki iç yüzün gereği, görünüşün gereğine aykırı olabilir. Fakat bundan dolayı hakikat ile şeriâtın uyuşmazlığı gerekmez. Çünkü şeriât, Hakk'ın hükmüdür. Hakk'ın hükmü de hakikatte (gerçekte) ne ise odur. Onun için iç yüze göre emredilmiş olan Hızır, Hakk'ın emri olan şeriât ile âmel ettiği gibi; şeriâtle emrolunmuş bulunan Mûsâ da hakikat (gerçek) açıklandığı zaman şeriât bakımından itiraza yer olmadığını görüyor.

*****

Bunun için İmam-ı **Rabbanî Mektûbât'ının birinci cildinde kırk üçüncü mektupta demiştir ki: "Bazı insanlar dinsizlik ve zındıklığa meylederek esas gayenin şeriâtin ötesinde olduğunu hayal etmişlerdir. Asla ve hayır, sonra asla ve hayır böyle kötü bir inançtan Allah'a sığınınız. Tarikat ve şeriât birbirinin aynıdır. Aralarında kıl ucu kadar uyumsuzluk yoktur. Şeriâta aykırı olan herşey reddedilir ve şeriâtin reddettiği her hakikat iddiası bir zındıklıktır."**

Yine aynı ciltte kırk birinci mektupta şeriât, tarikat ve hakikat bahsinde demiştir ki: "Meselâ dilin yalan söylememesi şeriât, kalbden yalan hatırasını yok etmek eğer zorlanıp çalışmakla olursa tarikat ve eğer külfetsiz yapılması kolay olursa hakikattir. Kısacası bâtın (gizli) olan tarikat ve hakikat, görünen şeriâtın tamamlayıcılarıdır. Şu halde tarikat ve hakikat yoluna girenlerden, yol esnasında görünürde şeriâta aykırı ve ona ters düşen işler görünürse hep bunlar, o anki sarhoşluktan ve kendini kaybetmektedir. O makamı geçip ayıldıkları vakit, o şeriâta aykırı olan durum tamamen ortadan kalkar ve o zıd ilimler tamamıyla dağılmış olur."

Ancak burada dikkate değer bir nokta vardır ki o da Hızır'ın öldürdüğü çocuk meselesidir. Eğer bu çocuk bülüğ çağına ermiş idiyse derhal küfür ve azgınlığına hüküm vermek şeriata uygun olur. Fakat âlimlerin çoğunun dedikleri gibi, henüz bülüğ çağına ermemiş bir çocuk idiyse, onun kâfirliği ve azgınlığı nihayet gelecekte meydana çıkacak bir gerçektir. Hızır, Allah'ın kendisine bağışladığı ilim ile, onun o zamanki ve gelecekteki bütün gizli bilgilerini bilmış dahi olsa, bir çocuk şöyle dursun bir ergini bile ileride yapacağı suçtan dolayı öldürmek şüphe yok ki İslâm hukukuna aykırıdır. Çünkü Hz. Ömer (r.a) Muğire'nin kölesini görünce: "Bu beni öldürecek" demiş, kendisinin katili olacağını bilmişti. "O halde niye bırakıyorsun, ey müminlerin emiri!" dediklerin de "Ne yapayım henüz bir şey yapmamıştır. Ve yalnız kalbindeki şeyden dolayı da şeriata göre sorumlu olunmaz" dedi. Ve dediği gibi ertesi

gün şehid oldu. Şu halde Hızır'ın öldürdüğü eğer çocuk ise bundaki hüküm, hakikat ile şariat arasında bir uyumsuzluk noktası meydana getirmez mi? Ve bu durumda Mûsâ bu yoruma nasıl kanaat etmiş olur? Buna söylenebilecek cevap şu iki tarzdan birisi olabilir:

1- Mûsâ'nın yoruma itiraz etmemesinden açıkça anlaşılan şudur ki onun diye bir masum (suçsuz) zannettiği oğlan, çocuk değil, ergin azgın bir kâfir, öldürülmesi vacib bir genç imiş. Bu ipucu karşısında çocuktu sözü kabul edilemez.

2- Şariatın hakikatı Allah'ın emridir. Hızır da bunu kendiliğinden değil, Allah'ın emriyle yaptığını söylemiş. Mûsâ'nın itiraz etmemesine sebep de bu olmuştur. Çünkü bu şekilde Hızır, özel durumlarda özel bir şariat ile emredilmiş bir peygamber olduğunu anlatmış demektir. Bundan dolayı o çocuk hakkında gerçekleştirdiği öldürme hükmü, genel kurala aykırı olmakla beraber, Hızır için özel vahye dayanan özel bir şariat olur. Bu ise şariat ile hakikat arasında bir uyumsuzluğa değil, iki peygamberin şariatleri arasında bir farka dayanır. Ve Mûsâ'yı Hızır'dan ayıran en

önemli nokta da bu farktır. Açıklanan üç olaydan, üçü de Hızır'ın hem ilm i nin şeklinde, hem de yaptığı işin şeklinde başka bir özellik gösterdiği gibi, bilhassa çocuk olayı onun şeriatında da bir özellik göstermektedir:

Birincisi, ilim açısından bakıldığı zaman onun gemi, genç ve duvar hakkındaki ilminde olduğu gibi, eşyanın görünmeyen şeylerle ilgili olan Allah bilgi ve sırlarını, gelecekteki takdir edilmiş şeyleri, geçmişteki gizli hususları, şimdi gözönünde olduğu gibi hemen bildiği anlaşılıyor. Onun için buna gayb ilmi, gizli ilim, özel mânâsı ile Ledünnî (Allah'ın bilgisi ve sırları) ilmi demişlerdir.

İkincisi, fiil yönünden bakıldığı zaman yaptığı şeyler, halktan Hakk'a doğru giden işler değil, Hak'tan (Allah'tan) halka doğru olan fiillerdir. Bundan dolayı Mûsâ gibi halkı Hakk'a götürmeye emredilmiş değil, Hak'tan halka olan mukadderatın (yazılmış olanların) yerine getirilmesine emredilmiş demektir. Ve şu halde oğlanı öldürmesi de, Allah'ın emri ile ölen çocukların ruhlarını almaya vekil tayin olunmuş olan Azrail'in görev ve sorumluluğu gibi olur.

Üçüncüsü, İslâm şeriatına uygun olmak, başka bir ifade ile güzellik ve çirkinlik açısından bakıldığı zaman Hızır'ın yaptıkları, gözle görülmeyen gizli sebeplere dayandığı için görünürde çirkin ve hikmetsiz görünüyor. Sebeplerinin açıklanmasıyla gerçeğe uygun olduğu zaman ise, üçte ikisi genel kurala uygun ve biri genel kurala aykırı bir istihsan (güzel sayma) olduğu anlaşılır. Mûsâ onun ilmindeki özelliği, daha önce Allah'ın ilmi ve sırrından haber almış, ondan doğruyu bulmasına yardımcı olacak ilmi öğrenmeye gelmişti. Gördüğü örnek ise ona, amel ve şeriat yönünden kendisinin memurluğuna uymayan ve bununla beraber itiraz etmeye de hak vermeyen özellikler bulunduğunu öğrenmiş ve bunun üzerine aralarında birbirinden ayrılma gereği gerçekleşmiştir. Demek ki Mûsâ, ilmîni tebliğ ve ortaya koymaya emredilmiş Ulü'l-azim bir peygamber olduğu halde Hızır, tebliğe değil, verilen emirleri hemen yerine getirmeye emredilmişti. Bundan dolayı Hızır'ın bir peygamber değil, bir veli olduğunu söyleyenler olmuştur.

Fakat yalnız veli olsaydı oğlanı öldürmek için özel hükme sahip olamazdı. Bu şekilde kıssa Hızır'ın Mûsâ'dan daha faziletli olduğunu gerektirmez. Ancak Mûsâ'nın herşeyi bilen (bir peygamber) olmadığını ve Allah ilminden Mûsâ'ya verilmeyen şeyler bulunduğunu anlatmış olur. Bu da hem Hızır'ın, hem Mûsâ'nın Allah'ın lutfuna nail olduklarını toplayan bir zü'l-cenaheyne (dünya ve ahirete ait bilgisi geniş olan kimse) göz önüne getirmeyi telkin ile Hz. Muhammed'in makamının en mükemmel bir makam olduğunu anlatmak için bir giriş yapılmış demektir.

(Yukarıdaki yorumu idraklerinize sunuyorum. T.B.)

Allah'a giden yol iki türdür;

Sırat-ı Müstakıym, bizim bedenimizin yoludur, ruhumuzun yolu ise sıratullah'tır ve sıratullah'a götüren ilim Ledün ilmidir.

Efendimizin mirac'ta Mekke'den Kudsü Şerif'e gitmesi sırat-ı müstakıym yani dünyaya paralel olarak dünya çekiminden kurtulmadan gidiş, Kudsü Şerif'ten yani kudsiyetten Ulûhiyyete gidişte sıratullah'tır yani yukarıya doğru. Sırat-ı müstakıym hakikati ile yaşanırsa sıratullah'a götürüyor, hakikati ile yaşanamazsa sadece bedenimizin bu dünyada sağlıklı olarak yaşamını sağlıyor yani ayağımız yerde, beden anlayışlı bir din yaşamaktayız, o zaman Rûh ve Ulûhiyyet anlayışlı bir din olamıyor, ve onu yaşayamıyoruz.

*****

Hz.Mûsâ a.s ve kavmi, dedelerinin asıl memleketi olan; Şam ve Filistin diyarını kapsayan Kenan iline (Arz-ı Mev'ûd) gitmek üzere Mısır'dan ayrılmışlardı. Çünkü Cenâb-ı Allah'ın Hz.Mûsâ aleyhisselama bu konuda vaadi vardı. Ancak orada zulüm ve azgınlıklarıyla ünlü, çok güçlü ve kuvvetli insanlardan oluşan Amelika Amori ve Kenan kabilesi bulunuyordu ve onlarla savaşıp onları oradan çıkarmaları gerekiyordu. İsrailoğulları ise, her işlerinde olduğu gibi bu hususta da Hz. Mûsâ'ya itirazda bulunarak, onların güçlerini ve sayılarını bilmediklerini, fakat çok güçlü

olduklarını duyduklarını ve onlarla savaşmaktan korktuklarını söyleyerek oraya gitmek istemediler. Halbuki Cenâbı Allahın, onları gâlip getireceği ve oradaki azgın milleti de helâk edeceğine dair, Hz.Mûsâ'ya vaadi vardı. Hz.Mûsâ aleyhisselam bu müjdeyi onlara verdiyse de onlar yine de itirazda bulundular. Kendileri için vaat edilen yere gitmeye ve Allah yolunda savaşmaya yanaşmadılar. Bununla da kalmayıp: *"Yâ Mûsâ! O zâlimler orada olduğu müddetçe biz oraya gidecek değiliz. İstiyorsan, sen ve Rabbin ikiniz onlarla savaşın.Biz burada kalacağız."* (Mâide-24) diyecek kadar haddi aştılar. Kavminin bu ağır sözleri karşısında Hz.Mûsâ çok üzüldü. Halbuki Rabbi kavmi için ne kadar çok lütuf ve ikramda bulunuyordu. Ama onlar câhilliklerinden ve nankörlüklerinden bunu idrak edemiyorlardı. Bu isyanları, belki de onlara çok pahalıya mal olacaktı. Ama onlar bunun farkında değillerdi. Hz.Mûsâ, Rabbine şöyle dua etti: *"Yâ Rabbî! Ben, kendimden ve kardeşimden başkasına hâkim olamıyorum. Artık yoldan çıkmış bu fâsık kavimle bizim aramızı ayır."* dedi. (Mâide-25) Cenâbı Allah, Hz.Mûsâ aleyhisselamın bu duasını kabul etti ve şöyle vahyetti: *"Öyleyse artık orası onlara kırk yıl haram kılınmıştır. Bu müddet zarfında onlar yer yüzünde şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Sen, yoldan çıkmış o kavim için kendini üzme!"* (Mâide-26) Ve gerçekten onlar, peygamberlerine ve Allah'a itaat etmeyerek âsi olmalarından dolayı kırk sene o buldukları Tih sahrasında hapsedildiler.

O daracık vâdide, bir serseri topluluğu gibi dolaşıp durdular. Çok sıkıntı çektiler. Ama onlar bunu isyanlarıyla kendileri istediler. Halbuki Allah, peygamberleri Hz.Mûsâ vasıtasıyla onlara ne de güzel bir vatan vaat etmişti! İsrâîloğulları Tih sahrasında oradan oraya dolaşıp dururlarken, zaman da akıp gidiyordu ve geçen kırk sene içerisinde Hz. Mûsâ ile Mısır'dan çıkan kavminden pek kimse kalmamıştı, pek çoğu ölüp gitmişti. Yeni nesil ise, Hz.Mûsâ'ya hak veriyordu. Babalarının ve dedelerinin yanlış yaptığını inanıyorlardı.Bu arada Mûsâ aleyhisselamın kardeşi Hârûn aleyhisselam da vefat etmişti. Hz.Mûsâ'nın

yanında ise akrabası olarak Yûşa bulunuyordu. Yûşa aynı zamanda Hz.Mûsâ aleyhisselamın askeri komutanlarındandı. Bir gün Hz. Mûsâ, kavmiyle birlikte Kenan iline doğru yola çıktılar ve halkıyla savaşmaları emredilen Eriha şehrini kuşattılar ve bu şehrin karşısındaki Neblus adı verilen dağın yamacına konakladılar ve oraya yerleştiler. Yolculuk onları yormuştu. Burada bir müddet dinlendiler. Artık Kenan ili bütün güzelliğiyle oradan görünüyordu. Bunu gören Hz. Mûsâ, o günleri kendisine gösteren Rabbine büyük bir tâ'zimle şükretti. Ama ömrü, Kudüse girmeye kâfi gelmedi ve kısa bir süre sonra yüz yirmi yaşlarındayken burada vefat etti. Ve bu dağın yamacında bir yere defnedildi. Ancak mezarı daha sonra Kudüse taşındı. Günümüzde mezarının nerede olduğu kesin olarak bilinmemektedir.

*****

İnternette alınan bu özet bilgi ile mevzûmuzu sona erdirelim, okuyucularımız İnşallah az da olsa bir miktar faydalanırlar. Bu mevzular bir bakıma tarikat ve hakikat mertebelerindedir. Daha ilerisini isteyen okuyucularımız, Fûsus-ül Hikem Mûsâ Fassını okusunlar orada ayrıca marifet mertebesinden olan açıklamalarını da bulacaklardır. Ayrıca bizim de Fûsus-ül Hikem sonbetlerinden olan Mûsâ Fassını dinleyebilirler faydalı olur ümidindeyim. Cenâb-ı Hakk idraklerimizi Açsın İnşallah.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tan dır.

(21/07/2013/ Pazar. Terzi Baba Tekirdağ.

KAYNAKÇA

- 1. KÛR'ÂN VE HADÎS :**
- 2. VEHB** : Hakk'ın hibe yoluyla verdiği ilim.
- 3. KESB** : Çalışılarak kazanılan ilim.
- 4. NAKİL** : Muhtelif eserlerden, Mesnevi'î şerif, İnsân-ı Kâmil, Fusûsu'l Hikem ve sohbetlerimizden müşahede ile toplanan ilim.

"DAHA EVVELCE ÇIKAN KİTAPLARIMIZ"

(Gönülden Esintiler)

- 1. Necdet Divanı:**
- 2. Hacc Divanı:**
- 3. İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:**
- 4. Lübb'ül Lübb Özün Özü, (Osmanlıca'dan çeviri):**
- 5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"**
- 6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri:**
- 7. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):**
- 8. Tuhfetu'l Uşşâkiyye, (Osmanlıca'dan çeviri):**
- 9. Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:**
- 10. Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:**
- 11. Vâhy ve Cebrâil:**
- 12. Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:**
- 13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:**
- 14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi**
- 15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)**
- 16. Divân (3)**
- 17. Kevkeb. Kayan yıldızlar.**
- 18. Peygamberimizi rû'ya-da görmek.**

19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
20. Terzi Baba Umre (2009)
21. 6 Pey-(2) Hz. Nûh Neciyyullah: (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
23. Değmez dosyası:
24. 6 Pey-(3) Hz. İbrâhîm Halîlûllah: (a.s.)
25. -1-Köle ve incir dosyası:
26. Bir zuhûrât'ın düşündürdükleri:
27. -2-Genç ve elmas dosyası:
28. Kûr'ân'da Tesbîh ve Zikr:
29. Karınca, Neml Sûresi:
30. Meryem Sûresi:
31. Kehf Sûresi:
32. İstişare dosyası:
33. Terzi Baba Umre dosyası: (2010)
34. -3-Bakara dosyası:
35. Fâtiha Sûresi:
36. Bakara Sûresi:
37. Necm Sûresi:
38. İsrâ Sûresi:
39. Terzi Baba: (2)
40. Âl-i İmrân Sûresi:
41. İnci tezgâhı:
42. 4-Nisâ Sûresi:
43. 5-Mâide Sûresi:
44. 7-A'raf Sûresi:
45. 14-İbrâhîm Sûresi:
46. İngilizce, Salât-Namaz:
47. İspanyolca, Salât-Namaz:
48. Fransızca İrfan mektebi:
49. 36-Yâ'sîn, Sûresi:
50. 76-İnsân, Sûresi:
51. 81-Tekvir, Sûresi:
52. 89-Fecr, Sûresi:
53. Hazmi Tura:
54. 95-Beled-Tîn, Sûresi:
55. 28- Kasas, Sûresi:
56. İrfan-Mek-Şer-Fransızca-Baba:

57. 20-TÂ HÂ Sûresi:
58. Mirat-ül-İrfan-ve-şerhi:
59. 6 Pey-(4) Hz. Mûsâ Kelîmullah: (a.s.)
60. 6 Pey-(5) Hz. Îsâ Rûhullah: (a.s.)
61. 6 Pey-(6) Hz. Muhammed: (s.a.v.)
61. -4-Bir ressam hikâyesi:
63. İnci mercan tezgâhı
64. Ölüm hakkında:
65. Reşhett'an bölümler:
66. Risâle-i Gavsıyye:
67. 067-Mülk Sûresi:
68. 1-Namaz Sûrereleri:
69. 2-Namaz Sûrereleri:
70. Yahova Şahitleri:
71. Mü-Geceler-Fran-les-nuits:
72. İman bahsi:
73. Celâl ve İkrâm:
74. 2012 Umre dosyası:
75. Gülşen-i Râz şerhi:
76. -5-Doğdular, yaşadılar hikâyesi:
77. Aşk ve muhabbet yolu:
78. A'yân-ı sâbite. Kazâ ve kader:
79- Terzi Baba-(4) İstişare dosyası.
80- Terzi Baba-(5) İstişare dosyası.
81- Hayal vâdîsi'nin çıkmaz sokakları:
82- Mektuplarda yolculuk-M.Nusret-Tura.
-

Terzi Baba kitapları serisi:

- 1- 12- Terzi Baba-(1)
2- 39- Terzi Baba-(2)
3- 32- Terzi Baba-(3) İstişare dosyası.
4- 79- Terzi Baba-(4) İstişare dosyası.
5- 80- Terzi Baba-(5) İstişare dosyası.
-

Mektuplar ve zuhuratlar serisi:

Terzi Baba İnternet dosyaları:

-
- 91-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-1-
  - 92-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-2-
  - 93-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-3-
  - 94-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-4-
  - 95-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-5-
  - 96-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-6-
  - 97-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-7-
  - 98-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-8-
  - 99-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-9-
  - 100-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-10-
  - 101-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-11-
  - 102-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-12-
  - 103-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-13-
  - 104-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-14-
  - 105-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-15-
  - 106-Terzi-Baba-Mek-ve-zu-Ke-Kara-bi-dosyası-16-
  - 107-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -17-
  - 108-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -18-
  - 109-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -19-
  - 110-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -20-
  - 111-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -21-
  - 112-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -22-
  - 113-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -23-
  - 114-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -24-
  - 115-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -25-
  - 116-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -26-
  - 117-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -27-
  - 118-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -28-

NECDET ARDIÇ

Büro : Ertuğrul mah.
Hüseyin Pehlivan caddesi no. 29/4
Servet Apt.
59 100 Tekirdağ.

Ev : 100 yıl Mahallesi uğur Mumcu Cad.
Ata Kent sitesi A Blok kat 3 D. 13.
59 100 Tekirdağ
Tel (ev) : (0282) 261 43 18

Cep : (0533) 774 39 37

Veb sayfası: Amerika: <[http:// necdetardic. org/](http://necdetardic.org/)>

Veb sayfası: Amerika: <www.necdetardic.info>

Veb sayfası: Almanya: <www.terzibaba.com>

Radyo adresi (form): <[terzibaba13.com](http://www.terzibaba13.com)>

İnternet, MSN Adresi:

Necdet Ardıç <terzibaba13@hotmail.com>

